EUROOPA LIIDU
KOHUS

AASTAARUANNE **2015**
KOHTUTEGEVUS

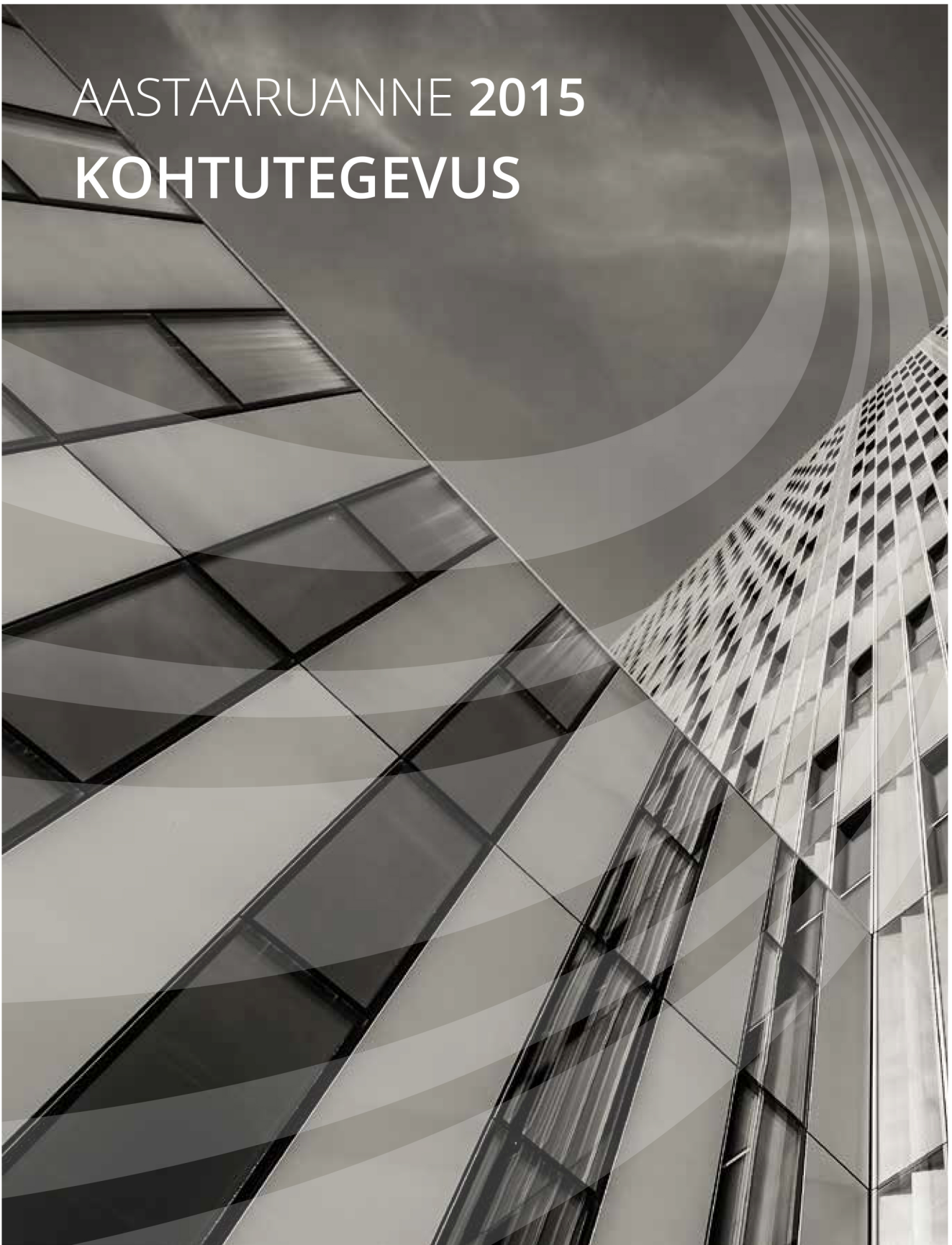

EUROOPA LIIDU KOHUS

AASTAARUANNE **2015**

KOHTUTEGEVUS

Ülevaade Euroopa Liidu Kohtu,
Üldkohtu ja Avaliku Teenistuse Kohtu praktikast

Luxembourg, 2016

www.curia.europa.eu

EUROOPA LIIDU
KOHUS

EUROOPA KOHUS
2925 LUXEMBOURG
LUXEMBOURG
TEL. +352 4303-1

ÜLDKOHUS
2925 LUXEMBOURG
LUXEMBOURG
TEL. +352 4303-1

AVALIKU TEENISTUSE KOHUS
2925 LUXEMBOURG
LUXEMBOURG
TEL. +352 4303-1

Euroopa Liidu Kohus internetis: http://www.curia.europa.eu

Koostamise lõpp: 1. jaanuar 2016

Allikale viitamisel on reprodutseerimine lubatud. Fotosid võib reprodutseerida ainult seoses käesoleva trükisega. Kõikidel muudel juhtudel tuleb küsida luba Euroopa Liidu Kohtult.

Lisateavet Euroopa Liidu kohta saab internetist Euroopa serverist (http://europa.eu).

Luxembourg: Euroopa Liidu Kohus JUE / Teabedirektoraat / Väljaannete ja elektroonilise meedia üksus
Euroopa Liidu Väljaannete Talitus.

Print ISBN 978-92-829-2233-0 ISSN 2467-0847 doi:10.2862/0873 QD-AP-16-001-ET-C
PDF ISBN 978-92-829-2133-3 ISSN 2467-107X doi:10.2862/03290 QD-AP-16-001-ET-N

© Euroopa Liit, 2016

Fotod © Georges Fessy
Kaanefotod © Gediminas Karbauskis

Printed in Luxembourg

Trükitud kloorivabale paberile (ECF)

SISUKORD

Eessõna. **Koen LENAERTS**, Euroopa Kohtu president 04

I PEATÜKK **EUROOPA KOHUS**

A | Euroopa Kohtu areng ja tegevus 2015. aastal 08

B | Euroopa Kohtu praktika 2015. aastal 12

C | Euroopa Kohtu koosseis 62

1. Muudatused Euroopa Kohtu koosseisus 2015. aastal 63

2. Protokolliline järjestus 64

3. Euroopa Kohtu endised liikmed 67

D | Euroopa Kohtu statistika 70

II PEATÜKK **ÜLDKOHUS**

A | Üldkohtu tegevus 2015. aastal 100

B | Üldkohtu koosseis 150

1. Muudatused Üldkohtu koosseisus 2015. aastal 151

2. Protokolliline järjestus 152

3. Üldkohtu endised liikmed 154

C | Üldkohtu statistika 156

III PEATÜKK **AVALIKU TEENISTUSE KOHUS**

A | Avaliku Teenistuse Kohtu tegevus 2015. aastal 178

B | Avaliku Teenistuse Kohtu koosseis 188

1. Muudatused Avaliku Teenistuse Kohtu koosseisus 2015. aastal 189

2. Protokolliline järjestus 190

3. Avaliku Teenistuse Kohtu endised liikmed 191

C | Avaliku Teenistuse Kohtu statistika 192

Koen LENAERTS

Euroopa Liidu Kohtu president

Lõppenud aasta oli institutsiooni jaoks väga eriline – ametist lahkus Vassilios Skouris, kelle Euroopa Kohtu kohtuniku ametiaeg lõppes pärast rohkem kui kuusteist aastat kestnud teenistust ja kes täitis erakordselt pikalt, kaksteist aastat institutsiooni presidendi kohustusi.

Viimastel kuudel on mul olnud mitu võimalust, et väljendada teiste toel austust oma eelkäijale, olgu see siis pühendusteose üleandmise tseremoonial, mis leidis tema auks aset 8. juunil 2015, pidulikul kohtuistungil, mis toimus 7. oktoobril 2015, või muudel vähem ametlikel üritustel.

Tahaksin siiski kasutada võimalust, et väljendada selles eessõnas veel kord enda ning institutsiooni kõikide liikmete ja kogu personali nimel sügavat tänu Euroopa Kohtu endisele presidendile. President Skouris jääb meie ühisesse mällu kui keegi, kes suutis luua edukad tingimused erinevateks laienemisteks, mis meie institutsiooni lähiajalugu mõjutasid, ennekõike mis puudutab 2004. aasta „suurt laienemist". Sooviksin samuti tervitada siinkohal tema vankumatut pühendumust Euroopa Liidu Kohtu põhjapanevale panusele, mis on seotud õigusliku ühtsuse ja õigusriigi edendamisega liidus ning Euroopa kodanike põhiõiguste edendamisega – panus, mille eest institutsiooni tunnustati 50. Theodor Heussi auhinna üleandmisega mais 2015 Stuttgardis.

Statistika osas iseloomustas 2015. aastat institutsiooni õigustmõistva tegevuse erakordselt kiire rütm. Kolmele kohtuinstantsile esitati möödunud aastal rohkem kui 1711 kohtuasja, mis on kõige suurem esitatud kohtuasjade arv institutsiooni ajaloos. Täpsemalt ületas Euroopa Kohtule esitatud kohtuasjade arv sel aastal esimest korda sümboolse 700 kohtuasja piiri (713). Lisaks, institutsiooni aastase tootlikkuse tase oli enneolematu – 2015. aastal lõpetati 1755 kohtuasja.

Selles kontekstis on institutsioonil, kellel on hea meel selle arengu üle, mis näitab liikmesriigi kohtute ja menetlusosaliste usaldust liidu kohtute vastu, põhjust ennast õnnitleda Euroopa Liidu Kohtu õigustmõistva tegevuse korralduse muudatuste vastuvõtmise eest Euroopa Liidu seadusandlike organite poolt. Nende muudatuste vastuvõtmine tähistab pika õigusloomemenetluse lõppu, mis algas 2011. aastal ja mis võimaldab institutsioonil tänu Üldkohtu kohtunike arvu kahekordistamise protsessile, mis koosneb kolmest etapist ja mida viiakse läbi järk-järgult kuni 2019. aastani, jätkata oma missiooni Euroopa kohtumenetlusosaliste teenistuses, täites õigusemõistmise kvaliteedi ja tõhususe eesmärke. See on ka 1. juulil 2015 jõustunud Üldkohtu uue kodukorra eesmärk, millega kasvab tema võimekus lahendada kohtuasju mõistliku menetlusaja jooksul ning õiglase kohtumenetluse nõudeid austades.

Lisaks president Skourisele lahkus 2015. aastal Euroopa Kohtu koosseisu osalise uuendamise käigus kolm selle liiget ja üks Üldkohtu liige. Peale selle on tervitatav kahe täiendava kohtujuristi saabumine, millega lõppes Euroopa Kohtu kohtujuristide arvu suurendamist käsitleva nõukogu 2013. aasta otsuse rakendamise protsess.

Institutsiooni arengu kõrval on mul hea meel siinkohal meelde tuletada, et Inglismaa kuningas Johni poolt Magna Carta allakirjutamise 800. aastapäeva tähistamise raames oli Euroopa Liidu Kohtul austav võimalus näidata selle aasta oktoobris ühe nädala jooksul üht originaaleksemplari sellest dokumendist, mis on väga paljude demokraatiat, vabadusi ja inimõigusi puudutavate dokumentide tõeline üldine inspiratsiooniallikas.

Käesolevas aruandes on lugejale esitatud terviklik ülevaade institutsiooni tegevusest 2015. aastal. Sarnaselt varasematele aastatele on oluline osa sellest pühendatud lühikestele, kuid ammendavatele kokkuvõtetele Euroopa Kohtu, Üldkohtu ja Avaliku Teenistuse Kohtu õigustmõistvast tegevusest. Seda analüüsi täiendavad ja illustreerivad iga kohtuinstantsi puudutavad konkreetsed statistikaandmed.

Kasutan seda võimalust, et väljendada sügavat tänu oma kolleegidele kolmes kohtuinstantsis ning kogu institutsiooni personalile erakordse töö eest, mis nad on sel aastal teinud.

I PEATÜKK
EUROOPA KOHUS

A | EUROOPA KOHTU TEGEVUS JA ARENG 2015. AASTAL

President **Koen LENAERTS**

Esimeses peatükis on kokkuvõtlikult esitatud Euroopa Kohtu tegevus 2015. aastal. Käesolevas osas (A) on esiteks antud ülevaade kohtu arengust eelmisel aastal ning teiseks sisaldab see statistika analüüsi, mis näitab Euroopa Kohtu töökoormuse muutumist ning keskmist menetlusaega. Teises osas (B) on esitatud – nagu igal aastal – peamine kohtupraktika areng, mis on jaotatud valdkondade kaupa, kolmandas osas (C) on esitatud üksikasjalik ülevaade Euroopa Kohtu koosseisust viidatud perioodil ning neljas osa (D) on pühendatud 2015. aasta kohtutöö statistikale.

1.1. 7. oktoobri 2015. aasta pidulikul istungil, mis oli korraldatud eelkõige Euroopa Kohtu liikmete koosseisu osalise uuendamise puhul, jättis institutsioon hüvasti Vassilios Skourisega pärast rohkem kui kuusteist aastat kestnud kohtuniku ametiaega, millest kaksteist aastat täitis ta Euroopa Liidu Kohtu presidendi ametikohta.

Sellele pidulikule üritusele eelnes 8. juunil 2015 kollokvium „Euroopa Liidu Kohus Vassilios Skourise juhtimisel“, mille korraldas asepresident Antonio Tizzano juhitud korralduskomitee. Erinevad isikud, kellel olid institutsiooniga ajavahemikul 2003–2015 sidemed, eelkõige liikmesriikide kõrgemate kohtute kohtunikud ning Euroopa institutsioonide esindajad, esitasid sel puhul Jean-Marc Sauvé, Prantsuse riiginõukogu asepresidendi ja „komitee 255“ presidendi toetaval juhtimisel oma nägemuse sellest ajast. Kollokvium lõppes V. Skourisele pühendusteose üleandmisega, mis oli koostatud Euroopa Kohtu nende liikmete ja endiste liikmete abiga, kes olid täitnud oma ülesandeid tema presidendi ametiajal.

1.2. Seoses institutsiooni tegevuse korraldusega oli 2015. aastal vaieldamatult märkimisväärseim sündmus Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2015. aasta määruse (EL, Euratom) nr 2015/2422, millega muudetakse protokolli nr 3 Euroopa Liidu Kohtu põhikirja kohta (ELT L 341, lk 14), vastuvõtmine; määrus jõustus 25. detsembril 2015. Kontekstis, mida iseloomustavad järjest ulatuslikumad ja keerulisemad vaidlused, tähistavad need muudatused, mis tehti selle määrusega institutsiooni põhikirja pärast sellekohast ettepanekut, mille ta esitas märtsis 2011 ja mis võeti vastu oktoobris 2014, olulist muutust liidu kohtusüsteemi ülesehituses. See reform on liidu kohtusüsteemi üldise tõhususe struktuurseks ja kestvaks tõhustamiseks kohtumenetluse osaliste huvides põhjapaneva tähtsusega.

Reform toimub kolmes etapis, mille tulemuseks on Üldkohtu kohtunike arvu kahekordistamine järk-järgult kuni 2019. aastani – 2016. aasta alguses astub ametisse 12 uut kohtunikku, kui on viidud lõpule valiku- ja ametisse nimetamise menetlus; Üldkohtu liikmete osalise uuendamise käigus septembris 2016 tõuseb tänu Avaliku Teenistuse Kohtu liitmisele Üldkohtuga kohtunike arv 7 kohtuniku võrra; viimaks, Üldkohtu liikmete järgmise osalise uuendamise käigus septembris 2019 suureneb kohtunike arv 9 võrra, mis tõstab nende arvu kokku 56-le. Selle protsessi käigus peavad liikmesriigid jälgima, et Üldkohtu liikmete seas oleks tagatud meeste ja naiste võrdne osakaal. Institutsioonil on palutud anda korrapäraselt aru reformi elluviimisest, eelkõige selle rakendamise kolme etapi lõpus.

Reformi eesmärk on esmalt ja ennekõike võimaldada Üldkohtul vähendada püsivalt menetluses olevate kohtuasjade arvu, mille tagajärjel väheneb kohtuasja keskmine menetlusaeg. Lihtsustatakse liidu kohtusüsteemi ülesehitust, tõstetakse tema üldist produktiivsust ja edendatakse kohtupraktika järjepidevust, kuna ainult üks kohtuinstants – Euroopa Kohus – vastutab selle eest, et oleks tagatud õigusnormide tõlgendamise ühtsus apellatsioonimenetlustes.

Lisaks sellele olulisele institutsioonilisele reformile tuleb veel rõhutada kahe täiendava kohtujuristi, M. Bobeki ja H. S. Øe ametisseastumist 7. oktoobril 2015. Nende kahe kohtujuristi saabumisega Euroopa Kohtusse lõppes

nõukogu 25. juuni 2013. aasta otsuse 2013/336/EL Euroopa Liidu Kohtu kohtujuristide arvu suurendamise kohta (ELT L 179, lk 92) rakendamine.

2. Euroopa Kohtu 2015. aasta statistikast nähtub üldiselt, et produktiivsuse ja tõhususe tase on säilinud, kuid ennekõike jätkub kohtuvaidluste arvu kasvu tendents.

Nii on Euroopa Kohtule 2015. aastal esitatud kohtuasjade koguarv 713 (brutoarv, enne üksteisega seotud kohtuasjade liitmist), mis on ühel aastal esitatud uute kohtuasjade seisukohast kõige suurem arv Euroopa Kohtu ajaloos[1]. Seda erakordset numbrit, mis on kasvanud ligi 15% võrreldes 2014. aastaga (622), selgitab apellatsioonkaebuste arvu märkimisväärne suurenemine (215 apellatsioonkaebust ehk ligi kaks korda nii palju kui 2014. aastal (111); see on ka kõige suurem arv Euroopa Kohtu ajaloos) koostoimes väga suure arvu Euroopa Kohtule esitatud eelotsusetaotlustega (436 ehk suuruselt teine arv pärast 2013. aastat (450)). Seevastu hagide arv on 2014. aastaga võrreldes oluliselt vähenenud (48 võrreldes 74-ga 2014. aastal), mis kinnitab juba mitu aastat kestnud olulist vähenemistendentsi. 2015. aastal esitati lisaks kolm taotlust arvamuse saamiseks.

Euroopa Kohus lõpetas 2015. aastal 616 kohtuasja (brutonumber, milles ei ole arvesse võetud kohtuasjade liitmist; neto 570), mis näitab üldist vähenemist võrreldes 2014. aastaga (bruto 719; neto 632), mille põhjuseks võib lugeda osaliselt seda, et 2014. aastal esitati vähem kohtuasju (622), mis olid seega eelmisel aastal menetluses. Neist kohtuasjadest lõpetati 399 kohtuotsusega ja 171 kohtumäärusega.

31. detsembri 2015. aasta seisuga menetluses olevate kohtuasjade arv ulatub 884-ni (brutonumber, enne kohtuasjade liitmist; neto 831), mis näitab selle arvu kasvu võrreldes 2014. aasta lõpus kehtinud olukorraga (bruto 787), kuid vastab täpselt 31. detsembri 2013. aasta seisule ning erineb kahe numbri võrra 31. detsembri 2012. aasta seisust (bruto 886).

Menetlusaega puudutavad statistikaandmed on 2015. aastal väga positiivsed. Nii oli eelotsusetaotluste keskmine menetlusaeg 15,3 kuud, mis on väga lähedal 2014. aasta rekordarvule (15 kuud). Hagide puhul oli see 2015. aastal 17,6 kuud, mis on oluliselt vähem kui eelmistel aastatel (vahemikus 19,7–24,3 kuud ajavahemikul 2011–2014). Apellatsioonkaebuste lahendamise keskmine menetlusaeg oli 2015. aastal 14 kuud, mis on viimastel aastatel kõige lühem keskmine menetlusaeg.

Neid tulemusi võib seletada sellega, et Euroopa Kohus jälgib pidevalt oma töökoormust. Lisaks oma töömeetodite reformile viimastel aastatel on Euroopa Kohtu tõhusus kohtuasjade lahendamisel selgitatav ka erinevate menetluslike instrumentide kasutamisega, mis tal on teatavate kohtuasjade lahendamise kiirendamiseks (eelotsuse kiirmenetlus, kiirendatud menetlus, eelisjärjekorras menetlemine, lihtsustatud menetlus, võimalus teha kohtuotsus ilma kohtujuristi ettepanekuta).

Sel aastal esitati eelotsuse kiirmenetluse taotlus 11 kohtuasjas ning koda, kelle ülesanne on kontrollida, et kodukorra artiklis 107 ja järgmistes artiklites esitatud tingimused on täidetud, leidis, et need tingimused on täidetud neist 5 kohtuasjas. Need lõpetati keskmise menetlusajaga 1,9 kuud.

Kiirendatud menetlust taotleti 18 korral, kuid kodukorras nõutud tingimused olid täidetud neist ainult ühes. Lisaks rahuldati 7 kohtuasja puhul taotlus lahendada asi eelisjärjekorras.

Peale selle kasutas Euroopa Kohus regulaarselt kodukorra artiklis 99 ette nähtud lihtsustatud menetluse kohaldamise võimalust, et vastata teatavatele eelotsusetaotluse vormis esitatud küsimustele. Nimelt lõpetati kokku 37 kohtuasja kohtumäärusega (35), mille aluseks oli see säte.

Viimaks kasutas Euroopa Kohus tihti oma põhikirja artiklis 20 ette nähtud võimalust teha kohtuotsus ilma

1| Välja arvatud 1324 kohtuasja, mis esitati 1979. aastal. See arv, mis oli erakordselt suur, on seletatav väga suure hulga sama esemega tühistamishagide esitamisega.

kohtujuristi ettepanekuta, kui kohtuasjas ei ole ühtegi uut õigusküsimust. Nii tehti 43% 2015. aastal kuulutatud kohtuotsustest ilma kohtujuristi ettepanekuta.

Kohtuasjade jaotumise kohta Euroopa Kohtu erinevate kohtukoosseisude vahel tuleb märkida, et suurkoda lahendas 2015. aastal ligi 8% (kõigist) kohtuasjadest, viiest kohtunikust koosnevad kojad ligi 58% ja kolmest kohtunikust koosnevad kojad ligikaudu 34% kohtuasjadest, mis lõpetati kohtuotsuse või õigustmõistva sisuga kohtumäärusega. Nende kohtuasjade osakaal, mida lahendas suurkoda (8,7% 2014. aastal), on võrreldes eelmise aastaga suhteliselt stabiilne ning nende kohtuasjade protsent, mida lahendasid viiest kohtunikust koosnevad kojad, on veidi tõusnud (55% 2014. aastal). 76% õigustmõistva sisuga kohtumäärusega lõpetatud kohtuasjadest määrati kolmest kohtunikust koosnevatele kodadele, 18% viiest kohtunikust koosnevatele kodadele ning 6% neist kohtumäärustest tegi Euroopa Kohtu asepresident.

2015. aasta statistikaandmete kohta üksikasjalikuma teabe saamiseks võib lugeja tutvuda käesoleva peatüki D osaga.

B | EUROOPA KOHTU PRAKTIKA 2015. AASTAL

I. PÕHIÕIGUSED

Euroopa Kohus on 2015. aastal teinud mitu kohtuotsust põhiõiguste kohta liidu õiguskorras. Mõne kohtulahendi kohta on antud ülevaade käesolevas aruandes[2]. Nende hulgas väärib erilist tähelepanu kolm kohtulahendit.

Esiteks tuleb juhtida tähelepanu kohtuotsusele ***Delvigne*** (C-650/13, EU:C:2015:648), mille Euroopa Kohtu suurkoda tegi 6. oktoobril 2015. Euroopa Kohus käsitles selles kohtuotsuses küsimust, *kas liikmesriik tohib ette näha üldiselt, määratlemata ja automaatselt kodaniku- ja poliitilistest õigustest ilmajätmise, mis hõlmab ka liidu kodanike ilmajätmist valimis-, hääletamis- ja kandideerimisõigusest Euroopa Parlamendi valimistel*. Põhikohtuasjas mõisteti Prantsuse kodanikule lõplikult kriminaalkaristus raske kuriteo toimepanemise eest ning talt võeti lisakaristusena ära kodanikuõigused. Õigusnormi, mis nägi ette selle lisakaristuse, oli muudetud pärast põhikohtuasja hageja süüdimõistmist. Uus õigusnorm ei olnud aga kohaldatav süüdimõistmistele, mis olid muutunud lõplikeks enne selle normi jõustumist, ning põhikohtuasja hageja väitis, et tegemist on ebavõrdse kohtlemisega ja siseriiklik kohus palus Euroopa Kohtul tõlgendada Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „põhiõiguste harta") artikleid 39 ja 49 nimetatud hääletamisõigusest ilmajätmise seisukohast.

Euroopa Kohus asus oma kohtuotsuses põhiõiguste harta põhikohtuasjas kohaldamise küsimuses seisukohale, et sellise liidu kodaniku olukord, kelle suhtes liikmesriigi ametiasutused on teinud otsuse kustutada ta valijate nimekirjast, millega kaasneb tema hääletamisõiguse kaotamine Euroopa Parlamendi valimistel, kuulub liidu õiguse kohaldamise valdkonda. Otsestel ja üldistel valimistel Euroopa Parlamendi liikmete valimist käsitlev 1976. aasta akt[3] ei sätesta konkreetselt ja täpselt, kes on selle õiguse subjektid ning järelikult kuulub liidu õiguse hetkeolukorras nimetatud õiguse subjektide kindlaksmääramine iga liikmesriigi pädevusse, kes võtavad õigusnorme vastu liidu õigust austades. Eelkõige on liikmesriigid kohustatud selle pädevuse teostamisel tagama, et Euroopa parlamendi liikmete valimised toimuvad üldistel, otsestel, vabadel ja salajastel valimistel. Järelikult tuleb liikmesriigi õigusnorme, milles on ette nähtud, et liidu kodanikud, kes on kriminaalkorras süüdi mõistetud, jäetakse Euroopa Parlamendi valimistel hääletamisõigust omavate isikute hulgast välja, lugeda liidu õiguse kohaldamise meetmeks põhiõiguste harta artikli 51 lõike 1 tähenduses.

Sisuliselt sedastas Euroopa Kohus, et on ilmne, et selline hääletamisõigusest ilmajätmine, nagu on vaatluse all põhikohtuasjas, kujutab endast põhiõiguste harta artikli 39 lõikes 2 ette nähtud valimisõiguse piirangut. Harta artikli 52 lõike 1 kohaselt tohib siiski selliste õiguste ja vabaduste teostamist piirata vaid siis, kui piirangud on seatud seadusega, arvestatud on nimetatud õiguste ja vabaduste olemust ja järgitud on proportsionaalsuse põhimõtet. Kõnesolevas asjas on hääletamisõigusest ilmajätmine ette nähtud seaduses. Lisaks ei sea see kahtluse alla põhiõiguste harta artikli 39 lõikes 2 ette nähtud hääletamisõigust kui sellist, kuna selle tagajärg on välistada teatavad isikud spetsiifilistel põhjustel ja nende käitumise tõttu parlamendivalimistel hääletamisõigust omavate isikute hulgast. Lisaks, selline piirang nagu põhikohtuasjas on proportsionaalne, kuna selle puhul on esiteks arvesse võetud toimepandud süüteo laadi ja raskusastet ning karistuse kestust ning teiseks on liikmesriigi õiguses isikutele, kellelt on ära võetud hääletamisõigus, ette nähtud võimalus taotleda ja saavutada, et see karistus kustutatakse.

2| Käsitletud on järgmisi kohtuotsuseid: kohtuotsus, 29.4.2015, *Léger* (C-528/13, EU:C:2015:288), mis on esitatud XVII jaotises „Rahvatervis", kohtuotsus, 16.7.2015, *Lanigan* (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474), mis on esitatud X jaotises „Õigusalane koostöö kriminaalasjades", kohtuotsus, 16.7.2015, *Coty Germany* (C-580/13, EU:C:2015:485), mis on esitatud XIV.1 jaotises „Intellektuaalomand", kohtuotsus, 8.9.2015, *Taricco jt* (C-105/14, EU:C:2015:555), mis on esitatud XIII jaotises „Maksusätted", kohtuotsus, 6.10.2015, *Schrems* (C-362/14, EU:C:2015:650), mis on esitatud XIV.2 jaotises „Isikuandmete kaitse", kohtuotsus, 17.12.2015, *Imtech Marine Belgium* (C-300/14, EU:C:2015:825), mis on esitatud IX.3 jaotises „Euroopa täitekorraldus".

3| Akt, mis on lisatud nõukogu 20. septembri 1976. aasta otsusele 76/787/ESTÜ, EMÜ, Euratom ning mida on muudetud nõukogu 25. juuni ja 23. septembri 2002. aasta otsusega 2002/772/EÜ, Euratom (EÜT L 283, lk 1).

Viimaks märkis Euroopa Kohus, et leebema karistusseaduse tagasiulatuva jõuga, mis on sätestatud harta artikli 49 lõike 1 viimases lauses, ei ole vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid nagu põhikohtuasjas, kuna see seadus piirdub ainult sellise hääletamisõiguse äravõtmise allesjätmisega, mis tuleneb kriminaalkorras süüdimõistmisest ainult sellise jõustunud kohtuotsusega süüdimõistmise korral, mis on kuulutatud viimase astme kohtu poolt rangema vana karistusseadustiku kehtivuse ajal.

Teiseks, 16. juulil 2015 kuulutatud kohtuotsuses ***CHEZ Razpredelenie Bulgaria*** (C-83/14, EU:C:2015:480) tõlgendas Euroopa Kohus suurkojas *direktiivi 2000/43, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtet sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust,*[4] ja kinnitas, et ta taunib sellist praktikat, kus linnaosas, mis on tihedalt asustatud roma päritolu inimestega, on elektriarvestid paigaldatud ligipääsmatule kõrgusele, samas kui teistes linnaosades on elektriarvestid paigaldatud normaalsele kõrgusele. Põhikohtuasi puudutas Bulgaaria kodanikku, kes pidas nimetatud linnaosas, milles elavad peamiselt roma päritolu inimesed, toidupoodi. Kuigi ta ise ei ole roma päritolu, leidis nimetatud Bulgaaria kodanik, et ta oli elektrijaotusettevõtjale etteheidetava tegevuse tõttu samuti diskrimineerimise ohver.

Oma kohtuotsuses tuletas Euroopa Kohus esmalt meelde, et arvestades direktiivi 2000/43 eesmärki ja sellega kaitstavate õiguste laadi ning asjaolu, et see direktiiv ei ole muud kui võrdsuse põhimõtte – mis on üks liidu õiguse üldpõhimõtetest ja sätestatud põhiõiguste harta artiklis 21 – väljendus kõnealuses valdkonnas, siis ei saa selle direktiivi kohaldamisala määratleda kitsalt. Seega, kuna elektriarvestite paigaldamine on elektrienergiaga varustamise lisateenus, on nimetatud põhimõtte austamine direktiivi artikli 3 lõike 1 kohaselt kohustuslik.

Direktiivi 2000/43 nende sätete osas, mille kohta olid esitatud eelotsuse küsimused, märkis Euroopa Kohus esiteks, et vaidlusalune meede võib endast kujutada „diskrimineerimist etnilise päritolu alusel" eelkõige direktiivi artikli 1 ja artikli 2 lõike 1 tähenduses, kuna see määratlus on kohaldatav olenemata sellest, et vaidlusalune meede puudutab teatava etnilise päritoluga inimesi või inimesi, kes sellise päritoluta kannatavad koos eelnimetatud isikutega halvema kohtlemise või konkreetselt ebasoodsama olukorra all, mis tuleneb sellest meetmest. Lisaks pelk asjaolu, et põhikohtusjas kõne all olevas linnaosas elab ka inimesi, kes ei ole roma päritolu, ei luba välistada, et vaidlusalune praktika võeti kasutusele valdava osa selle linnaosa elanike roma etnilise päritolu tõttu.

Euroopa Kohus märkis teiseks, et juhul kui liikmesriigi kohus ei loe vaidlusalust meedet etnilise päritolu alusel otseseks diskrimineerimiseks, võib selle näol tegemist olla kaudse diskrimineerimisega. Seoses sellega tuletas Euroopa Kohus meelde, et erinevalt otsesest diskrimineerimisest võib kaudne diskrimineerimine tuleneda meetmest, mis on küll sõnastatud neutraalselt, see tähendab viidates teistele kriteeriumidele, mis ei ole kaitstava tunnusega seotud, kuid seab selle tunnusega isikud konkreetselt ebasoodsasse olukorda. Kõnesolevas asjas põhines põhikohtuasjas vaidlustatud meede – eeldusel, et seda kohaldatakse ainult selleks, et vastata vaatlusaluses linnaosas toimepandud rikkumistele – pealtnäha neutraalsetel kriteeriumidel, avaldades samal ajal mõju oluliselt suuremale osale roma päritolu inimestele. Seega tekitas see ebasoodsa olukorra eelkõige nende isikute jaoks võrreldes teiste isikutega, kes ei ole seda päritolu.

Lisaks võib selline meede elektrivõrgu turvalisuse tagamise ja tarbitud elektrienergia nõuetekohase arvestamise soovi silmas pidades olla objektiivselt põhjendatud ainult tingimusel, et kõnealune praktika ei ületa piire, mis on nende seaduslike eesmärkide saavutamiseks sobivad ja vajalikud ning et sellega tekitatavad ebamugavused ei oleks taotletavate eesmärkidega võrreldes ebaproportsionaalsed. See ei ole nii, kui tuvastatakse, et nimetatud eesmärkide saavutamiseks eksisteerib muid sobivaid ja vähem piiravaid meetmeid või et selliste muude meetmete puudumise korral kahjustab kõnealune praktika ülemäära asjaomases linnaosas elavate elektri lõpptarbijate õigustatud huvi omada elektrivarustusele juurdepääsu tingimustel, mis ei oleks solvavad või häbistavad ja võimaldaksid neil regulaarselt oma elektritarbimist kontrollida.

4| 29. juuni 2000. aasta direktiiv 2000/43/EÜ, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtet sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust (EÜT L 180, lk 22; ELT eriväljaanne 20/01, lk 23).

Kolmandaks, 17. detsembri 2015. aasta kohtuotsuses ***WebMindLicenses*** (C-419/14, EU:C:2015:832)[5] kinnitas Euroopa Kohus, et liidu õigusega ei ole vastuolus, *et liikmesriigi maksuhaldur võib* selleks, et kindlaks teha käibemaksu puudutavate kuritarvituste olemasolu, *kasutada samal ajal käimasolevas ja veel lõpetamata kriminaalmenetluses saadud tõendeid* maksukohustuslase vastu, näiteks telefonikõnede pealtkuulamise ja elektronkirjade jälgimise näol, tingimusel et nende tõendite hankimisel nimetatud kriminaalmenetluses ja nende kasutamisel haldusmenetluses ei ole rikutud liidu õiguses tagatud õigusi ja eelkõige põhiõigusi.

Selles kohtuasjas tuletas Euroopa Kohus esmalt meelde, et seda, kas esinevad kuritarvitava käitumise moodustavad asjaolud, tuleb kontrollida liikmesriigi õiguses ette nähtud tõendamiseeskirjade kohaselt, tingimusel, et need eeskirjad ei kahjusta liidu õiguse tõhusust. Ta täpsustas, et käibemaksu ümberarvutus kuritarvitava käitumise kindlakstegemise tagajärjel kujutab endast käibemaksudirektiivi[6] ja ELTL artikli 325 ning seega liidu õiguse kohaldamist põhiõiguste harta artikli 51 lõike 1 tähenduses.

Euroopa Kohus täpsustas seega, et harta artiklite 7, 47 ja artikli 52 lõike 1 alusel jääb siseriikliku kohtu ülesandeks kontrollida sellise otsuse õiguspärasust, millega nimetatud tõendite alusel on tehtud käibemaksu ümberarvutus, et kontrollida esiteks, kas samal ajal käimasolevas menetluses kasutatud uurimismeetmed olid seadusega ette nähtud ja kriminaalmenetluses vajalikud uurimismeetmed, ning teiseks, kas sellisel viisil saadud tõendite kasutamine maksuhalduri poolt oli samuti seadusega lubatud ja vajalik. Ta peab lisaks kontrollima, kas vastavalt kaitseõiguste tagamise üldpõhimõttele oli maksukohustuslasel võimalik haldusmenetluses tõenditega tutvuda ja anda nende kohta ütlusi. Kui ta leiab, et sellel maksukohustuslasel ei olnud sellist võimalust või et tõendid on saadud või neid on kasutatud põhiõiguste harta era- ja perekonnaelu kaitset puudutavat artiklit 7 rikkudes, tuleb liikmesriigi kohtul jätta need tõendid arvestamata ja vaidlustatud otsus, mis põhineb nendel tõenditel, tuleb tühistada, kui selle asjaolu tõttu langeb ära otsuse alus. Samamoodi tuleb need tõendid jätta arvestamata, kui siseriiklik kohus ei ole pädev kontrollima, kas need tõendid on kriminaalmenetluse käigus kogutud kooskõlas liidu õigusega või kui ta ei saa seda kooskõla kinnitada kriminaalkohtu poolt võistlevas menetluses juba läbi viidud kontrolli põhjal.

II. LIIDU KODAKONDSUS

Euroopa Kohtu liidu kodakondsust käsitlevate kohtulahendite hulgas tuleb ära märkida kaks kohtuotsust. Need puudutavad vastavalt kolmandate riikide kodanike riigis elamise ja viibimise õigust ning teiste liikmesriikide kodanike õigust sotsiaaltoetustele.

Kohtuotsus ***Singh jt*** (C-218/14, EU:C:2015:476), mis tehti 16. juulil 2015 suurkojas, käsitleb *liidu kodaniku perekonnaliikmetest kolmandate riikide kodanike riigis elamise õiguse säilimist abielulahutuse korral*. Põhikohtuasi puudutas kolme kolmandate riikide kodanikku, kes tulenevalt abiellumisest Iirimaal elavate ja töötavate liidu kodanikega olid selles liikmesriigis direktiivi 2004/38[7] artikli 7 lõike 2 alusel omandanud elamisõiguse liidu kodaniku abikaasana, kes on temaga vastuvõtvas liikmesriigis kaasas või ühineb temaga seal. Abielud kestsid vähemalt kolm aastat ja sellest vähemalt üks aasta vastuvõtvas liikmesriigis, kuid kõikidel juhtudel lahkusid liidu kodanikust abikaasad lõpuks Iirimaa territooriumilt ja esitasid avaldused abielu lahutamiseks. Selles kontekstis küsiti Euroopa Kohtult, kas kolmel välismaalasest abikaasal võis direktiivi 2004/38 artikli 13 lõike 2 alusel säilida Iirimaal elamise õigus.

5| Selle kohtuotsuse maksuõigust puudutava osa ülevaate kohta vt XIII jaotis „Maksusätted".

6| Nõukogu 28. novembri 2006. aasta direktiiv 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi (ELT L 347, lk 1).

7| Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ (ELT L 158, lk 77; ELT eriväljaanne 05/05, lk 46).

Euroopa Kohus tuletas esmalt meelde, et liidu kodaniku kolmandate riikide kodanikest perekonnaliikmed võivad taotleda elamisluba ainult selles vastuvõtvas liikmesriigis, milles see liidu kodanik elab. Euroopa Kohus asus seejärel seisukohale, et kui enne menetluse algatamist lahkub liidu kodanik liikmesriigist, kus elab tema kolmanda riigi kodanikust abikaasa, selleks et asuda elama mõnes teises liikmesriigis või kolmandas riigis, ei ole direktiivi 2004/38 artikli 7 lõike 2 tingimused enam täidetud. Liidu kodaniku lahkumisel lõpeb nimelt kolmanda riigi kodaniku tuletatud elamisõigus enne abielu lahutamise menetlust, mistõttu ei saa seda enam selle direktiivi artikli 13 lõike 2 esimese lõigu punkti a alusel säilitada. Nimelt selleks, et kolmanda riigi kodanik võiks nõuda, et viimati nimetatud sätte alusel säiliks tema õigus elada selles liikmesriigis, peab tema liidu kodanikust abikaasa vastavalt direktiivi 2004/38 artikli 7 lõikele 1 elama vastuvõtvas liikmesriigis kuni abielulahutuse menetluse algatamiseni. Kuna liidu kodanikust abikaasad lahkusid kõnesolevas asjas lirimaa territooriumilt enne abielulahutuse menetluse algatamist, kaotasid nende abikaasad seega oma õiguse selles riigis elada.

Euroopa Kohus tuletas siiski meelde, et sellises olukorras võidakse liikmesriigi õiguses anda kolmandate riikide kodanikele ulatuslikum kaitse, lubades neil jääda elama vastuvõtva liikmesriigi territooriumile.

15. septembri 2015. aasta kohtuotsuses ***Alimanovic*** (C-67/14, EU:C:2015:597) tegi Euroopa Kohus suurkojas kindlaks, et liidu õigusega ei ole vastuolus sellised *liikmesriigi õigusnormid, millega jäetakse teatavate „mitteosamakseliste rahaliste erihüvitiste", mis kujutavad endast ka „sotsiaaltoetusi", õigustatud isikute hulgast* kuus kuud pärast viimasel töökohal töötamist *välja teiste liikmesriikide kodanikud, kes otsivad tööd,* isegi kui nende toetuste saamine on tagatud selle liikmesriigi kodanikele, kes on samasuguses olukorras. Põhikohtuasi käsitles Saksamaa ametiasutuste keeldumist anda Rootsi kodanikest koosneva perekonna liikmetele, kellest osa oli töötanud Saksamaal ligikaudu üksteist kuud, esiteks pikaajalistele töötutele ette nähtud toetust ja teiseks töövõimetutele isikutele ette nähtud sotsiaaltoetusi.

Esmalt märkis Euroopa Kohus, et põhikohtuasjas käsitletavad toetused on määruse nr 883/2004[8] artikli 70 lõikes 2 viidatud mitteosamakselised rahalised erihüvitised ning sotsiaaltoetused direktiivi 2004/38 artikli 24 lõike 2 tähenduses, kuna nende peamine eesmärk on tagada minimaalsed elatusvahendid, mida on vaja, et elada inimväärikat elu.

Nende toetuste andmise kohta tuletas Euroopa Kohus kohtuotsusele *Dano*[9] viidates meelde, et liidu kodanik saab nõuda vastuvõtva liikmesriigi kodanikega võrdset kohtlemist ainult siis, kui tema elamine vastuvõtva liikmesriigi territooriumil vastab direktiivi 2004/38 tingimustele. Seega täpsustas Euroopa Kohus, et selleks, et kindlaks teha, kas sotsiaalabi andmisest võib keelduda direktiivi 2004/38 artikli 24 lõikes 2 ette nähtud erandi alusel, tuleb kontrollida nimetatud direktiivi artikli 24 lõikes 1 sätestatud võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldatavust nende liidu kodanike, kellel on selle direktiivi alusel õigus elada vastuvõtva liikmesriigi territooriumil, ja selle liikmesriigi kodanike suhtes. Seetõttu tuleb kontrollida ka seda, kas asjaomane liidu kodanik elab vastuvõtvas liikmesriigis seaduslikult. Kõnesolevas asjas võisid kaks direktiivi 2004/38 sätet anda põhikohtuasja hagejatele õiguse elada vastuvõtvas liikmesriigis; nendeks säteteks on artikli 7 lõike 3 punkt c, milles on ette nähtud võimalus säilitada töötaja staatus vähemalt kuueks kuuks kodanikul, kes on jäänud määratud tähtajaga töölepingu nõuetekohaselt kindlakstehtud lõppemisel töötuks endast sõltumatutel põhjustel ja kui ta on tööotsijana registreeritud asjaomases tööhõiveametis, ja artikli 14 lõike 4 punkt b, milles on sätestatud, et vastuvõtva liikmesriigi territooriumile töö otsimiseks sisenenud liidu kodanikku ei või sellest liikmesriigist välja saata seni, kuni liidu kodanik saab tõendada, et ta jätkab töö otsimist ja et tal on tegelik võimalus tööd leida.

Seoses sellega märkis Euroopa Kohus, et nimetatud hagejatel ei olnud sel ajal, kui neile keelduti andmast vaieldavaid toetusi, enam direktiivi 2004/38 artiklis 7 ette nähtud staatust, ning isegi kui nad võisid tugineda elamisõiguse tunnustamiseks nimetatud direktiivi viidatud artikli 14 lõike 4 punktile b, siis ei ole vastuvõttev

8| Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta (ELT L 166, lk 1; ELT eriväljaanne 05/05, lk 72; parandus ELT L 202, lk 90).

9| Euroopa Kohtu otsus, 11.11.2014, *Dano* (C-333/13, EU:C:2014:2358). Vt ka Aastaaruanne 2014, lk 19.

liikmesriik selle direktiivi artikli 24 lõikes 2 ette nähtud erandi alusel kohustatud tagama elamisõigust omavale liidu kodanikule õigust sotsiaalabile elamisperioodi esimese kolme kuu jooksul või kui see on asjakohane, artikli 14 lõike 4 punktis b sätestatud pikema ajavahemiku jooksul.

Euroopa Kohus täpsustas lisaks, et kuigi direktiiv 2004/38 nõuab, et väljasaatmismeetme võtmisel või tuvastamisel, et isik koormab oma riigis elamise raames põhjendamatult liikmesriigi sotsiaalabisüsteemi, võtaks liikmesriik arvesse asjaomase isiku individuaalset olukorda, ei ole niisugune individuaalne uurimine sellisel juhul, nagu on vaidluse all põhikohtuasjas, siiski kohustuslik, kuna direktiiv 2004/38 võtab töötaja staatuse säilitamise järkjärgulise süsteemi ettenägemisel, mille eesmärk on tagada elamisõigus ja õigus saada sotsiaaltoetusi, nimelt ise arvesse sotsiaalabi taotleja individuaalset olukorda iseloomustavaid erinevaid tegureid ja eelkõige majandustegevusega tegelemise kestust.

III. INSTITUTSIOONILISED SÄTTED

1. LIIDU ÕIGUSAKTIDE ÕIGUSLIK ALUS

Institutsioonide õigusaktide sobiva õigusliku aluse valikut käsitlevate kohtuasjade[10] seas pakuvad erilist huvi kolm kohtuotsust. Esimene puudutab JSK (justiits- ja siseküsimused) otsuste vastuvõtmiseks kasutatud endist menetlust, teine on seotud kalanduspoliitika valdkonnas vastu võetud meetmetega ja kolmas käsitleb ELTL artikli 349 alusel vastu võetud meetmeid.

16. aprillil 2015 tehtud kohtuotsuse ***parlament* vs. *nõukogu*** (C-317/13 ja C-679/13, EU:C:2015:223) aluseks olnud liidetud kohtuasjades tühistas Euroopa Kohus *nõukogu otsused 2013/129 ja 2013/496 5-(2-aminopropüül) indooli suhtes kontrollimeetmete kehtestamise kohta*[11]. Need otsused olid vastu võetud ilma, et parlamendiga oleks konsulteeritud.

Parlament väitis neis kohtuasjades, et otsuse 2005/387/JSK[12] artikli 8 lõige 3, mis oli vaidlustatud otsuste õiguslik alus, on ebaseaduslik, kuna see alus kehtestab aluslepingutes nende otsuste vastuvõtmiseks ette nähtud menetlustest erineva menetluse, milles ei ole parlamendiga konsulteerimist ette nähtud. Seoses sellega tuletas Euroopa Kohus esmalt meelde, et kuna liidu institutsioonide tahte formuleerumist puudutavad eeskirjad kehtestatakse aluslepingutega, mitte liikmesriikide või institutsioonide endi poolt, siis saavad üksnes aluslepingud anda erijuhtudel institutsioonile pädevuse muuta nendes ette nähtud otsustamismenetlust. Seega, kui tunnustada institutsiooni võimalust kehtestada tuletatud õiguslikke aluseid – kas akti vastuvõtmisel kohaldatava menetluse rangemaks muutmise või lihtsustamise suunas –, tähendaks see talle suurema seadusandliku pädevuse andmist kui see, mis on aluslepingutega ette nähtud. Seda lahendust tuleb kohaldada mitte ainult seadusandlike aktide vastuvõtmiseks, vaid ka teisese õiguse aktis ette nähtud õiguslike aluste suhtes, mis võimaldavad võtta vastu selle akti rakendusmeetmeid, muutes rangemaks või lihtsustades aluslepingutes nende meetmete vastuvõtmiseks ette nähtud korda.

Kõnesolevas asjas tuli Euroopa Kohtu hinnangul otsuse 2005/387 artikli 8 lõike 3 seaduslikkuse hindamisel arvestada sätteid, mis selle otsuse vastuvõtmise ajal ja seega enne Lissaboni lepingu vastuvõtmist käsitlesid

10 | Veel kaks Euroopa patenti puudutavat kohtuotsust, millest on antud ülevaade käesolevas aruandes, käsitlevad eelkõige vaidlust õigusliku aluse üle: kohtuotsused, 5.5.2015, *Hispaania* vs. *nõukogu* (C-146/13, EU:C:2015:298, ja C-147/13, EU:C:2015:299), millest on antud ülevaade XIV.1 jaotises „Intellektuaalomand".

11 | Nõukogu 7. märtsi 2013. aasta otsus 2013/129/EL 4-metamfetamiini suhtes kontrollimeetmete kehtestamise kohta (ELT L 72, lk 11). Nõukogu 7. oktoobri 2013. aasta rakendusotsus 2013/496/JSK 5-(2-aminopropüül)indooli suhtes kontrollimeetmete kehtestamise kohta (ELT L 272, lk 44).

12 | Nõukogu 10. mai 2005. aasta otsus 2005/387/JSK uusi psühhoaktiivseid aineid käsitleva teabe vahetuse, riski hindamise ja kontrolli kohta (ELT L 127, lk 32).

politseikoostöö ja kriminaalasjades tehtava õigusalase koostöö valdkonna üldaktide rakendamist, täpsemalt EL artikli 34 lõike 2 punkti c ja EL artikli 39 lõiget 1, millest nähtub, et nõukogu võtab vastu otsuse kvalifitseeritud häälteenamusega pärast konsulteerimist parlamendiga. Seega, kuna liidu teisese õiguse norme tuleb võimalikult suures ulatuses tõlgendada kooskõlas aluslepingute sätetega, siis tuleb nimetatud artikli 8 lõiget 3 tõlgendada kooskõlas EL artikli 39 lõikega 1 nii, et see lubab nõukogul võtta vastu akti uue psühhoaktiivse aine suhtes kontrollimeetmete kehtestamiseks alles pärast konsulteerimist parlamendiga. Seega lükkas kohus parlamendi argumendi tagasi.

Seejärel, selleks et lükata tagasi parlamendi argument, et otsuse 2005/387 artikli 8 lõige 3 on vastuolus pärast Lissaboni lepingu jõustumist kohaldatavate menetluseeskirjadega, leidis Euroopa Kohus üleminekusätete protokolli artiklile 9 tuginedes, et enne Lissaboni lepingu jõustumist EL lepingu alusel nõuetekohaselt vastu võetud õigusakti säte, mis kehtestab selle õigusakti rakendusmeetmete vastuvõtmise korra, säilitab oma õigusliku toime, hoolimata sellest, et Lissaboni leping muutis oluliselt politseikoostöö ja kriminaalasjades tehtava õigusalase koostöö institutsioonilist raamistikku, kuni seda ei ole kehtetuks tunnistatud, tühiseks tunnistatud või muudetud, ja võimaldab vastavalt selles sättes kindlaks määratud menetlusele võtta vastu rakendusmeetmeid. Neil tingimustel ei tähenda asjaolu, et otsuse 2005/387 artikli 8 lõige 3 võib rakendusmeetmete vastuvõtmise korda võrreldes EL toimimise lepingus selleks ette nähtud menetlusega lihtsustada või rangemaks muuta, et kõnealune säte on teisesest õigusest tulenev ebaseaduslik õiguslik alus, mille kohaldamine tuleks erandina välistada.

Kuigi parlamendi õiguslikku alust puudutavad argumendid lükati tagasi, rahuldati tühistamishagi siiski põhjendusel, et parlamendiga konsulteerimine kohaldatavates liidu õigusnormides ette nähtud juhtudel on oluline menetlusnorm, mille järgimata jätmine toob kaasa vaidlustatud aktide tühisuse. Siiski, selleks et mitte kahjustada neis otsustes käsitletavate psühhoaktiivsete ainete kontrolli tõhusust, otsustas Euroopa Kohus säilitada nende otsuste õigusliku toime kuni nende asendamiseni uute õigusaktidega.

1. detsembri 2015. aasta kohtuotsuse ***parlament ja komisjon* vs. *nõukogu*** (C-124/13 ja C-125/13, EU:C:2015:790) aluseks olnud liidetud kohtuasjades rahuldas Euroopa Kohus suurkojas parlamendi ja komisjoni esitatud hagid nõudega tühistada *määruse nr 1243/2012, millega muudetakse määrust nr 1342/2008, millega kehtestatakse tursavarude ja nende varude püügi pikaajaline kava*[13]. Nõukogu võttis määruse nr 1243/2012 vastu ELTL artikli 43 lõike 3 alusel, millega antakse nõukogule pädevus võtta vastu meetmeid lubatud kogupüügi määramiseks ja eraldamiseks. Parlamendi ja komisjoni ainsa väite kohaselt oleks selle määruse pidanud vastu võtma ELTL artikli 43 lõike 2 alusel kehtiva seadusandliku tavamenetluse teel, kuna sellised mitmeaastased kavad nagu kõnesolevas asjas on „vajalikud" ühise kalanduspoliitika eesmärkide järgimiseks.

Euroopa Kohus tuletas esiteks meelde oma varasemat kohtupraktikat[14], mille kohaselt poliitilisi valikuid hõlmavad meetmed, mis eeldavad nende ühiste poliitikate eesmärkide saavutamiseks sobiva laadi hindamist, on liidu seadusandja pädevuses ja tuleb vastu võtta ELTL artikli 43 lõike 2 alusel. Seevastu kalapüügivõimaluste kehtestamist ja eraldamist käsitlevate meetmete vastuvõtmine vastavalt ELTL artikli 43 lõikele 3 niisugust hinnangut ei nõua, kuna nimetatud meetmed on peaasjalikult tehnilist laadi ning need võetakse ELTL artikli 43 lõike 2 alusel kehtestatud sätete rakendamiseks. Seega võib ELTL artikli 43 lõike 3 kohaldamisala hõlmata meetmeid, mis ei piirdu kalapüügivõimaluste kehtestamise ja eraldamisega, kui need meetmed ei eelda ainult liidu seadusandja pädevuses olevaid poliitilisi valikuid.

Teiseks analüüsis Euroopa Kohus, kas vaidlustatud määrusega nr 1243/2012 tehtud muudatused võis vastu võtta ELTL artikli 43 lõike 3 alusel. Kohus sedastas seoses sellega, et need muudatused ei piirdu pelgalt kalapüügivõimaluste kehtestamise ja eraldamisega konkreetsetel asjaoludel, vaid nende eesmärk on

13 | Nõukogu 19. detsembri 2012. aasta määrus (EL) nr 1243/2012, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1342/2008, millega kehtestatakse tursavarude ja nende varude püügi pikaajaline kava (ELT L 352, lk 10).

14 | Euroopa Kohtu otsus, 26.11.2014, *parlament ja komisjon* vs. *nõukogu* (C-103/12 ja C-165/12, EU:C:2014:2400).

ka lubatud kogupüügi ja kalapüügivõimaluste piirangute määramise üldise mehhanismi kohandamine, et kõrvaldada varasemate automaatse vähendamise normide kohaldamisest tulenevad puudused, mis takistasid mitmeaastase kava eesmärkide saavutamist. Seega määratlevad need muudatused Euroopa Kohtu hinnangul õigusliku raamistiku, milles kalapüügivõimalusi kehtestatakse ja eraldatakse. Niisiis põhinevad need poliitilisel valikul, millel on mitmeaastasele kavale pikaajaline mõju, mistõttu need oleks pidanud vastu võtma ELTL artikli 43 lõike 2 alusel.

Võttes siiski arvesse olulisi õiguskindluse kaalutlusi, otsustas Euroopa Kohus jätta selle määruse tagajärjed kehtima kuni ajani, mil mõistliku aja jooksul, mis ei ületa 12 kuud alates 1. jaanuarist 2016, jõustub uus määrus korrektsel õiguslikul alusel.

15. detsembril 2015 kuulutatud kohtuotsuse ***parlament ja komisjon* vs. *nõukogu*** (C-132/14–C-136/14, EU:C:2015:813) aluseks olnud liidetud kohtuasjades jättis suurkojas kokku tulnud Euroopa Kohus rahuldamata parlamendi poolt kohtuasjades C-132/14 ja C-136/14 ning komisjoni poolt kohtuasjades C-133/14–C-135/14 esitatud hagid, milles paluti tühistada *määrus nr 1385/2013*[15] *ning direktiivid 2013/64*[16] *ja 2013/62*[17]*, millega muudetakse teatavaid teisese õiguse sätteid seoses Mayotte'i staatuse muutmisega ühest ülemeremaadest ja -territooriumidest äärepoolseimaks piirkonnaks ELTL artikli 349 tähenduses.*

Oma vastavate hagide toetuseks esitasid parlament ja komisjon üheainsa väite, et nõukogu, võttes vaidlustatud õigusaktid vastu ELTL artikli 349 alusel, valis vale õigusliku aluse. Seoses sellega sedastas Euroopa Kohus, et ELTL artikli 349 sõnastusest tuleneb, et see artikkel lubab nõukogul võtta eelkõige erinevates valdkondades erimeetmeid, mille eesmärk on võtta arvesse äärepoolseimate piirkondade struktuurilist ühiskondlikku ja majanduslikku olukorda, mida tingivad teatavad tegurid, mida on nimetatud selle artikli esimeses lõigus ning mille püsivus ja koosmõju piiravad nende arengut. Selleks et lükata tagasi komisjoni argument, mille kohaselt seda artiklit saab kohaldada ainult siis, kui on tegemist äärepoolseimate piirkondade suhtes esmase õiguse kohaldamisest kõrvalekaldumisega ja mitte nende piirkondade erilist olukorda arvestades teisese õiguse aktide vastuvõtmisega, täpsustas Euroopa Kohus – olles märkinud, et mitut ELTL artikli 349 teises lõigus nimetatud valdkonda on peamiselt reguleeritud teisese õiguse aktidega –, et seega volitab see artikkel nõukogu võtma erimeetmeid, mille eesmärk ei ole mitte ainult määrata kindlaks nende regioonide suhtes aluslepingute, vaid ka teisese õiguse sätete kohaldamise tingimused. Lisaks selleks, et lükata tagasi parlamendi argument, et ELTL artikkel 349 ei volita nõukogu vastu võtma meetmeid, mille ainus eesmärk on lükata edasi liidu õiguse teatavate sätete kohaldamine nimetatud piirkondadele, rõhutas Euroopa Kohus, et selline piirang oleks ka vastuolus ELTL artikli 349 sõnastuse ja eesmärkidega, kuivõrd ei saa välistada, et liidu sätte täiemahulise kohaldatavuse ajaline edasilükkamine võib osutuda kõige sobivamaks meetmeks, et võtta arvesse äärepoolseima piirkonna struktuurilist ühiskondlikku ja majanduslikku olukorda.

Seega asus Euroopa Kohus, olles analüüsinud kõikide vaidlustatud õigusaktide eesmärke ja sisu, seisukohale, et neis sisalduvad meetmed võeti nii, et arvestati Mayotte'i struktuurilist ühiskondlikku ja majanduslikku olukorda ELTL artikli 349 esimese lõigu tähenduses, ning neil on vastavalt ELTL artikli 349 kolmandale lõigule seos selle regiooni eriliste iseärasuste ja piirangutega. Seega ei ole komisjonil ja parlamendil põhjust väita, et ELTL artikkel 349 ei saa olla vaidlustatud aktide õiguslik alus.

15 | Nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1385/2013, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 850/98 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EÜ) nr 1069/2009, (EL) nr 1379/2013 ja (EL) nr 1380/2013 seoses Mayotte'i staatuse muutumisega Euroopa Liidu suhtes (ELT L 354, lk 86).

16 | Nõukogu 17. detsembri 2013. aasta direktiiv 2013/64/EL, millega muudetakse nõukogu direktiive 91/271/EMÜ ja 1999/74/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 2000/60/EÜ, 2006/7/EÜ, 2006/25/EÜ ja 2011/24/EL seoses Mayotte'i staatuse muutmisega Euroopa Liidu suhtes (ELT L 353, lk 8).

17 | Nõukogu 17. detsembri 2013. aasta direktiiv 2013/62/EL, millega muudetakse direktiivi 2010/18/EL (millega rakendatakse Euroopa Tööstuse ja Tööandjate Keskliitude Ühenduse, Euroopa Käsitööga Tegelevate Väikeste ja Keskmise Suurusega Ettevõtete Keskliidu, Euroopa Riigiosalusega Ettevõtete Keskuse ja Euroopa Ametiühingute Konföderatsiooni poolt vanemapuhkuse kohta sõlmitud muudetud raamkokkulepet) seoses Mayotte'i staatuse muutmisega Euroopa Liidu suhtes (ELT L 353, lk 7).

2. INSTITUTSIOONIDE PÄDEVUS JA VOLITUSED

Seoses institutsioonide pädevuse ja volitustega[18] võib esile tuua kolm suurkojas tehtud kohtuotsust. Need käsitlevad kõik komisjoni otsuseid ja puudutavad vastavalt määruse eelnõu tagasivõtmist seadusandliku menetluse käigus, liidu nimel seisukohtade esitamist rahvusvahelises kohtus ning selle institutsiooni delegeeritud- ja rakenduspädevust.

14. aprilli 2015. aasta kohtuotsuses ***nõukogu* vs. *komisjon*** (C-409/13, EU:C:2015:217) jättis Euroopa Kohus rahuldamata nõukogu tühistamishagi *komisjoni otsuse peale, millega viimane võttis tagasi oma ettepaneku võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse üldsätted kolmandatele riikidele antava makromajandusliku finantsabi kohta*[19]. Selles hagis väitis nõukogu, keda toetas kümme liikmesriiki, eelkõige esiteks, et komisjoni poolt nimetatud ettepaneku tagasivõtmine ületab temale aluslepingutega antud volitusi, mis kahjustab institutsioonidevahelist tasakaalu, ja teiseks, et komisjon on rikkunud lojaalse koostöö kohustust.

Oma kohtuotsuses leidis Euroopa Kohus, et ELL artikli 17 lõikest 2 koostoimes ELTL artiklitega 289 ja 293 ilmneb, et komisjoni pädevus seadusandlikus tavamenetluses ei seisne üksnes ettepaneku esitamises ning seejärel kontaktide soodustamises ning parlamendi ja nõukogu seisukohtade lähendamises. Samamoodi nagu üldjuhul, kui on komisjoni otsustada, kas ta esitab seadusandliku ettepaneku või mitte, et selle esitamise korral määrata kindlaks selle ese, eesmärk ja sisu, on tal seni, kuni nõukogu ei ole otsust teinud, õigus oma ettepanekut muuta või ka vajaduse korral see tagasi võtta. See tagasivõtmise pädevus ei anna sellele institutsioonile siiski õigusloomeprotsessis vetoõigust, mis oleks vastuolus pädevuse andmise põhimõtte ja institutsioonidevahelise tasakaalu põhimõttega.

Euroopa Kohtu hinnangul, kui parlamendi ja nõukogu kavandatav muudatus moonutab seadusandliku akti ettepanekut viisil, mis takistab aktiga taotletavate eesmärkide saavutamist ja mis seega muudab ettepaneku mõttetuks, on komisjonil õigus see tagasi võtta. Kõnesolevas asjas otsustas Euroopa Kohus, et ettepaneku tagasivõtmine on põhjendatud juhul, kui iga makromajandusliku finantsabi andmise otsuse vastuvõtmisel soovisid nõukogu ja parlament asendada komisjoni rakenduspädevuse seadusandliku tavamenetlusega. ELTL artikli 289 lõikes 1 ette nähtud menetluse kohaldamine pärsib mitte ainult ettepaneku peamise eesmärgi, milleks on kehtestada otsustusmenetlus, selleks et saavutada kiirem otsuste vastuvõtmine ja tõhustada makromajandusliku finantsabi poliitikat, vaid see on ka vastuolus eesmärgiga tagada ühtsuse nimel makromajandusliku finantsabi menetluse kokkusobivus muude liidu välisabi andmise menetlustega. Seega, kuna komisjonile kuuluv tagasivõtmise pädevus on lahutamatu selle institutsiooni algatusõigusest ja selle teostamist reguleerib ELL artikli 17 lõige 2 koostoimes ELTL artiklitega 289 ja 293, siis Euroopa Kohus leidis lisaks, et kõnesoleval juhul ei saa olla tegemist ELL artikli 10 lõigetes 1 ja 2 sätestatud demokraatia põhimõtte rikkumisega.

Euroopa Kohus täpsustas, et komisjon võib oma ettepaneku tagasi võtta siiski alles siis, kui ta on lojaalse koostöö vaimus – mis vastavalt ELL artikli 13 lõikele 2 peab seadusandlikus tavamenetluses liidu institutsioonide vahelistes suhetes valitsema – nõuetekohaselt arvesse võtnud parlamendi ja nõukogu mureküsimusi, mille tõttu nad soovivad ettepanekut muuta. Kõnesolevas asjas ei tuvastatud, et oleks rikutud lojaalse koostöö kohustust, kuna nõukogu ja parlament ei loobunud makromajanduslike finantstoetuste otsuste vastuvõtmiseks seadusandliku tavamenetluse kohaldamisest, samas kui nad olid teadlikud võimalusest, et see ettepanek võidakse tagasi võtta, sest komisjon oli sellest korduvalt ja põhjendatult hoiatanud.

18 | Veel ühte kohtuotsust, millest on antud ülevaade käesolevas aruandes ja mis puudutab eelkõige institutsioonide pädevusi ja volitusi – kohtuotsus, 28.4.2015, *komisjon* vs. *nõukogu* (C-28/12, EU:C:2015:282) – on käsitletud XXI jaotises „Rahvusvahelised kokkulepped".

19 | Hagi vastuvõetavuse kohta otsustas Euroopa Kohus selles kohtuotsuses, et komisjoni otsus võtta seadusandlik ettepanek tagasi võib endast kujutada akti, mille peale saab esitada tühistamishagi, kuna sellega lõpetatakse komisjoni ettepaneku esitamisega alanud seadusandlik menetlus, mistõttu takistab niisugune otsus parlamendil ja nõukogul ELL artikli 14 lõike 1 ja ELL artikli 16 lõike 1 alusel oma seadusandlikku funktsiooni täita, nagu nad oleksid soovinud seda teha.

Euroopa Kohus jättis 6. oktoobril 2015 kuulutatud kohtuotsuses ***nõukogu* vs. *komisjon*** (C-73/14, EU:C:2015:663) rahuldamata nõukogu tühistamishagi *komisjoni otsuse peale esitada liidu nimel kirjalikud seisukohad Rahvusvahelisele Mereõiguse Kohtule (International Tribunal for the Law of the Sea, edaspidi „ITLOS") kohtuasjas, milles kalanduse alampiirkondlik komisjon oli temale esitanud nõuandva arvamuse taotluse*[20]. Oma hagis väitis nõukogu, keda toetas mitu liikmesriiki, sisuliselt seda, et enne oleks pidanud nimetatud seisukohtade sisu heaks kiitma vastavalt ELL artikli 16 lõike 1 teisele lausele, mis jätab liidu poliitikate kujundamise ülesande nõukogu pädevusse.

Oma hagi toetuseks väitis nõukogu esiteks, et on rikutud ELL artikli 13 lõikes 2 sätestatud pädevuse jaotamise põhimõtet. Seoses sellega märkis Euroopa Kohus esmalt, et selles kohtuasjas käsitletav nõuandva arvamuse taotlus kuulub vähemalt osaliselt ühise kalanduspoliitika valdkonda, mis kuulub liidu ainupädevuse valdkonda ELTL artikli 3 lõike 1 punkti d tähenduses ja et viimati nimetatu oli ÜRO mereõiguse konventsiooni[21], mille alusel Rahvusvaheline Mereõiguse Kohus moodustati, kohaselt pädev osalema selle kohtu nõuandva arvamuse menetluses.

Seejärel, selleks et lükata tagasi teatavate liikmesriikide argument, et ELTL artikkel 335 selle kohta, et komisjon esindab liitu liikmesriikide kohtutes, ei puuduta rahvusvaheliste kohtute menetlusi, tuletas Euroopa Kohus meelde, et see säte, kuigi see oli selle sõnastuse kohaselt piiratud liikmesriikidega, on sellise üldpõhimõtte väljendus, mille kohaselt liidul on oma õigusvõime ja teda esindab selles osas komisjon. Nii annab ELTL artikkel 335 sellele institutsioonile õigusliku aluse esindada liitu ITLOS-is. Lisaks, selleks et teha otsus ELTL artikli 218 lõike 9 kohaldamatuse kohta, mille kohaselt nõukogul on pädevus selles osas, mis puudutab liidu nimel seisukoha võtmist rahvusvahelise lepinguga loodud organis, rõhutas Euroopa Kohus, et antud kohtuasi puudutab liidu nimel esitatava seisukoha kindlaksmääramist rahvusvahelises kohtus, kellelt on palutud nõuandvat arvamust, mille vastuvõtmine kuulub ainult selle organi liikmete pädevusse ja vastutusalasse, kusjuures need liikmed tegutsevad pooltest täiesti sõltumatult. Viimaks otsustas Euroopa Kohus, olles asunud seisukohale, et liidu nimel esitatud kirjaliku seisukoha, milles tehti kalanduse valdkonda puudutavas kohtuasjas esitatud küsimustele vastamise ettepanekud, eesmärk ei olnud selle valdkonnaga seoses poliitika kujundamine ELL artikli 16 lõike 1 teise lause tähenduses, vaid esitada ITLOS-ile asjakohaste, seda sektorit käsitlevate rahvusvaheliste ja liidu normide analüüsimise põhjal juriidiliste arvamuste kogum, et see kohus saaks anda vajaduse korral informeeritud nõuandva arvamuse talle esitatud küsimuste kohta, et komisjon ei ole seda sätet rikkunud, mistõttu lükkas kohus esimese väite tagasi.

Lojaalse koostöö põhimõte paneb komisjonile siiski nõukoguga eelneva konsulteerimise kohustuse, kui ta kavatseb esitada rahvusvahelises kohtus liidu nimel seisukohti. Selleks et lükata tagasi nõukogu teine väide, et komisjon on rikkunud lojaalse koostöö põhimõtet, sedastas Euroopa Kohus kõnesolevas asjas pärast seda, kui ta oli märkinud, et komisjon on sellest põhimõttest tulenevalt juhul, kui ta kavatseb väljendada rahvusvahelises kohtus liidu nimel seisukohta, kohustatud esmalt konsulteerima nõukoguga, et komisjon saatis enne ITLOS-ile kirjaliku seisukoha esitamist nõukogule töödokumendi, mida muudeti korduvalt, et võtta arvesse nõukogu kahes töörühmas väljendatud märkusi.

16. juulil 2015 tehtud kohtuotsuses ***komisjon* vs. *parlament ja nõukogu*** (C-88/14, EU:C:2015:499) jättis Euroopa Kohus rahuldamata komisjoni hagi, milles paluti *tühistada määruse nr 1289/2013, millega muudetakse nõukogu määrust nr 539/2001, milles loetletakse kolmandad riigid, kelle kodanikel peab välispiiride ületamisel olema*

20 | Kalanduse alampiirkondlik komisjon on valitsustevaheline koostööorganisatsioon kalanduse valdkonnas, mis asutati 29. märtsi 1985. aasta konventsiooniga ja millesse kuuluvad Cabo Verde Vabariik, Gambia Vabariik, Guinea Vabariik, Guinea-Bissau Vabariik, Mauritaania Islamivabariik, Senegali Vabariik ja Sierra Leone Vabariik.

21 | Montego Bay's (Jamaika) 10. detsembril 1982 allkirjastatud Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsioon jõustus 16. novembril 1994 ning see kiideti Euroopa Ühenduse nimel heaks nõukogu 23. märtsi 1998. aasta otsusega 98/392/EÜ, mis käsitleb 10. detsembri 1982. aasta Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsiooni ja selle XI osa rakendamist käsitleva 28. juuli 1994. aasta lepingu sõlmimist Euroopa Ühenduse poolt (EÜT L 179, lk 1; ELT eriväljaanne 04/03, lk 260).

viisa, ja need kolmandad riigid, kelle kodanikud on sellest nõudest vabastatud[22]*, artikli 1 punktid 1 ja 4*, kuivõrd nende sätetega on komisjonile antud delegeeritud pädevus ELTL artikli 290 lõike 1 tähenduses, mitte rakenduspädevus ELTL artikli 291 lõike 2 tähenduses.

Selles kohtuotsuses täpsustas Euroopa Kohus delegeeritud pädevuse ja rakenduspädevuse eristamist. Seoses sellega tuletas ta meelde, et ELTL artikli 290 lõikest 1 nähtub, et seadusandliku aktiga võidakse komisjonile delegeerida õigus võtta vastu muid kui seadusandlikke akte, mis on üldkohaldatavad ja mis täiendavad või muudavad seadusandliku akti teatavaid mitteolemuslikke osi, tingimusel et volituste delegeerimise eesmärgid, sisu, ulatus ja kestus on delegatsiooni sisaldavas seadusandlikus aktis sõnaselgelt kindlaks määratud, mis tähendab, et delegeeritud pädevuse andmise eesmärk on selliste eeskirjade kehtestamine, mis on osa seadusandliku alusaktiga määratletud õiguslikust raamistikust. Seevastu talle ELTL artikli 291 lõikes 2 antud rakenduspädevuse teostamisel on asjaomase institutsiooni ülesanne täpsustada seadusandliku akti sisu, et tagada selle rakendamine kõigis liikmesriikides ühetaolistel tingimustel. Komisjon ei või selles osas rakenduspädevuse teostamisel erinevalt volitustest, mis tal on delegeeritud pädevuse teostamisel, seadusandlikku akti – isegi selle mitteolemuslikke osi – muuta ega täiendada. Euroopa Kohus rõhutas seejärel, et komisjonile seadusandliku aktiga antud kaalutlusõiguse olemasolu ega ulatus ei ole asjakohased selle kindlakstegemisel, kas komisjoni vastuvõetav õigusakt kuulub ELTL artikli 290 või ELTL artikli 291 kohaldamisalasse. ELTL artikli 290 lõike 1 sõnastusest ilmneb nimelt, et see, kas liidu seadusandja otsus anda komisjonile delegeeritud pädevus on õiguspärane, sõltub üksnes sellest, kas õigusaktid, mis institutsioon talle antud pädevuse alusel peab vastu võtma, on üldkohaldatavad ja täiendavad või muudavad seadusandliku akti mitteolemuslikke osi.

Kõnesolevas kohtuasjas asus Euroopa Kohus seisukohale, et liidu seadusandja on komisjonile andnud ELTL artikli 290 lõike 1 tähenduses õiguse muuta määruse nr 539/2001[23] normatiivset sisu, eelkõige selle määruse II lisa, mis sisaldab nende riikide loetelu, mille kodanikud on viisanõudest vabastatud. Määrusega nr 1289/2013 muudetud määruse nr 539/2001 artikli 1 lõike 4 punkti f alusel vastu võetud aktiga taastatakse 12 või 18 kuuks viisanõue määruse II lisas esitatud nimekirjas oleva kolmanda riigi kõigi kodanike suhtes riigis viibimise korral, mis nimetatud määruse artikli 1 lõike 2 kohaselt on sellisest nõudest vabastatud. Kõigi nende kodanike jaoks muudab määruse nr 539/2001 artikli 1 lõike 4 punkti f alusel vastu võetud akt seega asjaomase seadusandliku akti normatiivset sisu, olgugi et ajutiselt. Peale ajutisuse on selle sätte alusel vastu võetud akti tagajärjed kõigiti identsed nendega, mis tulenevad kolmandat riiki puudutava kande formaalsest üleviimisest muudetud määruse nr 539/2001 II lisast I lisasse, mis sisaldab nende riikide loetelu, mille kodanikele on kehtestatud viisakohustus.

3. DOKUMENTIDEGA TUTVUMINE

16. juulil 2015 kuulutatud kohtuotsuses ***ClientEarth* vs. *komisjon*** (C-612/13 P, EU:C:2015:486) rahuldas Euroopa Kohus osaliselt ClientEarthi apellatsioonkaebuse Üldkohtu otsuse peale, millega viimane jättis rahuldamata ***hagi, milles paluti tühistada komisjoni sõnaselge otsus keelduda avalikustamast tervikuna erinevate liikmesriikide õigusnormide liidu keskkonnaõigusele vastavuse analüüsid***[24]. Euroopa Kohtul avanes selles kohtuotsuses eelkõige võimalus täpsustada oma kohtupraktikat seoses dokumentidega tutvumise õiguse erandiga, mis puudutab uurimise eesmärgi kaitset määruse nr 1049/2001[25] artikli 4 lõike 2 kolmanda taande tähenduses.

22 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1289/2013, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 539/2001, milles loetletakse kolmandad riigid, kelle kodanikel peab välispiiride ületamisel olema viisa, ja need kolmandad riigid, kelle kodanikud on sellest nõudest vabastatud (ELT L 347, lk 74).

23 | Nõukogu 15. märtsi 2001. aasta määrus (EÜ) nr 539/2001, milles loetletakse kolmandad riigid, kelle kodanikel peab välispiiride ületamisel olema viisa, ja need kolmandad riigid, kelle kodanikud on sellest nõudest vabastatud (ELT L 81, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 65).

24 | Üldkohtu otsus, 13.9.2013, *ClientEarth* vs. *komisjon* (T-111/11, EU:T:2013:482).

25 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele (EÜT L 145, lk 43; ELT eriväljaanne 01/03, lk 331).

Esiteks otsustas Euroopa Kohus, et komisjoni palvel ja tema arvel välise teenusepakkuja vastavusanalüüside koostamine, konkreetse eesmärgiga kontrollida nende erinevate direktiivide ülevõtmise protsessi teatud hulgas liikmesriikides, on hõlmatud mõistega „uurimine" nimetatud artikli 4 lõike 2 tähenduses. Sellised vastavusanalüüsid on osa komisjoni vahenditest, mis tal on selleks, et teostada järelevalvet liidu õiguse kohaldamise üle, et tuvastada liikmesriikide poolt direktiivide ülevõtmise kohustuse võimalikke rikkumisi ja otsustada vajaduse korral, kas alustada liikmesriigi kohustuste rikkumise menetlust liikmesriikide suhtes, kes on tema arvates toime pannud liidu õiguse rikkumise.

Teiseks tuletas Euroopa Kohus meelde, et dokumendiga tutvumise lubamisest keeldumise põhjendamiseks võib asjaomane institutsioon tugineda teatud liiki dokumentidele kohaldatavatele üldistele eeldustele nagu eelkõige haldustoimiku dokumendid, mis on seotud liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse uurimisega, ja et sama laadi dokumentide avalikustamise taotluste suhtes saab kohaldada sarnaseid üldist laadi kaalutlusi. Kõnesolevas asjas leidis Üldkohus Euroopa Kohtu hinnangul õigesti, et komisjonil oli õigus leida, et nende esialgsete vastavusanalüüside, s.o selliste analüüside, mis tervikuna avalikustamisest keeldumise sõnaselge otsuse tegemise kuupäeval olid lisatud toimikusse, mis oli seotud vastava liikmesriigi vastu ELTL artikli 258 esimese lõigu alusel ja liikmesriigile adresseeritud märgukirja saatmisega alustatud liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse kohtueelse faasiga, tervikuna avalikustamine oleks kahjustanud uurimise eesmärgi kaitset. Nimelt oleks sellel avalikustamisel olnud oht mõjutada selle liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse faasi olemust ja kulgu, tehes keeruliseks komisjoni ja puudutatud liikmesriigi vaheliste läbirääkimiste protsessi ja kohtuvälise kokkuleppe saavutamise, et oleks võimalik etteheidetud rikkumine lõpetada. Asjaolu, et vaidlusalused vastavusanalüüsid koostas sõltumatu ettevõtja ning et need ei väljenda komisjoni seisukohta, ei sea Euroopa Kohtu seisukohal seda analüüsi kahtluse alla.

Euroopa Kohus leidis aga, et Üldkohus on õigusnormi rikkunud, kui ta asus seisukohale, et komisjon võis õigustatult laiendada konfidentsiaalsuse eeldust teisele vastavusanalüüside kategooriale, s.o neile, mille tulemuseks ei olnud märgukirja saatmine hiljemalt dokumendiga tutvumise lubamisest keeldumise sõnaselge otsuse vastuvõtmise kuupäeval. Niisugune argumentatsioon ei ole esiteks kooskõlas sellise eelduse range tõlgendamise ja kohaldamise nõudega. Teiseks, kui komisjon ei olnud liikmesriigile saatnud märgukirja, oli dokumendiga tutvumise lubamisest keeldumise sõnaselge otsuse vastuvõtmise kuupäeval ebaselge, kas vaidlusaluste vastavusanalüüside suhtes alustatakse liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse esialgse uurimise etappi. Seega peab komisjon sellises olukorras juhtumipõhiselt uurima, kas neid vastavusanalüüse tervikuna avalikustada või mitte.

IV. LIIDU ÕIGUS JA LIIKMESRIIKIDE ÕIGUS

9. septembril 2015 kuulutatud kohtuotsuses ***Ferreira da Silva jt*** (C-160/14, EU:C:2015:565) seoses kohtuasjaga, mis puudutas mõistet „ettevõtte üleminek" direktiivi 2001/23/EÜ ettevõtjate üleminekul töötajate õigusi kaitsvate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta[26] tähenduses kinnitas Euroopa Kohus, et *liidu õigust ja eelkõige kohtupraktikas väljendatud põhimõtteid seoses riigivastutusega isikutele tekitatud kahju eest, mis tekkis liidu õiguse rikkumisest kohtu poolt, kelle otsuste peale ei ole võimalik siseriikliku õiguse kohaselt edasi kaevata*, tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus siseriiklik õigusnorm, mis seab vastutuse tuvastamise hagi esitamise eeltingimuseks kahju põhjustanud kohtuotsuse tühistamise, kuigi selline tühistamine on praktikas välistatud.

Võttes nimelt arvesse keskset rolli, mis on kohtutel isikutele liidu õiguse normidest tulenevate õiguste kaitsmisel, muutuks nende õigusnormide täielik toime küsitavaks ja nendega antud õiguste kaitse nõrgeneks, kui oleks välistatud, et isikud võivad teatud tingimustel saada hüvitist, kui nende õigusi on kahjustatud viimase astmena asja lahendava siseriikliku kohtu lahendi tõttu, millega on rikutud liidu õigust, mis seisnes kõnesolevas

26 | Nõukogu 12. märtsi 2001. aasta direktiiv 2001/23/EÜ ettevõtjate, ettevõtete või nende osade üleminekul töötajate õigusi kaitsvate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (ELT L 82, lk 16; ELT eriväljaanne 05/04, lk 98).

asjas Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse esitamise kohustuse rikkumises[27]. Seega juhul, kui riigi vastutuse tingimused on täidetud, on riik kohustatud hüvitama tekitatud kahju tagajärjed siseriikliku õiguse sätete alusel, kui siseriiklikes õigusaktides sätestatud kahju hüvitamise tingimused ei ole vähem soodsad kui need, mis puudutavad samalaadseid siseriiklikke nõudeid (võrdväärsuse põhimõte), ega ole korraldatud nii, et hüvitise saamine on praktikas võimatu või ülemäära raske (tõhususe põhimõte).

Takistust liidu õiguse tõhusale rakendamisele ja eelkõige nii olulisele põhimõttele nagu riigi vastutus liidu õiguse rikkumise eest, mis on omane aluslepingute süsteemile, millel liit põhineb, ei saa põhjendada ka kohtuotsuse seadusjõu põhimõttega, kuna riigivastutuse tuvastamise menetluse eesmärk ei ole sama ja selle menetluse pooled ei ole tingimata samad kui seadusjõu omandanud lõpliku kohtulahendi aluseks olnud kohtuasja pooled. Lisaks ei saa õiguskindluse põhimõte kuidagi takistada selle põhimõtte kohaldamist, et riik on vastutav talle omistatava liidu õiguse rikkumisega isikutele tekitatud kahju eest.

Järelikult, kuna vaidlusalune liikmesriigi õigusnorm võib muuta ülemäära raskeks hüvitise saamise asjaomase liidu õiguse rikkumisega tekitatud kahju eest, sest juhud, mil vaadeldava kohtuotsuse saab uuesti läbi vaadata, on väga piiratud, ja arvestades kohtu poolt tehtavat sisulist otsust[28], on riik kohustatud hüvitama põhikohtuasja hagejatele tekitatud kahju.

V. LIIDU ÕIGUST PUUDUTAVAD VAIDLUSED

1. EELOTSUSETAOTLUSED

4. juunil 2015 tehtud kohtuotsuses ***Kernkraftwerke Lippe-Ems*** (C-5/14, EU:C:2015:354) selgitas Euroopa Kohus põhimõtteid, mis on seotud *eelotsusemenetluse ja põhiseaduslikkuse järelevalve vahemenetluse vahelise seosega*[29]. Liikmesriigi kohtule esitati põhikohtuasjas nimelt küsimus Saksamaa õigusnormide kohta, milles on ette nähtud maks tuumkütuse kasutamise eest elektrienergia tööstuslikul tootmisel. Nende õigusnormide kohta oli Bundesverfassungsgericht'is paralleelselt käimasolevas menetluses esitatud küsimus, kas need on kooskõlas Saksa põhiseadusega.

Oma kohtuotsuses tuletas Euroopa Kohus meelde, et ELTL artiklit 267 tuleb tõlgendada selliselt, et liikmesriigi kohus, kellel on kahtlusi, kas riigi seadus on kooskõlas liidu õigusega ja asjassepuutuva liikmesriigi põhiseadusega, ei ole asjaolu tõttu, et sama seaduse põhiseaduslikkuse järelevalve vahemenetlus on pooleli selle menetluse läbiviimise pädevusega liikmesriigi kohtus, ilma jäetud õigusest ega teatud olukorras vabastatud kohustusest esitada Euroopa Kohtule küsimusi selle õiguse tõlgendamise või kehtivuse kohta.

Nimelt on liikmesriigi kohtutel esiteks asja saatmiseks Euroopa Kohtusse kõige ulatuslikumad volitused, kui nad leiavad, et nende lahendada olevas asjas on tekkinud küsimusi, mis puudutavad liidu õigusnormi tõlgendamist või selle kehtivuse hindamist ning mille kohta nad peavad seisukoha võtma. Teiseks oleks liidu õiguse tõhusus ohus ja ELTL artikli 267 kasulik mõju kahaneks, kui asjaolu tõttu, et põhiseaduslikkuse järelevalve vahemenetlus on pooleli, oleks liikmesriigi kohtul takistatud esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimusi ja viivitamatult

27 | Kohtuotsuse seda aspekti puudutava ülevaate kohta vt V.1 jaotis „Eelotsusetaotlused".

28 | Sisuliselt käsitles kohtuasi eespool joonealuses märkuses 25 viidatud direktiivi 2001/23/EÜ, milles on ette nähtud, et võõrandaja töölepingust või töösuhtest tulenevad õigused ja kohustused, mis kehtivad ülemineku kuupäeval, lähevad sellise ülemineku tagajärjel üle omandajale. Selles kohtuotsuses tõlgendas Euroopa Kohus mõistet „ettevõtte üleminek" selliselt, et see hõlmab olukorda, kus tellimuslendude turul tegutsev ettevõtja lõpetatakse tema sellise enamusaktsionäri otsusega, kes omakorda tegutseb lennutranspordi sektoris, ning kus likvideerimise raames emaettevõtja asub lõpetatud äriühingu asemele lennukite liisingulepingutes ja kehtivates tellimuslendude lepingutes, viies ellu tegevust, millega seni tegeles likvideeritud äriühing, võttes tööle tagasi mõned töötajad, kes olid seni lähetatud likvideeritud äriühingusse, andes neile varem täidetud tööülesannetega identsed tööülesanded ning võttes üle selle äriühingu väikevahendid.

29 | Kohtuotsuse maksuõigust puudutava osa ülevaate kohta vt XIII jaotis „Maksusätted".

kohaldada liidu õigust kooskõlas Euroopa Kohtu otsuse või praktikaga. Viimaks ei saa siseriikliku menetlusnormi olemasolu kahtluse alla seada liikmesriigi kohtute õigust esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus, kui neil on kahtlused liidu õiguse tõlgendamise osas.

Selle kohta, kuidas Bundesverfassungsgerichtis algatatud menetlus mõjutab liidu õiguse tõlgenduse asjassepuutuvust põhikohtuasja lahendamisel, tuletas Euroopa Kohus meelde, et kuna see kohtuasi ja eelotsuse küsimused – sõltumata põhikohtuasjas arutusel olevate sätete põhiseadusele vastavuse küsimusest – puudutasid küsimust, kas siseriiklikud õigusnormid, mis näevad ette tuumkütuse kasutamise aktsiisi, on liidu õigusega kooskõlas, siis ei ilmne selgelt, et taotletav tõlgendus ei ole mingil viisil seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, või et probleem on hüpoteetiline või et Euroopa Kohtule ei ole teada talle esitatud küsimustele tarviliku vastuse andmiseks vajalikud faktilised või õiguslikud asjaolud.

Eespool viidatud kohtuotsuses ***Ferreira da Silva jt*** (C-160/14, EU:C:2015:565)[30] analüüsis Euroopa Kohus *liikmesriikide nende kohtute, kelle lahendeid ei saa edasi kaevata, kohustust esitada Euroopa Kohtule* eelotsusetaotlus, kui madalama astme kohtud on liidu õiguse sätteid erinevalt kohaldanud ja tõlgendanud. Kõnesolevas asjas käsitleti mõistet „ettevõtte üleminek" direktiivi 2001/23 tähenduses.

Seoses sellega märkis Euroopa Kohus, et teiste siseriiklike kohtute üksteisele vasturääkivate otsuste olemasolu iseenesest ei ole küll otsustav asjaolu, mis võib tekitada ELTL artikli 267 kolmandas lõigus ette nähtud kohustuse. Siiski, sellistes tingimustes, mida iseloomustavad nii kohtupraktika vastupidised suunad siseriiklikul tasemel seoses liidu õiguse sättes sisalduva mõistega kui ka selle mõiste korduvad tõlgendamisraskused erinevates liikmesriikides, peab siseriiklik kohus, kelle otsuste peale ei ole siseriikliku õiguse kohaselt võimalik edasi kaevata, täitma oma kohustust saata asi Euroopa Kohtusse, et välistada liidu õiguse väära tõlgendamise oht.

2. TÜHISTAMISHAGID

28. aprillil 2015 kuulutatud kohtuotsuses ***T & L Sugars ja Sidul Açúcares* vs. *komisjon*** (C-456/13 P, EU:C:2015:284) jättis Euroopa Kohus suurkojas rahuldamata apellatsioonkaebuse, milles apellandid palusid *tühistada Üldkohtu otsuse,*[31] *millega viimane jättis eelkõige vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata tühistamishagid, mille olid esitanud kaks liidu asukohaga imporditud suhkru rafineerimisettevõtjat komisjoni määruste peale suhkrutööstuse valdkonnas,* s.o määrus nr 222/2011, millega kehtestatakse erimeetmed seoses kvoodivälise suhkru ja isoglükoosi Euroopa Liidu turule toomisega turustusaastal 2010/2011,[32] ja rakendusmäärus nr 293/2011[33] ning rakendusmäärus nr 302/2011, millega avatakse teatavate koguste suhkru erakorraline imporditariifikvoot turustusaastaks 2010/2011,[34] ja rakendusmäärus nr 393/2011[35].

Oma apellatsioonkaebuse toetuseks esitatud ühes väites väitsid apellandid, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kui ta luges hagid vastuvõetamatuks, olles tuvastanud, et siseriiklike asutuste poolt vaidlusaluste määruste raames võetavad meetmed kujutavad endast rakendusmeetmeid ELTL artikli 263 neljanda lõigu tähenduses.

30 | Sellest kohtuotsusest on antud ülevaade IV jaotises „Liidu õigus ja liikmesriikide õigus".

31 | Üldkohtu otsus, 6.6.2013, T & L *Sugars ja Sidul Açúcares* vs. *komisjon* (T-279/11, EU:T:2013:299).

32 | Komisjoni 3. märtsi 2011. aasta määrus (EL) nr 222/2011, millega kehtestatakse erimeetmed seoses kvoodivälise suhkru ja isoglükoosi Euroopa Liidu turule toomisega turustusaastal 2010/2011, kohaldades vähendatud kvoodiületamise tasu (ELT L 60, lk 6).

33 | Komisjoni 23. märtsi 2011. aasta rakendusmäärus (EL) nr 293/2011, millega kinnitatakse jaotuskoefitsient, lükatakse tagasi edasised taotlused ja lõpetatakse taotluste esitamine olemasolevatele kvoodivälistele suhkru kogustele müügiks EL turul vähendatud kvoodiületamise tasuga (ELT L 79, lk 8).

34 | Komisjoni 28. märtsi 2011. aasta rakendusmäärus (EL) nr 302/2011, millega avatakse teatavate koguste suhkru erakorraline imporditariifikvoot turustusaastaks 2010/2011 (ELT L 81, lk 8).

35 | Komisjoni 19. aprilli 2011. aasta rakendusmäärus (EL) nr 393/2011, millega kehtestatakse jaotuskoefitsient ajavahemikul 1.–7. aprillini 2011 taotletud impordilitsentside väljaandmiseks suhkrutoodetele teatavate tariifikvootide alusel ning peatatakse kõnealuste litsentside taotluste esitamine (ELT L 104, lk 39).

Euroopa Kohus märkis selle väite kohta, et apellante määrused nr 222/2011 ja nr 293/2011 otseselt ei puuduta, kuna esiteks ei ole neil suhkrutootja staatust, mida nõuavad vaidlustatud määrused, et teiseks ei puuduta need määrused otseselt nende õiguslikku olukorda. Euroopa Kohus järeldas, et Üldkohus on rikkunud õigusnormi, kui ta põhjendas hagide vastuvõetamatust asjaoluga, et need määrused ei vajanud rakendusmeetmeid artikli 263 neljanda lõigu viimase lauseosa tähenduses, ilma et ta oleks kontrollinud, kas nimetatud määrused puudutasid apellante otseselt. Siiski, kuna apellatsioonkaebusega seoses oli kindlaks tehtud, et vaidlustatud määrused ei puudutanud apellante otseselt, siis asus Euroopa Kohus seisukohale, et see õigusnormi rikkumine ei too kaasa Üldkohtu otsuse tühistamist.

Seejärel sedastas Euroopa Kohus rakendusmääruste nr 302/2011 ja nr 393/2011 kohta, et nendest tekivad asjaomastele ettevõtjatele õiguslikud tagajärjed üksnes liikmesriigi asutuste üksikotsuste kaudu pärast sertifikaaditaotluste esitamist. Liikmesriikide ametiasutuste otsused selliste litsentside andmise kohta, millega kohaldatakse puudutatud ettevõtjate suhtes liidu õigusnormides kehtestatud koefitsiente ning selliste sertifikaatide andmisest täielikku või osalist keeldumist puudutavad otsused kujutavad endast seega rakendusmeetmeid ELTL artikli 263 neljanda lõigu viimase lauseosa tähenduses. Seda järeldust ei sea kahtluse alla ka siseriiklikul tasandil võetavate meetmete väidetavalt mehaaniline iseloom, kuna see kriteerium ei oma selle sätte tähenduses vastuvõetavuse analüüsimisel tähtsust.

3. AJUTISTE MEETMETE KOHALDAMINE

Kohtuasjas ***komisjon* vs. *Vanbreda Risk & Benefits*** (C-35/15 P(R), EU:C:2015:275) 23. aprillil 2015 tehtud kohtumäärusega tühistas Euroopa Kohtu asepresident apellatsioonimenetluses Üldkohtu presidendi 4. detsembril 2014 antud määruse[36], millega viimane oli rahuldanud ***ajutiste meetmete kohaldamise taotluse komisjoni sellise otsuse kohaldamise peatamiseks, millega lükati tagasi pakkumine, mille pakkuja oli esitanud hankemenetluses,*** mis oli seotud vara ja isikute kindlustusega ja milles sõlmiti hankeleping teise äriühinguga. Üldkohtu president oli oma määruses käsitlenud kiireloomulisuse tingimust leebemalt, asudes seisukohale, et kõrvalejäetud pakkujal on keeruline tõendada, et tal on oht kanda hüvitamatut kahju[37]. Seega leidis ta, et kiireloomulisuse tingimust tuleb seoses hankemenetlustega leebemalt käsitleda selles tähenduses, et selle tõendamiseks võib olla piisav, kui esineb oluline, kuid mitte hüvitamatu kahju, kui ***fumus boni iuris*** tingimus on eriti kaalukas. Üldkohtu president oli oma järelduse põhjendamisel tuginenud liidu õiguse üldpõhimõttele, mis on seotud põhiõiguste harta artiklis 47 sätestatud õigusega tõhusale õiguskaitsevahendile.

Euroopa Kohtu asepresident märkis oma kohtumääruses, et kuigi hankemenetlust käsitleva direktiivi 89/665[38] adressaadid on liikmesriigid ning see ei ole seega iseenesest liidu institutsioonidele siduv, tuleb tõdeda, et direktiivis on konkreetsemalt väljendatud õiguse tõhusale õiguskaitsevahendile üldpõhimõte riigihangete konkreetses valdkonnas, mistõttu on vaja liidu enda korraldatud hangete puhul võtta arvesse seda, kuidas direktiivi sätetes on seda üldpõhimõtet väljendatud. Nimetatud direktiivi sätete kohaselt on liikmesriikide kohustus – näha oma õigusnormides riigihankemenetluse tulemusena vastu võetud otsusest riivatud isikule ette võimalus taotleda ajutiste meetmete kohaldamist vastavalt direktiivi 89/665 artikli 2 lõikele 1 – piiratud selle otsuse vastuvõtmise ja lepingu sõlmimise vahele jääva ajaga. Järelikult asus Üldkohtu president ekslikult seisukohale, et edutul pakkujal peab olema võimalik saavutada mitte ainult kahjuhüvitise väljamõistmine, vaid ka ajutiste meetmete kohaldamine, ilma et ta oleks seda seisukohta piiranud nii, et see kehtib üksnes hankija ja eduka pakkuja vahelise lepingu sõlmimise hetkeni. Vastavalt sellele, mida sätestab nimetatud direktiiv, on riigihangete valdkonnas kohaldatava kiireloomulisuse tingimuse leebem käsitlus kasutatav ainuüksi siis, kui

36 | Üldkohtu presidendi määrus, 4.12.2014, *Vanbreda Risk & Benefits* vs. *komisjon* (T-199/14 R, EU:T:2014:1024).

37 | Sellest Üldkohtu presidendi määrusest on antud üksikasjalik ülevaade Aastaaruandes 2014, lk 163 ja 164.

38 | Nõukogu 21. detsembri 1989. aasta direktiiv 89/665/EMÜ riiklike tarne- ja ehitustöölepingute sõlmimise läbivaatamise korra kohaldamisega seotud õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta (EÜT L 395, lk 33; ELT eriväljaanne 06/01, lk 246), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2007. aasta direktiiviga 2007/66/EÜ (ELT L 335, lk 31).

edutu pakkuja on esitanud ajutiste meetmete kohaldamise taotluse ajutisi meetmeid kohaldavale liidu kohtule enne lepingu sõlmimist eduka pakkujaga. Pealegi on selle ajalise piirangu kohaldamine ise seatud sõltuvusse kahest kumuleeruvast tingimusest: esiteks peab olema enne lepingu sõlmimist kinni peetud määruse nr 1268/2012[39] artikli 171 lõikes 1 ette nähtud ooteajast ja teiseks peab edutu pakkuja käsutuses olema olnud piisavalt teavet, et teostada oma õigust esitada ooteaja jooksul ajutiste meetmete kohaldamise taotlus.

Kõnesolevas asjas jättis asepresident – tehes vaidluse kohta lõpliku otsuse – ajutiste meetmete kohaldamise taotluse rahuldamata põhjendusel, et pakkumuse edukaks tunnistamise otsusele järgnev 10 päeva pikkune ooteaeg on enne komisjoni poolt teise pakkujaga lepingu sõlmimist möödunud ja et asjaomane leping sõlmiti enne pakkuja poolt tühistamishagi ja ajutiste meemete kohaldamise taotluse esitamist[40].

VI. PÕLLUMAJANDUS

Kohtuotsuses ***Zuchtvieh-Export*** (C-424/13, EU:C:2015:259), mis tehti 23. aprillil 2015, oli Euroopa Kohtul võimalus teha otsus *liidu õiguses loomade kaitse ulatuse kohta nende vedamisel kolmandasse riiki.* Põhikohtuasjas käsitles vaidlus veiste vedu Kempteni (Saksamaa) ja Andijoni (Usbekistan) vahel, mille suhtes lähtekoha ametiasutus nõudis teekonna plaani muutmist, et oleks täidetud määruse nr 1/2005[41] sätted teekonna sellel osal, mis läbib liidu territooriumist väljapoole jäävat osa. Liikmesriigi kohus küsis selles kontekstis Euroopa Kohtult, kas selle määruse sätted, mille artikli 14 lõikes 1 kehtestatakse nõuded teekonnalehele ja lähtekoha pädeva ametiasutuse õigus nõuda vajaduse korral muudatuste tegemist, on kohaldatavad vedamisel liikmesriigist kolmandasse riiki ka teekonna nendel lõikudel, mis asuvad väljaspool liidu territooriumi.

Vastates sellele küsimusele jaatavalt, märkis Euroopa Kohus, et määruse nr 1/2005 artikkel 14 ei kehtesta loomade veo suhtes liidu territooriumilt kolmandas riigis asuvasse sihtkohta luba nõudvat erikorda, mis erineks liidu sees toimuvale veole kohaldatavast korrast. Niisiis selleks, et lähtekoha pädev ametiasutus saaks anda loa selliseks loomade vedamiseks, peab veo korraldaja esitama teekonnalehe, millest on võimalik tuletada, et peetakse kinni määruse sätetest, sealhulgas teekonna sellel osal, mis jääb liidu territooriumist väljapoole. Teekonnalehest tulenev teekonna planeerimine peab seega näitama, et kavandatud vedu järgib tehnilisi eeskirju jootmise ja söötmise ajavahemike ning teekonna kestuse ja puhkeaegade kohta. Kui see ei ole nii, siis on pädeval asutusel õigus nõuda veo kavandatud korralduse muutmist, selleks et neist sätetest kinnipidamine oleks tagatud kogu teekonna ulatuses.

23. detsembril 2015 tehtud kohtuotsuses ***Scotch Whisky Association jt*** (C-333/14, EU:C:2015:845) tegi Euroopa Kohus otsuse *„ühise turukorralduse ühtse“ määruse*[42] *ning ELTL artiklite 34 ja 36 tähenduses koguseliste piirangutega samaväärsete meetmete mõiste ja põhjendatuse* tõlgendamise kohta.

Euroopa Kohtul paluti eelotsusemenetluses vastata teatavatele küsimustele, mis tekkisid kohtuvaidluses siseriikliku seaduse kehtivuse üle ja määruse eelnõu üle, mis puudutab alkohoolsete jookide jaemüügi puhul alkoholiühiku miinimumhinna kehtestamist; ta märkis esmalt, et kuigi „ühise turukorralduse ühtse“ määruse artikli 167 lõike 1 punkt b näeb sõnaselgelt ette, et liikmesriik ei või lubada veinihindade kindlaksmääramist,

39 | Komisjoni 29. oktoobri 2012. aasta delegeeritud määrus (EL) nr 1268/2012, mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) nr 966/2012, mis käsitleb Euroopa Liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantseeskirju, kohaldamise eeskirju (ELT L 362, lk 1).

40 | Seoses teistes riigihanke valdkonda puudutavates kohtuasjades esitatud ajutiste meetmete kohaldamise taotlustega oli presidendil võimalus kohaldada tingimusi, mis on seotud kiireloomulisuse tingimuse leevendamisega, nagu need on kehtestatud Euroopa Kohtu asepresidendi poolt. Vt kohtumäärused, 15.6.2015, *Close ja Cegelec* vs. *parlament* (T-259/15 R, EU:T:2015:378), punktid 37–47, ja 17.7.2015, *GSA ja SGI* vs. *parlament* (T-321/15 R, EU:T:2015:522), punktid 27–29.

41 | Nõukogu 22. detsembri 2004. aasta määrus (EÜ) nr 1/2005, mis käsitleb loomade kaitset vedamise ja sellega seonduvate toimingute ajal ning millega muudetakse direktiive 64/432/EMÜ ja 93/119/EÜ ja määrust (EÜ) nr 1255/97 (ELT L 3, lk 1).

42 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007 (ELT L 347, lk 671).

sealhulgas juhul, kui hinnad määratakse juhindumiseks või soovitusena, on see nii siiski vaid siis, kui kehtestatakse tarnete reguleerimiseks turustamiseeskirju. Seega, isegi kui sellised liikmesriigi õigusnormid võivad „ühise turukorralduse ühtse" määruse eesmärki kahjustada, kuna selline meede on vastuolus põhimõttega – millel see määrus põhineb –, et põllumajandustoodete hinnad kujunevad vabas konkurentsis vabalt, ei ole nimetatud määrusega vastuolus veinide jaemüügiks minimaalse ühikuhinna kehtestamine, tingimusel et see meede on inimeste tervise ja elu kaitseks tõesti sobiv ning, võttes arvesse ühise põllumajanduspoliitika ja ühise turukorralduse ladusa toimimise eesmärke, ei lähe kaugemale, kui on selle eesmärgi saavutamiseks vaja.

Seejärel sedastas Euroopa Kohus, et vaidlusalused liikmesriigi õigusnormid kujutavad endast koguselise impordipiiranguga samaväärse toimega meedet ELTL artikli 34 tähenduses, kuna need takistavad importtoodete madalama omahinna kajastumist tarbija makstavas müügihinnas ning võivad seega takistada asjaomaste toodete pääsu siseriiklikule turule. Kuigi need õigusnormid võivad vähendada alkoholi tarbimist üldiselt ja riskirühma kuuluvate või probleemsete joojate alkoholitarbimist konkreetselt, ei laiene sellele ELTL artiklis 36 ette nähtud erand, kui inimeste elu ja tervist on võimalik sama tõhusalt kaitsta ka liidusisest kaubandust vähem piiravate meetmetega, muu hulgas alkohoolsete jookide suurema maksustamisega. Liikmesriigi kohus peab kontrollima, kas sellega on tegemist.

Kõnesolevas asjas märkis Euroopa Kohus proportsionaalsuse põhimõttest kinnipidamise kontrollimise kohta liikmesriigi kohtus, et kuna asjassepuutuvad liikmesriigi õigusnormid ei olnud veel jõustunud, peab nimetatud kohus tuginema asjaoludele, mis on talle otsuse tegemise hetkel teada. Nimelt tuleb tal kontrollida, kas asjaomase liikmesriigi esitatud tõendid võimaldavad mõistlikult eeldada, et erand kaupade vaba liikumisese põhimõttest vastab proportsionaalsuse põhimõttele. See kontroll ei pea seega piirduma üksnes niisuguse teabe uurimisega, mis oli siseriikliku seadusandja käsutuses selle meetme vastuvõtmise ajal[43].

VII. LIIKUMISVABADUSED

1. TÖÖTAJATE VABA LIIKUMINE

24. veebruari 2015. aasta kohtuotsuses ***Sopora*** (C-512/13, EU:C:2015:108) tegi Euroopa Kohus suurkojas otsuse *ELTL artikli 45 tõlgendamise kohta* vaidluses Saksamaa kodaniku ja Madalmaade maksuhalduri vahel selle üle, et huvitatud isiku taotlus saada kindla määraga maksuvabastus hüvitiselt, mida ta saab seoses oma töökohaga Madalmaades, jäeti rahuldamata. Põhikohtuasjas asus nimetatud maksuhaldur seisukohale, et töötajal ei ole õigust sellele maksuvabastusele, kuna ta ei vasta liikmesriigi õigusnormides ette nähtud tingimusele, mille kohaselt ta oleks pidanud Madalmaades tööleasumisele eelnenud 24 kuust enam kui kahe kolmandiku vältel elama kaugemal kui 150 kilomeetrit Madalmaade piirist.

Oma kohtuotsuses täpsustas Euroopa Kohus esmalt, et pidades silmas ELTL artikli 45 lõike 2 sõnastust, milles on ette nähtud igasuguse kodakondsusel põhineva „liikmesriikide töötajate" diskrimineerimise kaotamine, koostoimes ELTL artikliga 26, keelab töötajate liikumisvabaduse põhimõte ka ühtede mitteresidendist töötajate diskrimineerimise võrreldes teistega, kui see toob kaasa teatud liikmesriikide kodanike põhjendamatu eelistamise teiste ees. Põhikohtuasjas käsitletavate liikmesriigi õigusnormide kohta märkis Euroopa Kohus, et kõik mitteresidendist töötajad, olenemata sellest, kas nende elukoht asub kaugemal kui 150 kilomeetrit Madalmaade piirist või lähemal, võivad saada vaidlusalust maksuvabastust, kuid piiriüleste kulude deklareerimise halduslik lihtsustamine, mis tuleneb kindla määraga korra kohaldamisest, võib siiski olla ette nähtud ainult töötajatele, kes elavad sellest piirist enam kui 150 kilomeetri kaugusel.

43 | Üks teine kohtuotsus, millest on antud ülevaade käesolevas aruandes, puudutab põllumajandust: kohtuotsus 1.12.2015, *parlament ja komisjon* vs. *nõukogu* (C-124/13 ja C-125/13, EU:C:2015:790), millest on antud ülevaade III.1 jaotises „Liidu õigusaktide õiguslik alus".

Seoses sellega asus kohus seisukohale, et pelga asjaolu näol, et kindlasummalise maksuvabastuse andmiseks kehtestatakse piirid seoses vahemaaga töötajate elukohast ja kohaldatava maksuvabastuse ülemmääraga, millest esimene lähtub selle liikmesriigi piirist, kus töökoht asub, ja teine maksustatavast summast – isegi kui see on vältimatult ligikaudse väärtusega –, ei saa seega iseenesest olla tegemist kaudse diskrimineerimisega ega töötajate vaba liikumise takistamisega, tingimusel, et esiteks on selle meetme eesmärk lihtsustada nende töötajate vaba liikumist, kes elavad teistes liikmesriikides ja kellel võivad tekkida täiendavad kulud, ja teiseks on töötajatel, kes elavad piirist vähem kui 150 kilomeetri kaugusel, õigus saada sama maksuvabastust, kui nad esitavad vastavad tõendid. See võiks siiski olla teisiti, kui need piirid oleksid kehtestatud nii, et kindla määraga korra kohaldamise tulemusel süstemaatiliselt hüvitataks tegelikult kantud piiriüleseid kulusid selgelt ülemäära.

2. ASUTAMISVABADUS JA TEENUSTE OSUTAMISE VABADUS

Asutamisvabaduse ja teenuste osutamise vabaduse valdkonnas võib esile tuua kolm kohtuotsust, Esimene kohtuotsus käsitleb nõudeid, mis on teenuste direktiiviga keelatud, teine on seotud läbipaistvuse kohustusega teenuste kontsessioonilepingute sõlmimisel ja kolmas täpsustab teatavaid direktiivi mõisteid, mis on seotud audiovisuaalteenuste osutamisega.

16. juunil 2015 kuulutatud kohtuotsuses ***Rina Services jt*** (C-593/13, EU:C:2015:399) täpsustas Euroopa Kohus suurkojas eelkõige *aluslepingu sätete ja direktiivi 2006/123/EÜ*[44] *teenuste kohta siseturul (edaspidi „teenuste direktiiv") vahelist seost*. See kohtuotsus kuulub niisuguse vaidluse konteksti, milles üks kontsern oli vaidlustanud selliste Itaalia õigusnormide kooskõla liidu õigusega, milles on ette nähtud, et sertifitseerimisorgani volitustega äriühingute registrijärgne asukoht peab olema Itaalias.

Oma kohtuotsuses sedastas Euroopa Kohus, et põhikohtuasjas vaieldav sertifitseerimisorgani volitustega äriühingute registrijärgse asukohaga seotud nõue kuulub nende nõuete hulka, mis on teenuste direktiivi artikliga 14 keelatud ja mis ei saa olla põhjendatud.

Euroopa Kohus leidis, et kui liikmesriikidel oleks lubatud põhjendada direktiivi artiklis 14 keelatud nõuet esmase õiguse alusel, võtaks see nimetatud artiklilt 14 kogu tema kasuliku mõju, eitades lõppastmes selle sätte eesmärgiks olevat ühtlustamist. Nimelt, nagu nähtub teenuste direktiivi põhjendusest 6, ei ole asutamisvabaduse piiranguid eelkõige selle vabaduse piirangute juhtumipõhise käsitlemise äärmise keerukuse tõttu võimalik kõrvaldada üksnes ELTL artikli 49 vahetule kohaldamisele tuginedes. Mõönda, et selle direktiivi artikliga 14 „keelatud" nõudeid võiks siiski põhjendada esmase õiguse alusel, tähendaks just sellise juhtumipõhise käsitlemise taaskehtestamist EL toimimise lepingu alusel kõigile asutamisvabaduse piirangutele. Ilma põhjendamisvõimaluseta keelu eesmärk on tagada järkjärguline ja kiire selliste asutamisvabaduse piirangute kaotamine, mida liidu seadusandja ja Euroopa Kohus peavad siseturu toimimist oluliselt kahjustavaks.

Seega, kuigi on tõsi, et põhimõtteliselt võivad liikmesriigid ELTL artikli 52 lõike 1 alusel asutamisvabaduse piirangu kehtestavaid liikmesriigi meetmeid mõnel teenuste direktiivi artikli 3 lõikes 3 loetletud põhjusel põhjendada, ei tähenda see siiski seda, et liidu seadusandja – võttes vastu teisese õiguse akti nagu teenuste direktiiv, et täpsustada ühte EL toimimise lepinguga kehtestatud põhivabadust – ei võiks teatavaid erandeid piirata, eriti juhul, kui asjaomane teisese õiguse säte ei tähenda midagi muud kui väljakujunenud kohtupraktika ülevõtmist, mille kohaselt on selline nõue, nagu käsitletakse põhikohtuasjas, vastuolus põhivabadustega, millele ettevõtjad võivad tugineda.

17. detsembri 2015. aasta kohtuotsuses ***UNIS ja Beaudout Père et Fils*** (C-25/14 ja C-26/14, EU:C:2015:821) tegi Euroopa Kohus otsuse *ELTL artiklist 56 tuleneva läbipaistvuse kohustuse kohta*. Põhikohtuasjades puudutasid vaidlused kahte ministri määrust, millega laiendatakse kõikidele asjaomase majandusharu tööandjatele

44 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiiv 2006/123/EÜ teenuste kohta siseturul (ELT L 376, lk 36).

ja töötajatele kollektiivkokkuleppeid, milles määratakse ühe või mitme täiendava kindlustusskeemi või tervishoiuteenuste kulude hüvitamise skeemi ainsaks haldavaks asutuseks üks kindlustusasutus.

Oma kohtuotsuses tuletas Euroopa Kohus esmalt meelde seoses riiklike ametiasutuste sekkumist nõudva teenuste kontsessiooni andmisega, et läbipaistvuskohustus ei kohaldu kõigile tehingutele, vaid ainult nendele, mis pakuvad selget piiriülest huvi, kuna asjaomased tehingud võivad objektiivselt huvitada muudes liikmesriikides kui kontsessioone andva asutuse asukohaliikmesriigis asuvaid ettevõtjaid.

Seejärel märkis Euroopa Kohus, et kui riiklike ametiasutuste sekkumine on seotud ettevõtjale eelisõiguse andmisega, tuleb seda põhimõtteliselt teha ELTL artiklist 56 tulenevaid läbipaistvusnõudeid täites. Asjaolu, et nimetatud sekkumine seisneb teatava majandusharu tööandjate ja töötajate esindusorganisatsioonide vaheliste kollektiivläbirääkimiste järel sõlmitud kokkuleppe sisu täpsustamises, ei too endaga kaasa seda, et kõnealuse otsusega välditakse ELTL artiklist 56 tulenevate läbipaistvusnõuete täitmist. Lisaks, ilma et see tingimata kohustaks pakkumismenetlust läbi viima, tähendab läbipaistvuse kohustus teatavat adekvaatsel tasemel avalikustamist, mis võimaldab esiteks avada lepingu sõlmimise konkurentsile ja teiseks kontrollida kontsessiooni andmise erapooletust. Seega, kõnesolevas asjas ei kujuta asjaolu, et kollektiivlepingud ja -kokkulepped ning nende lisad antakse haldusasutusse hoiule ja on kättesaadavad Internetis, ega ka see, et ametlikus teatajas avaldatakse arvamus, mille kohaselt kavatsetakse algatada lisa laiendamise menetlus, samuti kõigi huvitatud isikute võimalus esitada pärast asjaomast avaldamist oma märkused, endast isegi kogumis teatavat adekvaatsel tasemel avalikustamist, mis võimaldab tagada, et huvitatud ettevõtjad võivad vastavalt läbipaistvuskohustusele teada anda oma huvist põhikohtuasjas käsitletava kindlustusskeemi haldamise vastu, enne kui laiendamisotsus täiesti erapooletult vastu võetakse. Huvitatud isikutel on oma märkuste esitamiseks nimelt aega ainult 15 päeva ja see on märkimisväärselt lühem tähtaegadest, mis on ette nähtud hankemenetluste koordineerimist puudutavas teiseses õiguses[45], mis ei ole antud asjas kohaldatav, kuid mida võib kasutada võrdlusraamistikuna.

Seega otsustas Euroopa Kohus, et ELTL artiklist 56 tuleneva läbipaistvuskohustusega on vastuolus ametiasutuste otsus laiendada põhikohtuasjas käsitletud kollektiivkokkuleppeid. Ta piiras siiski oma kohtuotsuse mõju ajaliselt, arvestades nende tööandjate ja töötajate olukorda, kes on põhikohtuasjas käsitletavate laiendatud kollektiivkokkulepete alusel allkirjastanud täiendava kindlustuslepingu, mis paigutub sotsiaalselt eriti tundlikku konteksti.

21. oktoobri 2015. aasta kohtuotsuses ***New Media Online*** (C-347/14, EU:C:2015:709) tegi Euroopa Kohus otsuse *mõistete „audiovisuaalmeedia teenused" ja „programm" tõlgendamise kohta direktiivi 2010/13*[46] *artikli 1 tähenduses.* Põhikohtuasjas vaidlustas ajalehe veebisaiti haldav Austria asukohaga äriühing Austria ringhäälingusektori regulatiivorgani otsuse kvalifitseerida osa teenustest „tellitavateks audiovisuaalmeedia teenusteks", mille suhtes kohaldatakse asjakohastes liikmesriigi õigusnormides ette nähtud teatamiskohustust. Kuigi selle äriühingu veebisaidil olid peamiselt trükimeedia artiklid, oli põhikohtuasja asjaolude asetleidmise ajal alamdomeenis võimalik näha enam kui 300 videot erinevatel teemadel, millest enamikul puudus seos ajalehe veebisaidil olevate artiklitega.

Esiteks täpsustas Euroopa Kohus mõistet „programm" direktiivi 2010/13 artikli 1 lõike 1 punkti b tähenduses. Seoses sellega märkis ta eelkõige, et selle direktiivi eesmärk on kohaldada eriti tugeva konkurentsiga meediamaastikul sama vaatajaskonna pärast konkureerivatele pakkujatele samu reegleid ning vältida, et tellitavad audiovisuaalmeedia teenused võiksid pakkuda traditsioonilisele televisioonile kõlvatut konkurentsi. Euroopa Kohus sedastas kõnesolevas asjas, et osa video alamdomeenil kättesaadavatest videotest on tootnud

45 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiiv 2004/18/EÜ ehitustööde riigihankelepingute, asjade riigihankelepingute ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise korra kooskõlastamise kohta (ELT L 134, lk 114), muudetud komisjoni 30. novembri 2011. aasta määrusega (EL) nr 1251/2011 (ELT L 319, lk 43).

46 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. märtsi 2010. aasta direktiiv 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (ELT L 95, lk 1).

piirkondlikud ringhäälinguorganisatsioonid, muusikakanalid, spordikanalid ja meelelahutussaadete tootjad ning neid võib seega kvalifitseerida „programmiks" nimetatud direktiivi tähenduses.

Teiseks leidis Euroopa Kohus, et ajalehe ***on-line*** versiooniga videote pakkumise teenuse põhilise otstarbe hindamisega seoses tuleb kontrollida, kas selle teenuse kui sellise sisu ja funktsioon on sõltumatu ***on-line*** ajalehe väljaandja trükiajakirjanduse artiklite omast ega ole selle tegevusega lahutamatult seotud eelkõige audiovisuaalse pakkumise ja teksti vormis oleva pakkumise seoste tõttu. Seega, kuigi ajalehe elektroonilist versiooni ei saa käsitada audiovisuaalmeedia teenusena, kui audiovisuaalsed elemendid on teisejärgulise tähtsusega, tuleb audiovisuaalmeedia teenus direktiivi 2010/13 kohaldamisalast süstemaatiliselt välistada ainuüksi põhjusel, et selle veebisaidi haldaja on ***on-line*** ajalehte välja andev äriühing. Lähenemine, mis välistaks kõnealuse direktiivi kohaldamisalast üldiselt ***on-line*** ajalehtede toimetajate pakutavad teenused nende multimeediumliku iseloomu tõttu, hindamata igal konkreetsel juhtumil asjaomase teenuse „põhilist otstarvet", ei võtaks nimelt piisavalt arvesse võimalike olukordade erinevust ja tooks endaga kaasa ohu, et pakkujad, kes osutavad tegelikult audiovisuaalmeedia teenuseid, võivad kasutada multimeedia infoportaali, et eirata neile selles valdkonnas kohaldatavaid õigusakte.

VIII. PIIRIKONTROLL, VARJUPAIK JA SISSERÄNNE

1. PIIRIÜLETUSED

8. septembril 2015 kuulutatud kohtuotsuses ***Hispaania* vs. *parlament ja nõukogu*** (C-44/14, EU:C:2015:554) jättis Euroopa Kohus suurkojas rahuldamata Hispaania Kuningriigi hagi *„EUROSUR" direktiivi artikli 19 tühistamiseks, mis käsitleb infovahetust ja koostööd Iirimaa ja Ühendkuningriigiga*[47]. Hispaania väidab, et need sätted on vastuolus Schengeni protokolli[48] artiklitega 4 ja 5, kuna sellega luuakse protokolli artiklist 4 mööda minnes *ad hoc* menetlus Iirimaa ja Ühendkuningriigi osalemiseks kõnesolevas määruses koostöölepingute kaudu.

Euroopa Kohus rõhutas esiteks, et kuigi Schengeni protokolli artikli 4 ning otsuste 2000/365[49] ja 2002/192[50] kohaselt osalevad Iirimaa ja Ühendkuningriik Schengeni ***acquis'*** valdkondades, ei hõlma see osalemine välispiiride ületamist käsitlevaid Schengeni ***acquis'*** sätteid. Järelikult saavad Iirimaa ja Ühendkuningriik seda valdkonda käsitlevates kehtivates Schengeni ***acquis'*** sätetes või sellel ***acquis'***l põhinevate ja kõnesolevat valdkonda käsitlevate ettepanekute ja algatuste vastuvõtmisel osaleda alles pärast seda, kui puudutatud liikmesriik on esitanud vastava taotluse, mille nõukogu on Schengeni protokolli artiklis 4 sätestatud korras heaks kiitnud. Sellest järeldub, et liidu seadusandja ei saanud õiguspäraselt kehtestada selle protokolli artiklis 4 sätestatust erinevat menetlust – kas menetluse rangemaks muutmise või lihtsustamise suunas –, et lubada Iirimaal või Ühendkuningriigil sellistes sätetes või selliste ettepanekute ja algatuste vastuvõtmisel osaleda. Samamoodi ei saa liidu seadusandja näha liikmesriikidele ette võimalust sõlmida omavahel niisuguse toimega lepinguid.

Seejärel, mis puudutab EUROSUR-i määruse artiklit 19, mis näeb ette võimaluse seada sisse koostöö teabe vahetamiseks kahe- või mitmepoolsete lepingute alusel, mis on sõlmitud Iirimaa või Ühendkuningriigi ning ühe või mitme naaberliikmesriigi vahel, siis analüüsis Euroopa Kohus, kas seda koostööd saab lugeda „osalemiseks"

47 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2013. aasta määrus (EL) nr 1052/2013, millega luuakse Euroopa piiride valvamise süsteem (ELT L 295, lk 11).

48 | Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokoll nr 19 (Euroopa Liidu raamistikku integreeritud Schengeni acquis' kohta) (ELT 2012 C 326, lk 290).

49 | Nõukogu 29. mai 2000. aasta otsus 2000/365/EÜ Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi taotluse kohta osaleda teatavates Schengeni acquis' sätetes (EÜT L 131, lk 43).

50 | Nõukogu 28. veebruari 2002. aasta otsus 2002/192/EÜ Iirimaa taotluse kohta osaleda teatavates Schengeni acquis' sätetes (EÜT L 64, lk 20).

Schengeni protokolli artikli 4 tähenduses. Seoses sellega märkis ta, et EUROSUR-i määruse artiklis 19 mainitud lepingud võimaldavad sisse seada piiratud koostöö Iirimaa või Ühendkuningriigi ning ühe või mitme naaberliikmesriigi vahel, kuid selle tagajärjel ei saa nende kahe riigi olukord muutuda samasuguseks kui teiste liikmesriikide oma. Nende lepingutega ei saa õiguspäraselt anda Iirimaale ja Ühendkuningriigile õigusi ega panna kohustusi, mis oleksid samasugused kui teiste liikmesriikide õigused ja kohustused EUROSUR-i või selle olulise osa raames.

Selleks et lükata tagasi riigi argument, mille kohaselt isegi piiratud koostöö vormi tuleb lugeda „osalemiseks" Schengeni protokolli artikli 4 tähenduses, leidis Euroopa Kohus esiteks, et Schengeni protokolli artiklitega 4 ja 5 loodud süsteemi ei saa käsitada nii, nagu oleks selle eesmärk kohustada Iirimaad ja Ühendkuningriiki osalema kogu Schengeni ***acquis'***s, välistades igasuguse piiratud koostöö nende liikmesriikidega. Teiseks märkis Euroopa Kohus, et selline tõlgendus ei kahanda selle artikli kasulikku mõju, kuna selline tõlgendus ei võimalda Iirimaal ja Ühendkuningriigil saada Schengeni ***acquis***' kehtivate sätete osas samasuguseid õigusi, kui on teistel liikmesriikidel, ega osaleda Schengeni ***acquis'***i põhinevate ettepanekute ja algatuste vastuvõtmisel, ilma et nõukogu oleks neile andnud eelnevalt selle artikli alusel ühehäälse otsusega loa asjaomastes sätetes osaleda.

Seega, kuna piiratud koostööd ei saa lugeda „osalemiseks" Schengeni protokolli artikli 4 tähenduses, otsustas Euroopa Kohus, et EUROSUR-i määruse artiklit 19 ei saa mõista nii, nagu antaks sellega liikmesriikidele võimalus sõlmida lepinguid, mis võimaldavad Iirimaal või Ühendkuningriigil osaleda välispiiride ületamist puudutavas valdkonnas kehtivates Schengeni ***acquis***' sätetes.

2. SISSERÄNDEPOLIITIKA

Kohtuotsuses ***K ja A*** (C-153/14, EU:C:2015:453), mis tehti 9. juulil 2015, tuli Euroopa Kohtul tõlgendada ***direktiivi 2003/86 perekonna taasühinemise õiguse kohta***[51] ***artikli 7 lõike 2 esimese lõigu*** kontekstis, milles olid vaidlustatud liikmesriigi õigusnormid, mis kehtestasid perekonna taasühinemise tingimuseks põhitasemel integratsioonieksami sooritamise. Vaidlused põhikohtuasjades puudutasid kahte kolmandate riikide kodanikku, kes väitsid, et neil on terviseprobleemid ja psüühilised häired, mistõttu nad ei saanud nimetatud eksamile ilmuda. Kuigi liikmesriigi õigusnormides oli ette nähtud erandeid taotlejate jaoks, kes ei saanud eksamit füüsilise või psüühilise puude tõttu sooritada, või juhuks, kui taotluse rahuldamatajätmine võib viia tõsise ebaõigluseni, jätsid liikmesriigi ametiasutused kõnesolevas asjas kahe puudutatud kodaniku taotluse ajutise elamisloa saamiseks rahuldamata.

Seoses sellega märkis Euroopa Kohus esmalt, et liikmesriigid võivad kolmandate riikide kodanikelt enne seda, kui neile antakse sissesõidu- ja elamisluba taasühinemiseks oma perekonnaga liikmesriigi territooriumil, nõuda, et nad sooritaksid edukalt niisuguse integratsioonieksami, mis hõlmab hindamist, kas isikul on põhiteadmised kõnealuse liikmesriigi keelest ja ühiskonnast, ning millega on seotud erinevate tasude maksmine. Nimelt, muu perekonna taasühinemise puhul kui see, mis on seotud pagulaste ja/või nende pereliikmetega, ei ole direktiivi 2003/86 artikli 7 lõike 2 esimese lõiguga vastuolus, kui liikmesriigid seavad oma territooriumile sisenemise loa andmise tingimuseks, et need isikud täidaksid teatavaid eelnevaid integratsioonimeetmeid.

Direktiivi 2003/86 artikli 7 lõike 2 esimest lõiku üle võtvate siseriiklike õigusnormidega rakendatud vahendid peavad olema siiski selle sätte eesmärkide saavutamiseks sobivad ega tohi minna kaugemale nende eesmärkide saavutamiseks vajalikust. Seega on need meetmed õiguspärased ainult siis, kui need võimaldavad hõlbustada perekonnaliikmete integratsiooni. Sellest seisukohast lähtudes võimaldab algtaseme integratsioonieksami edukalt sooritamise kohustus tagada, et kolmandate riikide kodanikud omandavad oskused, mis on neile kahtlemata kasulikud vastuvõtva liikmesriigiga sidemete loomisel.

51 | Nõukogu 22. septembri 2003. aasta direktiiv 2003/86/EÜ perekonna taasühinemise õiguse kohta (ELT L 251, lk 12).

Proportsionaalsuse kriteeriumi kohaselt on siiski igal juhul nõutav, et selle kohustuse rakendamise tingimused ei läheks kaugemale sellest, mis on perekonna taasühinemise eesmärgi saavutamiseks vajalik. Selle kohustuse rakendamise tingimused ei tohi seega muuta perekonnaga taasühinemise õiguse kasutamist võimatuks või ülemäära keerukaks. See on nii, kui need ei võimalda võtta arvesse erilisi asjaolusid, mis objektiivselt takistavad huvitatud isikutel kõnealuse eksami edukat sooritamist, ja kui selle eksamiga seotud erinevad tasud on liiga kõrged.

1. oktoobril 2015 kuulutatud kohtuotsuses ***Skerdjan Celaj*** (C-290/14, EU:C:2015:640) tõlgendas Euroopa Kohus *direktiivi 2008/115* (*tagasisaatmise direktiiv*)[52] seoses sellise kohtuasjaga, milles Itaalia territooriumil viibiva Albaania kodaniku suhtes oli tehtud väljasaatmisotsus ja -korraldus, millega kaasnes kolmeaastane sissesõidukeeld. Olles lahkunud Itaalia territooriumilt, sisenes puudutatud isik sinna uuesti, rikkudes nimetatud sissesõidukeeldu, mistõttu algatati tema vastu kriminaalmenetlus tema süüdimõistmiseks Itaalia õigusnormide alusel, mis näevad ette karitusena vangistuse kõikidele kolmandate riikide kodanikele, kes sisenevad Itaalia territooriumile ebaseaduslikult, rikkudes sissesõidukeeldu.

Oma kohtuotsuses rõhutas Euroopa Kohus, et põhikohtuasja asjaolud erinevad selgelt asjaoludest kohtuasjades, milles oli alustatud riigis ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike suhtes esimest tagasisaatmismenetlust[53]. Seejärel otsustas Euroopa Kohus, olles korranud, et direktiivi 2008/115 esemeks ei ole ühtlustada täielikult välismaalaste riigis viibimisega seotud liikmesriikide õigusnorme, et sellega ei ole vastuolus, kui sellistes tingimustes nagu põhikohtuasjas kohaldatakse vastavalt siseriiklikele kriminaalmenetluse normidele kriminaalkaristusi kolmandate riikide kodanikele.

Euroopa Kohus lisas siiski, et kriminaalkaristuse määramine on lubatav vaid tingimusel, et nimetatud kodaniku vastu kehtestatud sissesõidukeeld on direktiivi 2008/115 artikliga 11 kookõlas, ja teiseks, kui austatakse täielikult nii põhiõigusi kui ka vastaval juhul pagulasseisundi konventsiooni[54].

IX. ÕIGUSALANE KOOSTÖÖ TSIVIILASJADES

1. KOHTUALLUVUS TSIVIIL- JA KAUBANDUSASJADES

Euroopa Kohtul oli 13. mai 2015. aastal tehtud suurkoja kohtuotsuses ***Gazprom*** (C-536/13, EU:C:2015:316) võimalus teha otsus *määruse nr 44/2001*[55] *reguleerimisala ja eelkõige vahekohtumenetluse välistamise ulatuse kohta*. Põhikohtuasjas oli üks liikmesriigi kohus keeldunud tunnustamast ja täitmast vahekohtu otsust, mis kohustas ühte pooltest tagasi võtma või vähendama teatavaid nõudeid, millega ta nimetatud kohtu poole pöördunud oli.

Euroopa Kohus tuletas esmalt meelde, et selle määrusega ei ole kooskõlas see, et liikmesriigi kohus teeb kohtumääruse, mis keelab isikul algatada muud menetlust kui vahekohtumenetlus ning algatatud menetlust jätkata teise liikmesriigi kohtus, kes on määruse nr 44/2001 kohaselt pädev[56].

52 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2008. aasta direktiiv 2008/115/EÜ ühiste nõuete ja korra kohta liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike tagasisaatmisel (ELT L 348, lk 98).

53 | Euroopa Kohtu otsus, 28.4.2011, *El Dridi* (C-61/11 PPU, EU:C:2011:268); Euroopa Kohtu otsus, 6.12.2011, *Achughbabian* (C-329/11, EU:C:2011:807). Neis kohtuotsustes, mis puudutasid esimest tagasisaatmise menetlust, otsustas Euroopa Kohus, et kui pärast seda, kui on kindlaks tehtud, et kolmanda riigi kodanik viibib riigis ebaseaduslikult, viiakse vastavas liikmesriigis enne tagasisaatmise korralduse täideviimist või isegi selle vastuvõtmist läbi kriminaalmenetlus, milles võidakse tagasisaatmise menetluse ajal määrata vangistus, kuna see võib aeglustada väljasaatmist, siis sellega kahjustatakse direktiivis 2008/115/EÜ kehtestatud ühiseid õigusnorme ja menetlusi.

54 | 28. juulil 1951. aastal Genfis vastu võetud pagulasseisundi konventsioon (Genfi konventsioon), Recueil des traités des Nations unies, kd 189, lk 150, nr 2545 (1954).

55 | Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42).

56 | Euroopa Kohtu otsus, 10.2.2009, *Allianz ja Generali Assicurazioni Generali* (C-185/07, EU:C:2009:69).

Sellisel juhul nagu põhikohtuasjas, mis käsitles vahekohtu otsust, asus Euroopa Kohus seisukohale, et kuna vahekohtumenetlus ei kuulunud määruse nr 44/2001 reguleerimisalasse, siis ei ole, kuna keelu andis vahekohus, tegemist liikmesriikide kohtute vastastikuse usalduse – millele tugineb määrus nr 44/2001 – rikkumisega seeläbi, et ühe liikmesriigi kohus sekkub teise liikmesriigi kohtu pädevusse. Seega ei ole selle määrusega vastuolus, kui ühe liikmesriigi kohus tunnustab ja täidab sellist vahekohtu otsust, nagu oli vaatluse all põhikohtuasjas, või keeldub seda tunnustamast ja täitmast. Liikmesriigi sellise kohtu pädevuse võimalik piiramine, kes paralleelses kohtuasjas peab otsustama oma pädevuse üle, saab tuleneda vaid sellest, kui selle liikmesriigi kohus tunnustab ja täidab vahekohtu otsust sellesama liikmesriigi menetlusõiguse alusel ja vajaduse korral ka New Yorgi konventsiooni[57] alusel, mis reguleerivad seda määruse kohaldamisalast välja jäävat valdkonda.

Kohtuotsuses ***El Madjoub*** (C-322/14, EU:C:2015:334), mis tehti 21. mail 2015, tuli Euroopa Kohtul tõlgendada *määruse nr 44/2001 artikli 23 lõiget 2, mis puudutab elektroonilisel teel sõlmitud kohtualluvuse kokkuleppe sõlmimise tingimusi.* Põhikohtuasi käsitles sõiduautode müüki veebisaidi kaudu. Saidil kättesaadavad müügi tüüptingimused sisaldasid kokkulepet, millega määrati selle kohtu kohtualluvus, mis asub ühes liikmesriigis. Nimetatud tüüptingimusi sisaldav aken ei avanenud veebilehel registreerumisel ja iga ostutehingu ajal automaatselt, ostja pidi nende tingimustega nõustumiseks tegema märke vastavasse kasti. Euroopa Kohtul paluti kindlaks teha, kas kohtualluvust puudutava lepingutingimuse kehtivus on vaieldav juhul, kui kasutatakse „klikiga nõustumise tehnikat".

Esiteks sedastas Euroopa Kohus selles osas, mis puudutab huvitatud isikute tegelikku nõusolekut, mis on üks nimetatud määruse artikli 23 lõike 1 eesmärkidest, et põhikohtuasja ostja nõustus kõnealuste tüüptingimustega selgesti väljendatud viisil, st asjassepuutuva müüja veebisaidil vastavasse kasti risti tehes. Ta otsustas teiseks, et selle määruse artikli 23 lõike 2 sõnasõnalisest tõlgendusest tuleneb, et sättes on nõutud, et kohtualluvuse kokkuleppe alaline säilitamine peab olema „võimalik", olenemata sellest, kas ostja tegelikult säilitas alaliselt tüüptingimuste teksti pärast seda või enne seda, kui ta tegi kasti risti, väljendades enda nõustumist nende tingimustega. Seoses sellega märkis Euroopa Kohus, et selle sättega tahetakse elektroonilisel teel lepingute sõlmimise lihtsustamiseks võrdsustada teatavad elektroonilisel teel edastamise vormid kirjaliku vormiga, kuivõrd asjassepuutuv teave on edastatud ka siis, kui see teave on kättesaadav ekraani vahendusel. Selleks et elektroonilisel teel edastamine võimaldaks samasuguseid tagatisi – muu hulgas tõendamisel –, piisab sellest, kui teavet on „võimalik" enne lepingu sõlmimist salvestada ja printida. Järelikult, kuna klikiga nõustumise tehnika võimaldab tüüptingimuste teksti printimist ja salvestamist, siis asjaolu, et neid tingimusi sisaldav veebileht ei avane veebilehel registreerumisel ja iga ostutehingu ajal automaatselt, ei saa seega kahtluse alla seada kohtualluvuse kokkuleppe kehtivust. Selline nõustumistehnika kujutab endast seega elektroonilisel teel edastamist määruse nr 44/2001 artikli 23 lõike 2 tähenduses.

2. KOHTUALLUVUS ABIELUASJADES JA VANEMLIKU VASTUTUSE KÜSIMUSTES

21. oktoobri 2015. aasta kohtuotsuses ***Ivanova Gogova*** (C-215/15, EU:C:2015:710), mis tehti kiirendatud menetlust käsitlevate menetlusnormide kohaselt, analüüsis Euroopa Kohus *määruse nr 2201/2003*[58] *reguleerimisala ning lepingulise kohtualluvuse tingimusi selle määruse artikli 12 lõike 3 punkti b tähenduses*. Põhikohtuasjas oli vaidlus Bulgaaria kodakondsusega lapse vanemate vahel temale uue passi väljastamise küsimuses. Bulgaaria õiguse kohaselt on sellise uue passi väljastamiseks vaja saada mõlema vanema nõusolek.

57 | 10. juunil 1958 New Yorgis sõlmitud välisriigi vahekohtu otsuste tunnustamise ja täitmise konventsioon (Recueil des traités des Nations unies, kd 330, lk 3).

58 | Nõukogu 27. novembri 2003. aasta määrus (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000 (ELT L 338, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 243).

Kuna isa, kes elab Itaalias, ei väljendanud oma nõusolekut, pöördus samuti Itaalias elav ema Bulgaaria kohtute poole selle erimeelsuse lahendamiseks ja uue passi väljastamiseks nõusoleku saamiseks. Esitatud küsimused puudutasid seega seda, kas see olukord kuulub nimetatud määruse kohaldamisalasse, et teha kindlaks kohtualluvus. Lisaks, kuna hagiavaldust ei olnud kostjale võimalik edastada, määras kohus, kellele hagi esitati, selle üleandmiseks volitatud isiku. Kuna see viimane ei vaidlustanud selle kohtu kohtualluvust, tekkis küsimus, kas kõnesolevas asjas oli tegemist määruse nr 2201/2003 artikli 12 lõike 3 punkti b tähenduses lepingulise kohtualluvusega.

Euroopa Kohus leidis, et põhikohtuasi kuulub määruse nr 2201/2003 esemelisse kohaldamisalasse, kuna see määrus on kohaldatav tsiviilvaidlustele, mis puudutavad eelkõige vanemliku vastutuse tekkimist, teostamist, piiramist või äravõtmist ja kuna mõistet „vanemlik vastutus" tuleb tõlgendada laialt, nii et see hõlmab kõiki lapse isiku või varaga seotud õigusi ja kohustusi, mis antakse füüsilisele või juriidilisele isikule kohtuotsusega, seaduse alusel või õigusliku toimega kokkuleppe põhjal.

Mis puutub sellesse, et kõnesolevas asjas esines lepinguline kohtualluvus määruse nr 2201/2003 artikli 12 lõike 3 punkti b tähenduses, siis viitas Euroopa Kohus sellele, et kõik menetluse osapooled peavad olema tunnistanud asja allumist kohtutele, kelle poole on pöördutud. Kuigi selline tunnistamine eeldab vähemalt, et kostja on teadlik menetlusest, ei saa seda siiski tuletada kostja puudumisel kohtu poolt teda kohtumenetluses esindama määratud esindaja tegevusest.

19. novembril 2015 oli Euroopa Kohtul kohtuotsuses ***P*** (C-455/15 PPU, EU:C:2015:763) võimalus teha päritolu liikmesriigi kohtu pädevuse kontrollimise käigus otsus selle kohta, milline on *mõiste „avalik kord" määruse nr 2201/2003 artikli 23 punkti a tähenduses ulatus selles osas, milles see on vanemlikku vastust puudutavate kohtuotsuste tunnustamata jätmise alus*. Põhikohtuasi puudutas Rootsi kohtu võimalust keelduda avaliku korra kaalutlustel tunnustamast sellist otsust, millega Leedu kohus oli teinud otsuse lapse hooldusõiguse küsimuses. Kõnesolevas asjas oli tegemist lapsega, kes enne tema äraviimist Leetu elas alaliselt Rootsis ja Rootsi kohus luges sel põhjusel ennast ainsana pädevaks selle lapse elukoha ja hooldusõiguse küsimuste kohta otsuse tegemiseks.

Euroopa Kohus rõhutas esmalt, et määruse nr 2201/2003 artikli 23 punktis a osutatud avaliku korra tingimusele tuginemine on lubatud üksnes juhul, kui lapse huve silmas pidades kahjustaks teises liikmesriigis tehtud otsuse tunnustamine lubamatult tunnustamise või täitmisele pööramise taotluse saanud riigi õiguskorda või mõnda aluspõhimõtet. Kohtualluvuse normi võimalik rikkumine ei kujuta endast seega avalikku korda puudutavat tingimust, millega saaks tunnustamisest keeldumist põhjendada.

Euroopa Kohus käsitles seejärel küsimust, kas sama sätte tähenduses tunnustamisest keeldumise alus võib põhineda sellel, et liikmesriigi kohus, kes on teinud vaidlusaluse otsuse, tunnistas enda pädevust ilma, et ta oleks kontrollinud, kas mõne muu liikmesriigi, millega lapsel on eriline side, kohtul on asjas otsuse tegemiseks paremad tingimused vastavalt nimetatud määruse artiklile 15. Seoses sellega, kuna nimetatud määruse artikkel 24 keelab otsuse teinud liikmesriigi kohtu pädevuse igasuguse kontrollimise ega viita määruse artiklile 15, siis on see Euroopa Kohtu hinnangul erandit kehtestav säte, mis ei võimalda teise liikmesriigi kohtul kontrollida selle esimesena nimetatud kohtu pädevust.

Viimaks otsustas Euroopa Kohus, et võimalikke raskusi seoses lapse ebaseadusliku äraviimisega saab lahendada mitte otsuse tunnustamata jätmisega määruse nr 2201/2003 artikli 23 punkti a alusel, vaid vajaduse korral selle määruse artiklis 11 ette nähtud menetlust kasutades ja selleks ette nähtud tingimustel.

3. EUROOPA TÄITEKORRALDUS

Kohtuotsuses ***Imtech Marine Belgium*** (C-300/14, EU:C:2015:825), mis tehti 17. detsembril 2015, tõlgendas Euroopa Kohus esimest korda *määruse nr 805/2004*[59] *artikli 19 lõiget 1, millega kehtestatakse miinimumstandardid tagaseljaotsuste läbivaatamiseks.* Põhikohtuasjas oli Belgia kohus teinud tagaseljaotsuse äriühingu suhtes, kelle asukoht oli teises liikmesriigis, maksta ära hagejale võlgnetav summa. Kohus jättis siiski rahuldamata viimase nõude kinnitada kohtulahend Euroopa täitekorraldusena, põhjendusel, et Belgia õigusnormid ei vastanud teatavatele menetluse miinimumstandarditele, mis on kehtestatud määruses nr 805/2004, eelkõige seetõttu, et tähtaeg apellatsioonkaebuse või kaja esitamiseks võib mööduda enne, kui võlgnikul on võimalus seda kasutada.

Seoses sellega otsustas Euroopa Kohus, et määruse nr 805/2004 artiklis 19 ei panda liikmesriikidele kohustust kohandada nende siseriiklikke õigusakte vastavalt määruses kirjeldatud menetluse miinimumstandarditele ega järelikult ka kohustust kehtestada spetsiaalset läbivaatamismenetlust; läbivaatamismenetluse puudumise ainus tagajärg on niisiis see, et otsust ei ole võimalik Euroopa täitekorraldusena kinnitada.

Tagaseljaotsuse kinnitamiseks Euroopa täitekorraldusena peab niisugust taotlust menetlev kohtunik tegema kindlaks, et tema liikmesriigi õigus, s.h menetlused, mis olid liikmesriigis olemas enne määruse jõustumist, võimaldab tegelikult ja eranditult asjassepuutuva otsuse läbivaatamist taotleda. Selle kontrolli käigus peab kohus kontrollima, kas põhiõiguste harta artikli 47 lõikes 2 tagatud võlgniku kaitseõiguste ja õiglase kohtumõistmise järgimiseks liikmesriigi õiguses ette nähtud õiguskaitsevahendid võimaldavad otsuse täielikku läbivaatamist nii õiguslikult kui faktiliselt. Eelkõige peavad need õiguskaitsevahendid võimaldama võlgnikul paluda läbivaatamist väljaspool otsuse peale kaja või apellatsioonkaebuse esitamiseks ette nähtud tavapäraseid tähtaegu ja seda nii vääramatu jõu korral kui ka võlgniku tahtest sõltumatult ja temast olenematutel põhjustel.

Viimaks, arvestades Euroopa täitekorralduse kohtulikku iseloomu, täpsustas Euroopa Kohus, kuidas eristada Euroopa täitekorraldusena kinnitamist ennast ja kinnituse kohta tõendi väljastamist. Kui teist ei pea väljastama tingimata kohtunik, on esimese puhul olukord teistsugune – see eeldab keeruliste hinnangute andmist, mis vajavad kohtuniku õigusalast kvalifikatsiooni.

4. KOHTU- JA KOHTUVÄLISTE DOKUMENTIDE KÄTTETOIMETAMINE JA EDASTAMINE TSIVIIL- JA KAUBANDUSASJADES

Märkimist väärib kolm kohtuotsust, millega tõlgendati määruse nr 1393/2007[60] sätteid. Esimeses täpsustati mõistet „tsiviil- ja kaubandusasi“ ning tegevust või tegevusetust riigivõimu teostamisel, teine puudutab kättetoimetatava dokumendi vastuvõtmisest keeldumist ja kolmas on seotud kohtuväliste dokumentide mõistega.

11. juuni 2015. aasta kohtuotsuses ***Fahnenbrock*** (C-226/13, C-245/13, C-247/13 ja C-578/13, EU:C:2015:383) tõlgendas Euroopa Kohus *tsiviil- ja kaubandusasjade mõistet ning riigi vastutust, mis tuleneb riigi tegevusest või tegevusetusest riigivõimu teostamisel („acta iure imperii“) määruse nr 1393/2007 artikli 1 lõike 1 tähenduses*. Saksa kohtutele esitati põhikohtuasjades hagid kahju hüvitamiseks, lepingute täitmiseks ning Saksamaal elavate või Saksa asukohaga Kreeka riigivõlakirjade omanike poolt Kreeka riigi vastu esitatud kahju hüvitamise nõuete täitmiseks. Need omanikud leidsid, et nad on kandnud kahju seoses sellega, et Kreeka oli neid kohustanud

59 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 805/2004, millega luuakse Euroopa täitekorraldus vaidlustamata nõuete kohta (EÜT L 143, lk 15; ELT eriväljaanne 19/07, lk 38).

60 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. novembri 2007. aasta määrus (EÜ) nr 1393/2007 kohtu- ja kohtuväliste dokumentide liikmesriikides kättetoimetamise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades („dokumentide kättetoimetamine“), millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1348/2000 (ELT L 324, lk 79).

nende väitel vahetama oma võlakirjad märtsis 2012 uute riigivõlakirjade vastu, mille nominaalväärtus oli oluliselt väiksem, ja seda sellise seaduse alusel, mis oli vastu võetud tõsise finantskriisi olukorras. Ükski puudutatud isik ei nõustunud Kreeka riigi pakutava vahetustehinguga. Kreeka riigile kohtumenetlustest teatamise käigus esitati küsimus, kas need menetlused kuuluvad tsiviil- ja kaubandusasjade hulka määruse nr 1393/2007 tähenduses või kas nende esemeks on riigi tegevus või tegevusetus riigivõimu teostamisel.

Euroopa Kohus tõlgendas tsiviil- ja kaubandusasjade mõistet, olles kinnitanud enne selle autonoomset laadi nimetatud määruse eesmärke ja ülesehitust silmas pidades. Neist esimese kohta kinnitas Euroopa Kohus, et selle määruse eesmärk on edendada kohtudokumentide kiiremat kättetoimetamist. Kuna küsimus, kas kohtuasi kuulub tsiviil- ja kaubandusasjade valdkonda, tuleb tingimata lahendada juba enne, kui teised menetlusosalised peale hageja on kõnealuse dokumendi kätte saanud, peab asjaomane kohus piirduma tema käsutuses oleva ja igal juhul osalise tõendusmaterjali esialgse kontrolliga. Järelikult selleks, et teha kindlaks, kas nimetatud määrus on kohaldatav, piisab, kui asja lahendav kohus leiab, et ei ole ilmne, et talle esitatud hagi ei kuulu tsiviil- ja kaubandusasjade hulka.

Mis puutub küsimusse, kas avaliku võimu organ teostas kõnesolevas asjas riigivõimu teostamisega seotud ülesandeid, nii et määrus nr 1393/2007 ei ole kohaldatav, siis Euroopa Kohus märkis esmalt, et võlakirja emiteerimine ei eelda siiski tingimata laiemate volituste teostamist kui need, mis tulenevad eraõiguslike isikute vahelistele suhetele kohaldatavatest õigusnormidest. Lisaks, seadusega kehtestatud võimaluse kohta vahetada väärtpabereid märkis kohus esiteks, et asjaolu, et see võimalus kehtestati seadusega, ei ole iseenesest määrava tähtsusega otsustamisel, et riik teostas riigivõimu, ja teiseks, et ei ole ilmne, et seaduse vastuvõtmine tõi otseselt ja vahetult kaasa muudatused kõnealuste väärtpaberite finantstingimustes ja tekitas seega kahju, mida hagejad väidavad olevat tekkinud. Euroopa Kohus järeldas, et hagid, mis on kõne all põhikohtuasjas, kuuluvad selle määruse kohaldamisalasse ning neist tuleb seega teatada vastavalt selles ette nähtud tingimustele.

16. septembri 2015. aasta kohtuotsuses ***Alpha Bank Cyprus*** (C-519/13, EU:C:2015:603) tuli Euroopa Kohtul kontrollida, *millistel tingimustel tuleb teavitada kättetoimetatava või edastatava dokumendi adressaati tema õigusest dokumendi vastuvõtmisest keelduda, ning sellise teavitamise puudumise tagajärgi*. Põhikohtuasjades oli vaidlus Küprose panga ja mitme Ühendkuningriigis elava menetluspoole vahel. Kuna viimaste vastu esitati hagid Küprose kohtutele, edastati neile mitu dokumenti vastavalt määruse nr 1393/2007 sätetele. Menetlusosalised palusid siiski selle teatamise tühiseks tunnistamist, väites eelkõige, et tüüpvormi, mis nimetatud teavet oleks sisaldanud ja mis on toodud nimetatud määruse II lisas, ei ole neile edastatud.

Seoses sellega tuletas Euroopa Kohus esmalt meelde, et selle määrusega loodud süsteemis toimub kohtudokumentide edastamine põhimõtteliselt liikmesriikide määratud „edastavate asutuste" ja „vastuvõtvate asutuste" vahel. Vastuvõtva asutuse ülesanne on teavitada määruse nr 1393/2007 artikli 8 lõike 1 kohaselt adressaati, et ta võib keelduda dokumendi vastuvõtmisest, kui see ei ole koostatud ühes selles sättes ette nähtud keeltest või sellesse tõlgitud. Seevastu ei ole nimetatud asutustel kohustust otsustada sisulisi küsimusi, nagu mis keel(t)est dokumendi adressaat aru saab ja kas dokumendile peab või ei pea olema lisatud tõlge ühes nimetatud määruse artikli 8 lõikes 1 sätestatud keeltest.

Seejärel märkis Euroopa Kohus, et määrus nr 1393/2007 ei näe selle II lisas esitatud vormide kasutamisest ette ühtegi erandit. Nimelt tuleb dokumendi adressaati teavitada kirjalikult tema õigusest kättetoimetatava või edastatava dokumendi vastuvõtmisest keelduda. Määrusega nr 1393/2007 loodud süsteemis tuleb see teave temale edastada nimetatud tüüpvormi abil. Seega peab vastuvõttev asutus kõikidel juhtudel ja selles osas hindamisruumi omamata teavitama dokumendi adressaati tema õigusest dokumendi vastuvõtmisest keelduda, kasutades teavitamiseks alati määruse nr 1393/2007 II lisas toodud tüüpvormi.

Siiski, kui dokumendi adressaati ei teavitata nimetatud tüüpvormi abil, ei too see kaasa kättetoimetamismenetluse tühisust. Selline tühiseks tunnistamine oleks vastuolus määruse eesmärgiga näha ette dokumentide otse, kiiresti ja tõhusalt edastamine. Järelikult peab olema võimalik heastada tüüpvormi abil teatamata jätmist. Seega

on vastuvõtva asutuse ülesanne teavitada dokumendi adressaate nende õigusest dokumendi vastuvõtmisest keelduda, edastades neile asjaomase tüüpvormi.

11. novembri 2015. aasta kohtuotsuses ***Tecom Mican ja Arias Domínguez*** (C-223/14, EU:C:2015:744) tegi Euroopa Kohus otsuse *mõiste „kohtuväline" kohta määruse nr 1393/2007 artikli 16 tähenduses*. Hispaania kohtus pooleliolev põhikohtuasi puudutas hagi Hispaania kohtusekretäri otsuse peale, millega ta keeldus edastamast Saksa käsundiandjale Hispaania agendi nõudekirja, millega nõuti muu hulgas lahkumishüvitist nende vahel sõlmitud agendilepingu lõppemise tõttu. Keeldumise põhus oli, et asjaomast nõudekirja ei saanud lugeda „kohtuväliseks dokumendiks", mis tuleb „edastada" määruse nr 1393/2007 artikli 16 tähenduses.

Seoses sellega tuletas Euroopa Kohus meelde, et kohtuvälise dokumendi mõistet tuleb tõlgendada laialt, mistõttu ei saa see hõlmata ainult kohtumenetluse käigus koostatud dokumente[61]. Tuginedes selles osas nõukogu poolt 1997. aastal vastu võetud konventsioonile, millest võeti eeskuju määruse nr 1348/2000[62] koostamisel, ning selle määruse artikli 17 punkti b alusel komisjoni koostatud loetelule, sedastas Euroopa Kohus, et liikmesriigid on – komisjoni kontrolli all – määratlenud erineval viisil dokumendid, mida nende hinnangul võib nimetatud määruse alusel kätte toimetada, mis võivad hõlmata kohtuväliste dokumentide kategoorias mitte ainult ametiisiku koostatavaid dokumente ja liikmesriigi asutuse koostatud akte, vaid ka eraõiguslikke dokumente, millel on konkreetses õiguskorras spetsiifiline tähtsus. Seega, määruse nr 1393/2007 artiklis 16 kasutatud mõiste kohtuväline dokument hõlmab ka eraõiguslikke dokumente, mille ametlik edastamine välismaal elavale või asuvale adressaadile on vajalik mõne õiguse või õigusliku nõude teostamiseks, tõendamiseks või kaitsmiseks tsiviil- või kaubandusasjas.

Seejärel kinnitas Euroopa Kohus, et hageja võib mitte ainult valida ühe või teise muu määruses nr 1393/2007 sätestatud edastamise viisi, vaid kasutada ka samal ajal või üksteise järel kahte või mitut viisi, mida ta loeb kõige kasulikumaks või kõige sobivamaks.

X. ÕIGUSALANE KOOSTÖÖ KRIMINAALASJADES

Kohtuotsuses ***Lanigan*** (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474), mis tehti 16. juulil 2015 eelotsuse kiirmenetluses, analüüsis Euroopa Kohus neist tähtaegadest kinnipidamata jätmist, mille jooksul liikmesriik peab vastu võtma lõpliku otsuse *Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta, mille on välja andnud teine liikmesriik vastavalt raamotsuse 2002/584/JSK*[63] *artiklitele 15 ja 17.* Põhikohtuasi käsitles Euroopa vahistamismäärust, mille olid välja andnud Briti ametiasutused ja mis puudutasid Iirimaal nimetatud vahistamismääruse alusel kinni peetud isikut, kes ei nõustunud oma üleandmisega Ühendkuningriigi ametiasutustele ja võeti Iirimaal vahi alla kuni tema suhtes otsuse tegemiseni. Pärast mitmel korral edasilükkamist menetlustoimingute tõttu viivitati otsuse tegemisega nimetatud vahistamismääruse subjektiks oleva isiku suhtes ja menetlus viibis seni, kuni viimati nimetatud isik sai väita, et on ületatud raamotsuses ette nähtud menetlustähtaegu (s.o 60 päeva alates tema vahistamisest, võimalusega seda 30 päeva võrra täiendavalt pikendada), mistõttu täitmise menetlust ei olnud võimalik jätkata. Selles kontekstis küsis liikmesriigi kohus Euroopa Kohtult, kas neist tähtaegadest kinnipidamata jätmine võimaldab veel teha otsust vahistamismääruse täitmise kohta ja kas puudutatud isikut võib hoida vahi all, kui tema vahi all hoidmise kogukestus ületab nimetatud tähtaegu.

61 | Kohtuotsus, 25.6.2009, *Roda Golf & Beach Resort* (C-14/08, EU:C:2009:395).

62 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. mai 2000. aasta määrus (EÜ) nr 1348/2000 tsiviil- ja kaubandusasjade kohtu- ja kohtuväliste dokumentide Euroopa Liidu liikmesriikides kätteandmise kohta (ELT L 160, lk 37; ELT eriväljaanne 19/01, lk 227).

63 | Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsus 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (EÜT L 190, lk 1), muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK, edendades isikute menetlusõigusi ja tõhustades selliste otsuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamist, mis tehakse, kui asjaomane isik ei viibi isiklikult kohtulikul arutelul (ELT L 81, lk 24).

Kõigepealt asus Euroopa Kohus Euroopa vahistamismäärust täitva otsuse vastuvõtmise kohta seisukohale, et üksnes asjaolu, et raamotsuse artiklis 17 ette nähtud tähtajad on möödunud, ei vabasta vahistamismäärust täitvat liikmesriiki kohustusest viia läbi Euroopa vahistamismääruse täitmismenetlus ja teha otsus selle vahistamismääruse täitmise kohta. Teistsugune tõlgendamine kahjustaks nimelt raamotsusega taotletavat õigusalase koostöö hõlbustamise ja kiirendamise eesmärki ja võib sundida vahistamismääruse välja andnud liikmesriiki tegema teise Euroopa vahistamismääruse, et saaks läbi viia uue üleandmismenetluse raamotsuses ette nähtud tähtaegade jooksul.

Seejärel otsustas Euroopa Kohus, et nimetatud raamotsuse artikliga 12, mis puudutab tagaotsitava isiku vahi all hoidmist, koostoimes selle raamotsuse artikliga 17 ja põhiõiguste hartaga ei ole vastuolus, kui tagaotsitavat isikut peetakse kooskõlas vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusega jätkuvalt vahi all, kuigi asjaomase isiku vahi all pidamise kogukestus ületab artiklis 17 nimetatud tähtaegu, tingimusel, et isikut ei peeta vahi all põhikohtuasja menetluse olemust arvestades ülemäära kaua. Euroopa Kohus täpsustas, et kui vahistamismäärust täitev õigusasutus otsustab selle isiku vahi alt vabastada, peab ta nimetatud isiku vabastamisel võtma kõik meetmed, mida ta peab vajalikuks isiku põgenemise vältimiseks ja selle tagamiseks, et materiaalsed tingimused tema üleandmiseks oleksid jätkuvalt täidetud kuni lõpliku otsuse tegemiseni Euroopa vahistamismääruse kohta.

15. oktoobri 2015. aasta kohtuotsuses ***Covaci*** (C-216/14, EU:C:2015:686) tegi Euroopa Kohus otsuse teatavate õiguste ulatuse kohta kriminaalmenetlustes, eelkõige *õiguse kohta suulisele tõlkele ja õiguse kohta oluliste dokumentide tõlkele direktiivi 2010/64*[64] *tähenduses ning õiguse kohta saada teavet direktiivi 2012/13*[65] *tähenduses.* Põhikohtuasi käsitles prokuratuuri algatatud kriminaalmenetlust Rumeenia kodaniku vastu, kelle suhtes prokuratuur esitas taotluse teha käskmenetluses kohtuotsus. Selle menetluse käigus taotlesid ametiasutused liikmesriigi õigusnormide alusel, mis reguleerivad käskmenetluses tehtud otsust, et selline kohtuotsus toimetataks kätte tema volitatud isikute kaudu, ja ka seda, et huvitatud isiku võimalikud kirjalikud seisukohad, sealhulgas vastuväide sellele kohtuotsusele, koostataks saksa keeles. Saksa õigusnormide kohaselt saab süüdimõistetu võistlevas menetluses osaleda ainult siis, kui ta esitab enne kahe nädala pikkuse tähtaja möödumist, mis hakkab kulgema alates selle kohtuotsuse kättetoimetamisest, süüdimõistetu volitatud isikutele vastuväite. Peale selle, kui see tähtaeg möödub, muutub käskmenetluse kohtuotsus seadusjõustunud kohtuotsuseks.

Direktiivi 2010/64 artiklis 3 ette nähtud õiguse kohta oluliste dokumentide tõlkele asus Euroopa Kohus seisukohale, et see artikkel puudutab põhimõtteliselt ainult pädevate asutuste koostatud teatavate dokumentide kirjalikku tõlkimist menetluskeelest keelde, millest puudutatud isik aru saab, mistõttu see ei hõlma põhimõtteliselt sellise dokumendi nagu kriminaalasjas käskmenetluse kohta tehtud otsuse peale esitatud vastuväite kirjalikku tõlkimist menetluskeelde.

Nende kaalutluste alusel otsustas Euroopa Kohus, et direktiivi 2010/64 artiklitega 1–3 ei ole vastuolus sellised riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt ei või isik, kelle suhtes on tehtud käskotsus, esitada kriminaalmenetluses sellele otsusele kirjalikku vastuväidet muus keeles kui menetluskeel, kuigi see isik viimati nimetatud keelt ei oska, tingimusel, et pädevad asutused ei leia direktiivi artikli 3 lõike 3 kohaselt asjassepuutuvat menetlust ja käesoleva kohtuasja asjaolusid arvestades, et selline vastuväide kujutab endast olulist dokumenti.

Mis puutub õigusesse saada kriminaalmenetluses teavet, siis Euroopa Kohtu hinnangul tuleneb direktiivi 2012/13 artiklite 3 ja 6 kootoimes lugemisest, et kahtlustatavate või süüdistatavate õigus saada teavet puudutab vähemalt kahte erinevat õigust – esiteks õigust saada teavitatud teatavatest menetlusõigustest ja teiseks saada teavet süüdistuse kohta. Need õigused puudutavad ka sellise isiku olukorda, kelle kohta on tehtud käskotsus, mis on selline esialgne otsus, mis tehakse prokuratuuri taotlusel väiksemate rikkumiste eest, ilma kohtuistungi korraldamise ja võistleva menetluseta ning mis ei jõustu enne, kui möödub kahe nädala pikkune tähtaeg, mis on ette nähtud selle peale vastuväite esitamiseks.

64 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. oktoobri 2010. aasta direktiiv 2010/64/EL õiguse kohta suulisele ja kirjalikule tõlkele kriminaalmenetluses (ELT L 280, lk 1).

65 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta direktiiv 2012/13/EL, milles käsitletakse õigust saada kriminaalmenetluses teavet (ELT L 142, lk 1).

Viimaks asus Euroopa Kohus seisukohale, et direktiivi 2012/13 artiklit 2, artikli 3 lõike 1 punkti c ning artikli 6 lõikeid 1 ja 3 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt peab kriminaalmenetluses süüdistatav, kes ei ela selles liikmesriigis, nimetama tema suhtes tehtud käskotsuse vastuvõtmiseks volitatud isiku, tingimusel, et süüdistatav saab kõnealusele otsusele vastuväite esitamise tähtaega tegelikult täies pikkuses kasutada.

XI. TRANSPORT

Transpordi valdkonnas oli Euroopa Kohtul 26. veebruaril 2015 kuulutatud kohtuotsuses ***Wucher Helicopter ja Euro-Aviation Versicherung*** (C-6/14, EU:C:2015:122) võimalus tõlgendada *mõistet „reisija“ määruse nr 785/2004 kindlustusnõuete kohta lennuettevõtjatele ja õhusõiduki käitajatele*[66] *ning Montreali konventsiooni*[67] ***tähenduses.*** Põhikohtuasi puudutas lõhkelaengute abil laviinide tekitamise eksperdile kahjuhüvitise maksmist tema töö käigus helikopterilennu ajal tekkinud kahju eest. Vedaja, kes leidis, et nimetatud ekspert ei olnud reisija, keeldus selle hüvitise maksmisest.

Esiteks asus Euroopa Kohus seisukohale, et liidu lennuettevõtja käitatavas helikopteris viibinud isik, kelle õhuvedu põhineb lepingul, mis sõlmiti kõnealuse isiku tööandja ja lennuettevõtja vahel sellise konkreetse tööülesande täitmiseks, nagu helikopteri ukse avamine ja selle avatuna hoidmine, et lõhkamistööde spetsialist saaks lõhkelaengu alla visata, on reisija määruse nr 785/2004 artikli 3 punkti g tähenduses. Nimelt esiteks, kui õhusõidukis viibiva isiku ülesanne ei ole õhusõidukit juhtida, ei kuulu ta meeskonna liikmete kategooriasse, teiseks ei ole asjaolu, et nimetatud isiku ülesanne oli piloodi korraldusel avada helikopteri uks, piisav selleks, et ta langeks meeskonna liikmete kategooriasse, kuna piloodil on alati õigus anda korraldusi kõigile õhusõiduki pardal viibivatele isikutele, sealhulgas reisijatele.

Teiseks, olles meelde tuletanud, et tal on pädevus tõlgendada Montreali konventsiooni, kuna see on liidu õiguskorra osa, otsustas Euroopa Kohus, et isik, kes kuulub mõiste „reisija“ alla määruse nr 785/2004 artikli 3 punkti g tähenduses, kuulub igal juhul ka mõiste „reisija“ alla Montreali konventsiooni artikli 17 tähenduses, tingimusel et selle isiku vedu toimub veolepingu alusel nimetatud konventsiooni artikli 3 tähenduses. Nimelt kuigi vastavalt Montreali konventsiooni artikli 3 lõigetele 1 ja 2 on reisija staatus seotud kas isiklikult või kollektiivselt väljastatud sõidupiletiga, tuleneb igal juhul nimetatud konventsiooni artikli 3 lõikest 5, et selle artikli lõikele 5 eelnevate lõigete eiramine ei muuda veolepingut olematuks ega kehtetuks ega mõjuta vastutust piiravate ja muude nimetatud konventsiooni sätete kohaldamist sellele. Seega kui veoleping on olemas ja kõik muud nimetatud konventsiooni kohaldamise tingimused on täidetud, kohaldatakse seda konventsiooni veolepingu vormist olenemata.

XII. KONKURENTS

1. KEELATUD KOKKULEPPED

Kohtuotsuses ***InnoLux vs. komisjon*** (C-231/14 P, EU:C:2015:451), mis tehti 9. juulil 2015, otsustas Euroopa Kohus, kellele oli esitatud apellatsioonkaebus Üldkohtu otsuse peale,[68] milles viimane oli kinnitanud osaliselt komisjoni otsust, millega tuvastati keelatud kokkuleppe olemasolu vedelkristallkuvarite (LCD) ülemaailmsel

66 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 785/2004 kindlustusnõuete kohta lennuettevõtjatele ja õhusõiduki käitajatele (ELT L 138, lk 1).

67 | Montréalis 28. mail 1999 sõlmitud rahvusvahelise õhuveo nõuete ühtlustamise konventsiooni, mis kirjutati Euroopa Ühenduse poolt EÜ artikli 300 lõike 2 alusel alla 9. detsembril 1999 ja kiideti tema nimel heaks nõukogu 5. aprilli 2001. aasta otsusega 2001/539/EÜ (EÜT L 194, lk 38; ELT eriväljaanne 07/05, lk 491).

68 | Üldkohtu otsus, 27.2.2014, *InnoLux* vs. *komisjon* (T-91/11, EU:T:2014:92). Vt ka Aastaaruanne 2014, lk 133 ja 134.

turul, ***konkurentsieeskirjade rikkumise eest ette nähtud trahvide arvutamise meetodite üle selles osas, mis puudutab*** selle arvutuse jaoks asjassepuutuvate ***müügiväärtuste kindlaksmääramist,*** mida käsitletakse trahvide arvutamise suuniste[69] punktis 13.

Kuna keelatud kokkuleppe esemeks olevad LCD ekraanid olid Euroopa Majanduspiirkonnast (EMP) väljaspool asuva apellandist äriühingu tütarettevõtjate poolt EMP-s müüdavate lõpptoodete osa, otsustas Üldkohus nimelt, et komisjon võttis trahvi arvutamisel õigesti arvesse nimetatud müügiväärtusi. Apellandist äriühing väitis oma apellatsioonkaebuse toetuseks, et see müük ei olnud vaidlusaluse rikkumisega seotud.

Euroopa Kohus nõustus Üldkohtu tõlgendusega, kinnitades, et määruse nr 1/2003[70] artikli 23 lõike 2 eesmärgiga ei oleks kooskõlas, kui keelatud kokkuleppe vertikaalselt integreeritud poolte puhul tuleks ainuüksi seetõttu, et nad on paigaldanud rikkumise esemeks olevad tooted valmistoodetesse väljaspool EMP-d, trahvi arvutamisel arvesse võtmata jätta nende valmistoodete EMP-s realiseeritud müügiväärtuse osa. Nimelt võivad vertikaalselt integreeritud ettevõtjad saada horisontaalsest hinnakokkuleppest tulu mitte ainult müügist sõltumatutele kolmandatele isikutele, vaid ka järgneval, töödeldud kaupade turul, kus pakutakse kaupu, mis on toodetud rikkumise esemeks olevatest kaupadest.

Euroopa Kohus kinnitas seejärel Üldkohtu otsust, et kuigi valmistoodete müük ei toimunud rikkumise esemeks oleval turul, kahjustas see siiski konkurentsi EMP-s. Lisaks, selle müügi arvesse võtmata jätmise tagajärjel vähendataks kunstlikult rikkumise majanduslikku tähtsust ning lõpuks määrataks trahv, millel puudub tegelik seos asjaomase kartellikokkuleppe kohaldamisulatusega sel territooriumil.

Lisaks rõhutas Euroopa Kohus, et komisjon võis ELTL artikli 101 vaidlusalusele keelatud kokkuleppele kohaldamiseks arvesse võtta apellandi valmistoodete müüki EMP-st väljaspool, kuna selles ülemaailmse ulatusega keelatud kokkuleppes osalejad rakendasid seda EMP-s, müües LCD ekraane sellel territooriumil otse kolmandast isikust äriühingutele. Selles kontekstis on oluline, et selle trahvi summa kajastaks rikkumise majanduslikku tähtsust ja apellandi suhtelist osakaalu rikkumises, mis õigustab kõnesolevas asjas asjassepuutuvate valmistoodete müügi arvessevõtmist.

2. VALITSEVA SEISUNDI KURITARVITAMINE

Kohtuotsuses ***Huawei Technologies*** (C-170/13, EU:C:2015:477), mis tehti 16. juulil 2015, tegi Euroopa Kohus otsuse küsimuse kohta, kas ja mis tingimustel ***kujutab standardi rakendamiseks olulise patendi omaniku patendiõiguste rikkumise hagi endast valitseva seisundi kuritarvitamist***. Põhikohtuasja hageja on telekommunikatsioonisektoris ülemaailmselt tegutsev äriühing, kellel on Euroopa patent, millest ta teavitas standardiorganisatsiooni, Euroopa Telekommunikatsioonistandardite Instituuti (ETSI), kui tema poolt välja töötatud standardi rakendamiseks olulisest patendist. Vastavalt ETSI kodukorrale kohustus ta andma kolmandatele isikutele litsentse FRAND (***fair, reasonable and non-discriminatory***) tingimustel. Selliseid litsentse välja andmata, kuid sedastades, et konkurentidest äriühingud müüvad nimetatud standardiga seotud tarkvaraga tooteid, maksmata selle patendi omanikule tasu, esitas viimati nimetatu liikmesriigi kohtule patendiõiguse rikkumise hagi, olles siiski astunud enne rikkujatega läbirääkimistesse, et jõuda kokkuleppele. Eelotsusetaotluse esitanud kohus esitas küsimuse, kas sellist hagi esitamist tuleb lugeda valitseva seisundi kuritarvitamiseks.

Seoses sellega otsustas Euroopa Kohus, et patendiõiguste rikkumise hagi, milles nõutakse patendiõiguste rikkumise lõpetamist või kauba tagasivõtmist, ei kujuta endast valitseva seisundi kuritarvitamist juhul, kui patendiomanik on enne selliste nõuete esitamist esiteks teavitanud väidetavat patendiõiguste rikkujat rikkumisest, mida ta talle süüks paneb, viidates asjaomasele patendile ning täpsustades, kuidas seda rikuti, ja

69 | Suunised määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 punkti a kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (EÜT C 210, lk 2).

70 | Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1/2003 asutamislepingu artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205).

teiseks on pärast seda, kui väidetav patendiõiguste rikkuja on väljendanud oma soovi sõlmida litsentsileping FRAND-tingimustel, esitanud sellele patendiõiguste rikkujale kirjalikult konkreetse litsentsipakkumuse neil tingimustel, märkides eeskätt ära litsentsitasu suuruse ja arvutamise meetodi, et patendiõiguste rikkuja, kes jätkab asjaomase patendi kasutamist, ei vasta sellisele pakkumusele hoolsalt, vastava valdkonna äritavasid järgides ja heauskselt. Euroopa Kohus rõhutas, et kui väidetav patendiõiguste rikkuja ei anna oma nõustumust talle esitatud pakkumusele, saab ta tugineda sellise nõude kuritarvitavale laadile ainult siis, kui ta esitab patendiomanikule lühikese aja jooksul ja kirjalikult vastupakkumuse, mis vastab FRAND-tingimustele.

Seejärel otsustas Euroopa Kohus, et sellistel tingimustel turgu valitseva seisundi kuritarvitamise keeld ei takista valitsevat seisundit omaval ettevõtjal esitada patendiõiguste rikkumise hagi, milles nõuab patendi toimunud kasutamise kohta raamatupidamisandmete esitamist või kasutamisega tekitatud kahju hüvitamist. Nimelt ei ole sellisel hagil otseseid tagajärgi konkurentide toodetud asjaomasele standardile vastavate toodete turuleviimisele või jätkuvalt turustamisele.

6. oktoobril 2015 kuulutatud kohtuotsuses ***Post Danmark*** (C-23/14, EU:C:2015:651) tõlgendas Euroopa Kohus *turgu valitseva seisundi kuritarvitamist puudutavaid norme seoses kliendiallahindlustega*. Põhikohtuasi käsitles Taani adressaatidele saadetavate postisaadetiste turul valitsevat seisundit omava postiettevõtja kehtestatud mahahindluste süsteemi. Seda mahahindluste süsteemi iseloomustas mahahindluste skaala, mis sisaldas määrasid 6–16%, need olid „tingimuslikud" selles mõttes, et turul valitsevat seisundit omav postiettevõtja tegi viiteperioodi lõpus kohanduse juhul, kui üleantud saadetiste hulk ei vastanud esialgsele hinnangule, ning mahahindlused olid „tagasiulatuvad" selles mõttes, et juhul kui algselt kindlaks määratud saadetiste künnist ületati, kohaldati aasta lõpus kinnitatud mahahindlusmäära kõikide asjaomasel ajavahemikul üleantud saadetiste suhtes.

Selleks et kontrollida, kas need mahahindlused võivad tekitada turult kõrvaletõrjumise mõju, märkis Euroopa Kohus kõigepealt, et kuna kõne all olevad mahahindlused olid „tagasiulatuvad", võib turgu valitsevat seisundit omava ettevõtjaga seotud teistele lepingupooltele avaldatav surve olla eriti tugev. Sel viisil võivad turgu valitsevat seisundit omava ettevõtja kaupu puudutava müügi suhteliselt väikesed muutused teisi lepingupooli ebaproportsionaalselt mõjutada, seda enam, et süsteemi aluseks on nagu kõnesolevas asjas suhteliselt pikk ajavahemik. Seega võib selline mahahindlussüsteem lihtsustada turgu valitsevat seisundit omaval ettevõtjal oma kliente endaga siduda ning üle meelitada konkurentide kliente.

Postiettevõtja turgu valitseva seisundi ulatuse ja spetsiifiliste konkurentsitingimuste kohta hulgipostituste turul märkis Euroopa Kohus, et äärmiselt suur turuosa seab seda omava ettevõtja jõupositsioonile, mis teeb temast kohustusliku partneri ja kindlustab talle sõltumatu tegutsemise. Kuna konkurents turul oli juba tuntaval määral piiratud, võis asjaomane mahahindlus muuta klientide jaoks ettevõtja konkurentide käest toodete hankimise keerulisemaks ja tekitas konkurentsivastase väljatõrjuva mõju. Samuti võib asjaolu, et selline mahahindlussüsteem katab turul suurema osa klientidest, olla kasulik viide selle tegevuse olulisusele ja mõjule turul.

Sama tõhusa konkurendi kui turul valitsevat seisundit omav ettevõtja kriteeriumi kohta kinnitas Euroopa Kohus, et sellise mahahindluste süsteemi kuritarvitava laadi kindlakstegemiseks ei saa sellest tuletada õiguslikku kohustust ja sellele süstemaatiliselt tugineda. Euroopa Kohtu hinnangul sellises olukorras, mida iseloomustab turgu valitsevat seisundit omavale ettevõtjale kuuluv väga suur turuosa ja sellele ettevõtjale eelkõige seadusjärgse monopoliga antud struktuurilised eelised, mis hõlmasid asjaomasel turul 70% saadetistest, on sama tõhusa konkurendi kriteeriumi kohaldamine asjakohatu, kuna turu struktuur muudab sama tõhusa konkurendi turuletulemise praktiliselt võimatuks.

Viimaks asus Euroopa Kohus seisukohale, et EÜ artikli 82 (ELTL artikli 102) kohaldamisalasse jäämiseks peab sellise mahahindlussüsteemi konkurentsivastane mõju olema tõenäoline, ilma et oleks vaja tõendada selle mõju olulist või märgatavat laadi.

3. KONKURENTSIEESKIRJADE KOHALDAMISE MENETLUS

18. juuni 2015. aasta kohtuotsuses ***Deutsche Bahn jt* vs. *komisjon*** (C-583/13 P, EU:C:2015:404) tegi Euroopa Kohus otsuse ***komisjoni uurimispädevusega seotud tagatiste kohta konkurentsieeskirjade kohaldamise menetluses***. Vaidlus puudutas kolme komisjoni otsust, millega ta kohustas raudteeveo sektoris tegutsevat ettevõtjat alluma uurimisele, mis puudutas valitseva seisundi kuritarvitamist. Üldkohus[71] oli jätnud rahuldamata nende otsuste peale esitatud tühistamishagi. Euroopa Kohus tühistas apellatsioonimenetluses oma kohtuotsusega Üldkohtu otsuse osaliselt ettevõtja kaitseõiguste rikkumise tõttu.

Euroopa Kohus kinnitas alguses Üldkohtu otsuse seda osa, et ei ole rikutud asukoha puutumatuse põhimõtet ega õigust tõhusale kohtulikule kaitsele komisjoni eelneva kohtuliku loa puudumisega ega sellega, et liidu kohtu kontroll toimub alles hiljem. Nimelt on nimetatud põhimõtetest kinnipidamise analüüsimisel määrav selle kontrolli ulatus, mis peab hõlmama kõiki õigusküsimusi ja võimaldama rikkumise korral korrektset heastamist, mitte selle kontrolli toimumise aeg. Kui liidu kohtule esitatakse tühistamishagi uurimisotsuse peale, kontrollib ta seda nii õiguslikult kui ka faktiliselt ning tal on pädevus hinnata tõendeid ja vaidlustatud otsus tühistada. Lisaks on uurimisotsuse adressaadiks olevatel äriühingutel võimalus seda vaidlustada juba alates nimetatud otsusest teatamisest, mis tähendab, et ettevõtjal ei ole kohustust oodata ära komisjoni lõpliku otsuse vastuvõtmist konkurentsieeskirjade väidetava rikkumise kohta, selleks et esitada tühistamishagi liidu kohtutele.

Euroopa Kohus märkis siiski, et kontrolli tõhususe tagamiseks tuleb komisjonil edastada seda läbiviivatele ametnikele kogu teave, mis võimaldab neil aru saada võimaliku konkurentsieeskirjade rikkumise laadist ja ulatusest, ent kogu see teave ja uurimisvaldkond peab siiski olema seotud ainult otsusega määratletud uurimise esemega. Kuna aga kõnesolevas asjas olid komisjoni ametnikud saanud eelnevat teavet, et on olemas teine kaebus, ja olid asunud ära võtma dokumente, mis ei kuulunud uurimisotsuse kohaldamisalasse, siis rikkus komisjon põhjendamiskohustust ja puudutatud äriühingu kaitseõigusi.

4. RIIGIABI

16. juuli 2015. aasta kohtuotsus ***BVVG*** (C-39/14, EU:C:2015:470) tehti seoses Saksamaa kohtu eelotsusetaotlusega, kes küsis Euroopa Kohtult, kas ***niisugune siseriiklik õigusnorm, mis põllumajandusettevõtete huvide kaitsmise eesmärgil keelab riigi asutatud üksusel müüa põllumajandusmaad avalikul enampakkumisel parima pakkumise teinud isikule,*** kui pädev kohalik asutus leiab, et selle isiku pakkumine erineb oluliselt selle kinnisasja hinnangulisest väärtusest, tuleb kvalifitseerida „riigiabiks“ ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses.

Selles kontekstis, olles meelde tuletanud, et ametiasutuste poolt maa või hoonete müügil ettevõtjale võivad olla riigiabi tunnused, kui seda eelkõige ei ole tehtud turuväärtuse alusel, täpsustas Euroopa Kohus, et kui siseriiklik õigus kehtestab normid kinnisasjade turuväärtuse arvutamiseks juhtudeks, kui riigiasutused selle müüvad, peab nimetatud normide kohaldamine selleks, et need oleksid kooskõlas ELTL artikliga 107, võimaldama leida hinna, mis on võimalikult lähedane turuhinnale. Turuväärtusele vastava hinna leidmiseks on aga mitu meetodit.

Seoses avatud, läbipaistva ja tingimusteta pakkumismenetluse tulemusel enampakkumisel müümise meetodiga oli juba teatavates kohtuasjades võimalus kehtestada eeldus, et turuhind vastab parimale pakkumisele. Siiski ei saa välistada, et konkreetsetel asjaoludel ei ole võimalik enampakkumisel saavutada vaidlusaluse kinnisasja turuväärtusele vastavat hinda ja seetõttu on õigustatud peale hinna ka teiste tegurite arvessevõtmine. Seda eelkõige juhul, kui kõrgeima hinnaga pakkumus võib avatud pakkumismenetluses olla spekulatiivne ja seetõttu märkimisväärselt kõrgem nii muudest pakutud hindadest kui ka asja hinnangulisest turuväärtusest. Sellistel tingimustel ei peegelda enampakkumisel müümise meetod vaidlusaluse kinnisasja turuväärtust.

71 | Üldkohtu otsus, 6.9.2013, *Deutsche Bahn jt* vs. *komisjon* (T-289/11, T-290/11 ja T-521/11, EU:T:2013:404).

Järelikult ei saa Euroopa Kohtu hinnangul siseriikliku õiguse normi, mis võimaldab pädeval siseriiklikul asutusel nendel asjaoludel kõrvale lükata pakkumise, mis on tema arvates ebaproportsionaalne ja keelduda sel põhjusel loa andmisest selle pakkumise aluseks olnud põllumajandusmaa müügile, kvalifitseerida „riigiabiks", kui selle normi kohaldamise abil on võimalik leida hind, mis on võimalikult lähedane vaidlusaluse kinnisasja turuväärtusele.

XIII. MAKSUÕIGUS

Maksuõiguse valdkonnas väärib mainimist neli kohtuotsust. Esimene puudutab tuumkütuse kasutamise maksustamist ja kolm ülejäänut on seotud käibemaksuga.

Kohtuotsuses ***Kernkraftwerke Lippe-Ems*** (C-5/14, EU:C:2015:354)[72], mis tehti 4. juunil 2015, analüüsis Euroopa Kohus küsimust, kas *direktiividega 2003/96, mis käsitleb energiatoodete ja elektrienergia maksustamist*[73]*, ja 2008/118, mis käsitleb aktsiisi üldist korda*[74]*, ning ELTL artikliga 107 või Euratomi lepingu sätetega* on vastuolus, kui liikmesriik kehtestab aktsiisi tuumkütuse kasutamiselt elektrienergia tootmiseks kaubanduslikul eesmärgil.

Euroopa Kohus vastas oma kohtuotsuses, et see aktsiis ei ole liidu õigusega vastuolus.

Esiteks asus Euroopa Kohus seisukohale, et kuna see kütus ei ole direktiivi 2003/96 ammendavas energiatoodete loetelus, ei saa sellele kohaldada neist teatavate toodete jaoks ette nähtud erandit, mida ei saa ka kohaldada analoogia alusel. Seoses sellega nõustus Euroopa Kohus sisuliselt, et samal ajal võidakse kehtestada aktsiis elektrienergia tarbimisele ja aktsiis, mida kohaldatakse selle energia tootmisele, mis ei ole seega energiatooted direktiivi 2003/96 tähenduses.

Teiseks leidis Euroopa Kohus, et vaidlusalune aktsiis ei ole ka direktiiviga 2008/118 vastuolus, kuna sellega ei maksustata otse või kaudselt elektrienergia ega muu aktsiisikauba tarbimist ja kuna see ei ole seega ei elektriaktsiis ega sellele tootele kohaldatav täiendav kaudne maks direktiivi tähenduses. Selles kontekstis märkis Euroopa Kohus eelkõige, et ei ole ilmne, et tuumkütuse kasutamise ja tuumaelektrijaama reaktoris toodetud elektri tarbimise vahel esineks otsene ja lahutamatu seos.

Kolmandaks ei saa seda tuumkütuse aktsiisi lugeda ka riigiabiks, mida käsitleb ELTL artikli 107 lõige 1, kuna see ei ole valikuline. Neljandaks asus Euroopa Kohus Euratomi lepingut puudutavalt seisukohale, et selle lepingu eesmärkide saavutamiseks ei ole liikmesriigile pandud kohustust säilitada või tõsta tuumkütuse kasutamise taset ega ole neil keelatud selle kasutamist maksustada, mis muudaks kasutamise kallimaks ja seega vähem atraktiivseks.

16. juuli 2015. aasta kohtuotsuses ***Larentia + Minerva ja Marenave Schiffahrt*** (C-108/14 ja C-109/14, EU:C:2015:496) tõlgendas Euroopa Kohus *kuuenda direktiivi*[75] *artikleid 4 ja 17, mis käsitlevad vastavalt käibemaksukohustuslase mõistet ja mahaarvamisõigust*. Põhikohtuasjades oli vaidlus kahe valdusäriühingu ja Saksa maksuhalduri vahel küsimuses, millistel tingimustel saab maha arvata sisendkäibemaksu, mille on valdusühingud tasunud kapitali omandamisel, mille eesmärk on osta osalus usaldusühingu vormis asutatud tütarettevõtjates, kellele nad hiljem osutasid käibemaksuga maksustatavaid teenuseid.

72 | Ülevaate kohta kõnealuse kohtuotsuse sellest osast, mis puudutab eelotsusemenetlust, vt V.1 jaotis „Eelotsusemenetlus".

73 | Nõukogu 27. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/96/EÜ, millega korraldatakse ümber energiatoodete ja elektrienergia maksustamise ühenduse raamistik (ELT L 283, lk 51).

74 | Nõukogu 16. detsembri 2008. aasta direktiiv 2008/118/EÜ, mis käsitleb aktsiisi üldist korda ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 92/12/EMÜ (ELT 2009 L 9, lk 12).

75 | Nõukogu 17. mai 1977. aasta kuues direktiiv kumuleeruvate käibemaksudega seotud liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta – ühine käibemaksusüsteem: ühtne maksubaas (ELT L 145, lk 1; ELT eriväljaanne 09/01, lk 23), muudetud nõukogu 24. juuli 2006. aasta direktiiviga 2006/69/EÜ (ELT L 221, lk 9).

Oma kohtuotsuses tuletas Euroopa Kohus esmalt meelde, et selleks, et käibemaksu saaks kuuenda direktiivi artikli 17 alusel maha arvata, peavad varem teostatud tehingud olema otseselt ja vahetult seotud nende tehingutega, mille alusel mahaarvamisõigus tekib. Seoses sellega täpsustas ta, et maksukohustuslase mahaarvamisõigust tunnustatakse isegi siis, kui puudub otsene ja vahetu seos konkreetse ostutehingu ja ühe või mitme mahaarvamisõigust andva müügitehingu vahel, kui kõnealuse teenuse osutamise kulud kuuluvad tema üldkulude hulka ja moodustavad sellisena tema poolt tarnitava kauba või teenuse hinna ühe koostisosa. Need kulud on nimelt otseselt ja vahetult seotud maksukohustuslase majandustegevusega tervikuna. Seega otsustas Euroopa Kohus, et tütarettevõtjates osaluste omandamisega seotud kulusid, mida on kandnud valdusühing, kes osaleb nende juhtimises ja kes tegeleb sellega seoses majandustegevusega, tuleb pidada seotuks selle valdusühingu majandustegevusega ning nendelt kuludelt tasutud käibemaksu on õigus täielikult maha arvata. Seevastu ei saa lihtsalt osaluste omamist tütarettevõtjates pidada valdusühingute majandustegevuseks. Seega, kui valdusühing ei osale oma teatavate tütarettevõtjate juhtimises, siis saab seoses osaluse omandamisega tütarettevõtjates tasutud sisendkäibemaksu osaliselt maha arvata vaid selles osas, mis on seotud tema majandustegevuse alla kuuluvate kuludega, majandustegevuse ja sellise tegevuse, mis ei ole majandustegevus, vahetegemise kriteeriumide kohaselt, mille on määratlenud liikmesriigid kuuenda direktiivi eesmärki ja üldist ülesehitust arvesse võttes.

Mõiste „maksukohustuslane“ kohta otsustas Euroopa Kohus, et kuuenda direktiivi artikli 4 lõike 4 teise lõiguga on vastuolus, kui liikmesriigi õigusnormides, mis annavad võimaluse moodustada käibemaksugrupi, mida saab lugeda üheks käibemaksukohustuslaseks, üksnes neile üksustele, mis on juriidilised isikud ja seotud sellist gruppi ühendava ettevõtjaga alluvussuhte kaudu, välja arvatud juhul, kui need kaks nõuet kujutavad endast vajalikku ja sobivat meedet, et ennetada kuritarvitavat praktikat või käitumist või võidelda maksudest kõrvalehoidumise ja maksustamise vältimisega. Seoses sellega täpsustas Euroopa Kohus, et kuna see ei ole tingimusteta säte, ei saa asuda seisukohale, et sellel on vahetu õigusmõju.

8. septembri 2015. aasta kohtuotsuses ***Taricco jt*** (C-105/14, EU:C:2015:555) tegi Euroopa Kohus suurkojas otsuse eelotsusetaotluse kohta, millega sooviti teada, kas liidu õigusega on vastuolus *kriminaalmenetluse aegumist käsitlevad liikmesriigi õigusnormid, milles on ette nähtud, et käibemaksualaste süütegude aegumistähtaega pikendatakse nende katkemise korral ainult veerandi võrra selle esialgsest kestusest.* Liikmesriigi kohus, kes tegi kindlaks, et sellised õigusnormid viivad neid käibemaksualaseid süütegusid toime pannud isikute tegeliku karistamatuse olukorrani, küsis Euroopa Kohtult, kas sellised õigusnormid ei takista käibemaksupettuste vastast võitlust vastuolus direktiiviga 2006/112 ning üldiselt liidu õigusega.

Euroopa Kohus vastas, et sellised liikmesriigi õigusnormid võivad rikkuda liikmesriikidele ELTL artikli 325 lõigetega 1 ja 2 pandud kohustusi, kui need õigusnormid takistavad tõhusate ja hoiatavate karistuste määramist olulisel hulgal liidu finantshuve kahjustavate raskete kelmuste juhtudest või kui need näevad kelmuste puhul, mis kahjustavad asjaomase liikmesriigi finantshuve, ette pikema aegumistähtaja kui liidu finantshuve kahjustavate kelmuste puhul; neid asjaolusid peab kontrollima liikmesriigi kohus.

Selle järelduse põhjenduseks tuletas Euroopa Kohus meelde, et käibemaksu valdkonnas on liikmesriigid mitte ainult üldiselt kohustatud võtma kõik meetmed, et tagada oma territooriumil täies ulatuses käibemaksu kogumine, vaid võitlema ka maksupettuste vastu. Lisaks kohustab ELTL artikkel 325 liikmesriike võitlema liidu finantshuve kahjustava ebaseadusliku tegevuse vastu hoiatavate ja tõhusate meetmetega ning kohustab neid eelkõige võtma liidu finantshuve kahjustavate kelmuste vastu samu meetmeid, mida nad võtavad omaenda finantshuve kahjustavate kelmuste vastu. Euroopa Kohus lisas, et kuigi liikmesriikidel on valikuvabadus käibemaksukelmuste puhul kohaldatavate karistuste osas, võivad kriminaalkaristused siiski olla teatavate raskete käibemaksukelmustega tõhusalt ja hoiatavalt võitlemiseks hädavajalikud.

Liikmesriigi kohtu poolt ELTL artikli 325 rikkumise tuvastamist puudutavalt kinnitas Euroopa Kohus, et liikmesriigi kohtu kohustus on tagada selle sätte täielik õiguslik toime, jättes vajaduse korral kohaldamata siseriikliku

õiguse aegumise suhtes kohaldatavad normid, ootamata nende sätete eelnevat tühistamist seadusandlikul teel või muu põhiseadusliku menetluse kaudu. Euroopa Kohus täpsustas siiski, et viimati nimetatud juhul peab liikmesriigi kohus samuti jälgima, et austatakse puudutatud isikute põhiõigusi. Seoses sellega ei riku selline liikmesriigi õiguse kohaldamata jätmine siiski süüdistatavate õigusi, mis on tagatud põhiõiguste harta artiklis 49, mis näeb ette kuritegude ja karistuste seaduses sätestatuse ja proportsionaalsuse põhimõtte.

17. detsembri 2015. aasta kohtuotsuses ***WebMindLicenses*** (C-419/14, EU:C:2015:832)[76] täpsustas Euroopa Kohus *määruse nr 904/2010 halduskoostöö ning maksupettuste vastase võitluse kohta käibemaksu valdkonnas*[77] *tõlgendamist* kohtuasjas, milles Ungaris asuv ettevõtja andis oskusteabe Portugalis asuva äriühingu kasutusse, mille kohta leiti, et see ei ole tegelik majandustehing, mistõttu jõuti järeldusele, et oskusteabe kasutamine toimus Ungari territooriumil.

Euroopa Kohus otsustas, et liidu õigust tuleb tõlgendada nii, et kui on tuvastatud kuritarvitus, mille raames määrati teenuste osutamise kohaks muu liikmesriik kui see, kus see oleks olnud kuritarvituse puudumisel, siis asjaolu, et käibemaksu tasuti teises liikmesriigis vastavalt viimase õigusnormidele, takistab käibemaksu ümberarvutamist asukoha liikmesriigis, kus teenuseid tegelikult osutati.

Euroopa Kohus täpsustas ka, et määrust nr 904/2010 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi maksuhaldur, kes uurib käibemaksu sissenõutavust teenustelt, mis on juba teistes liikmesriikides maksustatud, on kohustatud esitama teiste liikmesriikide maksuhalduritele ametiabitaotluse, kui see aitab kaasa või on isegi vältimatult vajalik selleks, et teha kindlaks, kas käibemaks on esimesena nimetatud liikmesriigis sissenõutav.

XIV. ÕIGUSAKTIDE ÜHTLUSTAMINE

1. INTELLEKTUAALOMAND

Intellektuaalomandi valdkonnas väärib märkimist neli kohtuotsust. Esimesed kaks puudutavad Euroopa patentide väljaandmise konventsiooni raamistikus vastu võetud määruste kehtivust ja kolmas käsitleb direktiivi 2001/29 autoriõiguse kohta ning neljas on seotud keeldumisega edastada teavet seoses pangaarve omanikuga, kes tegeleb võltsitud kaupade müügiga.

5. mail 2015 tegi Euroopa Kohus suurkojas kohtuotsustes ***Hispaania* vs. *nõukogu*** (C-146/13, EU:C:2015:298, ja C-147/13, EU:C:2015:299) otsuse kahe määruse kohta, mis kuuluvad „ühispatendi paketti" seoses Euroopa patentide väljaandmise konventsiooniga (edaspidi „Euroopa patendikonventsioon")[78] kehtestatud patendile ühtse kaitse andmisega selle konventsiooni kõigi osalevate liikmesriikide territooriumil, mis aitab nii kaasa tõhustatud koostööle Euroopa patendiameti poolt vastavalt nimetatud konventsioonile välja antud Euroopa patendi osas.

Hispaania Kuningriik oli esitanud kaks hagi, mille esemeks oli vastavalt määrus nr 1257/2012 ühtse patendikaitse loomise kohta[79] ja määrus nr 1260/2012 tõlkekorralduse rakendamise kohta[80].

76 | Ülevaate kohta selle kohtuotsuse põhiõigusi käsitlevast osast vt I jaotis „Põhiõigused".

77 | Nõukogu 7. oktoobri 2010. aasta määrus (EL) nr 904/2010 halduskoostöö ning maksupettuste vastase võitluse kohta käibemaksu valdkonnas (ELT L 268, lk 1).

78 | Münchenis 5. oktoobril 1973 alla kirjutatud ja 7. oktoobril 1977 jõustunud Euroopa patentide väljaandmise konventsioon.

79 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2012. aasta määrus (EL) nr 1257/2012 tõhustatud koostöö rakendamise kohta ühtse patendikaitse loomise valdkonnas (ELT L 361, lk 1).

80 | Nõukogu 17. detsembri 2012. aasta määrus (EL) nr 1260/2012 tõhustatud koostöö rakendamise kohta ühtse patendikaitse loomise valdkonnas seoses kohaldatava tõlkekorraldusega (ELT L 361, lk 89).

Kohtuasjas C-146/13 väitis Hispaania Kuningriik, et Euroopa patentide väljaandmisele eelneva haldusmenetluse üle puudub kohtulik kontroll, mis võimaldaks tagada liidu õiguse korrektset ja ühtset kohaldamist ning põhiõiguste kaitset. Euroopa Kohus lükkas need argumendid tagasi, märkides, et määruse nr 1257/2012 esemeks ei ole mingil juhul, isegi mitte osaliselt, kehtestada Euroopa patentide väljaandmise tingimuste raamistik, mida reguleerib ainult Euroopa patendikonventsioon, ning et see ei sisalda ka Euroopa patendikonventsioonis ette nähtud Euroopa patentide väljaandmise menetlust liidu õiguses. Nimelt piirdub määrus esiteks nende tingimuste kehtestamisega, mille kohaselt väljastab Euroopa patendiamet esmalt Euroopa patendi, millele võidakse vastavalt Euroopa patendikonventsiooni sätetele selle omaniku taotlusel anda ühtse patendi mõju, ja teiseks selle ühtse patendi mõju kindlaksmääramisega.

Hispaania Kuningriik väitis ka, et ELTL artikli 118 esimene lõik ei olnud määruse nr 1257/2012 vastuvõtmiseks sobiv õiguslik alus ning see ei tagavat liidu intellektuaalomandi õiguste ühetaolist kaitset ega näe selleks ette liikmesriikide õigusnormide ühtlustamist. Seoses sellega sedastas Euroopa Kohus, et ELTL artikkel 118 ei nõua tingimata, et liidu seadusandja ühtlustaks täielikult ja ammendavalt kõik intellektuaalomandi õiguse aspektid. Kõnesoleval juhul on ühtse patendi loomine sobiv, et vältida erinevusi osalevates liikmesriikides patendikaitse osas, ning seega näeb ette ühtse kaitse ELTL artikli 118 esimese lõigu tähenduses. See ühtsus tuleneb sellest, et kõigi osalevate liikmesriikide territooriumil kohaldatakse üksnes ühe liikmesriigi õigust, mille materiaalõiguses on määratletud toimingud, mille vastu ühtse toimega Euroopa patent kaitse tagab, ning patendi kui varaeseme tunnused.

Kohtuasjas C-147/13 väitis Hispaania Kuningriik, et määrus nr 1260/2012 kehtestas sellise keeltekasutuse korra, mis kahjustab isikuid, kelle keel ei ole Euroopa Patendiameti ametlik töökeel, milleks on inglise, prantsuse ja saksa keel. Seoses sellega märkis Euroopa Kohus, et aluslepingutes sisalduvaid viiteid keelte kasutamisele liidus tuleb käsitleda liidu õiguse selle üldpõhimõtte väljendusena, mille kohaselt liidu kodanikel on õigus mis tahes asjaoludel saada nende oma keeles kõik dokumendid, mis nende huve võivad mõjutada. Euroopa patentide tõlkekorralduse kehtestamisel on liidu ametlike keelte kasutamise piiramine nõuetekohaselt põhjendatud ja proportsionaalne määruse nr 1260/2012 õiguspärase eesmärgiga, milleks on ühetaolise ja lihtsa tõlkekorra loomine ja mis võimaldab tõhusalt saavutada õiguspärast eesmärki muuta juurdepääs patendiga antud kaitsele lihtsamaks eelkõige väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele, vähendades tõlkevajadustega seotud kulusid.

Lisaks, vastupidi Hispaania Kuningriigi väitele kinnitas Euroopa Kohus, et ELTL artikli 118 teine lõik on määruse nr 1260/2012 sobiv õiguslik alus, eelkõige mis puudutab selle artiklit 4, mis on seotud tõlkega vaidluse korral, kuna selle määruse eesmärk on kehtestada Euroopa patendi lihtsustatud ja ühtne tõlkekorraldus ja kuna selle patendi keelekorraldus on määratletud tervikuna selle määruse sätetega. Eelkõige on selle määruse artikkel 4 otseselt seotud keelekasutuse korraga ning seda ei saa seega lahutada õigusliku aluse poolest selle määruse ülejäänud sätetest.

5. märtsi 2015. aasta kohtuotsuses ***Copydan Båndkopi*** (C-463/12, EU:C:2015:144) tegi Euroopa Kohus otsuse *kohustuse kohta maksta tasu isiklikuks tarbeks kopeerimise eest, mis on mõeldud direktiivi 2001/29*[81] *artikli 5 lõike 2 punktis b ette nähtud õiglase hüvitise finantseerimiseks.* Põhikohtuasi puudutas mobiiltelefonide mälukaarte müüvat äriühingut, kes vaidlustas kohustuse maksta autoriõiguste haldusorganisatsioonile sellist tasu imporditud mobiiltelefonide mälukaartide pealt.

Euroopa Kohtu hinnangul ei ole direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktiga b vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, milles on ette nähtud reprodutseerimisõiguse erandi eest selline õiglane hüvitis isiklikuks tarbeks kopeerimise eest, ja mis on kohaldatavad mitmefunktsioonilistele andmekandjatele nagu mobiiltelefonide mälukaardid, olenemata sellest, kas nende andmekandjate põhifunktsioon on isiklikuks tarbeks kopeerimine

81 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiiv 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas (ELT L 167, lk 10; ELT eriväljaanne 17/01, lk 230).

või mitte, juhul kui nende andmekandjate vähemalt üks, kas või teisejärguline funktsioon võimaldab nende valdajatel neid sel eesmärgil kasutada. Euroopa Kohus täpsustas siiski, et funktsiooni peamine või teisene tähtsus ning andmekandja reprodutseerimismahu suhteline suurus võivad esiteks avaldada mõju õiglase hüvitise summale ning teiseks, kui õiguste omajatele tekkivat kahju saab lugeda minimaalseks, ei pruugi kõnealuse funktsiooni kättesaadavaks tegemisega hüvitise maksmise kohustust tekkida.

Lisaks leidis Euroopa Kohus, et direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktiga b ei ole teatavatel tingimustel vastuolus, et siseriiklik õigusnorm paneb isiklikuks tarbeks kopeerimise tasu maksmise kohustuse tootjatele ja importijatele, kes müüvad mobiiltelefoni mälukaarte äriklientidele, teades, et viimased kavatsevad müüa need kaardid edasi, kuid teadmata, kas nende kaartide lõppostjad on era- või ärikliendid.[82] Euroopa Kohus asus samuti seisukohale, et nimetatud artikkel võimaldab liikmesriikidel teatavatel juhtudel ette näha erandi õiglase hüvitise maksmisest, kui nende õiguste omajatele tekitatud kahju on minimaalne.

Viimaks otsustas Euroopa Kohus, et kuigi direktiiviga 2001/29 ei ole vastuolus siseriiklik õigusnorm, mis näeb reprodutseerimisõiguse isiklikuks tarbeks kopeerimise erandi alusel ette õiglase hüvitise maksmise füüsilise isiku poolt kolmandale isikule kuuluva seadme abil kaitstud teose kopeerimise eest, on sellega vastuolus siseriiklik õigusnorm, mis näeb ette õiglase hüvitise reproduktsioonide eest, mis on tehtud ebaseaduslikust allikast.

Kohtuotsuses ***Coty Germany*** (C-580/13, EU:C:2015:485), mis tehti 16. juulil 2015, tegi Euroopa Kohus otsuse *küsimuse kohta, kas direktiivi 2004/48*[83] *artikli 8 lõike 3 punktiga e on vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, millega lubatakse krediidiasutusel pangasaladusele tuginedes* keelduda andmast viidatud direktiivi alusel nõutavat teavet sellise arvelduskonto omaniku nime ja aadressi kohta, kes tegeleb võltsitud kauba müügiga. Põhikohtuasi puudutas ühte intellektuaalomandi õiguse omanikust Saksa äriühingut, kellel oli vaidlus Saksa pangaga selle üle, et viimane keeldus talle andmast teavet sellise isiku pangaarve kohta, kes tegeleb müügiga enampakkumiste veebiportaali vahendusel, mille kaudu müüakse võltsitud kaupa.

Nagu märkis Euroopa Kohus, puudutab see kohtuasi seda, kuidas saavutada vajalik kooskõla nõuete vahel, mis puudutavad selliste erinevate põhiõiguste kaitset nagu ühelt poolt õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja intellektuaalomandi õigus ning teiselt poolt õigus isikuandmete kaitsele. Seoses sellega otsustas Euroopa Kohus, et direktiivi 2004/48 artikli 8 lõike 3 punktiga e on vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, millega lubatakse piiramatult ja tingimusteta krediidiasutusel pangasaladusele tuginedes keelduda andmast viidatud direktiivi artikli 8 lõike 1 punkti c alusel nõutavat teavet sellise arvelduskonto omaniku nime ja aadressi kohta.

Nimelt võib niisugune piiramatu ja tingimusteta võimalus takistada seda, et direktiivis 2004/48 ette nähtud menetlused ja pädevate siseriiklike ametiasutuste võetud meetmed – eelkõige kui viimased soovivad direktiivi artikli 8 lõike 1 alusel määrata kohustuse esitada vajalik teave – saaksid nõuetekohaselt arvesse võtta iga intellektuaalomandi õiguse iseärasusi ja vajaduse korral rikkumise tahtlikku või tahtmatut iseloomu. Kuigi niisugune pangasaladuse kaitse kohustus tagab seoses direktiivi 2004/48 artikliga 8 isikutele nende isikuandmete kaitse õiguse, võib see seevastu selgelt kahjustada omandipõhiõiguse ja lõppkokkuvõttes intellektuaalomandi põhiõiguse tõhusat teostamist, mis nende õiguste omajatel on. Seega otsustas Euroopa Kohus, et sellised liikmesriigi õigusnormid ei austa kohustust tagada õige tasakaal erinevate põhiõiguste vahel, mida direktiivi 2004/48 artiklis 8 on käsitletud.

82 | Euroopa Kohtu väljendatud tingimused on järgmised. On vaja, et sellise süsteemi kehtestamine on põhjendatud praktiliste raskustega; et tasu maksjad on salvestustasu maksmisest vabastatud, kui nad tõendavad, et nad on tarninud mobiiltelefoni mälukaardid muudele kui füüsilistele isikutele eesmärgil, mis ilmselgelt erineb isiklikuks tarbeks reprodutseerimisest, arvestades asjaolu, et seda vabastust ei saa piirata tarnimisele üksnes äriklientidele, kes on salvestustasusid haldavas organisatsioonis registreeritud; ja et selline süsteem näeb ette isiklikuks tarbeks kopeerimise tasu tagastamise õiguse, mis on tõhus ja ei muuda makstud salvestustasu tagastamist ülemäära raskeks, kusjuures tasu saab tagastada üksnes mälukaardi lõppostjale, kes peab selleks esitama salvestustasusid haldavale organisatsioonile vastavasisulise taotluse.

83 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/48/EÜ intellektuaalomandi õiguste jõustamise kohta (ELT L 157, lk 45; ELT eriväljaanne 17/02, lk 32).

Ta täpsustas siiski, et liikmesriigi kohus peab kontrollima, kas siseriiklikus õiguses esineb muid viise või õiguskaitsevahendeid, mis võimaldaksid pädevatel kohtutel määrata kohustus esitada direktiivi 2004/48 artikli 8 lõike 1 kohaldamisalasse kuuluvate isikute kohta vajalik teave vastavalt iga juhtumi eripärale.

2. ISIKUANDMETE KAITSE

6. oktoobril 2015 suurkojas kuulutatud kohtuotsuses ***Schrems*** (C-362/14, EU:C:2015:650) analüüsis Euroopa Kohus *komisjoni ja siseriiklike järelevalveasutuste pädevust seoses isikuandmeid sisaldava teabe edastamisega kolmandasse riiki nende andmete töötlemise eest vastutava isiku poolt*. Euroopa Kohtule esitati tõlgendamistaotlus direktiivi 95/46[84] artikli 25 lõike 6 alusel, mille kohaselt komisjon võib tuvastada, et kolmas riik tagab edastatud andmete kaitse piisava taseme, ning sisuliselt taotlus teha kindlaks otsuse 2000/520[85] kehtivus, mille komisjon oli vastu võtnud nimetatud direktiivi 95/46 artikli 25 lõike 6 alusel. Põhikohtuasjas oli vaidlus sotsiaalvõrgustiku kasutaja M. Schremsi ja Iiri järelevalveasutuse vahel viimase keeldumise küsimuses uurida tema kaebust, mis puudutas selle võrgustiku kasutajate isikuandmeid sisaldava teabe edastamist nimetatud võrgustiku Iiri tütarettevõtja poolt Ameerika Ühendriikidesse. M. Schremsi väitel ei anna selle riigi tegutsemisviis piisavat kaitset edastatud isikuandmete jälgimise eest ametiasutuste poolt. Iiri järelevalveasutus jättis kaebuse läbi vaatamata eelkõige seetõttu, et komisjon asus nimetatud otsuses seisukohale, et Ameerika Ühendriigid tagavad edastatud isikuandmete kaitse piisava taseme „Safe Harbor'i"[86] põhimõttele tugineva korra alusel.

Euroopa Kohus asus seisukohale, et toiming, mis seisneb isikuandmete edastamises liikmesriigist kolmandasse riiki, on käsitatav direktiivi 95/46 artikli 2 punkti b tähenduses isikuandmete töötlemisena, mis toimub liikmesriigi territooriumil. Igal liikmesriigi järelevalveasutusel on seega pädevus sõltumatult kindlaks teha, kas isikuandmete edastamine asutuse asukoha liikmesriigist kolmandasse riiki vastab selle direktiiviga kehtestatud nõuetele. Euroopa Kohtu arvamusel ei saa komisjoni tehtud otsus – nagu otsus 2000/520, milles on tuvastatud, et kolmandas riigis on tagatud adekvaatne kaitse – siiski võtta isikutelt, kelle isikuandmed on edastatud või võidakse edastada kolmandasse riiki, põhiõiguste harta artikli 8 lõigetega 1 ja 3 tagatud õigust pöörduda liikmesriigi järelevalveasutuste poole avaldusega oma õiguste ja vabaduste kaitse kohta seoses isikuandmete töötlemisega. Sellist avaldust tuleb mõista nii, et see puudutab komisjoni otsuse kooskõla üksikisikute eraelu ning põhiõiguste ja -vabaduste kaitsega, ning kõnealune asutus on kohustatud avalduse nõutava hoolsusega läbi vaatama. Seoses sellega, kui järelevalveasutus jõuab järeldusele, et avalduse põhjendamiseks esitatud väited on alusetud, peab avalduse esitanud isikul olema võimalik otsust vaidlustada siseriiklikes kohtutes. Vastasel juhul, kui järelevalveasutus peab põhjendatuks esitatud väiteid, peab liikmesriigi järelevalveasutusel olema võimalik osaleda kohtumenetlustes. Sellega seoses on liikmesriigi seadusandja kohustatud ette nägema õiguskaitsevahendid, mis võimaldavad järelevalveasutusel esitada siseriiklikes kohtutes väiteid, mida ta peab põhjendatuks, selleks et kohtud juhul, kui neil on komisjoni otsuse kehtivuse suhtes samasugused kahtlused, esitaksid Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse kõnealuse otsuse kehtivuse analüüsimiseks.

Olles meelde tuletanud, et ta on ainsana pädev liidu õigusakti kehtetuks tunnistama, analüüsis Euroopa Kohus komisjoni otsuse 2000/520 kehtivust. Ta märkis seoses sellega, et direktiivi 95/46 artikli 25 tähenduses kolmanda riigi tagatav piisav kaitsetase eeldab, et see nõuab, et kolmas riik tõepoolest tagab oma siseriikliku õigusega või endale võetud rahvusvaheliste kohustustega põhiõiguste ja -vabaduste kaitse taseme, mis on sisuliselt samaväärne sellega, mis on liidus tagatud vastavalt direktiivile 95/46 koostoimes põhiõiguste hartaga. Seega

84 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiiv 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT L 281, lk 31; ELT eriväljaanne 13/15, lk 355).

85 | Komisjoni 26. juuli 2000. aasta otsus 2000/520/EÜ vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 95/46/EÜ piisava kaitse kohta, mis on ette nähtud programmi Safe Harbor põhimõtetega ja sellega seotud korduma kippuvate küsimustega, mille on välja andnud Ameerika Ühendriikide kaubandusministeerium (ELT L 215, lk 7).

86 | „Safe Harbor" põhimõtted hõlmavad rida isikuandmete kaitsega seotud põhimõtteid, millega Ameerika Ühendriikide ettevõtjad võivad vabatahtlikult nõustuda.

on komisjon kohustatud hindama selle riigi siseriikliku õiguse sisu, ja kuna see võib muutuda, peab komisjon pärast direktiivi 95/46 artikli 25 lõike 6 alusel otsuse tegemist regulaarselt kontrollima, kas järeldus kõnealuse kolmanda riigi tagatava kaitse piisava taseme kohta on jätkuvalt faktiliselt ja õiguslikult põhjendatud. Seoses sellega rõhutas Euroopa Kohus, et komisjoni kaalutlusruum kolmanda riigi tagatava kaitsetaseme piisavuse hindamisel on väike, mistõttu tuleb direktiivi 95/46 artiklist 25 tulenevaid nõudeid kontrollida rangelt. Euroopa Kohus märkis, et komisjon ei tõdenud otsuses 2000/520, et Ameerika Ühendriigid siseriikliku õigusega või endale võetud rahvusvaheliste kohustustega tõepoolest „tagavad" kaitse piisava taseme. Nimelt ei ole komisjon tuvastanud, et Ameerika ametiasutused on direktiivi artiklis 25 kehtestatud nõuetest kinni pidanud, mistõttu otsusega võidakse riivata nende isikute põhiõigusi, kelle isikuandmed sellesse riiki on saadetud või saadetakse. Seega tunnistati nimetatud otsus kehtetuks.

Kuna otsusega 2000/520 võetakse siseriiklikelt ametiasutustelt nende direktiivist 95/46 tulenev pädevus, kui isik toob esile asjaolud, mis võivad seada kahtluse alla komisjoni otsuse, sedastas Euroopa Kohus, et komisjon on ületanud pädevust, mille seadusandja talle on andnud, ning seetõttu on see otsus kehtetu.

1. oktoobril 2015 tehtud kohtuotsuses ***Weltimmo*** (C-230/14, EU:C:2015:639) otsustas Euroopa Kohus *isikuandmete töötlemisele kohaldatava õiguse üle direktiivi 95/46 artikli 4 lõike 1 punkti a kohaselt ning pädeva järelevalveasutuse kindlaksmääramise ja tema pädevuse ulatuse üle*. Kõnesolevas asjas oli isikuandmete töötlemise eest vastutav isik Slovakkias registreeritud äriühing, kes haldab veebilehte, millel ta avaldab Ungaris asuva kinnisvara kuulutusi; ta ei kustutanud neil veebilehtedel reklaamijate isikuandmeid, kuigi nad olid seda nõudnud, ja edastas reklaamijate isikuandmed inkassofirmadele tasumata arvete eest summade sissenõudmiseks. Ungari järelevalveasutus, kellele reklaamijad olid esitanud kaebused, tunnistas ennast pädevaks ja määras Slovaki äriühingule trahvi Ungari seaduse rikkumise eest, millega võetakse üle direktiiv 95/46.

Euroopa Kohus otsustas, et direktiivi 95/46/EÜ artikli 4 lõike 1 punkti a kohaselt on lubatud kohaldada selle liikmesriigi isikuandmekaitse alaseid õigusnorme, mis ei ole liikmesriik, kus nende andmete töötlemise eest vastutav isik on registreeritud, tingimusel, et kõnealusel isikul on selle liikmesriigi territooriumil stabiilne asukoht, mille kaudu ta tegutseb tegelikult ja tulemuslikult, kas või minimaalselt ning see töötlemine toimub selle tegevuse raames. Euroopa Kohtu hinnangul tuleb tõlgendada nii asukoha stabiilsuse astet kui ka tegutsemise tegelikkust selles teises liikmesriigis, võttes arvesse kõnealuse majandustegevuse ja kõnealuste teenuste osutamise konkreetset laadi, see kehtib eriti nende ettevõtjate suhtes, kes tegelevad üksnes interneti teel teenuste osutamisega. Seoses sellega võib teatavatel asjaoludel stabiilseks asukohaks piisata ainult ühe esindaja olemasolust, kui see tegutseb piisavalt stabiilselt, kasutades abivahendeid, mis on vajalikud asjaomaste konkreetsete teenuste osutamiseks, millega ta kõnealuses liikmesriigis tegeleb. Kõnesolevas asjas sedastati, arvestades liikmesriigi kohtu ülesandeks olevat hindamist, et kui kinnisvaraäriühingu tegevus seisneb selles, et ta haldab üht või mitut veebilehte, millel avaldatakse Ungaris asuva kinnisvara kuulutusi, mis on koostatud ungari keeles, ja kuna nimetatud äriühingul on Ungaris esindaja, siis tegutseb äriühing Ungaris tegelikult ja tulemuslikult.

Niisuguse järelevalveasutuse pädevuse ja volituste kohta, kelle poole pöördutakse vastavalt direktiivi 95/46 artikli 28 lõikele 4, asus Euroopa Kohus seisukohale, et see asutus võib oma uurimisvolitusi täita olenemata kohaldatavast õigusest ja isegi enne selle teadmist, millise liikmesriigi õigust tuleb kõnealuse töötlemise suhtes kohaldada. Siiski, kui ta jõuab järeldusele, et kohaldada tuleb teise liikmesriigi õigust, ei saa ta määrata sanktsioone väljaspool oma liikmesriigi territooriumi. Niisugusel juhul peab ta selle direktiivi artikli 28 lõikes 6 sätestatud lojaalse koostöö kohustust täites taotlema selle teise liikmesriigi järelevalveasutuselt, et see tuvastaks selle õiguse võimaliku rikkumise ja määraks sanktsiooni, kui kõnealune õigus seda võimaldab, tuginedes vajaduse korral teabele, mille esimese liikmesriigi järelevalveasutus talle edastas.

3. KEMIKAALID

Kohtuotsuses ***FDC ja FMB*** (C-106/14, EU:C:2015:576), mis tehti 10. septembril 2015, tegi Euroopa Kohus otsuse *REACH määruse*[87] *tõlgendamise kohta selles osas, mis puudutab kohustust teavitada eriti ohtlikuks tunnistatud ainete sisaldusest „tootes", mis koosneb mitmest osast,* kui see vastavas tootes ületab 0,1 massiprotsenti, Euroopa Kemikaaliametile ja anda kasutajatele ja tarbijatele piisavat teavet selle kohta. Põhikohtuasjas oli vaidlus Prantsuse riigi ja kahe Prantsuse ettevõtjate ühenduse vahel küsimuses, milline on nimetatud kohustuse ulatus mitmest osast koosnevate komplekssete toodete importimisel.

Euroopa Kohus sedastas esmalt, et määruse artikli 3 punktis 3 on toode määratletud kui „ese, millele antakse tootmise käigus teatud kuju, pinnaviimistlus või kujundus, mis määrab tema funktsiooni suuremal määral kui tema keemiline koostis, ja see ei sisalda ühtegi sätet, mis reguleeriks konkreetsemalt kompleksset toodet, mis koosneb mitmest esemest. Järelikult, tooteks kvalifitseerimine kehtib iga komplekssе toote koostises oleva toote suhtes, mis vastavad nimetatud tingimustele, välja arvatud juhul, kui tootmise tulemusena on sellest esemest saanud jääde või on ta kaotanud enda kuju, pinnaviimistluse või kujunduse, mis määrab tema funktsiooni suuremal määral kui tema keemiline koostis.

Seejärel kinnitas Euroopa Kohus, et teavitamiskohustus on toote valmistajatel, kes toote ise valmistavad või kokku panevad. Seevastu ei kehti see kohustus kolmanda isiku poolt toodetud toote suhtes, isegi kui valmistaja kasutab seda tootmistegurina. Kui teine valmistaja kasutab seda toodet järgnevalt komplekssе toote tootmistegurina, ei ole see teine valmistaja kohustatud omalt poolt teavitama asjaomaste ainete esinemisest selles tootes. Selline teavitamine oleks topelttöö, kui arvestada, et seda on juba teinud asjaomase toote valmistaja.

Teavitamiskohustus kehtib ka erinevatest toodetest kokku pandud toote importijale. Viimaks kehtib toote kasutajate ja tarbijate teavitamise kohustus kõikidele isikutele, kes kuuluvad turustamisahelasse, kui need annavad toote kolmanda isiku käsutusse.

XV. MAJANDUS- JA RAHAPOLIITIKA

16. juunil 2015 kuulutatud kohtuotsuses ***Gauweiler jt*** (C-62/14, EU:C:2015:400) tegi Euroopa Kohus suurkojas otsuse *Euroopa Keskpanga (edaspidi „EKP") nõukogu otsuste kohta, mis käsitlesid „OMT programme"*[88]***, millega lubati Euroopa Keskpankade Süsteemil (edaspidi „EKPS")*** omandada järelturgudelt euroala liikmesriikide riigivõlakirju, kui täidetud on teatavad tingimused.

Kõnealuse programmi, millest hagi esitamise kuupäeval teatati pressiteates ja mida ei olnud rakendatud, eesmärk on kõrvaldada rahapoliitika ülekandemehhanismi häireid, mis tekivad teatavate liikmesriikide emiteeritud riigivõlakirjade erilise olukorra tõttu, et tagada rahapoliitika ühtsus.

Selles kontekstis, selleks et analüüsida, kas nimetatud programm kujutab endast ***ultra vires*** akti ja kas see kahjustab Saksamaa põhiseaduslikku identiteeti, küsis Bundesverfassungsgericht Euroopa Kohtult eelkõige EKP mandaadi piiride kohta rahapoliitika valdkonnas, nagu need on määratletud ELTL artiklis 119 ja ELTL artikli 127 lõigetes 1 ja 2 ning EKPS-i ja EKP-d käsitleva protokolli artiklites 17–24. Lisaks palusid Saksamaa konstitutsioonikohtunikud Euroopa Kohtul kontrollida, kas see programm on kooskõlas ELTL artiklis 123 sätestatud monetaarse rahastamise keeluga.

87 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH) ning millega asutatakse Euroopa Kemikaaliamet ning muudetakse direktiivi 1999/45/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 793/93, komisjoni määrus (EÜ) nr 1488/94 ning samuti nõukogu direktiiv 76/769/EMÜ ja komisjoni direktiivid 91/155/EMÜ, 93/67/EMÜ, 93/105/EÜ ja 2000/21/EÜ (ELT L 396, lk 1), muudetud komisjoni 14. aprilli 2011. aasta määrusega (EL) nr 366/2011 (ELT L 101, lk 12).

88 | Euroopa Keskpanga (EKP) nõukogu 6. septembri 2012. aasta otsused, mis käsitlevad eurosüsteemi poolt riigivõlakirjade järelturul teostatavate rahapoliitiliste otsetehingute tehnilisi üksikasju.

Kõigepealt märkis Euroopa Kohus, et ELTL artikli 3 lõike 1 punkti c ja ELTL artikli 119 lõike 2 kohaselt on liidul ainupädevus ühtse rahapoliitika määratlemisel ja teostamisel ning seda teostab EKPS sõltumatult, kuid liidu kohtu kontrolli all.

EKPS-i volituste kohta otsustas Euroopa Kohus, et arvestades OMT programmi eesmärke ja nende saavutamiseks ette nähtud vahendeid, kuulub selline programm rahapoliitika valdkonda. Programmi eesmärk on tagada ühtaegu nii rahapoliitika nõuetekohane ülekandumine kui ka rahapoliitika ühtsus, mis võib olla seostatav võimega tagada hindade stabiilsus, mis on liidu rahapoliitika esmane eesmärk. Rahapoliitika ülekandemehhanismi toimimise häire võib muuta EKPS-i otsused mõnel euroala osal asjatuks ja seega seada kahtluse alla rahapoliitika ühtsuse. Lisaks, riigivõlakirjade omandamine järelturult kuulub rahapoliitika vahendite hulka, mida on silmas peetud EKPS-i ja EKP protokolli artikli 18 lõikes 1. Asjaolu, et euroala stabiilsus kuulub rahapoliitika valdkonda, OMT programmi valikulisus ega see, et sellise programmi rakendamise tingimuseks on Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi (edaspidi „EFSF“) või Euroopa stabiilsusmehhanismi (edaspidi „ESM“) makromajanduslikest programmidest tervikuna kinnipidamine, ei saa iseenesest seda järeldust kahtluse alla seada. Viimase tingimuse kohta rõhutas Euroopa Kohus, et riigivõlakirjade omandamist järelturult tuleb käsitada erinevalt, olenevalt sellest, kas seda tegi ESM või EKPS, arvestades, et nende eesmärgid on erinevad.

Euroopa Kohus järeldas seejärel, et asjaomase programmiga ei rikuta proportsionaalsuse põhimõtet. Euroopa Kohus tunnustas seoses sellega EKPS-i ulatuslikku kaalutlusõigust sellise programmi elluviimisel, arvestades tehnilist laadi valikuid ja keerulisi prognoose ning komplekssеid hinnanguid, mida EKPS peab andma. Seega, mis puutub OMT programmi sobivusse saavutada EKPS-i edendatavaid eesmärke, märkis Euroopa Kohus, et euroala liikmesriikide riigivõlakirjade omandamine järelturult, mille intressimäära peab EKP äärmuslikuks, võib aidata neid määrasid langetada, hajutades põhjendamatu kartuse euroala lagunemise pärast. EKPS võis seega õigustatult leida, et selline intressimäärade areng on sobiv selleks, et soodustada EKPS-i rahapoliitika ülekandumist ja tagada rahapoliitika stabiilsust. Asjaomase programmi vajalikkuse osas, kuna kohustused, mida EKP võib niisuguse programmi rakendamisel võtta, on tegelikult piiritletud ja piiratud ning teiselt poolt saab sellist programmi kohaldada ainult siis, kui neist riikidest teatud riikide olukorra tõttu on osutunud ESM-i sekkumine põhjendatuks, kusjuures see sekkumine ei ole veel lõppenud, sai EKPS õiguspäraselt vastu võtta programmi, mille maht on niiviisi piiratud, ilma et ta oleks pidanud enne selle rakendamist kindlaks määrama mahulist piirangut, kuivõrd selline piirang võib ka vähendada programmi tõhusust. Viimaks kaalus EKPS erinevaid kaalul olevaid huvisid selliselt, et vältida ilmselgelt ebaproportsionaalseid ebamugavusi, arvestades asjaomase programmi eesmärke.

Mis puutub liikmesriikide monetaarse rahastamise keeldu ELTL artikli 123 alusel, siis täpsustas Euroopa Kohus, et EKPS ei saa õiguspäraselt omandada järelturult riigivõlakirju niisugustel tingimustel, mille tulemusel oleks tema sekkumisel samasugune mõju nagu riigivõlakirjade omandamisel otse liikmesriikide avaliku võimu organitelt ja avalik-õiguslikelt isikutelt, kuivõrd sellega seatakse kahtluse alla ELTL artikli 123 lõikes 1 sätestatud keelu tõhusus. Kuna selle sätte eesmärk on innustada liikmesriike järgima usaldusväärset eelarvepoliitikat, vältides seejuures olukorda, et eelarvepuudujäägi monetaarne rahastamine või avalik-õiguslike isikute eelisjuurdepääs rahaturgudele tooks kaasa liikmesriikide ülemäärast võlakoormust või eelarvepuudujääki, peab EKP, kui ta omandab järelturult riigivõlakirju, oma sekkumise siduma piisavate garantiidega, mis võimaldaksid tema sekkumise ühitada selle keeluga. Seega, mis puutub sellisesse programmi nagu see, millest anti teada pressiteates, siis EKPS-i sekkumisel võiks olla reaalselt samasugune mõju nagu riigivõlakirjade omandamisel otse liikmesriikide avaliku võimu organitelt ja avalik-õiguslikelt isikutelt, kui esmaturul riigivõlakirju potentsiaalselt omandavatel majandustegevuses osalejatel oleks kindlus, et EKPS ostab need võlakirjad sellise tähtaja jooksul ja tingimustel, mis võimaldab neil osalejatel faktiliselt tegutseda EKPS-i jaoks vahendajana nende võlakirjade omandamisel otse asjassepuutuva liikmesriigi avaliku võimu organitelt ja avalik-õiguslikelt isikutelt. Kuna EKPS kavatseb siiski ühelt poolt kinni pidada minimaalsest tähtajast väärtpaberi esmaturul emiteerimise ja selle järelturult ostmise vahel, ning teiselt poolt välistada selle, et ta annab eelnevalt teada oma otsusest niisuguseid oste teha või plaanitud ostude mahust, siis nende garantiidega saab vältida seda, et riigivõlakirjade emiteerimise tingimusi moonutatakse kindla teadmisega, et EKPS ostab need võlakirjad pärast nende emiteerimist.

XVI. SOTSIAALPOLIITIKA

1. RENDITÖÖ

17. märtsi 2015. aasta kohtuotsuses ***AKT*** (C-533/13, EU:C:2015:173) tegi Euroopa Kohus suurkojas otsuse *seoses kohustusega vaadata üle keelud ja piirangud seoses direktiivi 2008/104*[89] *artikli 4 lõikes 1 väljendatud keeldude ja piirangutega kasutada renditööjõudu*. Põhikohtuasi käsitles üht liikmesriigi kollektiivlepingut, mis sisaldas renditööjõu kasutamise piirangut. Euroopa Kohtult küsiti, kas nimetatud liidu õiguse säte kehtestab liikmesriigi ametiasutustele, sealhulgas siseriiklikele kohtutele kohustuse jätta kohaldamata kõik siseriikliku õiguse sätted, mis näevad ette renditöö kasutamise keelde või piiranguid, mis ei ole õigustatud üldise huvi alusel artikli 4 lõike 1 tähenduses.

Euroopa Kohtu hinnangul tuleb direktiivi 2008/104[90] artikli 4 lõiget 1 selle konteksti arvestades tõlgendada nii, et see piiritleb raamistiku, milles peab toimuma renditöö keelde ja piiranguid puudutav liikmesriikide reguleerimistegevus, mitte aga nii, et see kohustab vastu võtma sellealase kindla regulatsiooni, kusjuures liikmesriikidel on vabadus kas tühistada keelud ja piirangud või muuta neid nii, et need oleksid selle sätte alusel õigustatud. Seega on artikli 4 lõige 1 adresseeritud üksnes liikmesriikide pädevatele asutustele, pannes neile läbivaatamise kohustuse, et tagada võimalike renditöö kasutamise keeldude ja piirangute õigustatus, ning järelikult see ei pane siseriiklikele kohtutele kohustust jätta kohaldamata kõik siseriikliku õiguse sätted, mis näevad ette renditöö kasutamise keelud või piirangud, mis ei ole selle sätte tähenduses üldise huvi alusel õigustatud.

2. TÖÖAJA KORRALDUS

10. septembri 2015. aasta kohtuotsuses ***Federación de Servicios Privados del sindicato Comisiones obreras*** (C-266/14, EU:C:2015:578) täpsustas Euroopa Kohus *mõistet „tööaeg" direktiivi 2003/88 tööaja korralduse teatavate aspektide kohta*[91] *artikli 2 punkti 1 tähenduses selliste töötajate suhtes, kellel ei ole kindlat või tavapärast töökohta.* Põhikohtuasi puudutas turvasüsteemide paigaldamise ja hooldusega tegeleva äriühingu poolt tööle võetud töötajaid, kellel ei ole kindlat töökohta, kuna nende tööandjaks oleva äriühingu piirkondlikud bürood suleti. Igal neist töötajatest on tööauto, millega nad liiguvad iga päev oma elukoha ja klientide vahel, kusjuures oma elukoha ja esimese ning viimase kliendi vahel igapäevaseks liikumiseks kulunud aega ei arvestatud tööajaks. Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsis seega Euroopa Kohtult, kas nende töötajate elukoha ja klientide vahel liikumiseks kuluv aeg on käsitatav „tööajana".

Oma kohtuotsuses otsustas Euroopa Kohus, et sellistel asjaoludel nagu põhikohtuasjas, kus töötajatel ei ole kindlat või tavapärast töökohta, on aeg, mille töötajad kulutavad iga päev liikumaks oma elukohast tööandja määratud esimese kliendi juurde ja tööandja määratud viimase kliendi juurest oma elukohta tagasi, käsitatav „tööajana" direktiivi 2003/88 tähenduses. See järeldus tuleneb Euroopa Kohtu poolt kolme tööaja mõiste koostisosa, mis on toodud selle direktiivi artikli 2 punktis 1, arvessevõtmisest.

Esiteks, võttes arvesse, et töötajate liikumine tööandja määratud klientide juurde on vajalik nende tehniliste teenuste osutamiseks klientide asukohas, asus Euroopa Kohus seisukohale, et töötajad, kellel ei ole püsivat või

89 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/104/EÜ renditöö kohta (ELT L 327, lk 9).

90 | Selle sätte kohaselt „renditöö kasutamise keelud ja piirangud on õigustatud üksnes üldise huvi alusel, mis on eelkõige seotud renditöötajate kaitsega, töötervishoiu ja -ohutuse-alaste nõuetega või vajadusega tagada tööturu nõuetekohane toimimine ja kuritarvitamiste ärahoidmine".

91 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. novembri 2003. aasta direktiiv 2003/88/EÜ tööaja korralduse teatavate aspektide kohta (ELT L 299, lk 9; ELT eriväljaanne 05/04, lk 381).

tavapärast tööposti, täidavad kogu selle liikumise ajal oma tööülesandeid. Vastasel juhul võiks tööandja väita, et „tööaja" hulka kuulub ainult see aeg, mis nad kasutasid turvasüsteemide paigaldamiseks ja hooldamiseks, mis võiks selle mõiste muuta tähtsusetuks ja kahjustada töötajate ohutuse ja tervise kaitse eesmärki.

Teiseks, kuna töötajad on oma elukoha ja klientide vahel liikumise ajal allutatud tööandja juhistele ja viimane võib klientide tellimusi muuta või tühistada või lisada, siis töötajatel ei ole võimalik oma aega vabalt hallata ega pühenduda oma huvidele. See tähendab, et nad on selle liikumise ajal tööandja käsutuses.

Kolmandaks asus Euroopa Kohus seisukohale, et kui töötaja, kellel ei ole enam püsivat tööposti, täidab klientide juurde või nende juurest liikumise ajal oma tööülesandeid, siis tuleb ka teda pidada liikumise ajal oma tööülesandeid täitvaks töötajaks. Nimelt kuna see liikumine on püsiva või tavapärase tööpostita töötaja jaoks vajalik, ei saa tema töökohana käsitleda ainult tema töö tegemise füüsilist kohta klientide juures või tööandja juures.

3. KOLLEKTIIVSED KOONDAMISED

Kohtuotsustes ***USDAW ja Wilson*** (C-80/14, EU:C:2015:291), ***Lyttle jt*** (C-182/13, EU:C:2015:317) ja ***Rabal Cañas*** (C-392/13, EU:C:2015:318), mis tehti vastavalt 30. aprillil ja 13. mail 2015, selgitas Euroopa Kohus mõistet *„ettevõte" ja koondatud töötajate arvu kindlaksmääramist direktiivi 98/59*[92] *artikli 1 lõike 1 esimese lõigu punkti a kohaselt*. Kõnesolevas asjas esitasid koondamiskavade alusel koondatud ühe ettevõtja mitme ettevõtte töötajad, kes leidsid, et tegemist kollektiivse koondamisega, hagid oma vastavate tööandjate vastu põhjendusega, et koondamisele eelnevalt ei olnud läbi viidud nimetatud direktiivi artiklis 2 ette nähtud konsulteerimismenetlust.

Euroopa Kohus täpsustas neis kolmes kohtuotsuses, et „ettevõtte" mõiste, mis võimaldab kindlaks teha, kas tegemist on kollektiivse koondamisega, ja seega, kas nimetatud direktiiv on kohaldatav, on liidu õiguse mõiste, mida ei saa määratleda viitega liikmesriikide õigusaktidele. Seoses sellega märkis Euroopa Kohus, et kui „ettevõtja" koosneb mitmest üksusest, siis on „ettevõte" direktiivi 98/59 artikli 1 lõike 1 esimese lõigu punkti a tähenduses see üksus, millega koondatavad töötajad on oma töökohustuste kaudu seotud. Seega nõuab see säte, et võetakse arvesse koondamisi, mis toimusid igas üksuses eraldi, et hinnata, kas tegemist on kollektiivse koondamisega. Nimelt tõlgendamine, mille kohaselt see säte nõuab, et tuleb võtta arvesse sama ettevõtja kõikides ettevõtetes toimunud koondamiste koguarvu, kuna see võib märgatavalt tõsta nende töötajate arvu, kellele võidakse anda direktiivi 98/59 kaitse, oleks siiski vastuolus teiste direktiivi eesmärkidega, s.o eesmärgiga tagada, et erinevates liikmesriikides on töötajate õiguste kaitse sama, ja ühtlustada nende kaitsenormidega liidu ettevõtjatele tekkivaid kulutusi.

Seega otsustas Euroopa Kohus kohtuotsustes *USDAW ning Wilson* ja *Lyttle jt*, et direktiivi 98/59 artikli 1 lõike 1 esimese lõigu punkti a alapunkti ii tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis näevad koondamise korral ette kohustuse teavitada töötajaid ja konsulteerida nendega 90 või vähema päeva jooksul, kui koondatakse 20 või enam töötajat ettevõtja ühes konkreetses ettevõttes, kuid ei näe sellist kohustust ette juhul, kui ühe ettevõtja kõikides või mõnedes ettevõtetes ületab koondamiste koguarv sama ajavahemiku kestel 20 töötaja piiri. Seevastu kohtuotsuses *Rabal Cañas* otsustas Euroopa Kohus, et direktiivi 98/59 artikli 1 lõike 1 esimese lõigu punktiga a on vastuolus liikmesriigi õigusnorm, milles kasutatakse ainsa võrdlusühikuna mitte ettevõtet, vaid ettevõtjat, kui sellise tingimuse kohaldamine takistab selle direktiivi artiklites 2–4 ette nähtud teavitamis- ja konsultatsioonimenetlust, samas ettevõttele viitamise korral oleks kõnealuseid koondamisi pidanud käsitletama „kollektiivse koondamisena" nimetatud direktiivi artikli 1 lõike 1 esimese lõigu punktis a sätestatud mõistest lähtudes.

92 | Nõukogu 20. juuli 1998. aasta direktiiv 98/59/EÜ kollektiivseid koondamisi käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT L 225, lk 16; ELT eriväljaanne 05/03, lk 327).

Kohtuotsuses *Rabal Cañas* märkis Euroopa Kohus küsimuse kohta, mis puudutab *piiratud ajaks või teatud töö tegemise ajaks sõlmitud töölepingute* arvessevõtmist, et selliste töölepingute direktiivi 98/59 kohaldamisalast väljajätmine tuleneb sõnaselgelt selle direktiivi sõnastusest ja ülesehitusest. Nimelt lõpevad sellised lepingud mitte tööandja algatusel, vaid neis sisalduvate klauslite või kohaldatavate õigusnormide alusel kuupäeval, millal on ette nähtud nende lõppemine või saab valmis töö, mille tegemiseks need on sõlmitud, nii et tegemaks kindlaks, kas tegemist on „kollektiivse koondamisega" direktiivi tähenduses, ei pea arvesse võtma selliste lepingute individuaalset lõpetamist.

Lisaks, kollektiivsete koondamiste põhjuste küsimuse kohta märkis Euroopa Kohus, et direktiivis on kehtestatud üksnes kvalitatiivne tingimus, mille kohaselt koondamise põhjus ei tohi olla „seotud töötajate isikuga". Seega teiste tingimuste esitamine piiraks direktiivi kohaldamisala ja võiks kahjustada selle eesmärki, milleks on töötajate kaitse kollektiivsete koondamiste korral. Seega märkis Euroopa Kohus, et kollektiivsete koondamiste kindlakstegemiseks töölepingute puhul, mis on sõlmitud konkreetse tööülesande täitmiseks, ei ole vaja, et selliste kollektiivsete koondamiste põhjus tuleneks samast kollektiivselt töölevõtmiste paketist samaks ajaks või sama tööülesande täitmiseks[93].

XVII. RAHVATERVIS

Rahvatervise valdkonnas tegi Euroopa Kohus 29. aprillil 2015 kohtuotsuse, mis väärib erilist tähelepanu. Kohtuotsuses ***Léger*** (C-528/13, EU:C:2015:288) täpsustas ta *püsiva vereloovutuse välistamise tingimusi seksuaalkäitumise tõttu, milles on kõrgendatud oht nakatuda tõsistesse nakkushaigustesse, mis võivad verega edasi kanduda*. Põhikohtuasjas keelati Prantsuse kodanikul verd loovutada põhjusel, et tal on olnud seksuaalvahekordi mehega ja et Prantsuse õigus näeb ette alatise vereloovutuskeelu selliseid suhteid omanud meestele.

Esiteks kinnitas Euroopa Kohus, et liikmesriigi kohus peab kindlaks tegema, kas selliste meeste olukorras, kellel on olnud seksuaalvahekordi mehega, esineb kõrgendatud oht nakatuda tõsistesse nakkushaigustesse, mis võivad verega edasi kanduda direktiivi 2004/33[94] III lisa punkti 2.1 tähenduses. Sellele hinnangu andmiseks peab liikmesriigi kohus arvesse võtma epidemioloogilist olukorda selles liikmesriigis ja kontrollima, kas olemasolevatele meditsiinilistele, teaduslikele ja epidemioloogilistele teadmistele tuginedes on sellised andmed jätkuvalt usaldusväärsed ja asjassepuutuvad.

Teisest küljest rõhutas Euroopa Kohus, et isegi juhul, kui liikmesriigi kohus peaks asuma seisukohale, et meestel, kellel on olnud seksuaalvahekordi mehega, esineb kõrgendatud oht nakatuda tõsistesse nakkushaigustesse nagu HIV, tekib küsimus, kas alatine vereloovutuskeeld on kooskõlas liidu põhiõigustega ja eelkõige seksuaalse sattumuse alusel mittediskrimineerimise põhimõttega, mis tagatakse põhiõiguste harta artikli 21 lõikes 1.

Selleks et selline alatine vereloovutuskeeld, mis võib tuua kaasa homoseksuaalsete isikute diskrimineerimise nende seksuaalse sättumuse alusel, oleks õigustatud, peab see vastama põhiõiguste harta artikli 52 lõikes 1 sätestatud tingimustele. Seoses sellega märkis Euroopa Kohus üldist huvi pakkuva eesmärgi kohta harta artikli 52 lõike 1 tähenduses, et alatise vereloovutuskeelu eesmärk on viia nakkushaiguste retsipientidele edasikandumise oht miinimumini. Seetõttu aitab see keeld kaasa inimeste tervise kõrgetasemelise kaitse tagamise üldeesmärgi saavutamisele, mis kujutab endast liidu poolt EÜ artiklis 152 ning eelkõige selle artikli lõike 4 punktis a ja lõikes 5 ning harta artikli 35 teises lauses tunnustatud eesmärki, mille kohaselt tuleb kõigi liidu poliitika ja meetmete määratlemisel ja rakendamisel tagada inimeste tervise kõrgetasemeline kaitse. Proportsionaalsuse põhimõtte järgimise kohta märkis Euroopa Kohus, et põhikohtuasja sarnases asjas järgitakse seda põhimõtet ainult juhul,

93 | Üks teine kohtuotsus, millest on antud ülevaade käesolevas aruandes, puudutab sotsiaalpoliitikat: kohtuotsus, 9.9.2015, *Ferreira da Silva e Brito jt* (C-160/14, EU:C:2015:565), mis on esitatud IV jaotises „Liidu õigus ja liikmesriikide õigus" ning V.1 jaotises „Eelotsusetaotlused".

94 | Komisjoni 22. märtsi 2004. aasta direktiiv 2004/33/EÜ, millega rakendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2002/98/EÜ seoses teatavate tehniliste nõuetega vere ja verekomponentide osas (ELT L 91, lk 25; ELT eriväljaanne 15/08, lk 272).

kui retsipientide tervise kõrgetasemelist kaitset ei saa tagada HIV tuvastamise tõhusate meetoditega, mis on vähem piiravad kui kõigist teise mehega seksuaalvahekorras olnud meestest koosnevasse rühma kuuluvatele isikutele laienev alatine vereloovutuskeeld. Seoses sellega on liikmesriigi kohtu ülesanne kontrollida, kas HIV tuvastamise tõhusad meetodid on olemas, et vältida veresaajate nakatumist selle viirusega. Juhul kui sellised meetodid puuduvad, peab liikmesriigi kohus kontrollima, kas on olemas vähem piiravaid meetodeid kui alatine vereloovutuskeeld, eelkõige küsimustiku ja personaalse vestluse kaudu, mille viib läbi kvalifitseeritud meditsiinitöötaja, sellise käitumise kohta, mis võib olla ohtlik teiste tervisele.

XVIII. TARBIJAKAITSE

Liidetud kohtuasjades tehtud kohtuotsuses ***Unicaja Banco ja Caixabank*** (C-482/13, C-484/13, C-485/13 ja C-487/13, EU:C:2015:21), mis kuulutati 21. jaanuaril 2015, tõlgendas Euroopa Kohus *direktiivi 93/13* ebaõiglaste tingimuste kohta[95] *artikli 6 lõiget 1 seoses ebaõiglaste tingimustega hüpoteeklaenulepingutest tuleneva võla sissenõudmise menetlustes, milles taotleti mitme hüpoteeklaenulepingu sundtäitmist.* Neis kohtuasjades vaidlustati Hispaania õigusnormid, mille kohaselt peab liikmesriigi kohus, kus on alustatud hüpoteeklaenulepingutest tuleneva võla sissenõudmise menetlus, kohandama hüpoteeklaenulepingu tingimuste alusel võlgnetavaid summasid, kui neis lepingutes on ette nähtud viivis, mille summa ületab kolm korda seaduslikku viivist, kohaldades viivist, mis ei ületa seda piirmäära.

Seoses sellega asus Euroopa Kohus seisukohale, et direktiivi 93/13 artikli 6 lõikega 1 ei ole vastuolus selline siseriiklik õigusnorm, tingimusel, et selle kohaldamine ei takista kõnealusel siseriiklikul kohtul hinnata asjaolu, kas selline lepingutingimus on ebaõiglane ega takista sellel kohtul jätta vastava lepingutingimusega arvestamata, kui ta järeldab, et viimane on ebaõiglane. Nimelt, kui liikmesriigi kohus analüüsib viivisega seotud lepingutingimust, milles kehtestatud määr on väiksem, kui liikmesriigi õiguses ette nähtud, siis sellise seadusliku piirmäära kehtestamine ei takista nimetatud kohtul hinnata, kas see tingimus on ebaõiglane. Seevastu juhul, kui hüpoteeklaenulepingu tingimustes ette nähtud viivis on suurem liikmesriigi õiguses ettenähtust ja seda tuleb selle liikmesriigi õiguse kohaselt kohandada, siis selline asjaolu ei tohi takistada liikmesriigi kohtul sellele kohandamismeetmele lisaks teha kõik seda määra sisaldava tingimuse võimalikust ebaõiglusest tulenevad järeldused direktiivi 93/13 seisukohast ning vajaduse korral see tühistada.

Kohtuotsuses ***ERSTE Bank Hungary*** (C-32/14, EU:C:2015:637), mis tehti 1. oktoobril 2015, täpsustas Euroopa Kohus *direktiivi 93/13 artikli 6 lõike 1 ja artikli 7 lõike 1* tõlgendamist kohtuasjas, mis puudutas liikmesriigi õigusnorme, millega lubati notaril kinnitada müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahelisele lepingule täidetavust puudutav kinnitus või see kustutada, kui kohus ei ole seda kontrollinud. Põhikohtuasi käsitles taotlust tunnistada kehtetuks notari keeldumine kustutada selline notariaalse aktiga koostatud täidetavust puudutav kinnitus võla tunnistamise kokkuleppelt, millele oli alla kirjutanud Ungari tarbija pangaga sõlmitud laenulepingu ja hüpoteegi seadmise lepingu alusel.

Euroopa Kohus märkis, et direktiiv 93/13 ei reguleeri küsimust, kas notarile tuleks laiendada otseselt kohtu ülesannete hulka kuuluva pädevuse teostamise õigus asjaoludel, milles liikmesriigi õigusnormid annavad notarile pädevuse kanda lepingut sisaldavale notariaalselt tõestatud dokumendile täidetavust puudutav kinnitus ja seejärel see tähtaja saabudes kustutada. Sellest tuleneb, et kui liidu õiguses ei ole ühtlustatud liikmesriikide sundtäitmise mehhanisme ja notarile sundtäitmisel määratud rolli, tuleb iga liikmesriigi õiguskorras kehtestada sellised eeskirjad menetlusautonoomia põhimõttest lähtudes, kuid siiski nii, et need austavad võrdväärsuse ja tõhususe põhimõtteid; Euroopa Kohus otsustas, et direktiiv 93/13 näeb müüja või teenuste osutaja ja tarbija vaheliste kohtuvaidluste puhul ette sellist vaidlust lahendava riikliku kohtu aktiivse ja lepingupoolte välise sekkumise kohustuse. Tõhususe põhimõtte järgimine ei saa viia siiski selleni, et korvatakse täielikult asjaomase

95 | Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiiv 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (ELT L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288).

tarbija täielik tegevusetus. Järelikult ei saa tõhususe põhimõttega vastuolus olevana käsitada iseenesest asjaolu, et tarbija võib tugineda ebaõiglasi lepingutingimusi käsitlevate õigusnormide kaitsele üksnes kohtumenetluses, mis on algatatud muu hulgas notari akti vastu. Direktiivis tagatud tõhus kohtulik kaitse põhineb nimelt eeldusel, et üks lepingu pooltest pöördub eelnevalt riiklikku kohtusse.

XIX. MAJANDUSLIK JA SOTSIAALNE ÜHTEKUULUVUS

Majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse valdkonnas rahuldas Euroopa Kohus kohtuotsuses ***Hispaania* vs. *komisjon*** (C-263/13 P, EU:C:2015:415), mis tehti 24. juunil 2015, Hispaania Kuningriigi apellatsioonkaebuse Üldkohtu otsuse[96] peale, milles viimane jättis rahuldamata tema hagid nõudega *tühistada komisjoni otsused K(2009) 9270, K(2009) 10678 ja K(2010) 337, millega vähendati Euroopa Regionaalarengufondi (FEDER) poolt antud finantsabi mitme rakenduskava suhtes*[97].

Oma kohtuotsuses tuletas Euroopa Kohus meelde, et kohtuotsustes ***Hispaania* vs. *komisjon*** (C-192/13 P, EU:C:2014:2156) ja ***Hispaania* vs. *komisjon*** (C-197/13 P, EU:C:2014:2157) esitatud meetodite kohaselt peab komisjon alates 2000. aastast finantskorrektsiooni otsuse tegemisel järgima õigusnormidest tulenevat tähtaega ja selle tähtaja pikkus varieerub sõltuvalt kohaldatavatest normidest.

Kõnesolevas asjas märkis kohus esiteks, et vastavalt määruse nr 1083/2006[98] artikli 100 lõikele 5 teeb komisjon finantskorrektsioonide kohta otsuse kuue kuu jooksul alates ärakuulamisest või kui ärakuulamist ei toimu, algab kuuekuuline ajavahemik kaks kuud pärast komisjonilt saadud kutse kuupäeva, ja teiseks on nimetatud artikkel kohaldatav alates 1. jaanuarist 2007, sealhulgas programmide suhtes enne ajavahemikku 2007–2013. Euroopa Kohus sedastas, et vaidlusalused otsused on vastu võetud ette nähtud kohustuslikku tähtaega eirates. Seega, olles meelde tuletanud, et esiteks see, kui huve kahjustav otsus võetakse vastu liidu seadusandja poolt selleks ette nähtud tähtaega rikkudes, kujutab endast oluliste menetlusnormide rikkumist, ja teiseks, et sellises olukorras liidu kohus teeb sellest järelduse ning tühistab sellest tulenevalt niisuguse puudusega akti, otsustas Euroopa Kohus, et Üldkohus on õigusnormi rikkunud, sest ta jättis Hispaania Kuningriigi esitatud hagi rahuldamata, selle asemel et karistada vaidlusaluste otsustega toime pandud oluliste menetlusnormide rikkumise eest. Peale selle otsustas Euroopa Kohus Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 61 esimese lõigu alusel vaidlustatud otsused tühistada.

Need otsused tühistati Euroopa Kohtu omal algatusel tõstatatud väite raames, mille suhtes kohus ei olnud kutsunud pooli esitama oma seisukohti. Seoses sellega tuletas Euroopa Kohus meelde, et liidu kohus ei või – välja arvatud sellistel erijuhtudel nagu eelkõige need, mis on ette nähtud liidu kohtute kodukordades – tugineda kohtuotsuses omal algatusel tõstatatud õiguslikule väitele, isegi kui see on avalikul huvil põhinev väide, ilma et ta oleks palunud pooltel esitada selle väite kohta oma seisukohad. Kõnesolevas asjas asus kohus seisukohale, et käesolev asi kujutab endast sellist erijuhtumit ja pooli ei ole vaja paluda selle kohtu omal algatusel tõstatatud väite kohta oma seisukohti esitada, arvestades oluliste menetlusnormide rikkumist. Euroopa Kohus märkis nimelt, et eespool viidatud kohtuotsuste *Hispaania* vs. *komisjon,* kus olid vaatluse all sisuliselt identsed faktilised ja õiguslikud asjaolud, aluseks olnud kohtuasjades oli Hispaania Kuningriigil ja komisjonil juba võimalus vaielda küsimuse üle, millise tähtaja jooksul finantskorrektsiooni puudutav otsus vastu tuleb võtta.

96 | Üldkohtu otsus, 26.2.2013, *Hispaania* vs. *komisjon* (T-65/10, T-113/10 ja T-138/10, EU:T:2013:93).

97 | Komisjoni 30. novembri 2009. aasta otsus K(2009) 9270, 23. detsembri 2009. aasta otsus K(2009) 10678 ja 28. jaanuari 2010. aasta otsus K(2010) 337, millega vähendati Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF) rahalist abi, mis määrati eesmärgiga 1 (1994–1999) hõlmatud rakenduskavale „Andaluusia" komisjoni 9. detsembri 1994. aasta otsusega K(94) 3456, eesmärgiga 2 (1997–1999) hõlmatud rakenduskavale „Baskimaa" komisjoni 5. veebruari 1998. aasta otsusega K(1998) 121, ja eesmärgiga 1 (1994–1999) hõlmatud rakenduskavale „Valencia kommuun" komisjoni 25. novembri 1994. aasta otsusega K(1994) 3043/6.

98 | Nõukogu 11. juuli 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1083/2006, millega nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi ja Ühtekuuluvusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1260/1999 (ELT L 210, lk 25).

XX. KESKKOND

Oma 1. juuli 2015. aasta kohtuotsuses ***Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland*** (C-461/13, EU:C:2015:433) otsustas Euroopa Kohus suurkojas *direktiivi 2000/60, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik*[99]*, artikli 4 lõike 1 punktis a ette nähtud kohustuste üle pinnaveekogude olukorra parandamise ja halvenemise ärahoidmise valdkonnas.*

Põhikohtuasjas oli vaidlus Saksamaa keskkonna- ja looduskaitseorganisatsiooni ja Saksamaa Liitvabariigi vahel Weseri jõe erinevate osade kavandatava süvendamisprojekti üle, mille eesmärk on võimaldada suuremate konteinerlaevade juurdepääs sadamatesse. Siseriiklik pädev ametiasutus asus seisukohale, et need projektid võivad avaldada hüdroloogilist ja morfoloogilist mõju, kuna need võivad muuta teatavate veekogude olukorda, ilma et nende seisundiklassi tuleks siiski muuta vastavalt direktiivi 2000/60 V lisale. See direktoraat oli seisukohal, et seisundi halvenemist ühe seisundiklassi piires ei tule käsitada asjaomase veekogu ökoloogilise potentsiaali või seisundi halvenemisena.

Euroopa Kohus märkis esmalt, et direktiivi 2000/60 artikli 4 lõike 1 punkti a alapunkt iii kehtestab selle sätte kohustuslikkuse liikmesriikide jaoks. Nimelt sisaldab see säte parandamiskohustust ja veekogude seisundi halvenemise ärahoidmise kohustust, millega soovitakse saavutada liidu seadusandja poolt pinnaveekogude kvaliteedi osas seatud eesmärgid, kompleksse ja mitut täpselt reguleeritud etappi hõlmava menetluse abil. See ei piirdu üksnes majandamise planeerimisega seonduvate eesmärkide sõnastamisega, vaid sellel on siduv mõju. Euroopa Kohus järeldas seega, et liikmesriigid peavad keelduma – juhul kui ei ole kehtestatud erandit – kiitmast heaks konkreetset projekti, kui see võib halvendada pinnaveekogu seisundit või ohustada pinnavee hea seisundi või pinnavee hea ökoloogilise potentsiaali ja hea keemilise seisundi saavutamist.

Küsimusele, kas pinnaveekogu seisundi halvenemise mõiste direktiivi 2000/60 artikli 4 lõike 1 punkti a alapunktis i hõlmab ainult muutusi, mille tõttu tuleb veekogu liigitada madalamasse klassi vastavalt direktiivi V lisale, vastas Euroopa Kohus eitavalt, et klassid on vaid vahend, mis piirab liikmesriikide laia kaalutlusruumi nende kvaliteedielementide kindlaksmääramisel, mis kirjeldavad teatud konkreetse veekogu tegelikku seisundit. Nimelt, kuna veekogu seisundi halvenemine, isegi kui see on ajutine, on lubatud üksnes rangetel tingimustel, siis peab künnis, mille ületamisel on tegemist veekogu seisundi halvenemise ärahoidmise kohustuse rikkumisega, järelikult olema madal. Seega on halvenemisega tegemist niipea, kui vähemalt üks kvaliteedielement on langenud klassi võrra allapoole, isegi kui see langus ei too kaasa kogu pinnaveekogu madalamat klassifitseerimist. Kui aga asjaomane kvaliteedielement selle lisa tähenduses on juba kõige madalamasse klassi kantud, siis tähendab selle elemendi igasugune halvenemine pinnaveekogu „seisundi halvenemist".

6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsuses ***East Sussex County Council*** (C-71/14, EU:C:2015:656) tegi Euroopa Kohus otsuse *direktiivi 2003/4 keskkonnateabele avaliku juurdepääsu kohta*[100] artikli 5 lõike 2 ja artikli 6 tõlgendamise kohta. Põhikohtuasjas oli vaidlus East Sussex County Councili (Ida-Sussexi krahvkonna nõukogu, edaspidi „County Council") ja Information Commissioneri (teabevolinik) vahelises kohtuvaidluses seoses viimase otsusega, millega tunnistati õigusvastaseks tasu, mida County Council nõudis keskkonnateabe andmise eest. Liikmesriigi kohus palus Euroopa Kohtul esiteks täpsustada tingimusi, mida direktiivi 2003/4 artikli 5 lõige 2 sellise tasu kehtestamiseks seab, s.o esiteks, et kõik asjaolud, mille alusel tasu suurus arvutatakse, peavad puudutama küsitud keskkonnateabe käsutusse andmist, ja teiseks, et tasu üldine suurus ei ületa „mõistlikku summat". Teiseks küsis nimetatud kohus Euroopa Kohtult kohtuliku ja halduskontrolli nõutavat ulatust, mis tuleb sellise tasu mõistlikkuse kindlakstegemiseks läbi viia.

99 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, lk 1).

100 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2003. aasta direktiiv 2003/4/EÜ keskkonnateabele avaliku juurdepääsu ja nõukogu direktiivi 90/313/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 41, lk 26).

Mis puutub esimesse küsimusse, siis olles rõhutanud, et direktiiv 2003/4 eristab ühelt poolt keskkonnateabe „andmist", mille eest ametiasutused võivad nõuda tasu, ja teiseks „juurdepääsu" asutatud ja hoitud avalikele registritele ja nimekirjadele, mis on tasuta, täpsustas Euroopa Kohus, et põhimõtteliselt seonduvad keskkonnateabe „andmisega" üksnes sellised kulud, mis ei tulene nende registrite ja nimekirjade asutamisest ja hoidmisest ning teabe säilitamiseks ja sellega tutvumiseks vajalike vahendite soetamisest ja hooldamisest. Seega kulusid, mis on seotud sellise andmebaasi pidamisega, ei saa arvesse võtta tasu arvutamisel keskkonnateabe „andmise" eest. Seevastu kulud, mida saab direktiivi artikli 5 lõike 2 kohaselt nõuda, on nimelt postikulud ja kopeerimise kulud ning asjaomase ametiasutuse personali ajakulu individuaalsetele teabetaotlustele vastamiseks. Mis puudutab lisaks tingimust, et tasu summa peab olema mõõdukas, siis täpsustas Euroopa Kohus, et sellel ei tohi olla heidutav mõju ning selle kriteeriumi hindamiseks tuleb arvesse võtta taotleja majanduslikku olukorda ja keskkonna kaitsega seotud üldist huvi.

Teise küsimuse osas sedastas Euroopa Kohus, et kuna direktiivis ei ole kindlaks määratud haldus- ja kohtuliku kontrolli ulatust, mida selles on nõutud, kuulub selle ulatuse kindlakstegemine liikmesriikide pädevusse, tingimusel et austatakse võrdväärsuse ja tõhususe põhimõtteid. Kõnesolevas asjas on tõhusa haldus- ja kohtuliku kontrolli olemasolu olemuslikult seotud eesmärgiga tagada liidu õiguse kooskõla Århusi konventsiooniga.[101] Lisaks, kuna asjaomane liikmesriigi õigus piiras nimetatud kontrolli küsimusega, kas ametiasutuse vastu võetud otsus oli „ebaratsionaalne, ebaseaduslik või ebaõiglane", märkis Euroopa Kohus, et igal juhul tuleb direktiivi 2003/4 artikli 5 lõikes 2 ette nähtud tingimusi halduslikult ja kohtulikult kontrollida objektiivsete kriteeriumide alusel, mis tagavad nende täieliku järgimise. Euroopa Kohus jättis liikmesriigi kohtu ülesandeks kontrollida, kas need tingimused on täidetud.

XXI. RAHVUSVAHELISED LEPINGUD

Kohtuasjas, milles tehti 28. aprilli 2015. aasta kohtuotsus ***komisjon* vs. *nõukogu*** (C-28/12, EU:C:2015:282)[102], tühistas Euroopa Kohus *nõukogu ja nõukogus kokku tulnud Euroopa Liidu liikmesriikide valitsuste esindajate otsuse, mis käsitles esiteks liidu nimel lennutranspordi sektoris kolmandate riikidega sõlmitud segalepingute allkirjastamist ja teiseks nende lepingute ajutist kohaldamist liidus ja selle liikmesriikides.*[103] Oma hagis väitis komisjon, et see otsus ei ole kooskõlas ELL artikli 13 lõikega 2 pädevuse andmise põhimõtte kohta, koostoimes ELTL artikli 218 lõigetega 2, 5 ja 8 rahvusvaheliste lepingute sõlmimise menetluse kohta, kuna nõukogu ei võtnud seda vastu üksi ega vastavalt ELTL artiklis 218 ette nähtud hääletuskorrale.

Euroopa Kohus asus seisukohale, et need argumendid on põhjendatud. Ta märkis esiteks, et tegelikkuses ühendab see otsus kaht eraldi akti, nimelt esiteks liidu nimel kõnealuste lepingute allkirjastamist ja tema poolt nende ajutist kohaldamist puudutav akt ning teiseks liikmesriikide poolt nende lepingute ajutist kohaldamist puudutav akt, ilma et oleks võimalik eristada, milline akt väljendab nõukogu ja milline liikmesriikide tahteavaldust. Siit järeldub, et selle otsusega osalesid liikmesriigid esimese akti vastuvõtmisel, samas kui ELTL artikli 218 lõike 5 kohaselt peab nõukogu üksi niisuguse akti vastu võtma, ja et liikmesriikidele ei ole niisuguse otsuse

101 | Keskkonnainfo kättesaadavuse, keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsioon, mis kirjutati alla 25. juunil 1998 Århusis ning kiideti Euroopa Ühenduse nimel heaks nõukogu 17. veebruari 2005. aasta otsusega 2005/370/EÜ (ELT L 124, lk 1).

102 | Hagi vastuvõetavuse kohta asus Euroopa Kohus seisukohale, et nõukogu ja liikmesriikide valitsuste esindajate otsust, mis puudutab ühinemislepingule ja kõrvallepingule liidu nimel alla kirjutamist ning nende lepingute ajutist kohaldamist esiteks liidu ja teiseks selle liikmesriikide poolt, kui nõukogu osales neis kõigis küsimuses tehtud otsuste tegemisel, tuleb vaadelda kui nõukogu õigusakti, mille peale saab esitada tühistamishagi.

103 | Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud Euroopa Liidu liikmesriikide valitsuste esindajate 16. juuni 2011. aasta otsus 2011/708/EL ühelt poolt Ameerika Ühendriikide, teiselt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide, kolmandalt poolt Islandi ning neljandalt poolt Norra Kuningriigi vahelise lennutranspordilepingu liidu nimel allkirjastamise ja ajutise kohaldamise kohta ning ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide, teiselt poolt Islandi ning kolmandalt poolt Norra Kuningriigi vahelise kõrvallepingu (mis käsitleb ühelt poolt Ameerika Ühendriikide, teiselt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide, kolmandalt poolt Islandi ning neljandalt poolt Norra Kuningriigi vahelise lennutranspordilepingu kohaldamist) liidu nimel allkirjastamise ja ajutise kohaldamise kohta (ELT L 283, lk 1).

vastuvõtmisel mingit pädevust ette nähtud. Seevastu nõukogu kui liidu institutsioon osales teisena nimetatud akti vastuvõtmisel, kuigi see akt kuulub kõigepealt iga liikmesriigi enda õiguse ja seejärel rahvusvahelise õiguse valdkonda.

Teiseks asus Euroopa Kohus seisukohale, et kuna neid kahte erinevat akti, mis vaidlustatud otsuses on ümber liigitatud, ei saa seega õiguspäraselt vastu võtta ühtse menetluse raames, mis vahet tegemata sisaldab nõukogu enda otsustusprotsessi elemente ja valitsustevahelise iseloomuga elemente. Nimelt viitab liikmesriikide poolt kõnealuse akti ajutist kohaldamist puudutav akt nende liikmesriikide esindajate konsensusele ning seega nende ühehäälsele nõusolekule, samas kui ELTL artikli 218 lõige 8 näeb ette, et nõukogu teeb liidu nimel otsuseid kvalifitseeritud häälteenamusega.

Neil asjaoludel asus Euroopa Kohus seisukohale, et kuna vaidlustatud otsus ei ole kooskõlas ELTL artikli 218 lõigetega 2, 5 ja 8 ning sellest tulenevalt ka ELL artikli 13 lõikega 2, tuleb see otsus tühistada. Kuna esinevad siiski olulised õiguskindluse kaalutlused, otsustas Euroopa Kohus jätta vaidlustatud otsuse tagajärjed kehtima kuni ajani, mil jõustub mõistliku aja jooksul kohtuotsuse kuulutamisest uus otsus, mille nõukogu võtab vastu ELTL artikli 218 lõigete 5 ja 8 alusel.

XXII. ÜHINE VÄLIS- JA JULGEOLEKUPOLIITIKA

Seoses piiravate meetmetega ühise välis- ja julgeolekupoliitika valdkonnas tuleb mainida kahte 21. aprilli 2015. aasta kohtuotsust: ***Anbouba* vs. *nõukogu*** (C-605/13 P, EU:C:2015:248) ja ***Anbouba* vs. *nõukogu*** (C-630/13 P, EU:C:2015:247), milles Euroopa Kohus kinnitas suurkojas apellatsioonimenetlustes kahte Üldkohtu otsust[104]t, jättes rahuldamata ühe Süüria ettevõtja poolt *mitme* teda puudutava *rahaliste vahendite külmutamise otsuse* peale esitatud tühistamishagid. Neid piiravaid meetmeid kohaldati hagejale põhjendusel, et ta oli ühe Süüria põllumajandusliku toiduainetööstuse olulise ettevõtte juht ning toetas Süüria režiimi majanduslikult. Hageja väitis apellatsioonkaebustes, et Üldkohus eiras piiravate meetmete valdkonnas kehtivaid tõendamisreegleid, kui ta tunnustas Süüria režiimi toetamise eelduse olemasolu ega nõudnud nõukogult täiendavate tõendite esitamist selle kohta, miks ta kanti nende isikute loetellu, kelle suhtes kohaldatakse piiravaid meetmeid.

Euroopa Kohus sedastas, et ei vaidlusalune otsus[105] ega õigusakt, mille alusel see vastu on võetud,[106] ei kehtesta eeldust, et Süüria peamiste ettevõtete juhid toetavad Süüria režiimi. Ta märkis, et Süüria olukorda arvestades täidab nõukogu temal lasuva tõendamiskoormise, kui ta viitab liidu kohtus piisavalt konkreetsete, täpsete ja ühtelangevate kaudsete tõendite kogumile, mis võimaldavad tõendada piisava seose olemasolu selle isiku, keda rahaliste vahendite külmutamise meede puudutab, ja taunitava režiimi vahel. Kõnesolevas asjas leidis Üldkohus, et apellandi seisund Süüria majanduselus, tema ametikoht SAPCO presidendina, tema olulised ülesanded nii Cham Holdingus kui ka Homsi linna kaubandus- ja tööstuskojas ning tema suhted president Bachar Al-Assadi pereliikmega kujutavad endast piisavalt konkreetsete, täpsete ja ühtelangevate kaudsete tõendite kogumit, mis võimaldavad tõendada, et ta toetab Süüria režiimi majanduslikult. Seega, kuna Üldkohus oli kontrollinud apellandi nimetatud loeteludesse kandmise põhjendatust tema olukorda puudutavate kaudsete tõendite kogumi alusel, arvestades tema positsiooni ja suhteid Süüria režiimi kontekstis, mida puudutatud isik ei olnud ümber lükanud, järeldas Euroopa Kohus, et viide vaidlustatud kohtuotsustes nimetatud režiimi toetamise eeldusele ei mõjuta nimetatud kohtuotsuste legitiimsust.

104 | Üldkohtu otsused, 13.9.2013, *Anbouba* vs. *nõukogu* (T-563/11, EU:T:2013:429) ja *Anbouba* vs. *nõukogu* (T-592/11, EU:T:2013:427).

105 | Nõukogu 9. mai 2011. aasta otsus 2011/273/ÜVJP Süüria vastu suunatud piiravate meetmete kohta (ELT L 121, lk 11), muudetud nõukogu 2. septembri 2011. aasta otsusega 2011/522/ÜVJP (ELT L 228, lk 16).

106 | Nõukogu 9. mai 2011. aasta määrus (EL) nr 442/2011 piiravate meetmete kohta seoses olukorraga Süürias (ELT L 121, lk 1), muudetud nõukogu 2. septembri 2011. aasta määrusega (EL) nr 878/2011 (ELT L 228, lk 1).

XXIII. EUROOPA AVALIK TEENISTUS

Kohtuotsuses ***Missir Mamachi di Lusignano*** (C-417/14 RX II, EU:C:2015:588), mis tehti 10. septembril 2015, oli Euroopa Kohtul võimalus täpsustada *Avaliku Teenistuse Kohtu pädevust seoses surnud ametniku perekonnaliikmete poolt esitatud kahju hüvitamise hagidega*. Vaadates läbi Üldkohtu otsust[107], esitas Euroopa Kohus eelkõige oma seisukoha Üldkohtu järelduste kohta, mille kohaselt Avaliku Teenistuse Kohtul puudub üldiselt isikuline pädevus teha otsus kolmandate isikute esitatud hagide kohta sellise kahju hüvitamiseks, mis on tekitatud neile endile, isegi kui mööndakse, et selline vaidlus on alguse saanud ametniku ja institutsiooni vahelistest teenistussuhetest. Üldkohus oli nimelt tühistanud Avaliku Teenistuse Kohtu otsuse,[108] millega viimane tunnistas oma pädevust teha otsus sellise hagi kohta, milles nõuti komisjonilt hageja ja temaga seotud õigustatud isikute kasuks erinevate summade väljamõistmist varalise ja mittevaralise kahju hüvitamiseks seoses liidu ametnikust poja tapmisega.

Selles kontekstis otsustas Euroopa Kohus, et Üldkohtu otsus kahjustab liidu õiguse ühtsust. Euroopa Kohus on seisukohal, et suunates kohtuasja endale, et see esimese astme kohtuna uuesti läbi vaadata, võttis Üldkohus Avaliku Teenistuse Kohtult tema algse pädevuse ja kehtestas kohtualluvuse normi enda kasuks. See mõjutab kohtuastmete struktuuri Euroopa Kohtu sees. Euroopa Kohus tuletas meelde, et liidu kohtusüsteem sisaldab kolme kohtu vastava pädevuse täpset piiritlust, mistõttu neist kohtutest ühe pädevus lahendada hagi välistab tingimata teise kohtu pädevuse. Liidu kohtute kohtualluvuse normid moodustavad osa esmasest õigusest ning on liidu õiguskorras kesksel kohal.

Kõnesolevas asjas asus Euroopa Kohus seisukohale, et Avaliku Teenistuse Kohtul on isikuline pädevus lahendada mitte ainult ametnike esitatud hagisid, vaid ka teiste personalieeskirjades silmas peetud isikute hagisid. Vastupidi Üldkohtu seisukohale on küsimus selles, kas apellandil ja tema õigusjärglastel on kõnesolevas asjas tegelikult õigus saada personalieeskirjade artikli 73 lõike 2 punktis a tagatud hüvitisi, materiaalõigusnormi küsimus, mis ei oma Avaliku Teenistuse Kohtu pädevuse kindlakstegemisel tähtsust.

Euroopa Kohus märkis seoses Avaliku Teenistuse Kohtu isikulise pädevusega, et kuna nii ELTL artikkel 270 kui ka personalieeskirjade artikkel 91 ei määratle, mis laadi hagi tuleb esitada halduskaebuse tagasilükkamise korral, kui vaidlus puudutab hagejat kahjustava meetme õiguspärasust, on Avaliku Teenistuse Kohus pädev asja läbi vaatama, olenemata kõnealuse hagi laadist. Seega on see kohus pädev vaatama läbi hüvitisnõuet, mille ametnik on esitanud selle institutsiooni vastu, kus ta teenistuses on, juhul kui vaidlus tekkis huvitatud isikut ja institutsiooni siduvast töösuhtest. Sama kehtib Euroopa Kohtu seisukohal ka hüvitisnõude suhtes, mille on esitanud niisugune isik, kellele viidatakse personalieeskirjades tema peresidemete tõttu ametnikuga, juhul kui vaidlus tekkis seda ametnikku ja institutsiooni siduvast töösuhtest.

107 | Üldkohtu otsus, 10.7.2014, *Missir Mamachi di Lusignano* vs. *komisjon*, (T-401/11 P, EU:T:2014:625).

108 | Avaliku Teenistuse Kohtu otsus, 12.5.2011, *Missir Mamachi di Lusignano* vs. *komisjon*, (F-50/09, EU:F:2012:55).

C | EUROOPA KOHTU KOOSSEIS

(Protokolliline järjestus 31. detsembri 2015. aasta seisuga)

Esimene rida, vasakult paremale:
Peakohtujurist M. Wathelet, kodade presidendid T. von Danwitz ja M. Ilešič, Euroopa Kohtu asepresident A. Tizzano, Euroopa Kohtu president K. Lenaerts, kodade presidendid R. Silva de Lapuerta, L. Bay Larsen ja J.L. da Cruz Vilaça

Teine rida, vasakult paremale:

Kohtunikud E. Juhász ja A. Rosas, kodade presidendid F. Biltgen, C. Toader, A. Arabadjiev, D. Šváby ja C. Lycourgos; kohtujurist J. Kokott

Kolmas rida, vasakult paremale:

Kohtunik M. Safjan, kohtujurist Y. Bot, kohtujurist E. Sharpston, kohtunikud J. Malenovský, A. Borg Barthet ja E. Levits, kohtujurist P. Mengozzi, kohtunik J.-C. Bonichot

Neljas rida, vasakult paremale:

Kohtujurist N. Wahl, kohtunikud C. G. Fernlund, A. Prechal ja M. Berger, E. Jarašiūnas, C. Vajda ja S. Rodin

Viies rida, vasakult paremale:

Kohtujurist H. Saugmandsgaard Øe, kohtunik M. Vilaras, kohtujurist M. Szpunar, kohtunik K. Jürimäe; kohtujurist M. Campos Sánchez-Bordona, kohtunik E. Regan, kohtujurist M. Bobek, kohtusekretär A. Calot Escobar

1. MUUDATUSED EUROOPA KOHTU KOOSSEISUS 2015. AASTAL

7. OKTOOBRI 2015. AASTA PIDULIK ISTUNG

7. oktoobril 2015 peeti Euroopa Kohtus pidulik istung esiteks kohtunike ametiaja uuendamise ja teiseks institutsiooni uute liikmete ametivande andmise ja ametisseastumise puhul.
Liikmesriikide valitsuste esindajate 24. septembri 2014. aasta, 1. aprilli 2015. aasta ja 16. septembri 2015. aasta otsustega nimetati ajavahemikuks 7. oktoobrist 2015 kuni 6. oktoobrini 2021 ametisse tagasi kaksteist Euroopa Kohtu kohtunikku: Lars Bay Larsen, François Biltgen, Marko Ilešič, Endre Juhász, Küllike Jürimäe, Koen Lenaerts, Siniša Rodin, Allan Rosas, Marek Safjan, Rosario Silva de Lapuerta, Daniel Šváby ja Camelia Toader.

Aindrias Ó Caoimhi ja Vassilios Skourise ametiaja lõppemise tõttu nimetati Euroopa Kohtu kohtunikeks ajavahemikuks 7. oktoobrist 2015 kuni 6. oktoobrini 2021 Eugene Regan ja Michail Vilaras.

Nõukogu 25. juuni 2013. aasta otsuse 2013/336/EL[1] alusel nimetati 1. aprilli ja 15. juuni otsustega Euroopa Kohtu kohtujuristideks ajavahemikuks 7. oktoobrist 2015 kuni 6. oktoobrini 2021 Michal Bobek ja Henrik Saugmandsgaard Øe.

Manuel Campos Sánchez-Bordona asendab 16. septembri 2015. aasta otsuse kohaselt kohtujurist Pedro Cruz Villalóni.[2]

1| Nõukogu 25. juuni 2013. aasta otsus 2013/336/EL Euroopa Liidu Kohtu kohtujuristide arvu suurendamise kohta (ELT L 179, lk 92).

2| N. Jääskineni asendav kohtujurist astub ametisse hiljem. Vastavalt rotatsiooni põhimõttele on ta Bulgaaria kodanik.

2. PROTOKOLLILISED JÄRJESTUSED

1. JAANUARIST 2015 KUNI 7. OKTOOBRINI 2015

M. V. SKOURIS, president
M. K. LENAERTS, asepresident
M. A. TIZZANO, 1. koja president
Mme R. SILVA DE LAPUERTA, 2. koja president
M. M. ILEŠIČ, 3. koja president
M. L. BAY LARSEN, 4. koja president
M. T. von DANWITZ, 5. koja president
M. WATHELET, peakohtujurist
A. Ó CAOIMH, 8. koja president
J.-C. BONICHOT, 7. koja president
C. VAJDA, 10. koja president
S. RODIN, 6. koja president
K. JÜRIMÄE, 9. koja president
A. ROSAS, kohtunik
J. KOKOTT, kohtujurist
E. JUHÁSZ, kohtunik
A. BORG BARTHET, kohtunik
J. MALENOVSKÝ, kohtunik
E. LEVITS, kohtunik
E. SHARPSTON, kohtujurist
P. MENGOZZI, kohtujurist
Y. BOT, kohtujurist
A. ARABADJIEV, kohtunik
C. TOADER, kohtunik
M. SAFJAN, kohtunik
D. ŠVÁBY, kohtunik
M. BERGER, kohtunik
N. JÄÄSKINEN, kohtujurist
P. CRUZ VILLALÓN, kohtujurist
A. PRECHAL, kohtunik
E. JARAŠIŪNAS, kohtunik
C.G. FERNLUND, kohtunik
J. L. da CRUZ VILAÇA, kohtunik
N. WAHL, kohtujurist
F. BILTGEN, kohtunik
M. SZPUNAR, kohtujurist
C. LYCOURGOS, kohtunik

A. CALOT ESCOBAR, kohtusekretär

8. OKTOOBRIST 2015 KUNI 11. OKTOOBRINI 2015

K. LENAERTS, president
A. TIZZANO, asepresident
R. SILVA DE LAPUERTA, 1. koja president
M. ILEŠIČ, 2. koja president
L. BAY LARSEN, 3. koja president
T. von DANWITZ, 4. koja president
J. L. da CRUZ VILAÇA, 5. koja president
A. ROSAS, kohtunik
J. KOKOTT, kohtujurist
E. JUHÁSZ, kohtunik
A. BORG BARTHET, kohtunik
J. MALENOVSKÝ, kohtunik
E. LEVITS, kohtunik
E. SHARPSTON, kohtujurist
P. MENGOZZI, kohtujurist
Y. BOT, kohtujurist
J.-C. BONICHOT, kohtunik
A. ARABADJIEV, kohtunik
C. TOADER, kohtunik
M. SAFJAN, kohtunik
D. ŠVÁBY, kohtunik
M. BERGER, kohtunik
A. PRECHAL, kohtunik
E. JARAŠIŪNAS, kohtunik
C.G. FERNLUND, kohtunik
M. WATHELET, kohtujurist
C. VAJDA, kohtunik
N. WAHL, kohtujurist
S. RODIN, kohtunik
F. BILTGEN, kohtunik
K. JÜRIMÄE, kohtunik
M. SZPUNAR, kohtujurist
C. LYCOURGOS, kohtunik
M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA, kohtujurist
M. VILARAS, kohtunik
E. REGAN, kohtunik
H. SAUGMANDSGAARD ØE, kohtujurist
M. BOBEK, kohtujurist

A. CALOT ESCOBAR, kohtusekretär

12. OKTOOBRIST 2015 KUNI 31. DETSEMBRINI 2015

K. LENAERTS, president
A. TIZZANO, asepresident
R. SILVA DE LAPUERTA, 1. koja president
M. ILEŠIČ, 2. koja president
L. BAY LARSEN, 3. koja president
T. von DANWITZ, 4. koja president
J. L. da CRUZ VILAÇA, 5. koja president
M. WATHELET, peakohtujurist
A. ARABADJIEV, 6. koja president
C. TOADER, 7. koja president
D. ŠVÁBY, 8. koja president
F. BILTGEN, 10. koja president
C. LYCOURGOS, 9. koja president
A. ROSAS, kohtunik
J. KOKOTT, kohtujurist
E. JUHÁSZ, kohtunik
A. BORG BARTHET, kohtunik
J. MALENOVSKÝ, kohtunik
E. LEVITS, kohtunik
E. SHARPSTON, kohtujurist
P. MENGOZZI, kohtujurist
Y. BOT, kohtujurist
J.-C. BONICHOT, kohtunik
M. SAFJAN, kohtunik
M. BERGER, kohtunik
A. PRECHAL, kohtunik
E. JARAŠIŪNAS, kohtunik
C.G. FERNLUND, kohtunik
C. VAJDA, kohtunik
N. WAHL, kohtujurist
S. RODIN, kohtunik
K. JÜRIMÄE, kohtunik
M. SZPUNAR, kohtujurist
M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA, kohtujurist
M. VILARAS, kohtunik
E. REGAN, kohtunik
H. SAUGMANDSGAARD ØE, kohtujurist
M. BOBEK, kohtujurist

A. CALOT ESCOBAR, kohtusekretär

3. EUROOPA KOHTU ENDISED LIIKMED

(ametisse astumise järjekorras)

Massimo Pilotti, kohtunik (1952–1958), president 1952–1958
Petrus Serrarens, kohtunik (1952–1958)
Adrianus van Kleffens, kohtunik (1952–1958)
Jacques Rueff, kohtunik (1952–1959 ja 1960–1962)
Otto Riese, kohtunik (1952–1963)
Maurice Lagrange, kohtujurist (1952–1964)
Louis Delvaux, kohtunik (1952–1967)
Charles Léon Hammes, kohtunik (1952–1967), president 1964–1967
Karl Roemer, kohtujurist (1953–1973)
Nicola Catalano, kohtunik (1958–1962)
Rino Rossi, kohtunik (1958–1964)
Andreas Matthias Donner, kohtunik (1958–1979), president 1958–1964
Alberto Trabucchi, kohtunik (1962–1972), seejärel kohtujurist (1973–1976)
Robert Lecourt, kohtunik (1962–1976), president 1967–1976
Walter Strauss, kohtunik (1963–1970)
Joseph Gand, kohtujurist (1964–1970)
Riccardo Monaco, kohtunik (1964–1976)
Josse J. Mertens de Wilmars, kohtunik (1967–1984), president 1980–1984
Pierre Pescatore, kohtunik (1967–1985)
Alain Louis Dutheillet de Lamothe, kohtujurist (1970–1972)
Hans Kutscher, kohtunik (1970–1980), president 1976–1980
Henri Mayras, kohtujurist (1972–1981)
Cearbhall O'Dalaigh, kohtunik (1973–1974)
Max Sørensen, kohtunik (1973–1979)
Gerhard Reischl, kohtujurist (1973–1981)
Jean-Pierre Warner, kohtujurist (1973–1981)
Alexander J. Mackenzie Stuart, kohtunik (1973–1988), president 1984–1988
Aindrias O'Keeffe, kohtunik (1974–1985)
Adolphe Touffait, kohtunik (1976–1982)
Francesco Capotorti, kohtunik (1976), seejärel kohtujurist (1976–1982)
Giacinto Bosco, kohtunik (1976–1988)
Thymen Koopmans, kohtunik (1979–1990)
Ole Due, kohtunik (1979–1994), president 1988–1994
Ulrich Everling, kohtunik (1980–1988)
Alexandros Chloros, kohtunik (1981–1982)
Simone Rozès, kohtujurist (1981–1984)
Pieter Verloren van Themaat, kohtujurist (1981–1986)
Sir Gordon Slynn, kohtujurist (1981–1988), seejärel kohtunik (1988–1992)
Fernand Grévisse, kohtunik (1981–1982 ja 1988–1994)
Kai Bahlmann, kohtunik (1982–1988)
Yves Galmot, kohtunik (1982–1988)
G. Federico Mancini, kohtujurist (1982–1988), seejärel kohtunik (1988–1999)
Constantinos Kakouris, kohtunik (1983–1997)
Marco Darmon, kohtujurist (1984–1994)
René Joliet, kohtunik (1984–1995)

Carl Otto Lenz, kohtujurist (1984–1997)
Thomas Francis O'Higgins, kohtunik (1985–1991)
Fernand Schockweiler, kohtunik (1985–1996)
José Luís Da Cruz Vilaça, kohtujurist (1986–1988)
José Carlos De Carvalho Moithinho de Almeida, kohtunik (1986–2000)
Jean Mischo, kohtujurist (1986–1991 ja 1997–2003)
Gil Carlos Rodríguez Iglesias, kohtunik (1986–2003), president 1994–2003
Manuel Diez de Velasco, kohtunik (1988–1994)
Manfred Zuleeg, kohtunik (1988–1994)
Walter Van Gerven, kohtujurist (1988–1994)
Giuseppe Tesauro, kohtujurist (1988–1998)
Francis Geoffrey Jacobs, kohtujurist (1988–2006)
Paul Joan George Kapteyn, kohtunik (1990–2000)
John L. Murray, kohtunik (1991–1999)
Claus Christian Gulmann, kohtujurist (1991–1994), seejärel kohtunik (1994–2006)
David Alexander Ogilvy Edward, kohtunik (1992–2004)
Michael Bendik Elmer, kohtujurist (1994–1997)
Günter Hirsch, kohtunik (1994–2000)
Georges Cosmas, kohtujurist (1994–2000)
Antonio Mario La Pergola, kohtunik (1994 ja 1999–2006), kohtujurist (1995–1999)
Jean-Pierre Puissochet, kohtunik (1994–2006)
Philippe Léger, kohtujurist (1994–2006)
Hans Ragnemalm, kohtunik (1995–2000)
Nial Fennelly, kohtujurist (1995–2000)
Leif Sevón, kohtunik (1995–2002)
Melchior Wathelet, kohtunik (1995–2003)
Peter Jann, kohtunik (1995–2009)
Dámaso Ruiz-Jarabo Colomer, kohtujurist (1995–2009)
Romain Schintgen, kohtunik (1996–2008)
Krateros Ioannou, kohtunik (1997–1999)
Siegbert Alber, kohtujurist (1997–2003)
Antonio Saggio, kohtujurist (1998–2000)
Vassilios Skouris, kohtunik (1999–2015), president 2003–2015
Fidelma O'Kelly Macken, kohtunik (1999–2004)
Stig Von Bahr, kohtunik (2000–2006)
Ninon Colneric, kohtunik (2000–2006)
Leendert A. Geelhoed, kohtujurist (2000–2006)
Christine Stix-Hackl, kohtujurist (2000–2006)
Christiaan Willem Anton Timmermans, kohtunik (2000–2010)
José Narciso da Cunha Rodrigues, kohtunik (2000–2012)
Luís Miguel Poiares Pessoa Maduro, kohtujurist (2003–2009)
Jerzy Makarczyk, kohtunik (2004–2009)
George Arestis, kohtunik (2004–2014)
Ján Klučka, kohtunik (2004–2009)
Pranas Kūris, kohtunik (2004–2010)
Konrad Hermann Theodor Schiemann, kohtunik (2004–2012)
Uno Lõhmus, kohtunik (2004–2013)
Pernilla Lindh, kohtunik (2006–2011)
Ján Mazák, kohtujurist (2006–2012)

Verica Trstenjak, kohtujurist (2006–2012)
Jean-Jacques Kasel, kohtunik (2008–2013)
Niilo Jääskinen, kohtujurist (2009-2015)
Pedro Cruz Villalón, kohtujurist (2009-2015

PRESIDENDID

Massimo Pilotti (1952–1958)

Andreas Matthias Donner (1958–1964)

Charles Léon Hammes (1964–1967)
Robert Lecourt (1967–1976)
Hans Kutscher (1976–1980)
Josse J. Mertens de Wilmars (1980–1984)
Alexander John Mackenzie Stuart (1984–1988)
Ole Due (1988–1994)
Gil Carlos Rodríguez Iglésias (1994–2003)
Vassilios Skouris (2003–2015)

KOHTUSEKRETÄRID

Albert Van Houtte (1953-–1982)
Paul Heim (1982-–1988)
Jean-Guy Giraud (1988-–1994)
Roger Grass (1994-–2010)

D | EUROOPA KOHTU STATISTIKA

EUROOPA KOHTU ÜLDINE TEGEVUS

1. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2011–2015)

SAABUNUD KOHTUASJAD

2. Menetluse liigid (2011–2015)
3. Hagi valdkonnad (2015)
4. Liikmesriigi kohustuste rikkumise hagid (2011–2015)

LÕPETATUD KOHTUASJAD

5. Menetluse liigid (2011–2015)
6. Kohtuotsused, kohtumäärused, arvamused (2015)
7. Kohtukoosseis (2011–2015)
8. Kohtuotsuse, arvamuse või õigustmõistva sisuga kohtumäärusega lõpetatud kohtuasjad (2011–2015)
9. Hagi valdkonnad (2011–2015)
10. Hagi valdkonnad (2015)
11. Kohtuotsused liikmesriigi kohustuste rikkumise kohta: kohtulahendi sisu (2011–2015)
12. Menetlusaeg (kohtuotsused ja õigustmõistva sisuga kohtumäärused) (2011–2015)

MENETLUSES OLEVAD KOHTUASJAD 31. DETSEMBRI SEISUGA

13. Menetluse liigid (2011–2015)
14. Kohtukoosseis (2011–2015)

MUU

15. Kiirendatud menetlused (2011–2015)
16. Eelotsuse kiirmenetlused (2011–2015)
17. Ajutiste meetmete kohaldamine (2015)

KOHTU TEGEVUSE ÜLDINE ARENG (1952–2015)

18. Saabunud kohtuasjad ja kohtuotsused
19. Esitatud eelotsusetaotlused (liikmesriikide ja aastate lõikes)
20. Esitatud eelotsusetaotlused (liikmesriikide ja kohtute lõikes)
21. Esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagid

EUROOPA KOHTU ÜLDINE TEGEVUS

1. SAABUNUD, LÕPETATUD JA MENETLUSES OLEVAD KOHTUASJAD (2011–2015)[1]

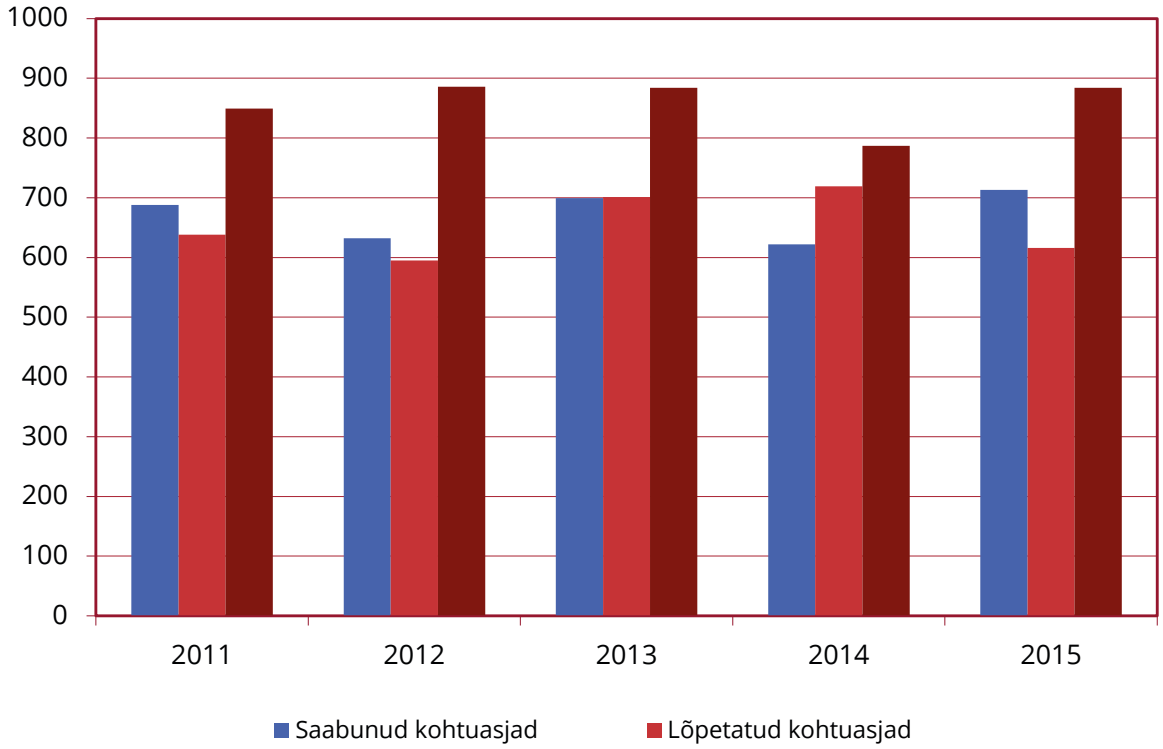

	2011	2012	2013	2014	2015
Saabunud kohtuasjad	688	632	699	622	713
Lõpetatud kohtuasjad	638	595	701	719	616
Menetluses olevad kohtuasjad	849	886	884	787	884

1 | Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

2. SAABUNUD KOHTUASJAD. MENETLUSE LIIGID (2011–2015)[1]

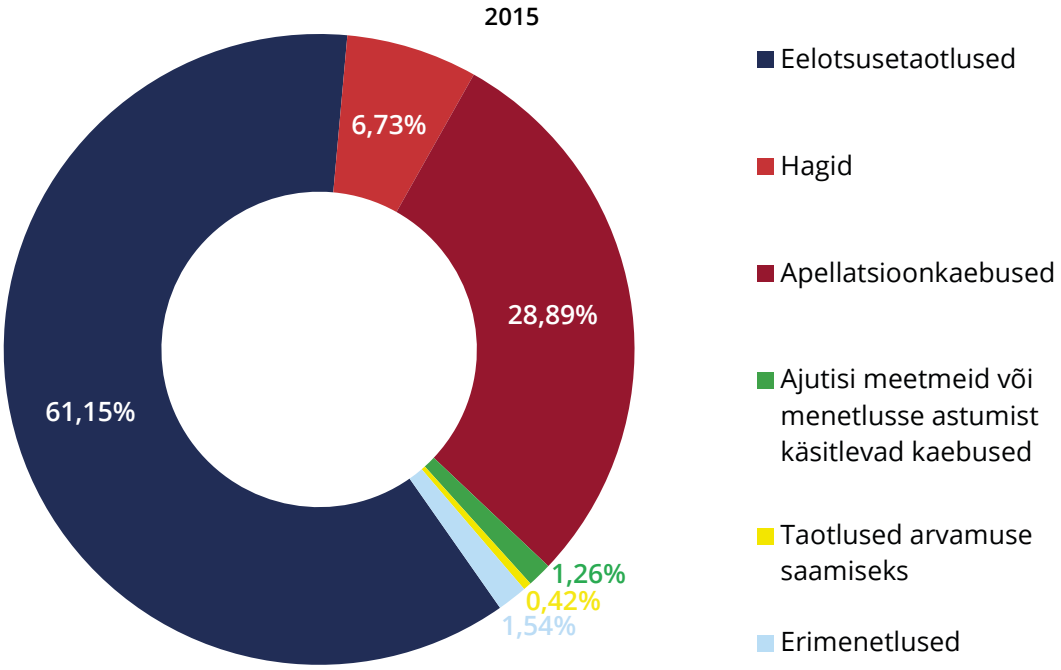

	2011	2012	2013	2014	2015
Eelotsusetaotlused	423	404	450	428	436
Hagid	81	73	72	74	48
Apellatsioonkaebused	162	136	161	111	206
Ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitlevad kaebused	13	3	5		9
Taotlused arvamuse saamiseks		1	2	1	3
Erimenetlused[2]	9	15	9	8	11
Kokku	**688**	**632**	**699**	**622**	**713**
Ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	3		1	3	2

1| Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

2| Erimenetlusteks loetakse: tasuta õigusabi, kohtukulude kindlaksmääramine, kohtulahendi parandamine, kaja esitamine tagaseljaotsuse peale, kohtuotsuse vaidlustamine kolmanda isiku poolt, kohtulahendi tõlgendamine, teistmine, Üldkohtu lahendi teistmiseks tehtud peakohtujuristi ettepaneku läbivaatamine, arestimismenetlus, immuniteedivaldkonna kohtuasjad.

3. SAABUNUD KOHTUASJAD. HAGI VALDKONNAD (2015)[1]

	Eelotsusetaotlused	Hagid	Apellatsioonkaebused	Ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitlevad kaebused	Taotlused arvamuse saamiseks	Kokku	Erimenetlused
Asutamisvabadus	12					12	
Energeetika		1				1	
Euroopa Liidu välistegevus	3					3	
Hanked	22		2	2		26	
Institutsiooniõigus	2	6	13		3	24	
Intellektuaal- ja tööstusomand	22		66			88	
Isikute vaba liikumine	14	1				15	
Juurdepääs dokumentidele			6	1		7	
Kapitali vaba liikumine	5	1				6	
Kaubanduspoliitika	1		14			15	
Kaupade vaba liikumine	7	1				8	
Kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine (REACH-määrus)	1		4			5	
Keskkond	29	14	4			47	
Konkurents	6		32	2		40	
Liidu kodakondsus	6					6	
Liidu õiguse põhimõtted	12		1			13	
Majandus- ja rahapoliitika	1	1	9			11	
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus			3			3	
Maksustamine	43	6				49	
Põllumajandus	11	1	5			17	
Rahandussätted (eelarve, finantsraamistik, omavahendid, pettustevastane võitlus, ...)	3		3			6	
Rahvatervis	2		8			10	
Riigiabi	4		21	4		29	
Sotsiaalpoliitika	32					32	
Tarbijakaitse	39					39	
Teadusuuringud, tehnoloogia arendamine ja kosmos			1			1	
Teenuste osutamise vabadus	21	3				24	
Tolliliit ja ühine tollitariifistik	27		2			29	
Tööstuspoliitika	12					12	
Transport	19	6	2			27	
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	50	2				52	
Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus	6	1				7	
Õigusaktide ühtlustamine	20	2				22	
Õigusalane koostöö tsiviilasjades	1					1	
Äriühinguõigus	1					1	
Ühine kalanduspoliitika		1				1	
Ühine välis- ja julgeolekupoliitika	2		10			12	
Ülemeremaade ja -territooriumide assotsieerimine		1				1	
ELTL	**436**	**48**	**206**	**9**	**3**	**702**	
Menetlus							9
Privileegid ja immuniteedid							2
Muu							**11**
KÕIK KOKKU	**436**	**48**	**206**	**9**	**3**	**702**	**11**

1| Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

4. SAABUNUD KOHTUASJAD. LIIKMESRIIGI KOHUSTUSTE RIKKUMISE HAGID (2011–2015)[1]

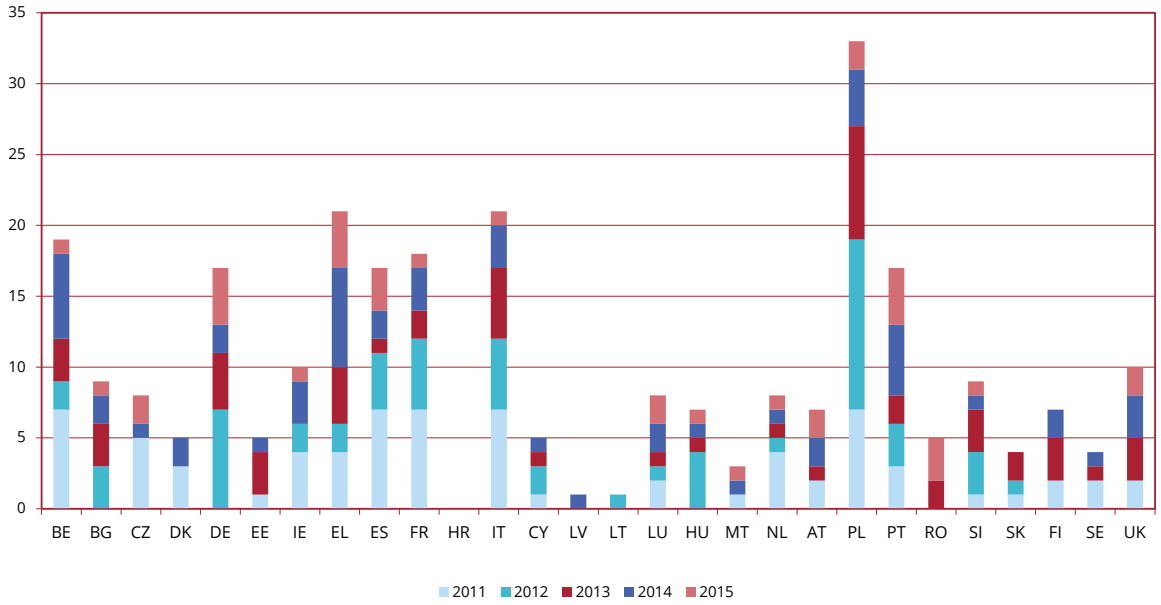

	2011	2012	2013	2014	2015
Belgia	7	2	3	6	1
Bulgaaria		3	3	2	1
Tšehhi Vabariik	5			1	2
Taani	3			2	
Saksamaa		7	4	2	4
Eesti	1		3	1	
Iirimaa	4	2		3	1
Kreeka	4	2	4	7	4
Hispaania	7	4	1	2	3
Prantsusmaa	7	5	2	3	1
Horvaatia					
Itaalia	7	5	5	3	1
Küpros	1	2	1	1	
Läti				1	
Leedu		1			
Luksemburg	2	1	1	2	2
Ungari		4	1	1	1
Malta	1			1	1
Madalmaad	4	1	1	1	1
Austria	2		1	2	2
Poola	7	12	8	4	2
Portugal	3	3	2	5	4
Rumeenia			2		3
Sloveenia	1	3	3	1	1
Slovakkia	1	1	2		
Soome	2		3	2	
Rootsi	2		1	1	
Ühendkuningriik	2		3	3	2
Kokku	**73**	**58**	**54**	**57**	**37**

1| Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

5. LÕPETATUD KOHTUASJAD. MENETLUSE LIIGID (2011–2015)[1]

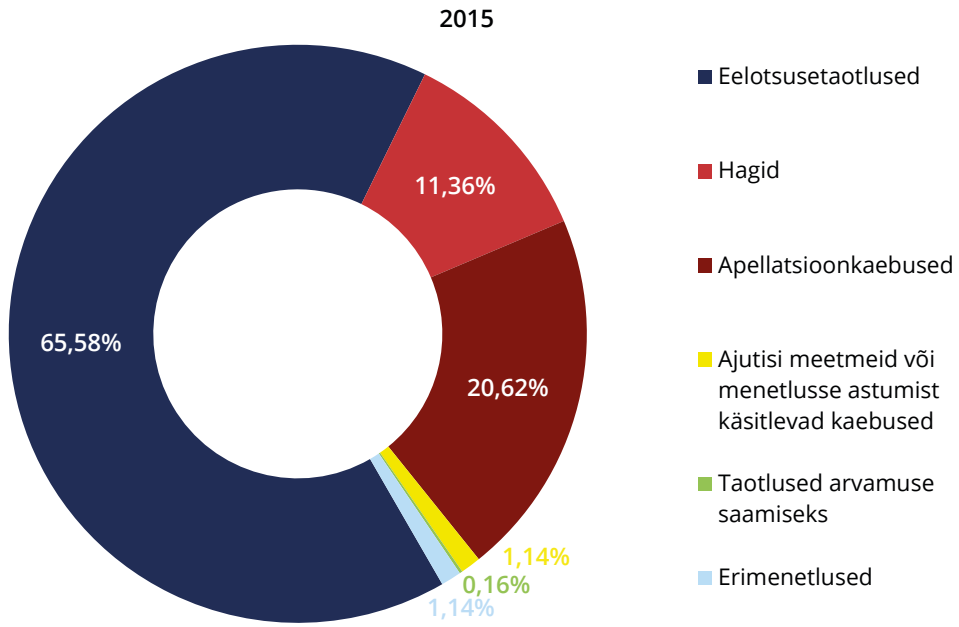

	2011	2012	2013	2014	2015
Eelotsusetaotlused	388	386	413	476	404
Hagid	117	70	110	76	70
Apellatsioonkaebused	117	117	155	157	127
Ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitlevad kaebused	7	12	5	1	7
Taotlused arvamuse saamiseks	1		1	2	1
Erimenetlused	8	10	17	7	7
Kokku	**638**	**595**	**701**	**719**	**616**

1| Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

6. LÕPETATUD KOHTUASJAD. KOHTUOTSUSED, KOHTUMÄÄRUSED, ARVAMUSED (2015)[1]

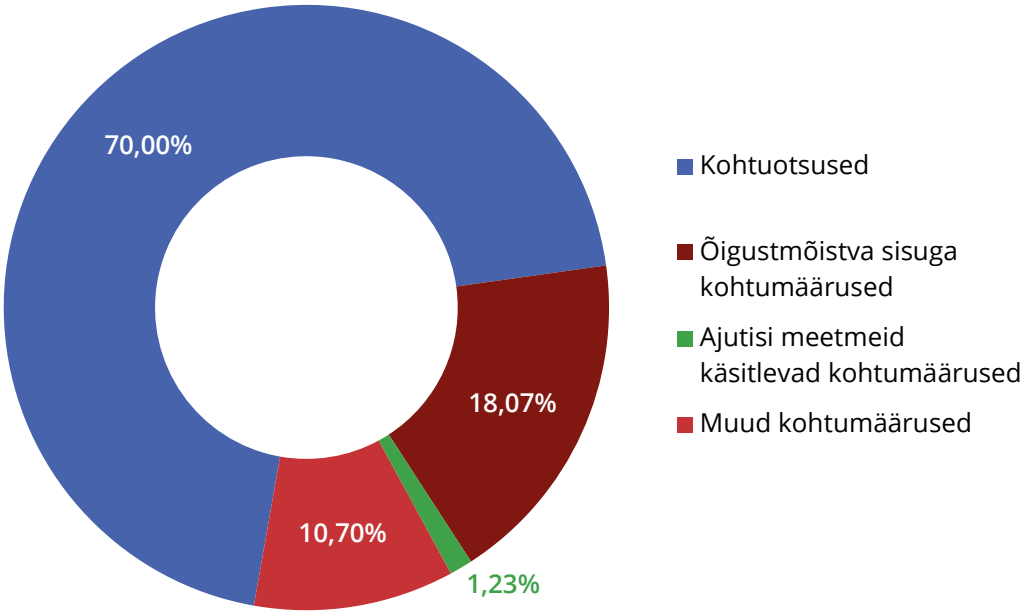

	Kohtuotsused	Õigustmõistva sisuga kohtumäärused[2]	Ajutisi meetmeid käsitlevad määrused[3]	Muud kohtumäärused[4]	Taotlused arvamuse saamiseks	Kokku
Eelotsusetaotlused	296	47		34		377
Hagid	48			16		64
Apellatsioonkaebused	54	51		9		114
Ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitlevad kaebused			7			7
Taotlused arvamuse saamiseks				1		1
Erimenetlused	1	5		1		7
Kokku	**399**	**103**	**7**	**61**		**570**

1| Mainitud arvud (netoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestades üksteisega seotud liidetud kohtuasju (mitu liidetud kohtuasja = üks kohtuasi).

2| Menetlust lõpetavad kohtumäärused, välja arvatud kohtuasja registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise kohtumäärused.

3| Kohtumäärused, mis on tehtud ELTL artiklite 278 ja 279 (endised EÜ artiklid 242 ja 243) või ELTL artikli 280 (endine EÜ artikkel 244) või Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu vastavate sätete kohaselt esitatud taotluste või ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitleva määruse peale esitatud kaebuse alusel.

4| Kohtumäärused, mis lõpetavad menetluse registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise tõttu.

7. LÕPETATUD KOHTUASJAD. KOHTUKOOSSEIS (2011–2015)[1]

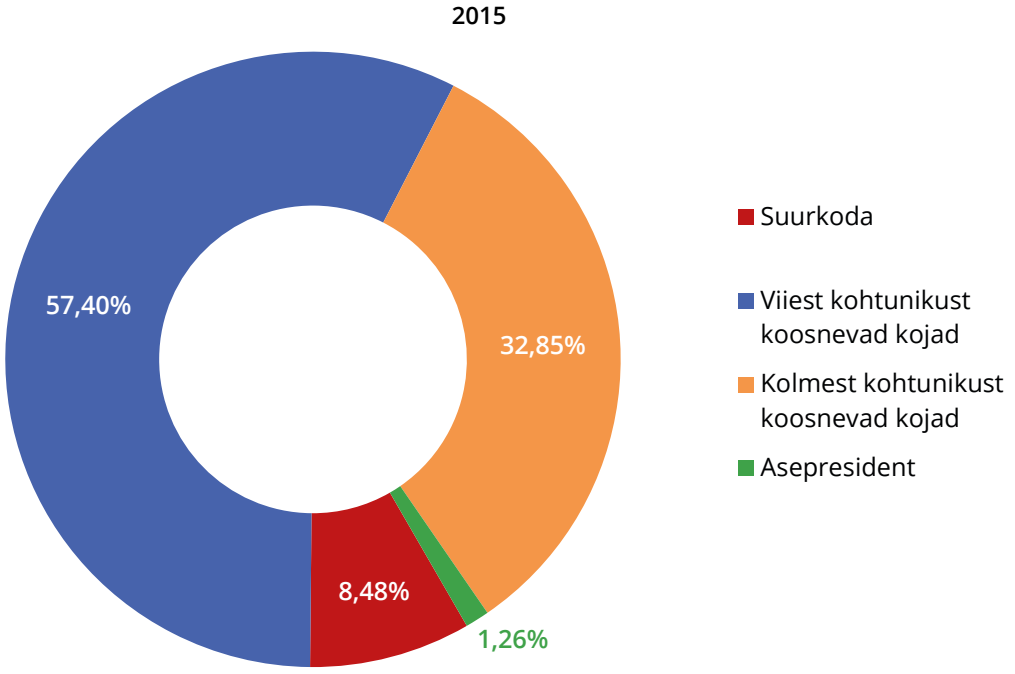

	2011			2012			2013			2014			2015		
	Kohtuotsused/arvamused	Kohtumäärused[2]	Kokku	Kohtuotsused/arvamused	Kohtumäärused[2]	Kokku	Kohtuotsused/arvamused	Kohtumäärused[2]	Kokku	Kohtuotsused/arvamused	Kohtumäärused[2]	Kokku	Kohtuotsused/arvamused	Kohtumäärused[2]	Kokku
Täiskogu	1		1	1		1				1		1			
Suurkoda	62		62	47		47	52		52	51	3	54	47		47
Viiest kohtunikust koosnevad kojad	290	10	300	275	8	283	348	18	366	320	20	340	298	20	318
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	91	86	177	83	97	180	91	106	197	110	118	228	93	89	182
President		4	4		12	12									
Asepresident								5	5		1	1		7	7
Kokku	**444**	**100**	**544**	**406**	**117**	**523**	**491**	**129**	**620**	**482**	**142**	**624**	**438**	**116**	**554**

1| Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

2| Menetlust lõpetavad kohtumäärused, välja arvatud kohtuasja registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise kohtumäärused.

8. KOHTUOTSUSE, ARVAMUSE VÕI ÕIGUSTMÕISTVA SISUGA KOHTUMÄÄRUSEGA LÕPETATUD KOHTUASJAD (2011–2015)[1] [2]

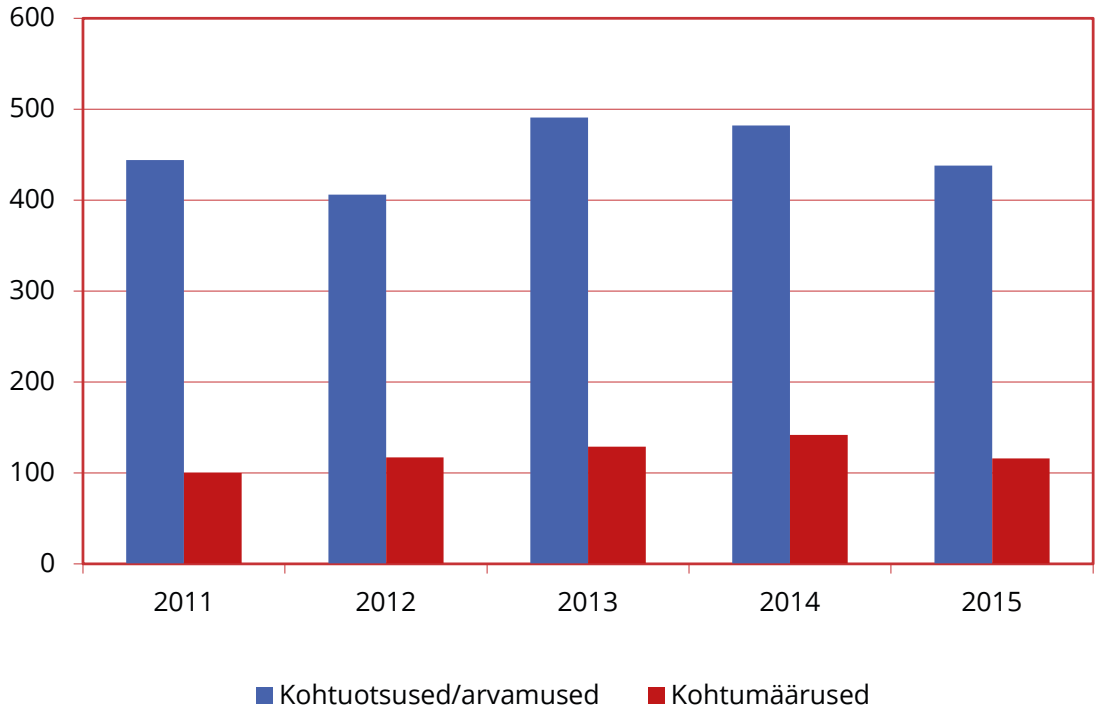

	2011	2012	2013	2014	2015
Kohtuotsused/arvamused	444	406	491	482	438
Kohtumäärused	100	117	129	142	116
Kokku	**544**	**523**	**620**	**624**	**554**

1| Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

2| Menetlust lõpetavad kohtumäärused, välja arvatud kohtuasja registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise kohtumäärused.

9. KOHTUOTSUSE, ARVAMUSE VÕI ÕIGUSTMÕISTVA SISUGA KOHTUMÄÄRUSEGA LÕPETATUD KOHTUASJAD. HAGI VALDKONNAD (2011–2015)[1]

	2011	2012	2013	2014	2015
Asutamisvabadus	21	6	13	9	17
Energeetika	2		1	3	2
Euroopa Liidu välistegevus	8	5	4	6	1
Hanked	7	12	12	13	14
Haridus, kutseõpe, noorsugu ja sport		1		1	1
Institutsiooniõigus	20	27	31	18	27
Intellektuaal- ja tööstusomand	47	46	43	69	51
Isikute vaba liikumine	9	18	15	20	13
Juurdepääs dokumentidele	2	5	6	4	3
Kapitali vaba liikumine	14	21	8	6	8
Kaubanduspoliitika	2	8	6	7	4
Kaupade vaba liikumine	8	7	1	10	9
Kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine (REACH-määrus)	1			5	1
Keskkond[3]	35	27	35	30	27
Keskkond ja tarbijakaitse[3]	25	1			
Konkurents	19	30	42	28	23
Liidu kodakondsus	7	8	12	9	4
Liidu õiguse põhimõtted	15	7	17	23	12
Majandus- ja rahapoliitika		3		1	3
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus		3	6	8	4
Maksustamine	49	64	74	52	55
Põllumajandus	23	22	33	29	20
Rahandussätted (eelarve, finantsraamistik, omavahendid, pettustevastane võitlus, ...)[2]	4	3	2	5	1
Rahvatervis	3	1	2	3	5
Riigiabi	48	10	34	41	26
Sotsiaalpoliitika	36	28	27	51	30

1| Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

2| Rubriigid „Ühenduste eelarve“ ja „Ühenduste omavahendid“ on pärast 1. detsembrit 2009 saabunud kohtuasjade osas ühendatud rubriigiga „Rahandussätted“.

3| Rubriik „Keskkond ja tarbijakaitse“ on pärast 1. detsembrit 2009 saabunud kohtuasjade osas jagatud kaheks eraldi rubriigiks.

4| Rubriigid „Ühine tollitariifistik“ ja „Tolliliit“ on pärast 1. detsembrit 2009 saabunud kohtuasjade osas liidetud üheks rubriigiks.

Tarbijakaitse[3]	4	9	19	20	29
Teadusuuringud, tehnoloogia arendamine ja kosmos		1	1		1
Teenuste osutamise vabadus	27	29	16	11	17
Tolliliit ja ühine tollitariifistik[4]	19	19	11	21	20
Tööhõive					1
Tööstuspoliitika	9	8	15	3	9
Transport	7	14	17	18	9
Turism		1			
Uute riikide ühinemine	1	2			
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	24	37	46	51	49
Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus	8	8	12	6	14
Õigusaktide ühtlustamine	15	12	24	25	24
Äriühinguõigus	8	1	4	3	1
Ühenduste omavahendid[2]	2				
Ühine kalanduspoliitika	1			5	3
Ühine tollitariifistik[4]	2				
Ühine välis- ja julgeolekupoliitika	3	9	12	3	6
EÜ asutamisleping / ELTL	**535**	**513**	**601**	**617**	**544**
EL leping	1				
ESTÜ asutamisleping	1				
Euratomi asutamisleping					1
Menetlus	5	7	14	6	4
Personalieeskirjad			5	1	3
Privileegid ja immuniteedid	2	3			2
Muu	7	10	19	7	9
KÕIK KOKKU	**544**	**523**	**620**	**624**	**554**

1| Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

2| Rubriigid „Ühenduste eelarve" ja „Ühenduste omavahendid" on pärast 1. detsembrit 2009 saabunud kohtuasjade osas ühendatud rubriigiga „Rahandussätted".

3| Rubriik „Keskkond ja tarbijakaitse" on pärast 1. detsembrit 2009 saabunud kohtuasjade osas jagatud kaheks eraldi rubriigiks.

4| Rubriigid „Ühine tollitariifistik" ja „Tolliliit" on pärast 1. detsembrit 2009 saabunud kohtuasjade osas liidetud üheks rubriigiks.

10. KOHTUOTSUSE, ARVAMUSE VÕI ÕIGUSTMÕISTVA SISUGA KOHTUMÄÄRUSEGA LÕPETATUD KOHTUASJAD. HAGI VALDKONNAD (2015)[1]

Asutamisvabadus	12	5	17
Energeetika	2		2
Euroopa Liidu välistegevus	1		1
Hanked	12	2	14
Haridus, kutseõpe, noorsugu ja sport	1		1
Institutsiooniõigus	21	6	27
Intellektuaal- ja tööstusomand	21	30	51
Isikute vaba liikumine	13		13
Juurdepääs dokumentidele	3		3
Kapitali vaba liikumine	8		8
Kaubanduspoliitika	4		4
Kaupade vaba liikumine	6	3	9
Kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine (REACH-määrus)	1		1
Keskkond[4]	24	3	27
Konkurents	15	8	23
Liidu kodakondsus	3	1	4
Liidu õiguse põhimõtted	4	8	12
Majandus- ja rahapoliitika	2	1	3
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus	4		4
Maksustamine	48	7	55
Põllumajandus	16	4	20
Rahandussätted (eelarve, finantsraamistik, omavahendid, pettustevastane võitlus, ...)[3]	1		1
Rahvatervis	5		5
Riigiabi	16	10	26
Sotsiaalpoliitika	27	3	30
Tarbijakaitse[4]	24	5	29

1 | Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

2 | Menetlust lõpetavad kohtumäärused, välja arvatud kohtuasja registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise kohtumäärused.

3 | Rubriigid „Ühenduste eelarve" ja „Ühenduste omavahendid" on pärast 1. detsembrit 2009 saabunud kohtuasjade osas ühendatud rubriigiga „Rahandussätted".

4 | Rubriik „Keskkond ja tarbijakaitse" on pärast 1. detsembrit 2009 saabunud kohtuasjade osas jagatud kaheks eraldi rubriigiks.

5 | Rubriigid „Ühine tollitariifistik" ja „Tolliliit" on pärast 1. detsembrit 2009 saabunud kohtuasjade osas liidetud üheks rubriigiks.

Teadusuuringud, tehnoloogia arendamine ja kosmos	1		1
Teenuste osutamise vabadus	14	3	17
Tolliliit ja ühine tollitariifistik[5]	18	2	20
Tööhõive		1	1
Tööstuspoliitika	9		9
Transport	9		9
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	46	3	49
Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus	11	3	14
Õigusaktide ühtlustamine	23	1	24
Äriühinguõigus	1		1
Ühine kalanduspoliitika	2	1	3
Ühine välis- ja julgeolekupoliitika	5	1	6
EÜ asutamisleping / ELTL	**433**	**111**	**544**
Euratomi asutamisleping	**1**		**1**
Menetlus		4	4
Personalieeskirjad	3		3
Privileegid ja immuniteedid	1	1	2
Muu	**4**	**5**	**9**
KÕIK KOKKU	**438**	**116**	**554**

1| Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

2| Menetlust lõpetavad kohtumäärused, välja arvatud kohtuasja registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise kohtumäärused.

3| Rubriigid „Ühenduste eelarve“ ja „Ühenduste omavahendid“ on pärast 1. detsembrit 2009 saabunud kohtuasjade osas ühendatud rubriigiga „Rahandussätted“.

4| Rubriik „Keskkond ja tarbijakaitse“ on pärast 1. detsembrit 2009 saabunud kohtuasjade osas jagatud kaheks eraldi rubriigiks.

5| Rubriigid „Ühine tollitariifistik“ ja „Tolliliit“ on pärast 1. detsembrit 2009 saabunud kohtuasjade osas liidetud üheks rubriigiks.

11. LÕPETATUD KOHTUASJAD. KOHTUOTSUSED LIIKMESRIIGI KOHUSTUSTE RIKKUMISE KOHTA: KOHTULAHENDI SISU (2011–2015)[1]

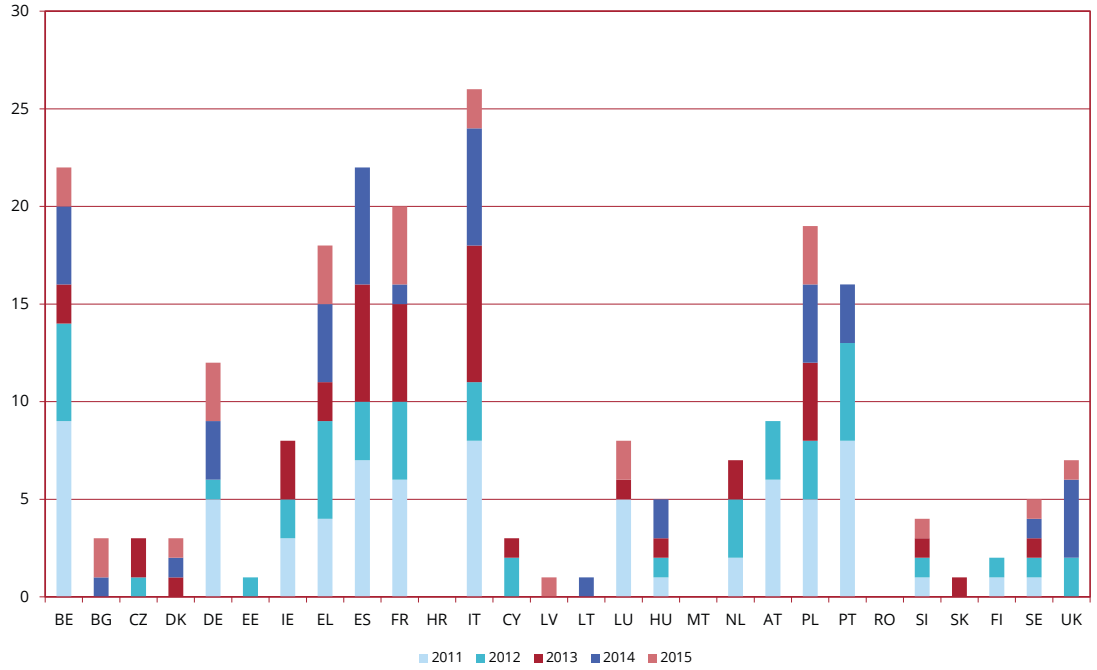

	2011		2012		2013		2014		2015	
	Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Rahuldatud	Rahuldamata jäetud
Belgia	9	**1**	5	**1**	2	**1**	4		2	
Bulgaaria							1	**1**	2	
Tšehhi Vabariik			1		2	**2**				
Taani					1	**1**	1		1	
Saksamaa	5		1	**2**		**2**	3	**1**	3	
Eesti			1							
Iirimaa	3		2		3	**1**				**1**
Kreeka	4		5		2	**1**	4		3	
Hispaania	7	**1**	3		6		6			
Prantsusmaa	6		4		5	**3**	1		4	
Horvaatia										
Itaalia	8	**1**	3		7	**1**	6		2	
Küpros		**1**	2		1					
Läti									1	
Leedu							1			
Luksemburg	5				1	**1**			2	
Ungari	1	**1**	1		1		2			
Malta		**1**								
Madalmaad	2		3	**1**	2	**2**		**1**		
Austria	6		3			**1**				
Poola	5		3		4	**2**	4		3	**1**
Portugal	8	**1**	5			**1**	3			
Rumeenia		**1**								
Sloveenia	1		1		1				1	
Slovakkia		**1**		**1**	1					**2**
Soome	1		1			**2**				
Rootsi	1		1		1	**1**	1		1	
Ühendkuningriik			2			**1**	4		1	**1**
Kokku	**72**	**9**	**47**	**5**	**40**	**23**	**41**	**3**	**26**	**5**

1 | Mainitud arvud (netoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestades üksteisega seotud liidetud kohtuasju (mitu liidetud kohtuasja = üks kohtuasi).

12. LÕPETATUD KOHTUASJAD. MENETLUSAEG (2011–2015) KUUDES[1]

(KOHTUOTSUSED JA ÕIGUSTMÕISTVA SISUGA KOHTUMÄÄRUSED)

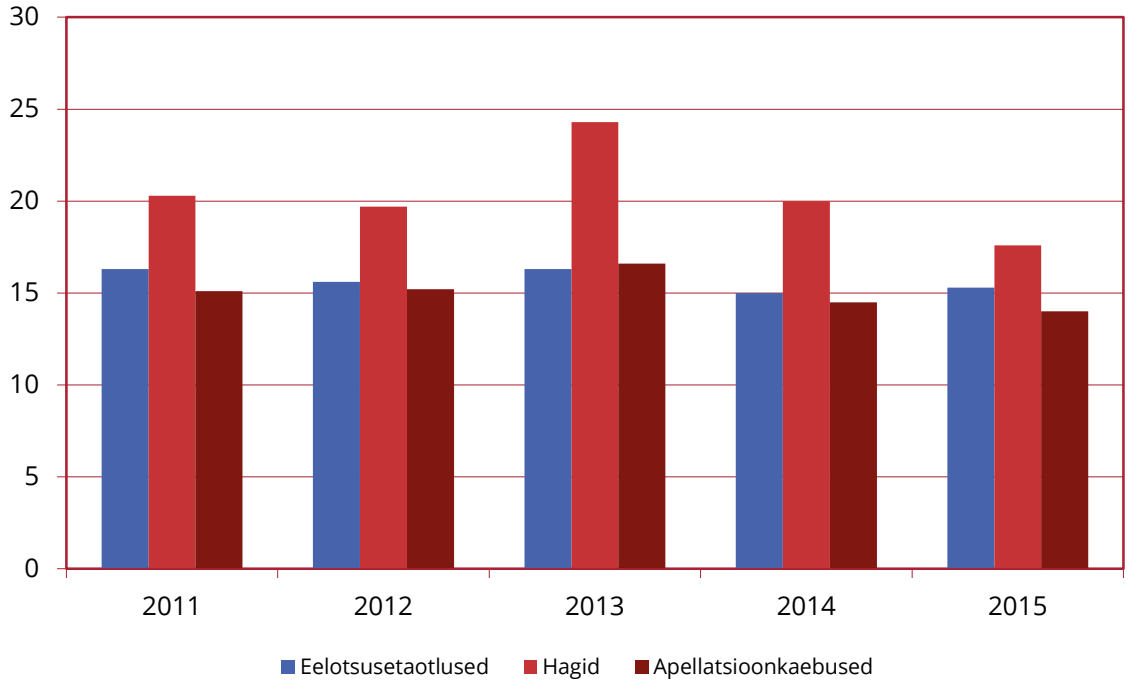

	2011	2012	2013	2014	2015
Eelotsusetaotlused	16,3	15,6	16,3	15,0	15,3
Eelotsuse kiirmenetlused	2,5	1,9	2,2	2,2	1,9
Hagid	20,3	19,7	24,3	20,0	17,6
Apellatsioonkaebused	15,1	15,2	16,6	14,5	14,0

1| Menetlusaja arvutamisel on välja jäetud: kohtuasjad, milles on tehtud vaheotsus või menetlustoiming; arvamused; erimenetlused (st tasuta õigusabi, kohtukulude kindlaksmääramine, kaja esitamine tagaseljaotsuse peale, kohtulahendi vaidlustamine kolmanda isiku poolt, kohtulahendi tõlgendamine, teistmine, Üldkohtu lahendi teistmiseks tehtud peakohtujuristi ettepaneku läbivaatamine, arestimismenetlus ja immuniteedivaldkonna kohtuasjad); kohtuasjad, mis lõpevad registrist kustutamise, otsuse tegemise vajaduse äralangemise või kohtuasja Üldkohtule saatmise määrusega; ajutiste meetmete kohaldamise menetlused ning ajutisi meetmeid ja menetlusse astumist käsitlevad kaebused.

13. MENETLUSES OLEVAD KOHTUASJAD 31. DETSEMBRI SEISUGA. MENETLUSE LIIGID (2011–2015)[1]

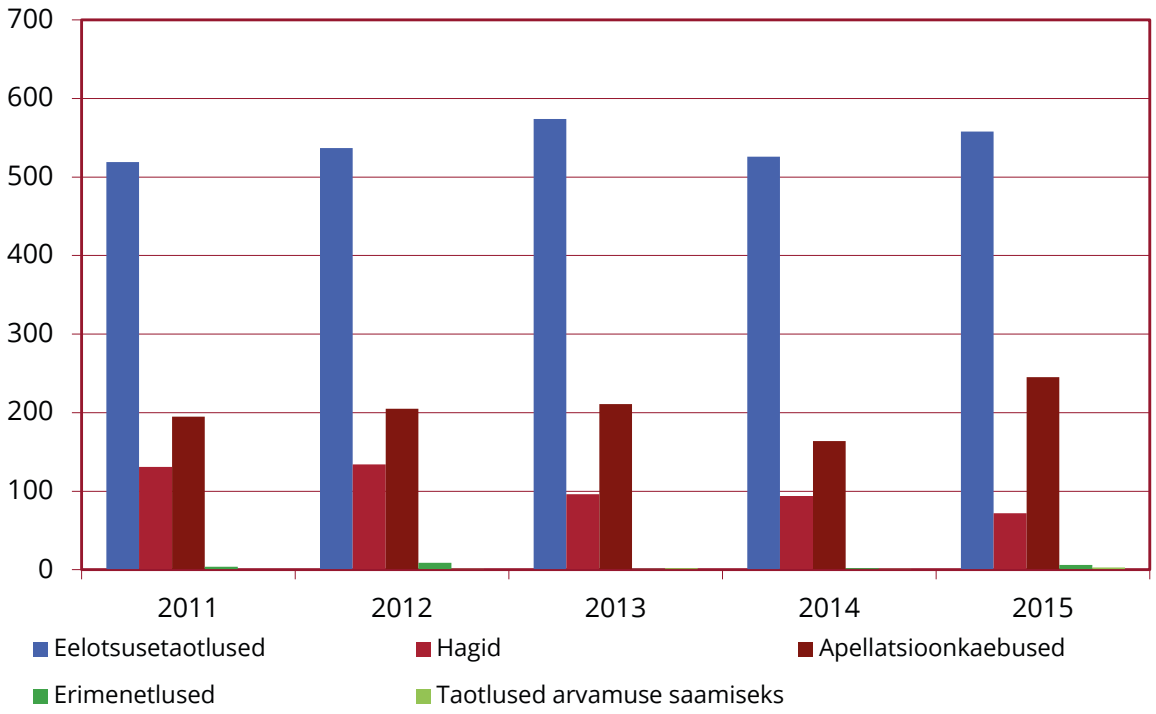

	2011	2012	2013	2014	2015
Eelotsusetaotlused	519	537	574	526	558
Hagid	131	134	96	94	72
Apellatsioonkaebused	195	205	211	164	245
Erimenetlused	4	9	1	2	6
Taotlused arvamuse saamiseks		1	2	1	3
Kokku	**849**	**886**	**884**	**787**	**884**

1| Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

14. MENETLUSES OLEVAD KOHTUASJAD 31. DETSEMBRI SEISUGA. KOHTUKOOSSEIS (2011–2015)[1]

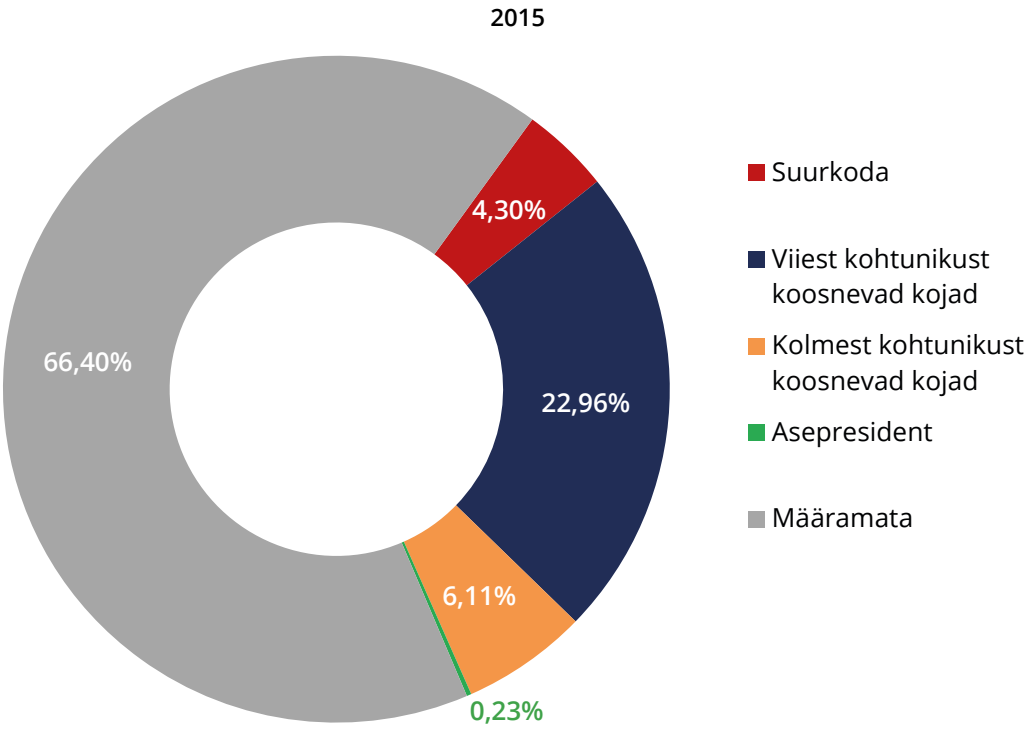

	2011	2012	2013	2014	2015
Suurkoda	42	44	37	33	38
Viiest kohtunikust koosnevad kojad	157	239	190	176	203
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	23	42	51	44	54
President	10				
Asepresident		1	1		2
Määramata	617	560	605	534	587
Kokku	**849**	**886**	**884**	**787**	**884**

1| Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

15. MUU. KIIRENDATUD MENETLUSED (2011–2015)[1]

	2011		2012		2013		2014		2015	
	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine
Hagid			1			1				
Eelotsusetaotlused	2	7	1	5		16	2	10	2	14
Apellatsioonkaebused		5		1						
Kokku	**2**	**12**	**2**	**6**		**17**	**2**	**10**	**2**	**14**

1| Kohtuasjad, milles on vastaval aastal tehtud otsus või kohtumäärus kiirendatud menetluse kohaldamise taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise kohta.

16. MUU. EELOTSUSE KIIRMENETLUSED (2011–2015)[1]

	2011		2012		2013		2014		2015	
	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine	Kohaldamine	Kohaldamata jätmine
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	2	5	4	1	2	3	4	1	5	5
Õigusaktide ühtlustamine								1		
Kokku	**2**	**5**	**4**	**1**	**2**	**3**	**4**	**2**	**5**	**5**

1| Kohtuasjad, milles on vastaval aastal tehtud otsus kiirmenetluse kohaldamise taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise kohta.

17. MUU. AJUTISTE MEETMETE KOHALDAMINE (2015)[1]

	Esitatud ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	Ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitlevad kaebused	Kohtulahendi sisu	
			Kohaldamata jätmine	Kohaldamine
Juurdepääs dokumentidele		1		
Riigiabi		4	4	
Konkurents	2	2	1	
Hanked		2	2	
KÕIK KOKKU	**2**	**9**	**7**	

1 | Mainitud arvud (netoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestades üksteisega seotud liidetud kohtuasju (mitu liidetud kohtuasja = üks kohtuasi).

18. KOHTU TEGEVUSE ÜLDINE ARENG (1952–2015). SAABUNUD KOHTUASJAD JA KOHTUOTSUSED.

Aastad	Saabunud kohtuasjad[1]							Kohtuotsused/ arvamused[2]
	Eelotsusetaotlused	Hagid	Apellatsioonkaebused	Ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitlevad kaebused	Taotlused arvamuse saamiseks	Kokku	Ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	
1953		4				4		
1954		10				10		2
1955		9				9	2	4
1956		11				11	2	6
1957		19				19	2	4
1958		43				43		10
1959		46			1	47	5	13
1960		22			1	23	2	18
1961	1	24			1	26	1	11
1962	5	30				35	2	20
1963	6	99				105	7	17
1964	6	49				55	4	31
1965	7	55				62	4	52
1966	1	30				31	2	24
1967	23	14				37		24
1968	9	24				33	1	27
1969	17	60				77	2	30
1970	32	47				79		64
1971	37	59				96	1	60
1972	40	42				82	2	61
1973	61	131				192	6	80
1974	39	63				102	8	63
1975	69	61			1	131	5	78
1976	75	51			1	127	6	88
1977	84	74				158	6	100
1978	123	146			1	270	7	97
1979	106	1.218				1.324	6	138
1980	99	180				279	14	132
1981	108	214				322	17	128
1982	129	217				346	16	185
1983	98	199				297	11	151
1984	129	183				312	17	165
1985	139	294				433	23	211
1986	91	238				329	23	174

>>>

1| Brutoarvud; erimenetlusi ei ole arvestatud.

2| Netoarvud.

Aastad	Saabunud kohtuasjad[1]							Kohtuotsused/ arvamused[2]
	Eelotsusetaotlused	Hagid	Apellatsioonkaebused	Ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitlevad kaebused	Taotlused arvamuse saamiseks	Kokku	Ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	
1987	144	251				395	21	208
1988	179	193				372	17	238
1989	139	244				383	19	188
1990	141	221	15	1		378	12	193
1991	186	140	13	1	2	342	9	204
1992	162	251	24	1	2	440	5	210
1993	204	265	17			486	13	203
1994	203	125	12	1	3	344	4	188
1995	251	109	46	2		408	3	172
1996	256	132	25	3		416	4	193
1997	239	169	30	5		443	1	242
1998	264	147	66	4		481	2	254
1999	255	214	68	4		541	4	235
2000	224	197	66	13	2	502	4	273
2001	237	187	72	7		503	6	244
2002	216	204	46	4		470	1	269
2003	210	277	63	5	1	556	7	308
2004	249	219	52	6	1	527	3	375
2005	221	179	66	1		467	2	362
2006	251	201	80	3		535	1	351
2007	265	221	79	8		573	3	379
2008	288	210	77	8	1	584	3	333
2009	302	143	105	2	1	553	1	376
2010	385	136	97	6		624	3	370
2011	423	81	162	13		679	3	370
2012	404	73	136	3	1	617		357
2013	450	72	161	5	2	690	1	434
2014	428	74	111		1	614	3	416
2015	436	48	206	9	3	702	2	399
Kokku	**9146**	**8949**	**1895**	**115**	**26**	**20 131**	**361**	**10 612**

1| Brutoarvud; erimenetlusi ei ole arvestatud.

2| Netoarvud.

19. KOHTU TEGEVUSE ÜLDINE ARENG (1952–2015). ESITATUD EELOTSUSETAOTLUSED (LIIKMESRIIKIDE JA AASTATE LÕIKES)

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Muud[1]	Kokku
1961																			1											1
1962																			5											5
1963																1			5											6
1964												2							4											6
1965					4					2									1											7
1966																			1											1
1967	5				11					3						1			3											23
1968	1				4					1		1							2											9
1969	4				11					1						1														17
1970	4				21					2		2							3											32
1971	1				18					6		5				1			6											37
1972	5				20					1		4							10											40
1973	8				37					4		5				1			6											61
1974	5				15					6		5							7									1		39
1975	7			1	26					15		14				1			4									1		69
1976	11				28		1			8		12							14									1		75
1977	16			1	30		2			14		7							9									5		84
1978	7			3	46		1			12		11							38									5		123
1979	13			1	33		2			18		19				1			11									8		106
1980	14			2	24		3			14		19							17									6		99
1981	12			1	41					17		11				4			17									5		108
1982	10			1	36					39		18							21									4		129
1983	9			4	36		2			15		7							19									6		98
1984	13			2	38		1			34		10							22									9		129
1985	13				40		2			45		11				6			14									8		139
1986	13			4	18		4	2	1	19		5				1			16									8		91

1| Kohtuasi C-265/00, *Campina Melkunie (Cour de justice Benelux* vs. *Benelux Gerechtshof)*.
Kohtuasi C-196/09, *Miles jt* (Euroopa koolide pretensioonide nõukogu).
Kohtuasi C-169/15, *Montis Design (Cour de justice Benelux* vs. *Benelux Gerechtshof)*.

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Muud[1]	Kokku
1987	15			5	32		2	17	1	36		5				3			19									9		144
1988	30			4	34				1	38		28				2			26									16		179
1989	13			2	47		1	2	2	28		10				1			18			1						14		139
1990	17			5	34		4	2	6	21		25				4			9			2						12		141
1991	19			2	54		2	3	5	29		36				2			17			3						14		186
1992	16			3	62			1	5	15		22				1			18			1						18		162
1993	22			7	57		1	5	7	22		24				1			43			3						12		204
1994	19			4	44		2		13	36		46				1			13			1						24		203
1995	14			8	51		3	10	10	43		58				2			19	2		5					6	20		251
1996	30			4	66			4	6	24		70				2			10	6		6				3	4	21		256
1997	19			7	46		1	2	9	10		50				3			24	35		2				6	7	18		239
1998	12			7	49		3	5	55	16		39				2			21	16		7				2	6	24		264
1999	13			3	49		2	3	4	17		43				4			23	56		7				4	5	22		255
2000	15			3	47		2	3	5	12		50							12	31		8				5	4	26	1	224
2001	10			5	53		1	4	4	15		40				2			14	57		4				3	4	21		237
2002	18			8	59			7	3	8		37				4			12	31		3				7	5	14		216
2003	18			3	43		2	4	8	9		45				4			28	15		1				4	4	22		210
2004	24			4	50		1	18	8	21		48				1	2		28	12		1				4	5	22		249
2005	21		1	4	51		2	11	10	17		18				2	3		36	15	1	2				4	11	12		221
2006	17		3	3	77		1	14	17	24		34			1	1	4		20	12	2	3			1	5	2	10		251
2007	22	1	2	5	59	2	2	8	14	26		43			1		2		19	20	7	3	1		1	5	6	16		265
2008	24		1	6	71	2	1	9	17	12		39	1	3	3	4	6		34	25	4	1				4	7	14		288
2009	35	8	5	3	59	2		11	11	28		29	1	4	3		10	1	24	15	10	3	1	2	1	2	5	28	1	302
2010	37	9	3	10	71		4	6	22	33		49		3	2	9	6		24	15	8	10	17	1	5	6	6	29		385
2011	34	22	5	6	83	1	7	9	27	31		44		10	1	2	13		22	24	11	11	14	1	3	12	4	26		423
2012	28	15	7	8	68	5	6	1	16	15		65		5	2	8	18	1	44	23	6	14	13		9	3	8	16		404
2013	26	10	7	6	97	3	4	5	26	24		62	3	5	10		20		46	19	11	14	17	1	4	4	12	14		450
2014	23	13	6	10	87		5	4	41	20	1	52	2	7	6		23		30	18	14	8	28	4	3	8	3	12		428
2015	32	5	8	7	79	2	8	2	36	25	5	47		9	8	7	14		40	23	15	8	18	5	5	4	7	16	1	436
Kokku	**794**	**83**	**48**	**172**	**2216**	**17**	**85**	**172**	**390**	**931**	**6**	**1326**	**7**	**46**	**37**	**90**	**121**	**2**	**949**	**470**	**89**	**132**	**109**	**14**	**32**	**95**	**121**	**589**	**3**	**9146**

1 | Kohtuasi C-265/00, *Campina Melkunie* (*Cour de justice Benelux* vs. *Benelux Gerechtshof*). Kohtuasi C-196/09, *Miles jt* (Euroopa koolide pretensioonide nõukogu). Kohtuasi C-169/15, *Montis Design* (*Cour de justice Benelux* vs. *Benelux Gerechtshof*).

20. KOHTU TEGEVUSE ÜLDINE ARENG (1952–2015). ESITATUD EELOTSUSETAOTLUSED (LIIKMESRIIKIDE JA KOHTUTE LÕIKES)

			Kokku
Belgia	Cour constitutionnelle	32	
	Cour de cassation	93	
	Conseil d'État	76	
	Muud kohtuasutused	593	794
Bulgaaria	Върховен касационен съд	2	
	Върховен административен съд	14	
	Muud kohtuasutused	67	83
Tšehhi Vabariik	Ústavní soud		
	Nejvyšší soud	5	
	Nejvyšší správní soud	24	
	Muud kohtuasutused	19	48
Taani	Højesteret	35	
	Muud kohtuasutused	137	172
Saksamaa	Bundesverfassungsgericht	1	
	Bundesgerichtshof	202	
	Bundesverwaltungsgericht	117	
	Bundesfinanzhof	307	
	Bundesarbeitsgericht	32	
	Bundessozialgericht	76	
	Muud kohtuasutused	1481	2.216
Eesti	Riigikohus	6	
	Muud kohtuasutused	11	17
Iirimaa	Supreme Court	28	
	High Court	27	
	Muud kohtuasutused	30	85
Kreeka	Άρειος Πάγος	10	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	56	
	Muud kohtuasutused	106	172
Hispaania	Tribunal Constitucional	1	
	Tribunal Supremo	61	
	Muud kohtuasutused	328	390
Prantsusmaa	Conseil constitutionnel	1	
	Cour de cassation	118	
	Conseil d'État	99	
	Muud kohtuasutused	713	931

1| Kohtuasi C-265/00, *Campina Melkunie*.
Kohtuasi C-169/15, *Montis Design*.

2| Kohtuasi C-196/09, *Miles jt*.

Horvaatia	Ustavni sud		
	Vrhovni sud		
	Visoki upravni sud		
	Visoki prekršajni sud		
	Muud kohtuasutused	6	6
Itaalia	Corte Costituzionale	2	
	Corte suprema di Cassazione	132	
	Consiglio di Stato	126	
	Muud kohtuasutused	1066	1.326
Küpros	Ανώτατο Δικαστήριο	4	
	Muud kohtuasutused	3	7
Läti	Augstākā tiesa	21	
	Satversmes tiesa		
	Muud kohtuasutused	25	46
Leedu	Konstitucinis Teismas	1	
	Aukščiausiasis Teismas	14	
	Vyriausiasis administracinis teismas	11	
	Muud kohtuasutused	11	37
Luksemburg	Cour constitutionnelle	1	
	Cour de cassation	27	
	Cour administrative	27	
	Muud kohtuasutused	35	90
Ungari	Kúria	20	
	Fővárosi Ítélőtábla	6	
	Szegedi Ítélőtábla	2	
	Muud kohtuasutused	93	121
Malta	Qorti Kostituzzjonali		
	Qorti ta' l- Appel		
	Muud kohtuasutused	2	2
Madalmaad	Hoge Raad	271	
	Raad van State	107	
	Centrale Raad van Beroep	62	
	College van Beroep voor het Bedrijfsleven	154	
	Tariefcommissie	35	
	Muud kohtuasutused	320	949

Austria	Verfassungsgerichtshof	5	
	Oberster Gerichtshof	109	
	Verwaltungsgerichtshof	90	
	Muud kohtuasutused	266	470
Poola	Trybunał Konstytucyjny	1	
	Sąd Najwyższy	13	
	Naczelny Sąd Administracyjny	32	
	Muud kohtuasutused	43	89
Portugal	Supremo Tribunal de Justiça	4	
	Supremo Tribunal Administrativo	55	
	Muud kohtuasutused	73	132
Rumeenia	Înalta Curte de Casație și Justiție	9	
	Curtea de Apel	55	
	Muud kohtuasutused	45	109
Sloveenia	Ustavno sodišče	1	
	Vrhovno sodišče	8	
	Muud kohtuasutused	5	14
Slovakkia	Ústavný súd		
	Najvyšší súd	10	
	Muud kohtuasutused	22	32
Soome	Korkein oikeus	17	
	Korkein hallinto-oikeus	47	
	Työtuomioistuin	3	
	Muud kohtuasutused	28	95
Rootsi	Högsta Domstolen	19	
	Högsta förvaltningsdomstolen	7	
	Marknadsdomstolen	5	
	Arbetsdomstolen	4	
	Muud kohtuasutused	86	121
Ühendkuningriik	House of Lords	40	
	Supreme Court	7	
	Court of Appeal	81	
	Muud kohtuasutused	461	589
Muud	Cour de justice Benelux / Benelux Gerechtshof[1]	2	
	Euroopa koolide pretensioonide nõukogu[2]	1	3
Kokku			**9146**

1| Kohtuasi C-265/00, *Campina Melkunie*.
Kohtuasi C-169/15, *Montis Design*.

2| Kohtuasi C-196/09, *Miles jt*.

21. KOHTU TEGEVUSE ÜLDINE ARENG (1952–2015). ESITATUD LIIKMESRIIGI KOHUSTUSTE RIKKUMISE HAGID

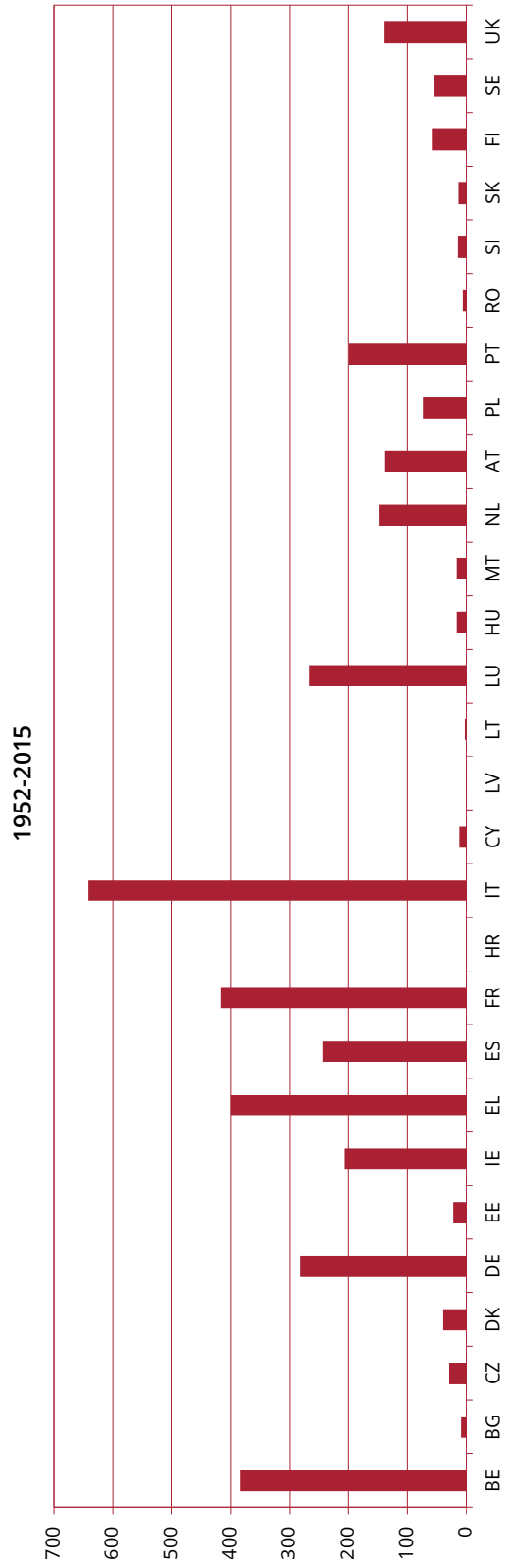

BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Kokku
383	9	30	40	282	22	206	400	244	416	0	642	12	1	3	266	16	16	147	138	73	199	6	14	13	57	54	139	3828

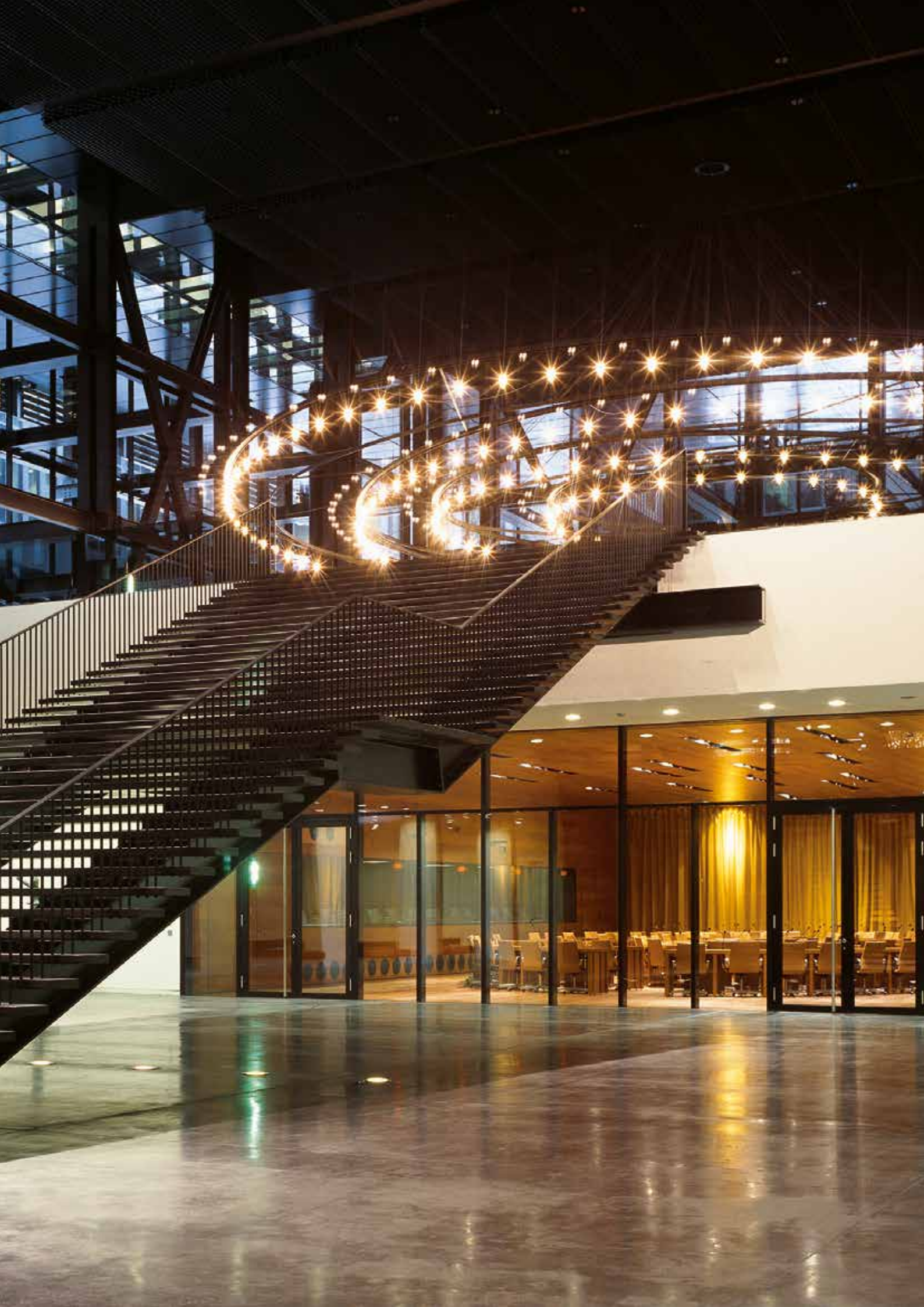

II PEATÜKK
ÜLDKOHUS

A | ÜLDKOHTU TEGEVUS 2015. AASTAL

President **Marc JAEGER**

Ehkki ennustamine on loomuldasa ebakindel tegevus, võib siiski liigse riskita väita, et aasta 2015 jääb Üldkohtu ajaloos tõenäoliselt määrava tähtsusega aastaks. Selles on osa kolmel olulisel sündmusel.

Esiteks saavutas Üldkohus mitme aasta jooksul läbiviidud reformide ja oma personali täieliku pühendumuse tulemusel samade vahenditega erakordseid tulemusi. Viis aastat tagasi ei oleks pea keegi suutnud ennustada, et 2015. aastal lahendab Üldkohus 987 kohtuasja, mis tähendab, et lahendatud kohtuasjade arv on alates aastast 2010 (527 lahendatud kohtuasja) suurenenud ligi 90% ning on üle 20% suurem kui eelmine ajalooline tulemus 2014. aastal (814 lahendatud kohtuasja).

Esitatud kohtuasjade arv näitab üldist kasvutendentsi, mis kehtib alates kohtu moodustamisest. 2015. aastal esitati 831 kohtuasja, mis on lähedal saabunud kohtuasjade rekordile, mis registreeriti 2014. aastal (912 kohtuasja). Ühel aastal esitatud kohtuasjade keskmine arv ajavahemikul 2013–2015 on seega 40% suurem, kui see oli ajavahemikul 2008–2010.

Produktiivsuse tõus oli siiski selline, et kohtul õnnestus menetluses olevate kohtuasjade arvu märkimisväärselt vähendada (1423 kohtuasjalt 2014. aastal 1267 kohtuasjale 2015. aastal, mis tähendab vähenemist rohkem kui 10%). Kohtu tegevuse peamiste näitajate seas tuleb samuti esile tuua menetlusaja jätkuvat lühendamist (23,4 kuult 2014. aastal 20,6 kuuni 2015. aastal, mis näitab vähenemist 10%), mis sai alguse 2013. aastal.

Teiseks jõustus 1. juulil 2015 Üldkohtu uus kodukord, mis asendas Üldkohtu esimese, 2. mail 1991 vastu võetud kodukorra, mida oli korduvalt muudetud. Uues kodukorras on teatud menetlusnorme selgemaks muudetud ja lihtsustatud ning kogu esitusviis ümber korraldatud. Kodukorda on lisatud ka uusi sätteid, et muuta menetluse läbiviimine tõhusamaks sujuva ja kaasaegse ning kohtuasja poolte menetlusõigusi austava õigusemõistmise huvides.

Aasta 2015 oli ka Üldkohtu struktuurireformi aasta. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2015. aasta määrus (EL, Euratom) nr 2015/2422, millega muudetakse protokolli nr 3 Euroopa Liidu Kohtu põhikirja kohta,[1] näeb ette Üldkohtu kohtunike arvu suurendamise kolmes etapis, et saavutada 2019. aasta septembriks kohtunike arvu kahekordistumine. Euroopa Liidu ja tema teenistujate vaheliste vaidluste esimeses astmes lahendamise pädevus antakse Üldkohtule üle koos seitsme praegu Avaliku Teenistuse Kohtus asju lahendava kohtuniku ametikohaga. See üleviimine toimub vastavalt Euroopa Kohtu taotlusele seadusandliku akti vastuvõtmiseks.[2]

Selle enneolematult ulatusliku reformi elluviimine eeldab 2016. aastal Üldkohtu struktuuri, korralduse ja toimimise põhjalikku läbimõtlemist, et luua uued alused Euroopa Liidu esimese astme halduskohtumenetlusele. Nii võimaldab reformi elluviimine kohtul intensiivistada – kohtuasjade arvu suurenemise ning kohtuasjade mitmekesisemaks ja keerulisemaks muutumise kontekstis – oma püsivaid jõupingutusi kiiruse, järjepidevuse ja kvaliteedi saavutamiseks, kui ta täidab oma põhiülesannet: tagada Euroopa Liidu õigusaktide seaduslikkuse kontroll, mida eeldab menetlusosaliste õigus tõhusale kohtulikule kaitsele ja mis kaasneb õigusel rajaneva liidu põhimõttega.

1| ELT L 341, lk 14.

2| Määruse põhjendus 9.

I. SEADUSLIKKUST PUUDUTAVAD VAIDLUSED

ELTL ARTIKLI 263 ALUSEL ESITATUD HAGIDE VASTUVÕETAVUS

1. MÕISTE „VAIDLUSTATAV AKT“

Üldkohus tuletas 29. aprilli 2015. aasta kohtuotsuses ***Total ja Elf Aquitaine* vs. *komisjon*** (T-470/11, EKL, edasi kaevatud, EU:T:2015:241) meelde, et ainult siduvaid õiguslikke tagajärgi tekitavad meetmed, mis puudutavad hageja huve, tuues kaasa selge muutuse tema õiguslikus olukorras, on aktid, mille peale saab esitada tühistamishagi ELTL artikli 263 tähenduses. Seoses sellega täpsustas Üldkohus, et Euroopa Komisjoni kirjad, millega nõuti emaettevõtjatelt neile solidaarselt nende tütarettevõtjaga konkurentsieeskirjade rikkumise eest määratud trahvide maksmist pärast seda, kui trahve oli need esialgu tasunud tütarettevõtja suhtes vähendatud ja need olid talle osaliselt hüvitatud, tekitasid siduvaid õiguslikke tagajärgi, kuna need kinnitasid lõplikult komisjoni seisukohta ja neid oli võimalik sundtäita.

Pöörates tähelepanu veel sellele, kas vaidlustatud kirjad puudutasid hagejate huve, tuues kaasa selge muutuse nende õiguslikus olukorras ELTL artikli 263 tähenduses, asus Üldkohus seisukohale, et neis kirjades hagejatelt nõutud põhisumma osas ei olnud see nii, kuna põhisummat kirjadega ei muudetud. Järelikult tuli jätta hagi vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata nõude osas tühistada vaidlustatud kirjad selle põhisumma suhtes. Kuid osas, milles nende kirjadega nõuti viivise tasumist, leidis Üldkohus, et need muutsid emaettevõtjate õiguslikku olukorda, kuivõrd enne ei olnud nad kohustatud viivist tasuma, kuna nende tütarettevõtja oli solidaarselt võlgnetava trahvi kohe tasunud. Seetõttu tuli hagi tunnistada vastuvõetavaks osas, milles see oli suunatud vaidlustatud kirjades hagejatelt nõutud viivise vastu.

Üldkohtul tuli 4. märtsi 2015. aasta kohtuotsuses ***Ühendkuningriik* vs. *EKP*** (T-496/11, EKL, EU:T:2015:133)[2] [1] võtta seisukoht, kas Euroopa Keskpanga (EKP) avaldatud eurosüsteemi järelevalvepoliitika raamdokumendi tühistamiseks esitatud hagi on vastuvõetav.

Üldkohus märkis selle kohta kõigepealt, et selleks, et teha kindlaks, kas akt võib tekitada õiguslikke tagajärgi ja kas seega saab selle peale ELTL artikli 263 alusel tühistamishagi esitada, tuleb analüüsida selle sõnastust, konteksti, sisu ja akti vastuvõtja kavatsusi. Vaidlustatud akti sõnastuse ja konteksti osas toonitas Üldkohus, et see analüüs võimaldab hinnata, kuidas võisid sellest põhjendatult aru saada huvitatud pooled. Kui aktist saadakse aru nii, et see üksnes pakub välja tegutsemissuuna, siis tuleb järeldada, et selline akt ei tekita õiguslikke tagajärgi, mis muudaks selle peale esitatud tühistamishagi vastuvõetavaks. Analüüsist võib aga järelduda, et huvitatud pooled saavad vaidlustatud aktist aru nii, et neil tuleb seda akti järgida, olenemata sellest, millist vormi või nimetust eelistab selle vastuvõtja. Selleks et hinnata, kuidas huvitatud pooled saavad aru vaidlustatud akti sõnastusest ja kontekstist, tuleb Üldkohtu sõnul esiteks analüüsida, kas nimetatud akt avaldatakse väljaspool selle koostanud asutust. Teiseks, huvitatud isikute vaatenurgast on asjakohane ka akti sõnastus. Kolmandaks, vaidlustatud akti sõnastuse ja selle konteksti mõistmine võib varieeruda sõltuvalt sellest, kes on aktist huvitatud isikud.

Üldkohus täheldas, et antud asjas on teada, et eurosüsteemi järelevalvepoliitika raamdokument on avaldatud väljaspool institutsiooni sisemist tasandit ehk EKP veebisaidil. Järelevalvepoliitika raamdokumenti – kaugel sellest, et see näiks pelgalt soovitusliku ettepanekuna – esitletakse eurosüsteemi rolli kirjeldavana, mis võib viia pooled järelduseni, et see sõnastab ümber aluslepingutega EKP-le ja euroala riikide keskpankadele tegelikult antud pädevuse. Järelevalvepoliitika raamdokumendi vaidlusalune lõik, mis puudutab väärtpabereid käsitlevate

1| Vt selle kohtuotsuse kohta ka arutluskäik jaotises „Eurosüsteemi järelevalvepoliitika raamdokument – EKP pädevus“.

tehingute kliiringus osalevate kesksete vastaspoolte asukohta, on väga üksikasjalik, mis hõlbustab selle kohaldamist. Mis puutub sellesse, kuidas euroala liikmesriikide reguleerivad asutused võivad järelevalvepoliitika raamdokumendist aru saada, siis märkis Üldkohus, et EKP väide, mille kohaselt on eurosüsteemil pädevus teostada järelevalvet ja vajaduse korral reguleerida väärtpaberite kliiringusüsteeme, mille hulka kesksed vastaspooled kuuluvad, põhineb mitmel õiguslikul alusel. Ta leidis, et sellised argumendid ei ole sedavõrd selgelt põhjendamata, et saaks kohe välistada euroala riikide reguleerivate asutuste järelduse, et eurosüsteemil on pädevus reguleerida väärtpaberite kliiringu- ja arveldussüsteeme ning et seetõttu on nad kohustatud tagama eurosüsteemi järelevalvepoliitika raamdokumendis sätestatud asukoha nõude järgimise.

Kõiki neid asjaolusid arvestades jõudis Üldkohus järeldusele, et eurosüsteemi järelevalvepoliitika raamdokument tekitab õiguslikke tagajärgi ja seega kujutab endast akti, mille peale võib ELTL artikli 263 alusel esitada tühistamishagi.

2. MÕISTE „OTSENE PUUTUMUS“

Üldkohus täpsustas 7. juuli 2015. aasta otsuses ***Federcoopesca jt* vs. *komisjon*** (T-312/14, EKL, EU:T:2015:472), et arvestades nii ELTL artikli 263 neljanda lõigu kolmanda osa eesmärki kui ka asjaolu, et EL toimimise lepingu autorid lisasid otsese puutumuse tingimusele täiendava tingimuse, mis on seotud rakendusmeetmete puudumisega, on see säte kohaldatav ainult niisuguste aktide vaidlustamise korral, mis langevad otsese puutumuse tingimusega hõlmatud eelduse alla, mis puudutab akte, mis ise, sõltumata mis tahes rakendusaktidest, muudavad hageja õiguslikku olukorda. Järelikult, kui vaidlustatud akt ise ei muuda hageja õiguslikku olukorda, siis piisab selle asjaolu tuvastamisest ELTL artikli 263 neljanda lõigu kolmanda osa kohaldamatuse kindlakstegemiseks, ilma et seejuures oleks vaja kontrollida, kas see akt vajab rakendusmeetmete võtmist hageja suhtes.

Samasuguste probleemidega seoses leidis Üldkohus 15. juuli 2015. aasta otsuses ***CSF* vs. *komisjon*** (T-337/13, EKL, EU:T:2015:502), et direktiivi 2006/42/EÜ[2] artikli 11 lõikel 3 põhinev komisjoni otsus lugeda põhjendatuks liikmesriigi meede, mis keelab kauba turuleviimist või määrab selle turult kõrvaldamise, puudutab otseselt kauba tootjat, kellel on seetõttu õigus esitada otsuse tühistamiseks hagi Euroopa Liidu kohtusse.

Üldkohtu sõnul avaldab niisugune otsus tootja õiguslikule olukorrale muud otsest mõju kui see, mis tuleneb siseriiklikest meetmetest. Direktiivi 2006/42 artikli 11 sõnastust ning direktiivi eesmärki ja üldist ülesehitust arvestades kohustab see otsus lisaks komisjoni poolt põhjendatuks tunnistatud meetme võtnud liikmesriigile ka kõiki teisi liikmesriike võtma vastavalt vajadusele meetmeid, mis on nõutavad direktiivi nõuetekohase ja ühetaolise kohaldamise tagamiseks. Komisjoni otsuse otsene tagajärg on see, et liikmesriikides alustatakse menetlused, mis seavad kahtluse alla õiguse, mida tootja siiani kasutas, turustada kogu liidus kaupa, mille vastavust direktiivi 2006/42 artikli 7 alusel eeldati.

3. ÕIGUS ESITADA HAGI LEPINGU SÕLMIMISE OTSUSE PEALE

Üldkohus käsitles 10. detsembri 2015. aasta otsuses ***Front Polisario* vs. *nõukogu*** (T-512/12, EKL, EU:T:2015:953) Rahvarinde saguia-el-hamra ja rio de oro Vabastamiseks (Polisario Rinne) õigust esitada hagi liidu ja Maroko Kuningriigi lepingu heakskiitmist käsitleva Euroopa Liidu Nõukogu otsuse[3] tühistamiseks. Nimetatud lepingut

2 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. mai 2006. aasta direktiiv 2006/42/EÜ, mis käsitleb masinaid ja millega muudetakse direktiivi 95/16/EÜ (uuendatud) (ELT L 157, lk 24).

3 | Nõukogu 8. märtsi 2012. aasta otsus nr 2012/497/EL Euroopa Liidu ja Maroko Kuningriigi vahelise kirjavahetuse vormis lepingu (milles käsitletakse põllumajandustoodete, töödeldud põllumajandustoodete, kala ja kalandustoodetega seotud vastastikuseid liberaliseerimismeetmeid, millega asendatakse Euroopa – Vahemere piirkonna lepingu (millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel) protokollid nr 1, 2 ja 3 ning nende lisad ja millega muudetakse kõnealust assotsiatsioonilepingut) sõlmimise kohta (ELT L 241, lk 2).

kohaldatakse muu hulgas Lääne-Sahara territooriumi suhtes, millele hageja pretendeerib.

Üldkohus tõdes, et vaidlustatud otsusega heakskiidetud lepingu sätted avaldavad mõju kogu selle territooriumi õiguslikule olukorrale, millel lepingut kohaldatakse, ja seega Lääne-Sahara territooriumile, mida kontrollib Maroko Kuningriik. See mõju puudutab otseselt aga mitte üksnes Maroko Kuningriiki, vaid ka hagejat, sest selle territooriumi lõplikku rahvusvahelist staatust ei ole veel kindlaks määratud ja see tuleb ÜRO egiidi all toimuvas läbirääkimismenetluses Maroko Kuningriigi ja just Polisario Rinde vahel veel kindlaks määrata. Samal põhjusel peab Polisario Rinnet käsitama nii, et vaidlustatud otsus puudutab teda isiklikult. Üldkohtu sõnul kujutavad need asjaolud endast faktilist olukorda, mis eristab hagejat kõikidest teistest isikutest ja teda seega individualiseerib. Polisario Rinne on nimelt ainus teine suhtluspartner, kes osaleb ÜRO egiidi all toimuvates tema ja Maroko Kuningriigi vahelistes läbirääkimistes, mille eesmärk on määrata kindlaks Lääne-Sahara lõplik rahvusvaheline staatus.

Seetõttu järeldas Üldkohus, et vaidlustatud otsus puudutas Polisario Rinnet otseselt ja isiklikult.

4. ÕIGUSVÕIME

Eespool viidatud kohtuotsuses ***Polisario*** vs***. nõukogu***[4] (EU:T:2015:953) leidis Üldkohus, et teatavatel erijuhtudel võib üksust, millel ei ole õigusvõimet liikmesriigi või kolmanda riigi õigusest lähtudes, pidada siiski „juriidiliseks isikuks" ELTL artikli 263 neljanda lõigus tähenduses ning tal võib lubada esitada tühistamishagi selle õigusnormi alusel. Nii on see eelkõige siis, kui liit ja selle institutsioonid käsitavad asjaomast üksust nende aktides või tegevuses nagu eraldi subjekti, kellel võivad olla talle omased õigused või kellele võib panna kohustusi või kelle suhtes võib kohaldada piiranguid.

Antud juhul tõdes Üldkohus, et Polisario Rinne on üks osapooltest konfliktis, mis puudutab Lääne-Sahara territooriumi saatust, ning et selle konflikti poolena on teda sellega seotud tekstides nimeliselt mainitud, sealhulgas mitmes Euroopa Parlamendi resolutsioonis. Üldkohus lisas, et praegu on Polisario Rindel võimatu olla Lääne-Sahara õiguse alusel ametlikult juriidiline isik, sest seda õigust veel ei eksisteeri. Kuigi on õige, et Maroko Kuningriik haldab ***de facto*** peaaegu kogu Lääne-Sahara territooriumi, on tegemist faktilise olukorraga, mille vastu Polisario Rinne on ning mis ongi tekitanud tema ja Maroko Kuningriigi vahel oleva konflikti. Polisario Rindel on kahtlemata võimalik moodustada endast juriidiline isik kolmanda riigi õiguse alusel, kuid temalt ei saa samas nõuda, et ta seda teeks. Veel tuletas Üldkohus meelde, et nõukogu ja komisjon tunnistavad ka ise, et Lääne-Sahara rahvusvaheline staatus ja õiguslik olukord on eripärane, ning arvavad, et selle territooriumi lõplik staatus ja seega selle suhtes kohaldatav õigus tuleb kindlaks määrata rahuprotsessi raames ÜRO egiidi all. ÜRO aga just ongi see, kes leiab, et Polisario Rinne on selle protsessi peamine osatäitja.

Neid asjaolusid arvestades jõudis Üldkohus järeldusele, et Polisario Rinnet tuleb pidada „juriidiliseks isikuks" ELTL artikli 263 neljanda lõigu tähenduses.

4 | Vt ka selle kohtuotsuse edasist analüüsi jaotises „Välissuhted".

5. MÕISTE „AKTI ADRESSAAT“

Üldkohtul tuli 13. märtsi 2015. aasta määruses ***European Coalition to End Animal Experiments* vs. *ECHA*** (T-673/13, EKL, EU:T:2015:167) võtta seisukoht küsimuses, kas hagejat, kellel lubati astuda Euroopa Kemikaaliameti (ECHA) apellatsioonikoja menetlusse, saab pidada selles menetluses tehtud otsuse adressaadiks.

Üldkohus märkis selle kohta, et ELTL artikli 263 alusel esitatud tühistamishagi läbivaatamisel ei saa hagejat käsitada vaidlustatud otsuse adressaadina esiteks formaalse tingimuse tõttu, mille kohaselt teda peab otsesõnu olema nimetatud adressaadina, või teiseks sisulise tingimuse tõttu, mille kohaselt peab kõnealusest otsusest tulenema, et teda on seal käsitatud otsuse adressaadina, väljendades sellega koostaja tahet tekitada siduvaid õiguslikke tagajärgi, mis mõjutavad tema huve ja toovad kaasa selge muutuse tema õiguslikus olukorras.

ETTEVÕTJATELE KOHALDATAVAD KONKURENTSIEESKIRJAD

1. ÜLDISED MÄRKUSED

2015. aasta kohtupraktikas käsitleti määruse (EÜ) nr 1/2003[5] artikli 13 lõikes 2 sätestatud menetluse lõpetamise mehhanismi, kaitseõiguse tagamist ning konkurentsieeskirjade kohaldamisel saadud teabe avalikustamist ja selle võimalikku kasutamist kahju hüvitamise hagidega seoses.

a) KAEBUSED – MÄÄRUSE NR 1/2003 ARTIKLI 13 LÕIGE 2

Kohtuasjas, milles tehti 21. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus ***easyJet Airline* vs. *komisjon*** (T-355/13, EKL, EU:T:2015:36), esitati Üldkohtule hagi otsuse peale, millega komisjon jättis rahuldamata hageja kaebuse lennujaama käitaja vastu seoses väidetava konkurentsivastase tegevusega lennujaamateenuste turul. See otsus tehti määruse nr 1/2003 artikli 13 lõike 2 alusel põhjusel, et liikmesriigi konkurentsiasutus on juba juhtumit käsitlenud. Hageja põhjendas oma hagi muu hulgas väitega, et komisjon rikkus õigusnormi seetõttu, et ta järeldas, et siseriiklik konkurentsiasutus oli määruse nr 1/2003 artikli 13 lõike 2 tähenduses tema kaebust juba käsitlenud, kuigi tegelikult oli see kaebus jäetud rahuldamata prioriteetide tõttu.

Seoses kohtuliku kontrolliga komisjoni otsuse üle, mis on tehtud määruse nr 1/2003 artikli 13 lõike 2 alusel, märkis Üldkohus, et selle käigus tuleb kontrollida, et vaidlustatud otsus ei põhineks sisuliselt ebaõigetel faktilistel asjaoludel ja et komisjon ei oleks rikkunud õigusnormi, teinud ilmset hindamisviga või kuritarvitanud võimu, kui ta asus seisukohale, et liikmesriigi konkurentsiasutus on juba kaebust käsitlenud. Üldkohus lisas, et samas on liikmesriikide konkurentsiasutuste otsuste kontrollimine ainult siseriiklike kohtute ülesanne, kes täidavad liidu konkurentsiõiguse normide kohaldamisel olulist funktsiooni.

Üldkohtu sõnul on määruse nr 1/2003 artikli 13 lõikes 2 kasutatud sõnastus „kaebus, mida mõni teine konkurentsiasutus on juba käsitlenud“ laiaulatuslik, hõlmates kõiki kaebusi, mille teine konkurentsiasutus on läbi vaadanud, olenemata sellest, milline on olnud läbivaatamise tulemus. Seda grammatilist tõlgendust toetab viidatud määruse üldine ülesehitus, millest tuleneb, et oluline ei ole tulemus, millele see konkurentsiasutus kaebuse läbivaatamise tulemusel jõudis, vaid see, et nimetatud konkurentsiasutus kaebuse läbi vaatas. Sellest tuleneb, et komisjon võib kaebuse rahuldamata jätmist õigustatult põhjendada sellega, et liikmesriigi konkurentsiasutus on eelnevalt selle kaebuse prioriteetide tõttu rahuldamata jätnud.

Seega, isegi kui eeldada, et asjaolu, et siseriiklik konkurentsiasutus ei olnud lõpetanud talle esitatud kaebuse menetlemist otsusega nimetatud määruse artikli 5 tähenduses ja tugines prioriteetidele, on tõendatud, ei

5 | Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1/2003 [ELTL] artiklites [101] ja [102] sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205).

takistanud see komisjoni tuvastamast selle määruse artikli 13 lõike 2 alusel, et seda kaebust oli liikmesriigi konkurentsiasutus juba käsitlenud, ning selle tõttu see kaebus rahuldamata jätta.

b) KAITSEÕIGUSED

– ÕIGUS OLLA ÄRA KUULATUD

Üldkohtul oli võimalus 15. juuli 2015. aasta otsuses ***Akzo Nobel ja Akcros Chemicals* vs. *komisjon*** (T-485/11, EKL (Väljavõtted), EU:T:2015:517) toonitada, et kaitseõiguste tagamiseks on nõutav, et uurimise all olev ettevõtja saab haldusmenetluses esitada tõhusalt oma seisukoha nende väidetavate faktiliste asjaolude tõelevastavuse ja asjakohasuse ning dokumentide kohta, millele viitab komisjon selleks, et põhjendada väidet EL toimimise lepingu rikkumise toimepanemise kohta. Üldkohtu arvates ei saa nelja tööpäeva pikkust tähtaega, mis anti uurimise all olevale ettevõtjale oma seisukohtade esitamiseks, pidada kaitseõiguste tagamisega kooskõlas olevaks.

Seetõttu tuleb vaidlustatud otsus tühistada, kuna hagejad on piisavalt tõendanud mitte seda, et komisjoni otsuse sisu oleks olnud teistsugune, vaid et nad oleksid saanud end paremini kaitsta, kui menetlusnormi rikkumisi ei oleks esinenud, st kui neil oleks olnud piisavalt aega teha oma seisukoht teatavaks. Seoses sellega täpsustab Üldkohus, et selle hindamiseks tuleb ennast asetada selle haldusmenetluse hetke, mille tulemusel vaidlustatud otsus vastu võeti, st aega enne vaidlustatud otsuse vastuvõtmist.

– PÕHJENDAMISKOHUSTUS

Kauba lennuveo kartellis osalemise eest lennuettevõtjatele trahvi määramist käsitleva komisjoni otsuse peale esitatud hagide kohta samal kuupäeval tehtud 13 otsuse[6] hulgas oli Üldkohtul võimalus 16. detsembri 2015. aasta otsuses ***Martinair Holland* vs. *komisjon*** (T-67/11, EKL, EU:T:2015:984) teha mitu olulist täpsustust põhjendamiskohustuse ulatuse kohta.

Üldkohus tuletab meelde, et liidu konkurentsieeskirjade rakendamise tagamiseks tehtud otsuse põhjendamisel on komisjon ELTL artikli 296 alusel kohustatud ära mainima vähemalt need faktid ja kaalutlused, mis on tema otsuse ülesehituse seisukohast määrava tähtsusega, võimaldades seeläbi pädeval kohtul ja huvitatud isikutel teada saada need asjaolud, millest lähtudes komisjon liidu õigust kohaldas. Lisaks peavad põhjendused olema loogilised ja eelkõige ilma sisemise vastuoluta, mis takistab akti aluseks olevate põhjuste õiget mõistmist. Selles kontekstis rõhutas Üldkohus, et tõhusa kohtuliku kaitse põhimõte näeb ette, et komisjoni otsuse resolutsioon, milles tuvastatakse konkurentsieeskirjade rikkumised, oleks iseäranis selge ja täpne ning et vastutavaks peetaval ja karistatud ettevõtjal oleks võimalik mõista ja vaidlustada talle vastutuse omistamist ning vastava karistuse määramist, nagu need tulenevad resolutsiooni sõnastusest.

Üldkohus lisab, et kui rikkumist tuvastava komisjoni otsuse põhjendustes on kirjeldatud ühtainsat ja vältavat rikkumist, milles osalesid kõik süüdistatavad ettevõtjad, ja mitmest artiklist koosnevas otsuse resolutsioonis on tuvastatud kas mitu eraldiseisvat ja vältavat rikkumist või üksainus ja vältav rikkumine, mille eest peetakse vastutavaks vaid niisuguseid ettevõtjaid, kes neis artiklites mainitud rikkumistes otseselt osalesid, siis on

6| 16. detsembri 2015. aasta kohtuotsused *Air Canada* ***vs***. *komisjon* (T-9/11, EU:T:2015:994), *Koninklijke Luchtvaart Maatschappij* ***vs***. *komisjon* (T-28/11, EU:T:2015:995), *Japan Airlines* ***vs***. *komisjon* (T-36/11, EU:T:2015:992), *Cathay Pacific Airways* ***vs***. *komisjon* (T-38/11, EU:T:2015:985), *Cargolux Airlines* ***vs***. *komisjon* (T-39/11, EU:T:2015:991), *Latam Airlines Group ja Lan Cargo* ***vs***. *komisjon* (T-40/11, EU:T:2015:986), *Singapore Airlines ja Singapore Airlines Cargo PTE* ***vs***. *komisjon* (T-43/11, EU:T:2015:989), *Deutsche Lufthansa jt* ***vs***. *komisjon* (T-46/11, EU:T:2015:987), *British Airways* ***vs***. *komisjon* (T-48/11, EU:T:2015:988), *SAS Cargo Group jt* ***vs***. *komisjon* (T-56/11, EU:T:2015:990), *Air France-KLM* ***vs***. *komisjon* (T-62/11, EU:T:2015:996), *Air France* ***vs***. *komisjon* (T-63/11, EU:T:2015:993) ja *Martinair Holland* ***vs***. *komisjon* (T-67/11, EKL, EU:T:2015:984).

otsuse põhjenduste ja resolutsiooni vahel vastuolu. Üldkohus märgib selle kohta, et pelgast vastuolust otsuse põhjenduste ja resolutsiooni vahel ei piisa, et jõuda järeldusele, et otsuses on rikutud põhjendamiskohustust, tingimusel et esiteks võimaldab otsus tervikuna huvitatud isikutel see kokkusobimatus tuvastada ja sellele viidata, teiseks on resolutsiooni sõnastus piisavalt selge ja täpne, et võimaldada neil mõista otsuse täpset ulatust, ning kolmandaks on tõendid, mida kasutati hagejale resolutsioonis süüks pandud rikkumistes tema osalemise tuvastamisel, selgelt määratletud ja neid on põhjendustes analüüsitud. Seevastu, kui komisjoni otsuse sisemised vastuolud riivavad karistatud ettevõtjate kaitseõigusi ning takistavad liidu kohtul kontrolli teostamist, siis on otsuses rikutud põhjendamiskohustust, mistõttu on põhjendatud selle tühistamine. Nii on see eelkõige juhul, kui otsus ei võimalda esiteks hinnata, kas põhjendustes toodud tõendid on piisavad, ega teiseks mõista arutluskäiku, mille tulemusel komisjon pidas otsuse adressaate vastutavaks.

Üldkohus leiab, et kui siseriiklikud kohtud teevad otsuseid ELTL artikli 101 kohaldamisalasse kuuluvate kokkulepete, otsuste või tegevuse kohta, mille kohta on juba olemas komisjoni otsus, ei tohi nende otsus olla vastuolus komisjoni otsusega. Sellest tuleneb, et siseriiklik kohus on seotud komisjoni tehtud otsusega, niivõrd kuivõrd otsust ei ole tühistatud või kehtetuks tunnistatud, ning järelikult peab otsuse resolutsioon olema üheselt mõistetav. Iseäranis peab siseriiklikul kohtul olema võimalik niisuguse otsuse resolutsiooni selge sõnastuse alusel, millega tuvastatakse liidu konkurentsieeskirjade rikkumise toimepanemine, mõista kõnealuse rikkumise ulatust ja tuvastada rikkumise eest vastutavad isikud, selleks et kohus saaks teha vajalikud järeldused rikkumisest tingitud kahju hüvitamise nõuete puhul, mille on esitanud isikud, kes said sama rikkumise tõttu kahju. Selles kontekstis on määrava tähtsusega otsuse resolutsiooni sõnastus, kuivõrd resolutsioonis määratletakse asjaomaste isikute vahelised vastastikused õigused ja kohustused.

c) TEABE AVALIKUSTAMINE JA KAHJU HÜVITAMISE HAGID

– LEEBEMA KOHTLEMISE PROGRAMMI RAAMES EDASTATUD TEAVE

Kohtuasjas, milles tehti 15. juuli 2015. aasta otsus ***AGC Glass Europe jt* vs. *komisjon*** (T-465/12, EKL, (Väljavõtted), edasi kaevatud, EU:T:2015:505), tuli Üldkohtul hinnata komisjoni niisuguse otsuse seaduslikkust, millega jäeti rahuldamata autoklaasitootjate esitatud konfidentsiaalsena käsitlemise taotlus. Taotlus puudutas teavet, mis sisaldus komisjoni otsuses, milles viimane oli esialgu tuvastanud, et need ettevõtjad on rikkunud ELTL artiklit 101 ja Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) lepingu[7] artiklit 53. Hagi põhjendamiseks esitasid hagejad muu hulgas väite, et 2002.[8] ja 2006.[9] aasta koostööteatised sisaldavad sätteid, mis tekitavad kõikidel nende kohaldamisalasse kuuluvatel ettevõtjatel õiguspärase ootuse, et vabatahtlikult esitatud teave jääb võimalikult suures ulatuses konfidentsiaalseks isegi komisjoni otsuse avaldamise staadiumis.

Seoses sellega märgib Üldkohus, et 2002. aasta koostööteatise punktidest 3–7 ning 2006. aasta koostööteatise punktidest 3–5 nähtub, et nende teatiste ainus eesmärk on määrata kindlaks, millistel tingimustel võidakse ettevõtjale anda kaitset trahvi eest või vähendada tema trahvi. Need teatised ei näe ette mingit eelist, mida ettevõtja vastutasuks oma koostöö eest võiks nõuda. Seda tõlgendust kinnitab sõnaselgelt 2002. aasta koostööteatise punkt 31 ja 2006. aasta koostööteatise punkt 39. Nende identselt sõnastatud punktide kohaselt ei kaitse trahvide eest antav kaitse või trahvide vähendamine iseenesest ettevõtjat ELTL artikli 101 rikkumises osalemisega kaasnevate tsiviilõiguslike tagajärgede eest.

7 | 2. mai 1992. aasta Euroopa Majanduspiirkonna leping (EÜT 1994, L 1, lk 3; ELT eriväljaanne 11/52, lk 3).

8 | Komisjoni teatis, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul (EÜT 2002, C 45, lk 3).

9 | Komisjoni teatis, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul (EÜT 2006, C 298, lk 17).

Lisaks tähendab 2006. aasta koostööteatise punkt 6, milles on märgitud, et „[v]õimalikke leebema kohtlemise taotlejaid võib sundida [...] koostööst komisjoniga loobuma asjaolu, et selline koostöö võib halvendada nende olukorda tsiviilkohtumenetluses võrreldes koostöös mitteosalevate ettevõtjatega“, et ettevõtja ei tohiks tema suhtes algatatud võimalikes tsiviilkohtumenetlustes olla ebasoodsamas olukorras ainuüksi seetõttu, et ta esitas komisjonile vabatahtlikult kirjaliku leebema kohtlemise avalduse, mille kohta võidakse teha otsus, milles nõutakse tõendite esitamist. Soovides eriliselt kaitsta just leebema kohtlemise avaldusi, kehtestas komisjon endale 2006. aasta koostööteatise punktides 31–35 konkreetsed eeskirjad, mis reguleerivad nende avalduste koostamise viisi, nendega tutvumist ja nende kasutamist. Need eeskirjad puudutavad aga ainult niisuguseid kirjalikke või registreeritud dokumente ja avaldusi, mis on saadud vastavalt 2002. või 2006. aasta koostööteatisele ja mille avaldamist peab komisjon üldiselt määruse (EÜ) nr 1049/2001[10] artikli 4 tähenduses kontrollimiste ja uurimise eesmärki kahjustavaks. Nende eesmärk ega tagajärg ei ole seega takistada komisjonil oma haldusmenetlust lõpetavas otsuses avalikustada talle leebema kohtlemise programmi raames esitatud teavet rikkumise kirjelduse kohta ning need teatised ei tekita selles osas õiguspärast ootust.

Üldkohus tõdes, et niisiis ei riiva avaldamine, mis on toimunud määruse nr 1/2003 artikli 30 alusel ja ametisaladust kaitstes, õiguspärast ootust, millele hagejad võivad tugineda 2002. ja 2006. aasta koostööteatiseteatise alusel ning mis on seotud trahvide arvutamise ja konkreetselt nimetatud dokumentide ja avalduste käsitlemisega.

– AVALDAMISKOHUSTUSE ULATUS

15. juuli 2015. aasta otsuse ***Pilkington Group* vs. *komisjon*** (T-462/12, EKL, EU:T:2015:508) aluseks olnud kohtuasja keskmes on üks teine komisjoni otsus, millega jäeti rahuldamata konfidentsiaalsena käsitlemise taotlus. Samamoodi nagu kohtuasjas *AGC Glass Europe* oli autoklaasitootja, kellele on suunatud komisjoni otsus, milles on tuvastatud kartelli olemasolu, vastu teatavate selles otsuses sisalduvate andmete avaldamisele. Autoklaasitootja vaidlustas andmete konfidentsiaalsena käsitlemise taotluse rahuldamata jätmise, esitades väite, et niisugune rahuldamata jätmine tähendab seda, et komisjon muutis oma poliitikat konfidentsiaalse teabe avaldamise kohta võrreldes varem järgitud praktikaga sarnastes asjades. Selliselt toimides rikkus komisjon võrdse kohtlemise ja õiguspärase ootuse kaitse põhimõtteid.

Üldkohus märgib sellega seoses, et komisjonil on õigus liidu konkurentsiõiguse rakendamise valdkonnas talle antud pädevuse raames avaldada põhjalikum versioon oma otsustest kui see miinimum, mis on nõutud määruse nr 1/2003 artikliga 30, tingimusel et ta järgib ametisaladuse kaitse eeskirju. Nii nagu see on trahvide üldise taseme puhul, on komisjonil õigus kohandada oma lähenemisviisi seoses oma otsuste avaldamisega, et see vastaks tema konkurentsipoliitika vajadustele. ELTL artikli 101 lõikega 1 ja artikliga 102 komisjonile antud järelevalveülesanne hõlmab mitte üksnes kohustust uurida individuaalseid rikkumisi ja nende eest karistada, vaid ka kohustust järgida üldist poliitikat, mille eesmärk on kohaldada konkurentsi valdkonnas EL toimimise lepingus kehtestatud põhimõtteid ja suunata ettevõtjate tegevust sellega seoses.

Seega, kui vaidlustatud otsusest peakski ilmnema komisjoni lähenemisviisi muutus seoses autoklaasi sektoris kartelli olemasolu tuvastanud otsuse avaldatud versiooni detailsuse astmega (võrreldes varasemate juhtumitega), siis ei saa Üldkohtu sõnul see asjaolu iseenesest mõjutada vaidlustatud otsuse seaduslikkust.

10 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele (EÜT L 145, lk 43; ELT eriväljaanne 01/03, lk 331).

2. KOHTUPRAKTIKA ELTL ARTIKLI 101 VALDKONNAS

a) SÜÜKSPANEMINE. AGENDILEPING

15. juuli 2015. aasta otsuses ***voestalpine ja voestalpine Wire Rod Austria* vs. *komisjon*** (T-418/10, EKL, EU:T:2015:516), lahendades hagi, mille esitanud ettevõtja eitas, et ta oleks oma Itaalias tegutseva agendi vahendusel osalenud piirkondlikul tasandil 18 pingestusterase tarnijat hõlmanud keelatud kokkuleppes,[11] täpsustas Üldkohus kriteeriume, mis võimaldavad kindlaks teha, kas kahte eraldiseisva õigusvõimega äriühingut võib seoses neist ühe konkurentsivastase tegevuse süükspanemisega pidada üheksainsaks majandusüksuseks, kes tegutseb turul ühtsena.

Üldkohus tuletab meelde, et konkurentsieeskirjade kohaldamisel tuleb ettevõtja mõistet mõista nii, et see tähistab majandusüksust, mis võib koosneda mitmest eraldiseisva õigusvõimega äriühingust, ning märgib, et äriühingute puhul, kelle vahel on vertikaalne suhe nagu käsundiandja ja tema agendi ehk vahendaja vahel, on majandusüksuse olemasolu kindlakstegemiseks kehtestatud peamiste võrdlusparameetritena kaks aspekti: esiteks see, kas vahendaja kannab äririski või mitte, ning teiseks vahendaja osutatud teenuste ainuõiguslik laad või selle puudumine.

Äririski kandmise kohta täpsustab Üldkohus, et on vaja teada, mil määral kannab agent müügiga või kolmandate isikutega sõlmitud lepingute täitmisega seotud finantsriske tegevuse osas, milleks käsundiandja ta nimetas. Vahendaja osutatud teenuste ainuõigusliku laadi kohta märgib Üldkohus, et kui agent ei esinda mitte ühte, vaid kahte käsundiandjat, on majandusüksuse kindlakstegemisel oluline see, kas agendil on käsundiandja usaldatud tegevuse osas võimalik tegutseda nagu sõltumatu kaubandusettevõtja, kes võib oma kaubandusstrateegia vabalt kindlaks määrata. Kui agendil ei ole võimalik nii tegutseda, on agendi poolt käsundiandja arvel teostatavad ülesanded lahutamatu osa viimase tegevusest.

b) AEGUMINE

– AEGUMISTÄHTAEGA KATKESTAV MEEDE. TINGIMUSLIKU KAITSE ANDMISE OTSUS

6. oktoobri 2015. aasta otsuses ***Corporación Empresarial de Materiales de Construcción* vs. *komisjon*** (T-250/12, EKL, EU:T:2015:749) oli Üldkohtul võimalus täpsustada, kas otsus anda 2002. aasta koostööteatise punkti 15 alusel tingimuslik kaitse tuleb kvalifitseerida aegumistähtaega katkestavaks meetmeks määruse nr 1/2003 artikli 25 lõike 3 tähenduses.

Üldkohus otsustas, et leebema kohtlemise taotlejale tingimusliku kaitse andmine on viimasele erilise menetlusliku staatuse andmise seisukohast fundamentaalse tähendusega selleks, et komisjon saaks kahtlustatavat konkurentsieeskirjade rikkumist uurida ja menetleda. Esiteks aitab leebusprogramm otseselt kaasa konkurentsieeskirjade rikkumiste uurimise täieliku tõhususe saavutamisele, teiseks võimaldab leebema kohtlemise taotlejale tingimusliku kaitse andmise otsus veenduda, et tema taotlus vastab kõigile eeltingimustele, selleks et ta saaks haldusmenetluse lõppedes lõpliku kaitse, ning kolmandaks kohustab see menetluslik staatus huvitatud isikut, selleks et ta saaks taotleda lõplikku kaitset, käituma kuni komisjoni lõpliku otsuse tegemiseni viisil, mis vastaks 2002. aasta koostööteatise punkti 11 alapunktides a–c kehtestatud tingimustele.

Üldkohus järeldas, et tingimusliku kaitse andmise otsus on menetlustoiming, mille eesmärk on rikkumist uurida või menetleda määruse nr 1/2003 artikli 25 lõike 3 esimese lause tähenduses, ning seega võib selle kvalifitseerida

11 | Selle kokkuleppe teiste aspektide kohta, mis puudutavad trahvisumma arvutamist, vt analüüs jaotises „c) Trahvisumma arvutamine“.

aegumistähtaega katkestavaks toiminguks, millel on ***erga omnes*** mõju kõikide asjaomases rikkumises osalenud ettevõtjate suhtes.

– VASTUTUS. TÜTARETTEVÕTJATE SUHTED EMAETTEVÕTJAGA

15. juuli 2015. aasta otsuse ***Akzo Nobel jt* vs. *komisjon*** (T-47/10, EKL (Väljavõtted), edasi kaevatud, EU:T:2015:506) aluseks olnud kohtuasjas lahendas Üldkohus hagi otsuse peale, milles komisjon tuvastas, et hagejad osalesid keelatud kokkuleppes termostabilisaatorite Euroopa turul. Hagejad, kelleks olid sellel turul tegutsevad emaettevõtja ja tema tütarettevõtjad, põhjendasid hagi väitega, et rikutud on määruse nr 1/2003 artikli 25 lõike 1 punkti b, kuna komisjoni õigus võtta tütarettevõtjate suhtes meetmeid ning seega ka õigus määrata neile solidaarselt emaettevõtjaga trahv oli lõppenud.

Üldkohus leidis, et äriühingu tütarettevõtjad, kes otseselt osalesid ELTL artikli 101 lõike 1 rikkumises, võivad õiguspäraselt tugineda määruse nr 1/2003 artikli 25 lõike 1 punktis b ette nähtud aegumistähtaja möödumisele nende suhtes, kuna komisjoni esimesed meetmed, mille eesmärk oli rikkumist uurida või algatada selle suhtes menetlus määruse artikli 25 lõike 3 tähenduses, võeti nende tütarettevõtjate osas pärast seda, kui aegumistähtaeg oli lõppenud. Üldkohus tuletas aga meelde, et määruse nr 1/2003 artiklis 25 ette nähtud aegumise tagajärg ei ole mitte see, et rikkumine kustub, ega see, et komisjonil ei ole võimalik otsuses tuvastada vastutust sellise rikkumise eest, vaid ainult see, et isikud, kellele seda artiklit kohaldatakse, pääsevad karistusest.

Lisaks tuleneb määruse nr 1/2003 artikli 25 grammatilisest, teleoloogilisest ja kontekstipõhisest tõlgendusest, et määruse artikli 25 lõike 1 kohane aegumine kehtib iga juriidilise isiku suhtes ja sellele võib tugineda iga juriidiline isik eraldi, kui komisjon on nende suhtes menetluse alustanud. Üldkohus märgib, et ainuüksi see, et ühe emaettevõtja tütarettevõtjate suhtes on aegumistähtaeg möödunud, ei mõjuta emaettevõtja vastutust ega takista tema suhtes menetlust läbi viimast. Üldkohtu sõnul ei räägi niisugusele hinnangule vastu see, et määruse nr 1/2003 artikli 25 lõigetes 3 ja 4 kasutatakse mõistet „ettevõtja“ ELTL artikli 101 lõike 1 tähenduses, mille eesmärk on üksnes määratleda toimingud, mis katkestavad aegumistähtaja kulgemise, ning nende mõju ulatus kõikide rikkumises osalenud ettevõtjate ja ettevõtjate ühenduste suhtes, sealhulgas juriidilised isikud, millest nad koosnevad.

c) TRAHVISUMMA ARVUTAMINE

– MÜÜGIVÄÄRTUSE MÄÄRAMINE

Üldkohtul tuli 9. septembri 2015. aasta otsuses ***Panasonic ja MT Picture Display* vs. *komisjon*** (T-82/13, EKL (Väljavõtted), edasi kaevatud EU:T:2015:612) võtta seisukoht ettevõtja müügiväärtuse kindlaksmääramise kriteeriumide osas, et määrata kindlaks kohaldatav trahvisumma. Üldkohus märkis, et selles asjas pakkusid hagejad vastuses komisjoni teabenõudele müügiväärtuse arvutamiseks välja alternatiivse meetodi, mis puudutab otsest müüki EMP-s ümberkujundatud toodete kaudu ja mis võttis arvesse selle müügiga seotud telerikineskoopide kaalutud keskmist vastavalt nende tegelikele mõõtmetele ja asjaomasele ajavahemikule. Üldkohtu sõnul kasutab komisjon vastavalt trahvide arvutamise meetodit puudutavate 2006. aasta suuniste[12] punktile 15 ettevõtja müügiväärtuse kindlaksmääramisel täpseimaid olemasolevaid andmeid selle ettevõtja kohta. Kuna komisjonil oli andmeid, mis väljendavad täpsemalt müügiväärtust seoses otsese müügiga EMP-s ümberkujundatud toodete kaudu, siis tõdes Üldkohus, et komisjon kaldus kõrvale suunistest osas, mis puudutab hagejatele määratud trahvide põhisumma arvutamist, esitamata selle kohta põhjendusi.

12 | Suunised määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 punkti a kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (ELT 2006, C 210, lk 2).

Üldkohus leidis, et ta peab hagejatele määratud trahvisummade kindlaksmääramisel seega võtma täieliku pädevuse teostamise raames arvesse hagejate poolt haldusmenetluses esitatud arvandmeid. Üldkohtu sõnul on juhtumi asjaolusid arvestades õiglane määrata hagejatele määratava trahvi summa kindlaks müügiväärtuse andmete alusel, mis nad esitasid vastuseks komisjoni teabenõudele.

– INDIVIDUAALSE KARISTUSE MÄÄRAMINE

Üldkohtul oli 2015. aastal võimalus täpsustada trahvisumma arvutamise meetodit seoses mitme hagiga otsuste peale, millega määrati karistus 18 pingestusterase tarnijale osalemise eest keelatud kokkuleppes pingestusterasesektoris.

15. juuli 2015. aasta otsustes ***SLM ja Ori Martin* vs. *komisjon*** (T-389/10 ja T-419/10, EKL (Väljavõtted), edasi kaevatud, EU:T:2015:513), ***Fapricela* vs. *komisjon*** (T-398/10, EKL (Väljavõtted), edasi kaevatud, EU:T:2015:498), eespool viidatud otsuses *voestalpine ja voestalpine Wire Rod Austria vs. komisjon* (EU:T:2015:516) ning otsuses, ***Trafilerie Meridionali* vs. *komisjon*** (T-422/10, EKL (Väljavõtted), edasi kaevatud, EU:T:2015:512) tuletas Üldkohus meelde, et juhul, kui keelatud kokkulepe koosneb mitmest osast ja komisjon on selle kvalifitseerinud üheks mitmeosaliseks ja vältavaks rikkumiseks, tuleneb karistuste individuaalsuse põhimõttest, et karistus peab arvesse võtma iga rikkumise toimepanija olukorda rikkumise suhtes.

Eespool viidatud otsustes *voestalpine ja voestalpine Wire Rod Austria* vs. *komisjon* (EU:T:2015:512), ning *SLM ja Ori Martin* vs. *komisjon* (EU:T:2015:513) märkis Üldkohus, et kui tegemist on ühe rikkumisega mitmeosalise rikkumise mõttes, mis hõlmab kokkulepete ja kooskõlastatud tegevuse kogumit eraldiseisvatel turgudel, kus rikkujad alati ei tegutse või nad võivad ainult osaliselt teadlikud olla tervikplaanist, tuleb määrata individuaalsed karistused, mis sõltuvad asjaomaste ettevõtjate käitumisest ja nendele iseloomulikest joontest. Üldkohus täpsustas, et rikkujal, keda ei loeta vastutavaks ühe rikkumise teatavate osade eest, ei saa olla olnud rolli nende osade rakendamisel. Seoses sellega täheldas Üldkohus eespool viidatud otsuses *Trafilerie Meridionali* vs. *komisjon* (EU:T:2015:512), et ettevõtja, kelle vastutus on tuvastatud kartellikokkuleppe mitme osa puhul, aitab rohkem kaasa selle kartellikokkuleppe tõhususele ja raskusele kui rikkuja, kes on seotud vaid selle kartellikokkuleppe üheainsa osaga. Seega paneb esimene ettevõtja toime raskema rikkumise kui teine ettevõtja. Üldkohus toonitas, et mingil juhul ei saa ettevõtjale kunagi määrata trahvi, mille summa on arvutatud osalemise alusel kokkumängus, mille eest teda ei peeta vastutavaks.

Lisaks märkis Üldkohus eespool viidatud otsustes *voestalpine ja voestalpine Wire Rod Austria* vs. *komisjon* (EU:T:2015:512) ning *SLM ja Ori Martin* vs. *komisjon* (EU:T:2015:513), et praktikas võib rikkumise alusel individuaalse karistuse määramine aset leida trahvisumma kindlaksmääramise eri staadiumides. Nii võib komisjon ettevõtja rikkumises osalemise eripära arvesse võtta esiteks rikkumise objektiivse raskuse hindamise staadiumis, teiseks kergendavate asjaolude hindamise staadiumis ja kolmandaks rikkumise objektiivse raskuse või kergendavate asjaolude hindamise staadiumist hilisemas staadiumis. Selle kohta on trahvide arvutamise meetodit puudutavate 2006. aasta suuniste punktis 36 märgitud, et teatavatel juhtudel võib komisjon määrata sümboolse trahvi, ning vastavalt suuniste punktile 37 võib ta samuti muu hulgas konkreetse juhtumi eripäradest tingituna nimetatud trahvide arvutamise üldmeetodist loobuda.

– MAKSEVÕIME. KOHTU KONTROLL

Seoses pingestusterasesektoris esitatud hagidega andsid eespool viidatud otsused *Fapricela* vs. *komisjon* (EU:T:2015:498), *Trafilerie Meridionali* vs. *komisjon* (EU:T:2015:512) ja 15. juuli 2015. aasta otsus ***Westfälische Drahtindustrie jt* vs. *komisjon*** (T-393/10, EKL (Väljavõtted), edasi kaevatud, EU:T:2015:515) Üldkohtule võimaluse juhtida tähelepanu sellele, et trahvide arvutamise meetodit puudutavate 2006. aasta suuniste punkti 35 alusel saab trahvisummat vähendada ainult erandkorras ja suunistes määratletud tingimustel.

Seega tuleb esiteks tõendada, et määratud trahv „seaks pöördumatult ohtu asjaomase ettevõtja majandusliku elujõulisuse ning tema varad kaotaksid igasuguse väärtuse“. Teiseks tuleb tõendada ka „teatavat sotsiaalset ja majanduslikku konteksti“. Liidu kohus on need kaks tingimust sõnastanud enne seda, kui võeti vastu trahvide arvutamise meetodit puudutavate 2006. aasta suuniste punkt 35, nii et asjassepuutuvatele ettevõtjatele selle punkti kohaldamine väljendab konkreetselt proportsionaalsuse põhimõtet konkurentsiõiguse rikkumiste eest määratavate trahvide valdkonnas. Üldkohus märkis, et trahvide arvutamise meetodit puudutavate 2006. aasta suuniste punkti 35 kohaldamine on viimane asjaolu, mida võetakse arvesse ettevõtjatele kohaldatavate konkurentsieeskirjade rikkumise eest määratud trahvide kindlaksmääramisel, ning seetõttu kuulub karistatud ettevõtjate maksevõime hindamine kohtu täielikku pädevusse, mis on ette nähtud ELTL artiklis 261 ja määruse nr 1/2003 artiklis 31.

Üldkohtu sõnul ei riku see, et vaidlusaluse otsuse üle omal algatusel kontrolli läbi ei viida, tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtet. Seda põhimõtet järgides ei ole vältimatu, et Üldkohus, olgugi et ta peab vastama esitatud väidetele ning kontrollima nii õiguslikke kui ka faktilisi asjaolusid, peaks omal algatusel uuesti läbi viima toimiku täieliku uurimise. Seega, välja arvatud avalikul huvil põhinev väide, mida kohus peab analüüsima ja vajaduse korral tõstatama omal algatusel, peab liidu kohus kontrolli teostama tõendite alusel, mille on hageja esitanud oma väidete põhjendamiseks, ja kohus ei saa tugineda kaalutlusruumile, mis on komisjonil nende tõendite hindamisel, et loobuda põhjalikust õiguslike ja faktiliste asjaolude kontrollimisest.

Üldkohus toonitas, et liidu kohus peab põhimõtteliselt ja ilma et see piiraks poolte esitatud tõendite hindamist, võtma oma täieliku pädevuse teostamisel arvesse õiguslikku ja faktilist olukorda, mis esineb tema otsuse tegemise ajal, kui ta leiab, et sellise pädevuse kasutamine on põhjendatud.

– TRAHVISUMMA VÄHENDAMINE HALDUSMENETLUSE LIIGA PIKA KESTUSE TÕTTU. KOHTU KONTROLL

Eespool viidatud kohtuotsuses *Akzo Nobel jt* vs. *komisjon* (EU:T:2015:506) kontrollis Üldkohus eeskätt võrdse kohtlemise põhimõttest lähtuvalt otsust, millega komisjon vähendas kartellikokkuleppes osalenud ettevõtjatele määratud trahve haldusmenetluse kestusest tulenevalt, välja arvatud ettevõtjad, sh hagejad, kes olid esitanud nende suhtes haldusmenetluses tehtud otsuste peale hagi.

Üldkohtu sõnul on seisukoht, et erinev kohtlemine on olukordade erinevuse tõttu põhjendatud, kuivõrd vastupidi teistele ettevõtjatele on hagejad esitanud kohtusse hagi, vastuolus tõhusa kohtuliku kaitse põhimõttega. Sellest järeldub, et kui komisjon vähendas kõikidele teistele rikkumistes osalenud ettevõtjatele määratud trahve haldusmenetluse liiga pikast kestusest tulenevalt, kuid ei teinud seda hagejate puhul, siis sisaldab komisjoni otsus, milles tuvastati konkurentsieeskirjade rikkumine ja määrati trahvid, põhjendamatut ebavõrdset kohtlemist.

d) KOKKULEPE. „HÜBRIIDMENETLUS“

– TRAHVID. VÕRDNE KOHTLEMINE

20. mai 2015. aasta otsus ***Timab Industries ja CFPR* vs. *komisjon*** (T-456/10, EKL, edasi kaevatud, EU:T:2015:296), mis puudutab keelatud kokkulepet loomasöödas kasutatavate fosfaatide Euroopa turul, võimaldas Üldkohtul täpsustada võrdse kohtlemise põhimõtte ulatust seoses kokkuleppemenetluste teostamisega kartellide puhul,

mis kehtestati määrusega (EÜ) nr 622/2008[13]. Selles otsuses väljendas Üldkohus esimest korda oma seisukohta kõnealuse menetluse kohta.

Üldkohus leidis, et kui kokkuleppemenetlus ei hõlma rikkumise kõiki osalisi, näiteks kui ettevõtja loobub kokkuleppemenetlusest (nagu kõnealuses kohtuasjas), peab komisjon tegema kaks eraldi otsust. Esiteks teeb komisjon lihtsustatud menetluses (kokkuleppemenetlus) otsuse, mille adressaadid on rikkumises osalenud ettevõtjad, kes otsustasid kokkuleppe sõlmida, ja milles on väljendatud iga sellise osaleja kohta tema võetud kohustusi. Teiseks teeb ta tavapärases menetluses otsuse, mille adressaadid on rikkumises osalenud ettevõtjad, kes ei sõlminud kokkulepet. Üldkohus täpsustas, et siiski on ka sellises hübriidolukorras, kui on tehtud kaks otsust erinevatele adressaatidele pärast kahte erinevat menetlust, tegu ühe ja sama kartelli osalistega, mistõttu tuleb võrdsuse põhimõtet järgida. Üldkohus tuletas meelde, et võrdse kohtlemise põhimõte nõuab, et sarnaseid olukordi ei käsitletaks erinevalt ja erinevaid olukordi ei käsitletaks ühtemoodi, välja arvatud juhul, kui see on objektiivselt põhjendatud.

Üldkohtu sõnul järeldub sellest, et kuigi kokkuleppemenetlus on tavapärasele haldusemenetlusele alternatiivne haldusmenetlus, olles sellest erinev ja omades teatud eripärasid, näiteks varajane vastuväiteteatis ja võimaliku trahvivahemiku teatamine, jäävad trahvide arvutamise meetodit puudutavad 2006. aasta suunised selles kontekstis täielikult kohaldatavaks. See tähendab, et trahvisumma kindlaksmääramisel ei või esineda diskrimineerimist poolte vahel, kes osalesid samas kartellis, seoses arvutamise elementide ja meetoditega, mida ei mõjuta kokkuleppemenetluse eripärad, näiteks kokkuleppe alusel trahvi 10-protsendiline vähendamine.

– TRAHVIVAHEMIK. SIDUVUS

Eespool viidatud otsuses ***Timab Industries ja*** *CFPR* vs. *komisjon* (EU:T:2015:296) võttis Üldkohus seisukoha, millised on kokkuleppemenetluses trahvivahemiku teatamise tagajärjed ettevõtjale, kes kokkuleppemenetlusest loobus.

Üldkohus rõhutas kõigepealt, et trahvivahemik on vahend, mis on üksnes konkreetselt seotud kokkuleppemenetlusega. Määruse (EÜ) nr 773/2004[14] artikli 10a lõige 2 annab komisjoni talitustele võimaluse teavitada kokkuleppe sõlmimiseks peetavas arutelus osalevaid pooli neile määratavate võimalike trahvide hinnangulisest suurusest, lähtudes vajaduse korral trahvide määramise suunistest, kokkuleppemenetluse teatisest[15] ja vajaduse korral 2002. aasta koostööteatisest.

Üldkohus märkis, et kui ettevõtja ei esita taotlust kokkulepe sõlmida ja loobub niiviisi kokkuleppemenetlusest, reguleerivad lõpliku otsuse tegemise menetlust määruse nr 773/2004 üldsätted, mitte aga kokkuleppemenetlust käsitlevad sätted. Sellest tulenevalt kaotab kokkuleppemenetluses edastatud trahvivahemik oma tähtsuse, kuna see oli vaid nimetatud menetluses kasutatav vahend. Sellises olukorras oleks järelikult ebaloogiline ja isegi sobimatu, kui komisjon oleks kohustatud kohaldama või viitama vastuväiteteatises trahvivahemikule, mis kuulub teise menetluse juurde, millest on loobutud. Üldkohtu sõnul oleks vastuväiteteatises trahvivahemiku märkimine vastuolus selle dokumendi pelgalt ettevalmistava laadiga ja võtaks komisjonilt võimaluse määrata trahv, mis vastab otsuse tegemise hetkel esinevatele uutele asjaoludele, ning seda olukorras, kui ta peab arvestama uute argumentide või tõenditega, mis on talle esitatud tavapärase haldusmenetluse käigus ja mis võivad avaldada mõju määratava trahvisumma kindlaksmääramisel.

13 | Komisjoni 30. juuni 2008. aasta määrus (EÜ) nr 622/2008, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 773/2004 seoses kokkuleppemenetluste teostamisega kartellide puhul (ELT L 171, lk 3).

14 | Komisjoni 7. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 773/2004, mis käsitleb [ELTL artiklite 101 ja 102] kohaste menetluste teostamist komisjonis (ELT L 123, lk 18; ELT eriväljaanne 08/03, lk 81).

15 | Komisjoni teatis, mis käsitleb kokkuleppemenetluse läbiviimist kartellidega seotud otsuste puhul, mis on võetud vastu vastavalt määruse 1/2003 artiklitele 7 ja 23 (ELT 2008, C 167, lk 1).

3. KOHTUPRAKTIKA ARENG KOONDUMISTE VALDKONNAS

Kohtuasjas, milles tehti 13 mai 2015. aasta otsus ***Niki Luftfahrt* vs. *komisjon*** (T-162/10, EKL, EU:T:2015:283), tuli Üldkohtul lahendada hagi sellise otsuse tühistamise nõudes, millega komisjon oli lennutranspordisektoris andnud – tingimusel, et täidetakse väljapakutud kohustused – loa koondumiseks, mis puudutas Deutsche Lufthansa AG poolt ainukontrolli omandamist äriühingu Austrian Airlines üle.

Üldkohus tuletas kõigepealt meelde, et asjaomase turu kindlaksmääramine koondumiste valdkonnas ei kattu tingimata asjaomase turu määratlemisega riigiabi valdkonnas, kuna kumbki menetlus on erinev nii oma eseme kui ka õigusliku alusel poolest – ühel juhul ELTL artikli 108 lõike 2 esimene lõik ja teisel juhul määruse nr 139/2004[16] artikli 8 lõige 2. Koondumiste kontrolli raames peab komisjon määruse nr 139/2004 artikli 2 lõigete 2 ja 3 kohaselt olema veendunud, et koondumine märkimisväärselt ei takista tõhusat konkurentsi siseturul või selle olulises osas. Hindamise keskpunkt on seega koondumise mõju konkurentsisurvele. Sel põhjusel peaks kohustustega, mille koondumisest teatanud pooled välja pakkusid, olema võimalik vältida konkurentsiprobleeme, mille koondumine toob kaasa turgudel, kus kõnealused pooled konkureerisid enne koondumist. Üldkohus märkis, et koondumise siseturuga kokkusobivuse analüüsimisel peab komisjon hindama koondumise konkurentsimõju turgudele, millel kattuvad koondumise poolte tegevused. Seega, kui üks pooltest on asjaomasel turul enne koondumist juba monopoolses seisundis, jääb see seisund määratluselt koondumise konkurentsimõju analüüsist välja. Üldkohus täpsustas, et seevastu ei ole see nii, kui monopoolne seisund või turgu valitsev seisund on koondumisest tingitud või koondumise tõttu tugevneb. Niisugusel juhul ei saa komisjon koondumist siseturuga kokkusobivaks tunnistada põhjusel, et pooltel puuduvad kohustused, mis kõrvaldaksid turgu valitseva seisundi mõju konkurentsile.

Käsitledes hageja väidet, et asjaomase geograafilise turu määratlemisel on tehtud ilmne hindamisviga, rõhutas Üldkohus esiteks, et komisjon tugines turgude määratlemisel nn lähte- ja sihtkoha lähenemisviisile, mille kohaselt moodustab lähtekoha ja sihtkoha iga kombinatsioon eraldiseisva turu, ning selline lähenemisviis on kooskõlas kohtupraktikas väljatöötatud suundadega. Seoses hageja väitega, et analüüsitud ei ole koondumise konkurentsimõju niisugusele asjaomasele geograafilisele turule, mis on määratletud „üldise lähenemise“ kohaselt, märkis Üldkohus teiseks, et kui komisjonile heidetakse ette, et ta ei ole arvesse võtnud võimalikku konkurentsiprobleemi muudel turgudel kui need, mida puudutas konkurentsianalüüs, peab hageja välja tooma kaalukad asjaolud, mis selgelt tõendavad sellise konkurentsiprobleemi olemasolu, mida komisjon oleks pidanud selle mõju tõttu kontrollima. Kuna hageja jättis piisavalt täpselt määratlemata asjaomase geograafilise turu, mille olemasolule ta tugines, siis leidis Üldkohus, et tal on võimatu hinnata, kas komisjon pidi analüüsima kõnealuse koondumise võimalikku konkurentsimõju sellele turule.

Kohtuasjas, milles tehti 9. märtsi 2015. aasta otsus ***Deutsche Börse* vs. *komisjon*** (T-175/12, EU:T:2015:148), lahendas Üldkohus hagi komisjoni otsuse peale, millega tunnistatakse Deutsche Börse AG ja NYSE Euronext Inc. kavandatav koondumine siseturuga kokkusobimatuks. Selle otsuse aluseks oli tõdemus, et kõnealune koondumine tõenäoliselt takistaks märkimisväärselt tõhusat konkurentsi turgu valitseva või sisuliselt monopoolse seisundi tekkimise tõttu. Komisjoni arvates oleks koondumise tulemusel tekkinud üks vertikaalne struktuur, mille kaudu toimuks üle 90% maailmaturul tehtavatest tehingutest börsil kaubeldavate Euroopa tuletisinstrumentidega.

Üldkohus lükkas tagasi Deutsche Börse argumendid, mis käsitlesid tõhususe kasvu, mida koondumine võiks kaasa tuua, ja koondumises osaleda soovivate äriühingute võetud kohustusi, et korvata tõhusa konkurentsi märkimisväärset takistamist. Üldkohus märkis selle kohta, et horisontaalsete ühinemiste hindamist käsitlevate

16 | Nõukogu 20. jaanuari 2004. aasta määrus (EÜ) nr 139/2004 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle (ELT L 24, lk 1; ELT eriväljaanne 08/03, lk 40).

komisjoni 2004. aasta suuniste[17] punktist 87 nähtuvalt peavad ühinevad osapooled esitama õigeajal kogu asjaomase teabe, mis on vajalik näitamaks, et väidetav tõhususe kasv on ühinemispõhine ja tõenäoliselt realiseeruv. Samuti peavad teate esitanud osapooled näitama, mil määral on tõenäoline, et tõhususe kasv korvab kahjulikku mõju, mida ühinemine vastasel juhul konkurentsile avaldaks, ja toob seeläbi tarbijatele kasu. Nimelt erineb konkurentsivastase mõju tõendamine – mida peab tegema komisjon – tõendamisest, et tõhususe kasv on tarbijate huvides, ühinemispõhine ja kontrollitav, mida peavad tegema need osapooled. Sellest järeldub, et väidetava tõhususe kasvu kontrollitavuse tõendamiskoormis lasub ühinemise osapooltel. Sellist tõendamiskoormise jagunemist võib pidada objektiivselt põhjendatuks, sest esiteks on just ühinemise osapooltel selle kohta asjakohast teavet ning teiseks on tõhususe kasvu puudutav argument vastukaaluks komisjoni järeldusele, et turgu valitseva seisundi tekkimise tõttu takistaks kavandatav koondumine tõhusat konkurentsi tõenäoliselt märkimisväärselt.

Veel täpsustas Üldkohus, et horisontaalsete ühinemiste hindamist käsitlevate 2004. aasta suuniste punktist 86 nähtuvalt peab tõhususe kasv olema „kontrollitav", et komisjon saaks mõistlikkuse piires teha kindlaks, kas tõhususe kasv „tõenäoliselt" toimub, ning samuti peab see olema piisavalt suur, et korvata võimalikku kahju, mida koondumine võib tarbijatele tuua. Tõhususe kasvu kontrollitavuse tingimus ei nõua aga, et koondumisest teatanud osaline esitaks andmeid, mida kolmas isik saaks sõltumatult kontrollida, või koondumisele eelnevaid dokumente, mis võimaldavad objektiivselt ja sõltumatult hinnata ostu tulemusel tekkivat tõhususe kasvu. Selles kontekstis ei võimalda asjaolu, et klient loodab pooleteise või kahe aasta pärast saada puhassäästu, seada kahtluse alla komisjoni eitavat hinnangut võimalikule positiivsele mõjule klientide jaoks, kuna horisontaalsete ühinemiste hindamist käsitlevates 2004. aasta suunistes on põhjendatult prognoositud, et mida kaugemasse tulevikku kavandatav tõhususe kasv jääb, seda ebatõenäolisem on, et komisjon saab seda realistlikuks pidada.

RIIGIABI

1. VALIKULISUS

17. detsembri 2015. aasta otsuses ***Hispaania jt* vs. *komisjon*** (T-515/13 ja T-719/13, EKL, EU:T:2015:1004) täpsustas Üldkohus mõistet „valikulisus", mis on otsustav kriteerium selleks, et meede kvalifitseerida riigiabiks.

Vaidluse all oli komisjoni otsus, millega tunnistati teatavad „Hispaania maksu tasaarvelduse süsteemi" kuuluvad maksumeetmed osaliselt siseturuga kokkusobimatuks. Hispaania maksu tasaarvelduse süsteemi kasutati tehingute korral, mis on seotud merelaevade ehitamisega ja laevade omandamisega mereveoettevõtjate poolt. Selle süsteemi aluseks oli maksuplaneerimise kord, millesse olid laeva müümise raames kaasatud liisinguettevõtja ja maksuplaneerimise korra kehtestanud panga asutatud majandushuviühing. Pank müüs investoritele osalusi majandushuviühingus ja organiseeris tehingu eri poolte vaheliste lepingute keeruka võrgustiku.

Maksuplaneerimise korra eesmärk oli luua investorite jaoks maksusoodustusi ja kanda osa kõnealustest maksusoodustustest laeva hinna vähendamise teel üle mereveoettevõtjale, kusjuures soodustuse ülejäänud osa jäi investoritele tasuna investeeringu eest.

Üldkohus leidis, et komisjon järeldas ekslikult, et tegemist oli valikulise majandusliku eelisega ja seega riigiabiga majandushuviühingutele ja investoritele.

Konkreetselt investorite osas leidis Üldkohus, et majanduslik eelis, mille nad said, ei olnud valikuline. Vaatamata loasüsteemi olemasolule on need soodustused avatud samadel tingimustel kõigile investoritele,

17 | Horisontaalsete ühinemiste hindamise suunised vastavalt nõukogu määrusele kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle (ELT 2004, C 31, lk 5; ELT eriväljaanne 08/03, lk 10).

kes otsustavad osaleda Hispaania süsteemi tehingutes, tehes seda osaluse ostmisega pankade poolt asutatud majandushuviühingutes. Seega olid need eelised kõigis majandusharudes tegutsenud investorite suhtes üldist laadi.

25. märtsi 2015. aasta otsuses ***Belgia* vs. *komisjon*** (T-538/11, EKL, edasi kaevatud, EU:T:2015:188) tuli Üldkohtul hinnata komisjoni otsust, mis käsitles veiste spongioosse entsefalopaatia kohustuslike testide rahastamist Belgia Kuningriigi poolt.

Selles kontekstis otsustas Üldkohus, et komisjon leidis õigustatult, et vaidlusalune meede oli valikuline. Nimelt oli komisjon tuvastanud, et kõnealuse meetme abil andis Belgia Kuningriik veiselihasektori ettevõtjatele eelise, mis seisnes selles, et kontrollid, mille läbiviimine oli neile enne oma toodete turuleviimist või turustamist kohustuslik, olid neile tasuta, samas kui teiste sektorite ettevõtjatel, kes samuti pidid enne oma toodete turuleviimist või turustamist läbi viima kontrolle, selline eelis puudus. Üldkohus ei nõustunud Belgia Kuningriigi argumendiga, et kõnealuse meetme valikulisust saab hinnata üksnes nii, et aluseks võetakse ettevõtjad, kes toodavad, turustavad või töötlevad tooteid, mille puhul BSE test on kohustuslik, sest teised ettevõtjad ei ole sarnases faktilises ja õiguslikus olukorras. Nimelt hinnatakse meetme valikulisust nii, et aluseks võetakse kõik ettevõtjad, mitte nii, et aluseks võetakse sama grupi raames sama eelist saavad ettevõtjad.

2. MEEDE, MILLEGA VÄHENDATAKSE ETTEVÕTJAL TAVALISELT LASUVAT KOORMUST

26. veebruari 2015. aasta otsuste ***Prantsusmaa* vs. *komisjon*** (T-135/12, EU:T:2015:116) ja ***Orange* vs. *komisjon*** (T-385/12, edasi kaevatud, EU:T:2015:117) aluseks olnud kohtuasjades tuli Üldkohtul hinnata komisjoni sellise otsuse seaduslikkust, millega tunnistati teatavatel tingimustel siseturuga kokkusobivaks abi, mida Prantsuse Vabariik andis äriühingule France Télécom selle äriühinguga seotud riigiteenistujate pensionide rahastamisviisi reformi kaudu. Eeskätt vaidlustasid hagejad vaidlusaluse reformi kvalifitseerimise riigiabiks.

Üldkohus märkis selle kohta, et vastavalt 23. märtsi 2006. aasta kohtuotsusele *Enirisorse*[18] ei saa meedet kvalifitseerida riigiabiks, kui see piirdub selle välistamisega, et abi saaja eelarvet koormatakse kohustusega, mida tavalises olukorras ei oleks tekkinud. Siiski tõdes Üldkohus, et selles kohtuasjas oli vaidlusalune meede seotud täiesti spetsiifilise olukorraga, kus esines üldnormidest kõrvalekalduv kord. Üldkohus lisas, et kohtupraktikas on hiljem täpsustatud, et meetme kvalifitseerimist riigiabiks ei välista see, et abisaaja suhtes on ette nähtud eraldiseisev ning spetsiifiline maksukohustus, mis ei ole nimetatud meetmega seotud.

Üldkohus rõhutas, et antud juhul tuleneb riigiteenistujate pensionisüsteem nimelt eraldiseisvast õiguslikust korrast, mis on selgelt eraldatud erasektori töötajatele kehtivast korrast. Seega ei olnud võimalik järeldada, et vaidlusaluse meetme eesmärk oli eespool viidatud kohtuotsuse *Enirisorse* (EU:C:2006:197) tähenduses välistada, et France Télécomi eelarvet koormatakse kohustusega, mida tavalises olukorras ei oleks tekkinud.

Käsitledes argumenti, et vaidlusalune meede vabastas France Télécomi seaduses ette nähtud ebasoodsast struktuurilisest olukorrast, märkis Üldkohus, et isegi kui pidada ebasoodsat olukorda tõendatuks, ei võimalda vaidlusaluse meetme hüvituslik laad välistada selle kvalifitseerimist riigiabiks ELTL artikli 107 tähenduses. Üksnes juhul, kui riigi sekkumist tuleb pidada hüvitiseks, mis on tasu üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavate ettevõtjate poolt avaliku teenuse osutamise kohustuse täitmise eest vastavalt kriteeriumidele, mis on sõnastatud 24. juuli 2003. aasta otsuses *Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg*[19], ei ole selle sekkumise puhul tegemist riigiabiga ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses. Käesoleval juhul see nii ei olnud.

Küsimus riigi sekkumisest, millega vähendatakse ettevõtja eelarvel tavaliselt lasuvat koormust, oli kesksel kohal ka 25. märtsi 2015. aasta otsuses ***Belgia* vs. *komisjon*** (T-538/11, EKL, edasi kaevatud, EU:T:2015:188). Selles

18| |C-237/04, EKL, EU:C:2006:197, eelkõige punktid 43–49.

19| |C-280/00, EKL, edaspidi „kohtuotsus *„Altmark“*“, EU:C:2003:415.

otsuses nõustus Üldkohus komisjoni analüüsiga, mille kohaselt andis Belgia Kuningriik kohustuslikke BSE teste rahastades eelise veiselihasektori ettevõtjatele, vabastades nad kohustusest, mis lasub tavaliselt nende eelarvel.

Üldkohus tuletas sellega seoses meelde, et ettevõtja eelarvel tavaliselt lasuva kohustuse mõiste hõlmab siiski ka täiendavaid kulusid, mis ettevõtjatel tekivad majandustegevuse suhtes kohaldatavatest õigus- või haldusnormidest või lepingutest tulenevate kohustuste tõttu. Järelikult komisjon ei eksinud, kui ta asus seisukohale, et toodete tootmise või turustamisega seotud selliste kontrollide kulud, mis on kohustuslikud mõne õigus- või haldusnormi alusel – nagu kohustuslikud BSE testid –, kujutavad endast ettevõtja eelarvel tavaliselt lasuvat kohustust. Seda järeldust ei lükka ümber asjaolu, et kohustuslike BSE testide kulude katmist ei õigustata põhimõttega, et saastaja maksab (kui see peaks tõeks osutuma).

3. TURUTINGIMUSTES TEGUTSEVA ERAINVESTORI PÕHIMÕTE

Üldkohus tegi 2015. aastal kolmes kohtuotsuses vajalikke täpsustusi erainvestori kriteeriumi kohaldamise kohta.

Esiteks tuli Üldkohtul 15. jaanuari 2015. aasta otsuse ***Prantsusmaa* vs. *komisjon*** (T-1/12, EKL, EU:T:2015:17) aluseks olnud kohtuasjas lahendada sellise otsuse seaduslikkuse küsimus, milles komisjon tunnistas siseturuga kokkusobimatuks päästmisabi ja ümberkorraldusabi (mis hõlmas rekapitaliseerimist ja kahte laenu), mida Prantsuse Vabariik andis ja kavatses anda SeaFrance'ile.

Üldkohus tuletas meelde, et erainvestori kriteeriumi kohaldamist kaaludes peab komisjon alati analüüsima kõiki vaidlusaluse tehingu asjassepuutuvaid osi ja selle konteksti. Kui tegemist on erainvestori kriteeriumi kohaldamisega mitmele järjestikusele riigi sekkumisele, peab komisjon analüüsima, kas nende sekkumiste vahel on sedavõrd tihedad seosed, et neid on võimatu üksteisest lahutada. Riigi mitme järjestikuse sekkumise lahutatavuse analüüsimisel tuleb lähtuda eelkõige sekkumiste ajalisest järjekorrast, eesmärgist ja abi saava ettevõtja olukorrast nende sekkumiste hetkel. Neid põhimõtteid silmas pidades jõudis Üldkohus järeldusele, et komisjonil oli õigus, kui ta leidis, et kõnealuste meetmete vahel olid sedavõrd tihedad seosed, et erainvestori kriteeriumi arvestades oli võimatu neid üksteisest lahutada.

Nimelt ei saanud laene SeaFrance'i rekapitaliseerimisest ja päästmisabi raames tema suhtes krediidilimiidi avamisest mõistlikult lahutada ja seega ei saanud neid käsitada erainvestori kriteeriumi seisukohast iseseisva investeeringuna.

Teiseks oli erainvestori kriteeriumi kohaldamine mitmele järjestikusele riigi sekkumisele keskseks vaidlusküsimuseks ka kohtuasjades, milles tehti 2. juuli 2015. aasta otsus ***Prantsusmaa ja Orange* vs. *komisjon*** (T-425/04 RENV ja T-444/04 RENV, EKL, edasi kaevatud, EU:T:2015:450). Kui Euroopa Kohus oli saatnud need kohtuasjad tagasi uueks arutamiseks,[20] tuli Üldkohtul uuesti hinnata komisjoni otsust, millega kvalifitseeriti riigiabiks esiteks Prantsuse Vabariigi poolt detsembris 2002 avaldatud teade projekti kohta anda aktsionärilaenu ettevõtjale, mille enamusaktsionär ta oli, ning teiseks aktsionärilaenu pakkumine, mis järgnes peatselt ja seisnes krediidiliini avamiseks selle ettevõtja kasuks.

Üldkohus leidis oma otsuses, et komisjonil ei olnud õigus, kui ta kvalifitseeris aktsionärilaenu pakkumise France Télécomile riigiabiks, ning tühistas seetõttu komisjoni otsuse.

Esiteks leidis Üldkohus, et komisjon rikkus õigusnormi, kui ta kohaldas alates juulist 2002 tehtud varasematele deklaratsioonidele esmajoones ja peamises osas aruka erainvestori kriteeriumi. Nimelt kvalifitseeris komisjon

20 | 19. märtsi 2013. aasta kohtuotsus *Bouygues ja Bouygues Télécom* vs. *komisjon jt ning komisjon* vs. *Prantsusmaa jt* (C-399/10 P ja C-401/10 P, EKL, EU:C:2013:175), mis tehti seoses apellatsioonkaebustega 21. mai 2010. *aasta otsuse Prantsusmaa jt* vs. *komisjon* (T-425/04, T-444/04, T-450/04 ja T-456/04, EKL, EU:T:2010:216) peale.

riigiabiks detsembris 2002 avaldatud teate koos aktsionärilaenu pakkumisega, mis tähendab, et aruka erainvestori kriteeriumi tuleb kohaldada üksnes neile kahele meetmele. Kriteeriumi kohaldamine komisjoni poolt on seda enam ekslik, et komisjonil ei olnud piisavalt teavet otsustamaks, kas alates juulist 2002 tehtud deklaratsioonid võisid iseenesest kaasata riigi ressursse ja olla seetõttu riigiabi.

Teiseks tuletas Üldkohus meelde, et komisjon oli kohustatud analüüsima aruka erainvestori kriteeriumi, lähtudes Prantsuse Vabariigi poolt meetmete võtmise ajal, s.o detsembris 2002 kehtinud raamistikust, mitte olukorrast enne juulit 2002, nagu komisjon tegi. Muidugi on võimalik võtta aluseks minevikus aset leidnud sündmused ja objektiivsed asjaolud, kuid ei saa lubada, et ainuüksi need varasemad sündmused ja asjaolud moodustaksid määrava tähtsusega võrdlusraamistiku aruka erainvestori kriteeriumi kohaldamisel.

Seoses komisjoni argumendiga, et aktsionärilaenu pakkumine tähendas kõigest Prantsuse Vabariigi varasemate avalduste materialiseerumist, nii et Prantsuse Vabariigi tegevus ei järginud aruka erainvestori kriteeriumi, rõhutas Üldkohus kolmandaks, et alates 2002. aasta juulist tehtud avaldused ei sisaldanud lubadust anda sellist konkreetset rahalist toetust nagu see, mis konkretiseerus 2002. aasta detsembris. Need deklaratsioonid olid lahtised, ebatäpsed ja tingimuslikud osas, mis puudutas Prantsuse Vabariigi võimaliku tulevase sekkumise olemust, ulatust ning tingimusi.

Kolmandaks, 25. juuni 2015. aasta otsuses ***SACE ja Sace BT* vs. *komisjon*** (T-305/13, EKL, edasi kaevatud, EU:T:2015:435) hindas Üldkohus sellise otsuse seaduslikkust, millega komisjon kvalifitseeris ebaseaduslikuks riigiabiks edasikindlustuskaitse, mille riigi osalusega äriühing annab oma tütarettevõtjale, ja kapitalieraldised tütarettevõtja kahjumi katmiseks.

Olles teinud järelduse, et kõnealused meetmed on omistatavad Itaalia Vabariigile, analüüsis Üldkohus erainvestori kriteeriumi seisukohast eelise olemasolu ning komisjoni ja liikmesriikide vastastikuseid kohustusi kriteeriumi rakendamisel.

Seoses sellega tuletas Üldkohus meelde, et kui ilmneb, et erainvestori kriteerium võib kuuluda kohaldamisele, peab komisjon paluma asjaomasel liikmesriigil esitada talle kogu asjakohane teave, mis võimaldab tal kontrollida, kas selle kriteeriumi kohaldatavuse ja kohaldamise tingimused on täidetud. Niisuguses kontekstis tuleb asjaomasel liikmesriigil esitada komisjonile objektiivsed ja kontrollitavad tõendid, millest nähtub, et tehtud otsus põhineb eelnevatel majandushinnangutel, mis on sarnased nendega, mille antud juhtumi asjaoludel oleks mõistlik eraõiguslik ettevõtja, kes on liikmesriigiga või avalik-õiguslikul üksusega võimalikult sarnases olukorras, enne selle otsuse tegemist hankinud, et kindlaks teha selle meetme kasumlikkus tulevikus. Üldkohus märkis, et liikmesriigilt nõutavad eelnevad majandushinnangud peavad siiski olema hinnatud konkreetsest juhtumist lähtudes ning kohandatud vastavalt tehingu olemusele ja komplekssusele, asjaomaste aktsiate, kaupade või teenuste väärtusele ja juhtumi asjaoludele.

Seoses edasikindlustuskaitsega, mis seisnes äritehingus, leidis Üldkohus, et antud juhul võis selle kasumlikkust hinnata ühelt poolt võetavate riskide ja teiselt poolt selle, kas edasikindlustusmakse on riski suurust arvesse võttes kohane, suhteliselt piiratud analüüsi alusel. Üldkohus järeldas, et neil asjaoludel, võttes arvesse tehingu kindlasti mitte väikest, kuid siiski suhteliselt piiratud summat, ei võimalda pelk asjaolu, et emaettevõtja ei tõendanud, et ta laskis kindlustusmakse summa kohta, mis peegeldab võetud riski suurust, eelnevalt koostada majandushinnangu, et teha kindlaks tütarettevõtjale antava edasikindlustuskaitse kasumlikkus, asuda seisukohale, et ta ei tegutsenud nii, nagu tegutseb sarnases olukorras eraõiguslik edasikindlustusandja. Üldkohus leidis siiski, et võttes arvesse teavet, mis komisjonil vaidlustatud otsuse tegemise ajal oli, võis komisjon õigustatult järeldada, et edasikindlustuskaitse anti soodustatud hinnatingimustel võrreldes nendega, mida eraõiguslik edasikindlustusandja oleks kohaldanud.

Seoses kapitalieraldistega tütarettevõtja kahjumi katmiseks leidis Üldkohus, et majanduskriisi olukorras tuleb nõutava eelneva majandushinnangu analüüsimisel võtta vajaduse korral arvesse, et majandusolukorra arenemist ja erinevate ettevõtjate majandustulemusi ei ole võimalik usaldusväärselt ja üksikasjalikult prognoosida. Siiski

ei tähenda see, et avalik-õiguslikul investoril ei ole võimaik saada üksikasjalikke ja põhjalikke prognoose, et ta ei pea andma oma investeeringu kasumlikkuse kohta asjakohast eelnevat majandushinnangut, mis on võrreldav sellega, mille oleks teinud sarnases olukorras olev eraõiguslik investor. Üldkohus asus seisukohale, et komisjon leidis õigesti, et kapitalieraldiste kasumlikkuse kohta tehtud nõuetekohase eelneva majandushinnangu puudumisel ei vasta need kapitalieraldised eraõigusliku investori kriteeriumile.

4. ÜLDIST MAJANDUSHUVI PAKKUVAD TEENUSED

Üldist majandushuvi pakkuvate teenuste teema tõstsid sellel aastal tähelepanu keskmesse kaks tihedalt seotud otsust, mis mõlemad käsitlesid ühtesid ja samu meetmeid, mida Taani Kuningriik võttis ringhäälinguorganisatsiooni TV2 kasuks.

Esiteks tuli Üldkohtul 24. septembri 2015. aasta otsuses ***TV2/Danmark* vs. *komisjon*** (T-674/11, EKL, edasi kaevatud, EU:T:2015:684) võtta seisukoht seoses kohtuotsuses *Altmark* (EU:C:2003:415)[21] sõnastatud tingimuste kohaldamisega, millele avaliku teenuse osutamiseks makstud hüvitis peab vastama, et hüvitis ei kvalifitseeruks riigiabiks.

Kõigepealt selgitas Üldkohus teist kohtuotsuses *Altmark* (EU:C:2003:415) sõnastatud tingimust, mille kohaselt peavad hüvitise suuruse arvutamise parameetrid olema eelnevalt objektiivselt ja läbipaistvalt kehtestatud. Ta täpsustas, et see tingimus seab kolm nõuet, millele hüvitise arvutamise parameetrid peavad vastama, et arvutus oleks usaldusväärne ja et komisjonil oleks võimalik seda kontrollida: hüvitise arvutamise parameetrid tuleb kehtestada eelnevalt, läbipaistvas menetluses ning need peavad olema objektiivsed.

Teine kohtuotsuses *Altmark* (EU:C:2003:415) sõnastatud tingimus ei nõua aga, et hüvitise arvutamise parameetrid peaksid olema koostatud viisil, mis võimaldab mõjutada või kontrollida hüvitise saaja kantud kulude taset ja tagada niiviisi avaliku teenuse haldamise tõhususe, nagu väitis komisjon. Komisjoni poolt teisele kohtuotsuses *Altmark* (EU:C:2003:415) sõnastatud tingimusele pakutud tõlgendusest võib järeldada, et komisjoni arvates peavad hüvitise arvutamise parameetrid tagama avaliku teenuse haldamise tõhususe. Selline tõlgendus, mis on vastuolus kohtuotsuses *Altmark* (EU:C:2003:415) toodud teise tingimuse sõnastusega, viib selle tingimuse ja neljanda tingimuse segiajamiseni.

Üldkohus täpsustas, millistel tingimustel rakendatakse neljandat kohtuotsuses *Altmark* (EU:C:2003:415) sõnastatud tingimust, mis nõuab, et kõigepealt määratleks liikmesriik võrdlusettevõtja, kes tegutseb tavapärastel turutingimustel ja on muu ettevõtja kui hüvitise saaja, et seejärel tõendada, et hüvitise saaja ise on „hästi korraldatud juhtimise ja vajalike vahenditega varustatud ettevõtja“ selle tingimuse tähenduses. Hoolimata raskustest selle tingimuse kohaldamisel nõuab see tingimus niisiis, et liikmesriik määratleks võrdlusettevõtja, kes on muu ettevõtja kui hüvitise saaja. Seega ei piisa antud tingimuse täitmiseks sellest, kui liikmesriik on seisukohal, et võttes arvesse avaliku teenuse ülesande spetsiifikat, ei ole hüvitise saajaga võrreldavat ettevõtjat võimalik turul kindlaks määrata ning seejärel tõendada, et hüvitise saaja ise on „hästi korraldatud juhtimise ja vajalike vahenditega varustatud ettevõtja“ selle tingimuse tähenduses.

Seoses tõendamiskoormisega täpsustas Üldkohus, et liikmesriigi ülesanne on tõendada, et kohtuotsuses *Altmark* (EU:C:2003:415) sõnastatud neljas tingimus on täidetud.

Eespool viidatud kohtuotsus *TV2/Danmark* vs. *komisjon* (EU:T:2015:684) andis Üldkohtule ka võimaluse täpsustada oma kohtupraktikat, mis käsitleb riigi ressursside ülekandmise tingimust. Seoses sellega tuletas Üldkohus meelde, et kohtupraktikast saab järeldada, et riigi ressurssidest antud eelis on eelis, mille andmine mõjutab negatiivselt riigi ressursse. Riigi ressursid võivad koosneda ka ressurssidest, mis on pärit kolmandatelt

21 | Vt 19. joonealune märkus.

isikutelt, kuid mille selle omanikud on andnud kas vabatahtlikult riigi käsutusse või mille omanikud on maha jätnud ja riik on võtnud kohustuse neid hallata oma suveräänse pädevuse teostamise raames.

Seevastu pelgalt asjaolust, et riik näeb seadusandliku meetmega kolmandatele isikutele ette oma ressursside konkreetse kasutusotstarbe, ei saa järeldada, et ressursid on riigi kontrolli all ja on seega riigi ressursid. Antud juhul leidis Üldkohus, et Taani Kuningriigi sekkumine seisnes eeskätt selles, et ta määras kindlaks abi saaja käsutusse antava maksimumsumma reklaamituludest, mida sai fond, kes pidi selle hiljem üle kandma abi saajale. Ülekohus leidis, et kõnealune riigi pädevus ei ole piisav, et järeldada, et see osa reklaamituludest oleks riigi ressurss.

Teiseks, 24. septembri 2015. aasta otsuses ***Viasat Broadcasting UK* vs. *komisjon*** (T-125/12, EKL, edasi kaevatud, EU:T:2015:687) võttis Üldkohus muu hulgas seisukoha küsimuses, milline seos on eespool mainitud neljal kohtuotsusesAltmark (EU:C:2003:415) sõnastatud tingimusel ja tingimustel, mille korral võib üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavale ettevõtjale antud riigiabi pidada siseturuga kokkusobivaks vastavalt ELTL artikli 106 lõikele 2.

Üldkohus toonitas, et kuigi meetme siseturuga kokkusobivaks kvalifitseerimise tingimustel on sarnasusi kohtuotsuses Altmark (EU:C:2003:415) sõnastatud tingimustega, tuleb arvestada asjaolu, et ELTL artikli 106 lõike 2 kohaldamise korral on vaja vastata fundamentaalselt erinevale abimeetme siseturuga kokkusobivust puudutavale küsimusele, mis juba eeldab jaatavat vastust kohtuotsuses Altmark (EU:C:2003:415) käsitletud küsimusele. Selle kohta märkis Üldkohus, et kuigi selles kohtuotsuses on määratletud neli eraldi tingimust, ei ole need üksteisest täiesti sõltumatud. Kolme viimase tingimuse puhul on olemas sisemine sidusus ja selles mõttes kõnealuste tingimuste teatav vastastikune sõltuvus. Hüvitise arvutamiseks objektiivsete ja läbipaistvate parameetrite kehtestamine, nagu seda nõuab teine tingimus, on eeltingimus, et vastata küsimusele, ega hüvitis ei lähe kaugemalt sellest, mis on vajalik, et katta osaliselt või täielikult avaliku teenuse osutamisega kaasnevaid kulusid, nagu nõuab kolmas tingimus. Kohtuotsuses ***Altmark*** (EU:C:2003:415) sõnastatud kolmanda tingimuse täitmise kontrollimiseks tuleb tugineda objektiivsetele ja läbipaistvatele kriteeriumidele, nagu nõuab teine tingimus. Kohtuotsuses ***Altmark*** (EU:C:2003:415) sõnastatud neljas tingimus täiendab teist tingimust, kuna see nõuab, et teise tingimusega ette nähtud objektiivsed ja läbipaistvad kriteeriumid põhineksid keskmise suurusega, hästi korraldatud juhtimise ja avaliku teenindamise nõudluse rahuldamiseks sobivate vahenditega varustatud ettevõtja näitel.

Üldkohus lisas, et lähtuda tuleks ka sellise testi eesmärgist, mis loob kohtuotsuses ***Altmark*** (EU:C:2003:415) sõnastatud neljale tingimusele vastavuse konteksti ja mille mõte on tagada, et hüvitis ei annaks seda saavale ettevõtjale majanduslikku eelist võrreldes konkureerivate ettevõtjatega. Selles kontekstis märkis Üldkohus ELTL artikli 106 lõike 2 kohaldamise kohta, et kohtuotsuses ***Altmark*** (EU:C:2003:415) sõnastatud kolmas tingimus langeb suures osas kokku selle sätte kohaldamise raames kohtupraktikas välja töötatud proportsionaalsuse kriteeriumiga. Üldkohus täpsustas aga, et kuigi neil kahel juhul kohaldatakse sisuliselt sama kriteeriumi, on kohaldamise kontekst ja eesmärk igal üksikul juhtumil erinev. Üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamise kulud, mida tuleb ELTL artikli 106 lõike 2 kohaldamisel arvesse võtta, on sellise teenusega tegelikult kaasnevad kulud kui sellised, mitte need, mis oleksid võinud või pidanud olema. Proportsionaalsuse kriteeriumi võetakse arvesse selleks, et hinnata üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamise tegelikke kulusid, kui – eeldusel, et komisjoni valduses ei ole tõendusmaterjali, mis võimaldab neid kulusid täpselt arvutada – viimasel on vaja sellist hinnangut anda. Just sel põhjusel ei ole abi proportsionaalsuse hindamisel ELTL artikli 106 lõike 2 kohaldamisel asjassepuutuv see, kui kohtuotsuses ***Altmark*** (EU:C:2003:415) sõnastatud teine ja neljas tingimus jäävad täitmata. Sellise arutluskäiguga nõustumine viiks kokkuvõttes nõudeni, et üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid tuleb alati osutada tavapärastel turutingimustel. Kui sellise nõudega nõustuda, võiks liidu konkurentsieeskirjade kohaldamine takistada üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamise eest vastutavatele ettevõtjatele määratud eriülesande õiguslikku või faktilist täitmist, mida ELTL artikli 106 lõige 2 üritab just vältida.

5. ABI TAGASINÕUDMINE

Kohtuasjas, milles tehti 5. veebruari 2015. aasta otsus ***Aer Lingus* vs. *komisjon*** (T-473/12, EKL (Väljavõtted), edasi kaevatud, EU:T:2015:78), lahendas Üldkohus tühistamishagi otsuse peale, milles komisjon leidis, et madalam lennureisijatasu, mida Iirimaa kohaldas lühilendudel, oli siseturuga kokkusobimatu riigiabi, ning andis korralduse nõuda abi selle saajatelt tagasi, täpsustades, et riigiabi summa on madalama lennureisijatasu (kaks eurot) ja üldjuhul kohaldatava standardtasu (10 eurot) vahe, st kaheksa eurot. Hageja väitis eelkõige, et jättes abi kvalifitseerimisel ja eelise suuruse kindlaksmääramisel arvesse võtmata selle, et lennureisijatasu kantakse üle reisijatele, rikkus komisjon õigusnormi ja tegi ilmse hindamisvea.

Üldkohus tuletas sellega seoses meelde, et riigi kohustus nõuda tagasi abi, mille komisjon on tunnistanud siseturuga kokkusobimatuks, on kehtestatud eesmärgiga taastada varasem olukord ning see eemärk on saavutatud, kui abisaajad on ebaseadusliku abina saadud summa tagastanud. Kuigi ükski liidu õiguse säte ei nõua, et komisjon teeks kindlaks tagastatava abi täpse suuruse, peab ta abi tagastamist määrates siiski esiteks tegema täpselt kindlaks, kes on abisaajad, ja teiseks määrama kindlaks – nii täpselt, kui juhtumi asjaolud seda võimaldavad –, kui suur on ettevõtjale antud abi tegelik väärtus.

Olukorras, kus lennureisijatasu pidi üle kantama reisijatele, ei võinud komisjon eeldada, et eelis, mida lennuettevõtjad ise tegelikult said ja mis neile alles jäi, oli igal üksikjuhul kaheksa eurot reisija kohta. Seega oleks komisjon pidanud selliste lennuettevõtjate puhul nagu hageja, kes maksid vähendatud, kaheeurost lennureisijatasu, tegema kindlaks, millises ulatuses need ettevõtjad kandsid tegelikult oma reisijatele üle majandusliku eelise, mille nad lennureisijatasu madalama määra kohaldamisest said, et tal oleks olnud võimalik teha täpselt kindlaks, kui suur on eelis, mille need ettevõtjad tegelikult said, välja arvatud juhul, kui ta oleks otsustanud usaldada selle ülesande siseriiklikele ametiasutustele, andes neile selleks vajalikud juhised.

Üldkohus toonitas, et kaheksa euro suuruse summa sissenõudmine võib tekitada täiendavaid konkurentsimoonutusi, kuna see võib viia selleni, et lennuettevõtjatelt nõutakse abi tagasi suuremas ulatuses kui eelis, mille nad tegelikkuses said. Asjaolu, et antud juhul ei olnud lennureisijatasu tasuma kohustatud lennuettevõtjate kliendid liidu õiguse tähenduses ettevõtjad, mistõttu ei saa neilt abi tagasi nõuda, ei muuda komisjoni kohustust teha täpselt kindlaks, kes on abisaajad, st ettevõtjad, kes abist tegelikult kasu on saanud, ja piirduda abi tagasinõudmise kindlaksmääramisel majanduslike eelistega, mis tulenesid abi tegelikult abisaajate käsutusse andmisest.

INTELLEKTUAALOMAND

1. ÜHENDUSE KAUBAMÄRK

a) ABSOLUUTSED KEELDUMISPÕHJUSED

2015. aastal täpsustati Üldkohtu praktikas registreerimisest keeldumise absoluutseid põhjusi, mis on ette nähtud määruse (EÜ) nr 207/2009[22] artikli 7 lõikes 1.

Kohtuasjas, milles tehti 15. jaanuari 2015. aasta otsus ***MEM* vs. *Siseturu Ühtlustamise Amet (MONACO)*** (T-197/13, EKL, EU:T:2015:16), lahendas Üldkohus hagi, milles paluti tühistada Siseturu Ühtlustamise Ameti (kaubamärgid ja tööstusdisainilahendused) neljanda apellatsioonikoja otsus keelduda sõnamärgile MONACO liidus kaitse andmisest teatavate kaupade ja teenuste[23] jaoks kaubamärgi eristusvõime puudumise ja kirjeldavuse tõttu.

22| Nõukogu 26. veebruari 2009. aasta määrus (EÜ) nr 207/2009 ühenduse kaubamärgi kohta (ELT L 78, lk 1).

23| Tegemist oli järgmiste kaupade ja teenustega: magnetsalvestusvahendid; paber, papp ja nendest valmistatud tooted, mis ei kuulu teistesse klassidesse; trükised; fotod; transport; reiside korraldamine; meelelahutus; spordialane tegevus ja tähtajaline majutus.

Sellega seoses märkis Üldkohus, et mõiste „monaco" vastab vürstiriigi nimele, mis on ülemaailmselt tuntud kas või juba tänu vürstiperekonna, vormel 1 võidusõidu maailmakarikaetapi korraldamise ja tsirkusefestivali üldtuntusele. Monaco Vürstiriik on veelgi tuntum liidu kodanike seas, eelkõige tänu selle riigi ja ühe liikmesriigi, nimelt Prantsuse Vabariigi vahelisele riigipiirile, lähedusele teatava teise liikmesriigi, Itaalia Vabariigiga, ning asjaolule, et see riik kasutab 28-st liikmesriigist 19-ga ühist raha, nimelt eurot. Järelikult viitab mõiste „monaco" mis tahes lingvistilise kuuluvusega asjaomase avalikkuse silmis samanimelisele geograafilisele territooriumile. Üldkohus lisas, et apellatsioonikoda määratles õigesti asjaomase avalikkuse ja omistas talle asjaomastest kaupadest ja teenustest sõltuvalt vastavalt keskmise või pigem suure tähelepanelikkuse astme.

Üldkohtu sõnul oli Siseturu Ühtlustamise Ametil samuti õigus, kui ta otsustas, et mõiste „monaco" võib kaubanduses tähistada kaupade geograafilist päritolu või sihtkohta või teenuste osutamise kohta ning seetõttu on kõnealune kaubamärk asjaomaseid kaupu ja teenuseid kirjeldav. Kuna kaupade või teenuste omadusi kirjeldaval sõnamärgil tingimata puudub nende samade kaupade või teenuste suhtes eristusvõime, järeldas Üldkohus sellest, et kaubamärgil MONACO puudub eristusvõime.

14. juuli 2015. aasta otsuses ***Genossenschaftskellerei Rosswag-Mühlhausen* vs. *Siseturu Ühtlustamise Amet (Lembergerland)*** (T-55/14, EKL, EU:T:2015:486) tuli Üldkohtul hinnata sellise hagi põhjendatust, mis oli esitatud Siseturu Ühtlustamise Ameti esimese apellatsioonikoja otsuse peale, millega kinnitati sõnamärgi Lembergerland ühenduse kaubamärgina registreerimisest keeldumine põhjendusel, et taotletav kaubamärk on määruse nr 207/2009 artikli 7 lõike 1 punktis j sätestatud absoluutse keeldumispõhjusega vastuolus.

Üldkohus tuletas meelde, et vastavalt sellele sättele ei registreerita veinide kaubamärke, mis sisaldavad veini identifitseerivat geograafilist tähist või koosnevad neist selliste veinide suhtes, millel ei ole niisugust päritolu, ning et veinide osas on geograafiliste tähiste kaitse allikad ühelt poolt liidu määrused, nimelt need, mis puudutavad veinituru ühist korraldust, ning teiselt poolt kahepoolsed veinikaubandust käsitlevad liidu ja kolmandate riikide vahelised kokkulepped. Üldkohus lisas, et ühenduse ja Lõuna-Aafrika Vabariigi vahelise lepingu[24] artikli 8 punkti b alapunkti ii kohaselt käsitatakse liidus Lõuna-Aafrikast pärit veinide puhul kaitstud päritolunimetustena lepingu II lisas osutatud geograafilisi tähiseid, kus on sõnaselgelt mainitud nime Lemberg. Üldkohtu sõnul ei sea asjaolu, et asjaomane nimi viitab viinamarjaistandusele, mitte piirkonnale, omavalitsusüksusele või ringkonnale, kahtluse alla seda, et kõnealuse lepingu alusel on osutatud nimi geograafilise tähisena sõnaselgelt kaitstud. Nimelt viitab ühenduse ja Lõuna-Aafrika Vabariigi vaheline leping mõiste „geograafiline tähis" osas TRIPS-lepingu[25] artikli 22 lõikele 1, mille kohaselt tuleb geograafiliste tähistena käsitada „tähiseid, mis näitavad, et kaup on pärit teatud liikme territooriumilt või selle territooriumi teatud piirkonnast või paikkonnast, kui kauba teatud omadus, maine või mõni muu iseloomustav tunnus on olulisel määral seostatav kauba geograafilise päritoluga". Miski ei anna alust järeldada, et „paikkond" selle sätte tähenduses ei või koosneda viinamarjaistandusest või et sellist „paikkonda" tuleb kitsendavalt mõista kui territooriumi vastavalt selle suurusele või formaalsele haldusjaotusele.

Üldkohus täpsustas, et määruse nr 207/2009 artikli 7 lõike 1 punktis j ette nähtud keeldumispõhjust kohaldatakse, kui taotletav kaubamärk kas sisaldab geograafilist tähist või seda täie kindlusega identifitseerivat osa või koosneb sellest. Antud juhul oli taotletav kaubamärk Lembergerland liitsõna, mis muu hulgas sisaldab kaitstud geograafilist tähist Lemberg, mis on selles tähises selgesti identifitseeritav. Seetõttu ei nõustunud Üldkohus argumendiga, et see kaubamärk ei vasta geograafilisele tähisele Lemberg, vaid tegemist on uue väljamõeldud sõnaga, milles üksnes seitse tähte ühtivad geograafilise tähise Lemberg tähtedega. Samuti ei nõustunud Üldkohus argumendiga, et taotletav kaubamärk Lembergerland ei põhjusta geograafilise tähisega Lemberg segiajamist, kuna sellel on viimasega võrreldes teistsugune tähendus. Üldkohus märkis, et kaubamärgi

24| Euroopa Ühenduse ja Lõuna-Aafrika Vabariigi vaheline leping veinikaubanduse kohta (EÜT 2002, L 28, lk 4; ELT eriväljaanne 11/40, lk 202).

25| 15. aprilli 1994. aasta intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide leping (EÜT L 336, lk 214; ELT eriväljaanne 11/21, lk 305), mis on Maailma Kaubandusorganisatsiooni asutamislepingu (EÜT 1994, L 336, lk 3; ELT eriväljaanne 11/21, lk 80) lisa 1 C.

registreerimisest tuleb keelduda, kui see sisaldab geograafilist tähist või koosneb viimasest olenemata sellest, kas taotletav tähis tarbijat tähistatava veini päritolus eksitab või mitte.

Kohtuasjades, milles tehti 7. oktoobri 2015. aasta otsus ***Küpros* vs. *Siseturu Ühtlustamise Amet (ΧΑΛΛΟΥΜΙ ja HALLOUMI)*** (T-292/14 ja T-293/14, EKL, EU:T:2015:752), lahendas Üldkohus kahte hagi nende otsuste tühistamise nõudes, millega Siseturu Ühtlustamise Ameti neljas apellatsioonikoda oli kinnitanud keeldumist registreerida juustu, piima ja piimatoodete suhtes ühenduse kaubamärgina sõnamärki ΧΑΛΛΟΥΜΙ ja sõnamärki HALLOUMI.

Üldkohus toonitas, et tähise kuulumine määruse nr 207/2009 artikli 7 lõike 1 punktis c sisalduva registreerimiskeelu kohaldamisalasse eeldab, et tähisel on kõnealuste kaupade või teenustega piisavalt otsene ja konkreetne seos, mis võimaldab asjaomasel avalikkusel kohe ja ilma järele mõtlemata tajuda, et tegemist on kõnealuste kaupade või teenuste või nende mõne omaduse kirjeldusega. Üldkohtu arvates leidis apellatsioonikoda antud juhul õigesti, et Küprose avalikkuse silmis tähistavad suurtähtedega kirjutatud sõnad „HALLOUMI“ ja „ΧΑΛΛΟΥΜΙ“ Küprose juustutoodet ja kirjeldavad seega otseselt asjaomaste juustu, piima ja piimatoodete sorti ja geograafilist päritolu. Nimelt tähistavad need sõnad teatavat konkreetset Küproselt eksporditava juustu sorti, mida toodetakse teataval kindlal viisil ning millel on teatav konkreetne tekstuur, kulinaarsed omadused ja maitse. Järelikult ei teinud apellatsioonikoda hindamisviga, kui ta leidis, et taotletavaid kaubamärke ei saa registreerida, kuna need kirjeldavad vähemalt Küprose avalikkuse silmis kaupu, mille jaoks registreerimist taotletakse.

Analüüsides väidet, et määrus nr 207/2009 ei välista garantiimärke, täpsustas Üldkohus, et see määrus ei näe ette garantiimärkide kaitset, vaid selles on nähtud ette üksnes individuaalsete ja kollektiivsete ühenduse kaubamärkide kaitse. Üldkohus märkis sellega seoses, et apellatsioonikoda täpsustas, et garantiimärkide registreerimist tuleb taotleda individuaalsete kaubamärkidena ning neid saab registreerida üksnes siis, kui ükski kõnealuses määruses ette nähtud absoluutne keeldumispõhjus ei ole kohaldatav.

Üldkohus juhtis tähelepanu sellele, et määruse nr 207/2009 artikli 7 lõike 1 punkt c täidab üldise huvi eesmärki, mille kohaselt peavad registreerimistaotlusega hõlmatud kauba või teenuse omadusi kaubanduses tähistavad tähised või märgid olema kõikide jaoks vabalt kasutatavad. See säte takistab märkide või tähiste kasutamise ainuõiguse andmist ainult ühele ettevõtjale põhjusel, et need on kaubamärgina registreeritud, ning kirjeldava mõiste monopoliseerimist teatava ettevõtja poolt muude ettevõtjate, sealhulgas konkurentide kahjuks, nii et nende endi kaupade kirjeldamiseks kasutatav sõnavara seetõttu kahaneb. Üldine või avalik huvi hoida kirjeldavad kaubamärgid kolmandate isikute jaoks vabalt kasutatavana on kindlaks määratud ja seda tuleb eeldada. Sellest tuleneb, et kui taotletav kaubamärk on kirjeldav, piisab, kui apellatsioonikoda nimetatud kirjeldavat laadi nendib, ilma et ta peaks kontrollima, kas hoolimata sellest kirjeldavast laadist esineb tegelikult avalik huvi hoida taotletav kaubamärk kolmandate isikute jaoks vabalt kasutatavana. Üldkohus tuletas veel meelde, et määruse nr 207/2009 artikli 7 lõike 1 punkti c kohaldamine ei sõltu sellest, kas vabalt kasutatavana hoidmise vajadus on konkreetne, tegelik ja tõsine.

b) SUHTELISED KEELDUMISPÕHJUSED

Määruse nr 207/2009 artiklis 8 ette nähtud suhteliste keeldumispõhjuste käsitlustest väärivad erilist tähelepanu viis otsust.

Esiteks 12. veebruari 2015. aasta otsus ***Compagnie des montres Longines, Francillon* vs. *Siseturu Ühtlustamise Amet – Cheng (B)*** (T-505/12, EKL, EU:T:2015:95), milles Üldkohtul tuli hinnata sellise otsuse seaduslikkust, millega Siseturu Ühtlustamise Ameti viies apellatsioonikoda oli keeldunud rahuldamast vastulauset taotlusele registreerida ühenduse kaubamärgina kujutismärk, mis koosnes tiivapaari keskele paigutatud suurtähest „B“, optiliste päikeseprillide ning rõivaste ja jalatsite jaoks. Vastulause tugines varasemale rahvusvahelisele

kujutismärgile, mis seisneb „tiibadega liivakellas“ ja kehtib muu hulgas osades liidu liikmesriikides ning tähistab käekellasid, mitmesuguseid kellatööstuse tooteid, kronomeetreid, ehteid ja juveeltooteid. Vastulause lükati tagasi põhjendusel, et kõnealuste kaubamärkidega tähistatavad kaubad ei ole üldse sarnased.

Seoses sellega tõdes Üldkohus, et hoolimata asjaolust, et kõnealused kaubad kuuluvad lähedastesse turuosadesse, on need oma laadilt, otstarbelt ja kasutusviisilt erinevad, mistõttu ei ole need omavahel konkureerivad ega ka äravahetatavad. Võimaluse kohta, et need kaubad üksteist esteetiliselt täiendavad, märkis Üldkohus, et esteetilise harmoonia taotlemine on liiga üldine kriteerium, et ainuüksi sellega oleks võimalik põhjendada järeldust, et kaubad on üksteist täiendavad. Selles kontekstis analüüsis Üldkohus kõigepealt, kas varasema kaubamärgiga kaitstud kaubad on möödapääsmatult vajalikud või olulised seoses kaubamärgitaotlusega hõlmatud kaupade kasutamisega ja vastupidi, ning seejärel, kas tarbijad leiaksid selle olevat tavalise, et neid kaupu turustatakse ühe ja sama kaubamärgi all. Kuna kumbki asjaolu ei leidnud tõendamist, otsustas Üldkohus, et kõnealused kaubad ei ole sarnased. Seetõttu leidis Üldkohus, et apellatsioonikoda ei eksinud, kui ta välistas igasuguse segiajamise tõenäosuse ainuüksi kõnealuste kaupade võrdluse põhjal.

Veel otsustas Üldkohus, et apellatsioonikojal oli õigus ka siis, kui ta leidis, et varasem kaubamärk, mis koosneb üksnes „tiibadega liivakellas“ seisnevast kujutisosast, ei ole tuntud kaubamärk – hoolimata sellest, et kombineeritud kaubamärki, mis koosneb mainitud kujutisosast ja sõnast „longines“, kasutatakse asjakohasel turul regulaarselt. Üldkohus lähtus eelkõige asjaolust, et kombineeritud kaubamärgi tekitatavas üldmuljes on selgelt ülekaaluka tähtsusega sõnaline osa „longines“, mistõttu see jääb tarbijatele meelde. Kujutisosa – „tiibadega liivakell“ – kohta leidis Üldkohus, et ei ole tõendatud, et see oleks kas kombineeritud kaubamärgis kasutamise tõttu või oma registreeritud kujul tarbijatele meelde jäänud.

Teiseks, 5. mai 2015. aasta otsuses ***Spa Monopole* vs. *Siseturu Ühtlustamise Amet – Orly International (SPARITUAL)*** (T-131/12, EKL, EU:T:2015:257) oli vaatluse all taotlus registreerida ühenduse kaubamärgina sõnamärk SPARITUAL kaupade jaoks, mis kuuluvad 15. juuni 1957. aasta märkide registreerimisel kasutatava kaupade ja teenuste rahvusvahelise klassifikatsiooni Nizza kokkuleppe (uuesti läbi vaadatud ja parandatud kujul) klassi 3. Sellele taotlusele esitati vastulause, mis tugines varasematele kaubamärkidele: sõnamärk SPA ja kujutismärk SPA Pierrot'ga Nizza kokkuleppe klassi 32 kuuluvate kaupade jaoks. Siseturu Ühtlustamise Ameti esimene apellatsioonikoda oli keeldunud vastulauset rahuldamast eeskätt põhjendusel, et ei ole tõendatud, et sõnamärk SPA, mis hõlmab klassi 32 kuuluvaid kaupu, oleks mainekas, märkides muu hulgas, et kujutismärgi SPA Pierrot'ga maine ei võimalda järeldada, et sõnamärk SPA, mis hõlmab klassi 32 kuuluvaid kaupu, on mainekas.

Lahendades selle otsuse peale esitatud hagi, tuletas Üldkohus kõigepealt meelde, et kaubamärk võib eristusvõime omandada ka tulenevalt selle kasutamisest teise registreeritud kaubamärgi koostisosana, tingimusel et asjaomane avalikkus jätkuvalt tajub asjassepuutuvaid kaupu konkreetselt ettevõtjalt pärinevana. Seoses sellega täpsustas Üldkohus, et registreeritud kaubamärgi omanik võib kaubamärgi spetsiifilise eristusvõime ja maine tõendamiseks tugineda tõenditele selle kasutamise kohta teistsugusel kujul, teise registreeritud ja maineka kaubamärgi koostisosana, tingimusel et asjaomane avalikkus jätkuvalt tajub asjassepuutuvaid kaupu samalt ettevõtjalt pärinevana.

Üldkohus asus seisukohale, et apellatsioonikoda rikkus õigusnormi, kui ta leidis, et kujutismärgi SPA Pierrot'ga mainet ei saa laiendada sõnamärgile SPA, mis hõlmab klassi 32 kuuluvaid kaupu. Kohtupraktikast ilmneb nimelt, et just kaubamärkide „perekonna“ või „seeria“ väidetava olemasolu konkreetses kontekstis tuleb mõista Euroopa Kohtu seisukohta, mida ta väljendas 13. septembri 2007. aasta kohtuotsuse *Il Ponte Finanziaria* vs. *Siseturu Ühtlustamise Amet*[26] punktis 86 ja mille kohaselt direktiivi 89/104/EMÜ[27] artikli 10 lõike 2 punkt a (ja analoogia alusel määruse nr 207/2009 artikli 15 lõike 2 punkt a) ei võimalda kaubamärgi kasutamise tõendamise teel

26 | | C-234/06 P, EKL, EU:C:2007:514.

27 | Nõukogu 21. detsembri 1988. aasta esimene direktiiv 89/104/EMÜ kaubamärke käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT 1989, L 40, lk 1; ELT eriväljaanne 17/01, lk 92).

kaitset, mis on registreeritud kaubamärgil, laiendada teisele registreeritud kaubamärgile, mille kasutamine ei ole tõendatud, põhjendusel, et viimane on üksnes esimese veidi muudetud variant. Antud juhul ei soovinud hageja tõendada samasse perekonda SPA kuuluvate kaubamärkide kasutamist, vaid soovis sisuliselt tõendada, et sõnamärgil SPA, mis hõlmab klassi 32 kuuluvaid kaupu, on maine, kuna selle kasutamine kujutismärgis SPA Pierrot'ga, mis hõlmab samasse klassi kuuluvaid kaupu, ei ole muutnud selle eristusvõimet ning kuna kõnealune varasem sõnamärk on vastupidi jätkuvalt väga ilmne ja kõnealuses kujutismärgis selgelt äratuntav.

Üldkohus tegi järelduse, et võib kasutada tõendeid kujutismärgi SPA Pierrot'ga kohta, mille koostisosa sõnamärk SPA on, et tõendada, et sõnamärk SPA on mainekas, tingimusel et tõendatakse, et sõnamärgi ja kaubanduses kasutatava kujutismärgi erinevused ei välista, et asjaomane avalikkus jätkuvalt tajub asjassepuutuvaid kaupu konkreetselt ettevõtjalt pärinevana.

Kolmandaks, 10. juuni 2015. aasta otsuse ***AgriCapital* vs. *Siseturu Ühtlustamise Amet – agri.capital (AGRI. CAPITAL)*** (T-514/13, EKL, edasi kaevatud, EU:T:2015:372) aluseks olnud kohtuasjas tuli Üldkohtul hinnata, kas varasemate kaubamärkidega hõlmatud finantseerimisteenused ning taotletava kaubamärgiga hõlmatud kinnisvarateenused ja kinnisvara arendusteenused on sarnased.

Üldkohus märkis selle kohta, et finantseerimisteenuste olemus, otstarve ja kasutusviis ei ole samad kui kinnisvarateenustel. Nimelt seonduvad kinnisvarateenused kinnisasjaga ja eriti selle rendi, ostu, müügi ja haldusega, samas kui finantseerimisteenuseid osutavad finantsasutused oma klientidele rahaliste vahendite haldamiseks, hoiustatud rahasummade hoidmiseks, raha ülekandmiseks, laenude andmiseks ja eri liiki finantstehingute teostamiseks. Seoses tõigaga, et hõlmatud teenuste turustuskanalid võivad olla samad – mis tõendab, et asjaomased teenused täiendavad vastastikku teineteist –, tõdes Üldkohus, et kinnisvaraalaseid teenuseid ei pakuta üldjuhul samades ruumides kui finantsteenuseid.

Seoses finantseerimisteenuste ja kinnisvara arendusteenuste võrdlusega täheldas Üldkohus, et kinnisvaraarendaja poolt finantseerimisallikate otsimise eesmärk on üksnes see, et nimetatud arendaja saaks kõigepealt katta renoveeritavate ehitiste või hoonestatava maa ostukulud, eesmärgiga kanda need kulud omakorda üle klientidele, kellele ta müüb ehitus- või renoveerimisprogrammi läbinud kinnisasja. Kuigi on tavaline, et kinnisvaraarendajad pakuvad kinnisvaraprojektide turustamise raames oma klientidele nõustamist ostu finantseerimise osas, ei saa sellist nõustamist siiski käsitada finantsnõustamisena varasemate kaubamärkidega hõlmatud teenuste tähenduses. Sellise nõustamise võib tegelikult samastada nõuannetega, mida arvestatava väärtusega asja, nagu paat, äriühingu vara või kunstiteos, iga müüja võib jagada oma klientidele, arvestades finantshuve, mis neil võivad olla seoses kõne all oleva asja omandamisega. Sellist nõu andev müüja ei paku siiski finantseerimisteenust.

Veel leidis Üldkohus, et seos kinnisvara arendusteenuste ja finantseerimisteenuste vahel ei ole piisavalt tihe. Kuigi kinnisvaratehingutega seotud summade suurust arvestades on finantseerimisteenused keskmisele tarbijale kinnisvara arendusteenuste kasutamise seisukohast olulise tähtsusega, nõuab turumajanduse tingimustes siiski suur osa tegevusi kas finantseerimist või investeeringut, mistõttu finantseerimisteenused on oma olemuselt seostatavad enamiku tegevustega, mitte üksnes kinnisvara arendustegevusega.

Neid asjaolusid arvesse võttes jõudis Üldkohus järeldusele, et varasemate kaubamärkidega hõlmatud teenused ja taotletava kaubamärgiga hõlmatud teenused ei ole sarnased. Sarnasuse puudumist teenuste vahel ei saa segiajamise tõenäosuse hindamisel kompenseerida vastandatud kaubamärkide sarnasusega, isegi kui see on suur.

Neljandaks, 30. septembri 2015. aasta otsuses ***Tilda Riceland Private* vs. *Siseturu Ühtlustamise Amet – Siam Grains (BASmALI)*** (T-136/14, EKL, EU:T:2015:734) võttis Üldkohus seisukoha küsimuses, kas otsus, millega Siseturu Ühtlustamise Ameti neljas apellatsioonikoda keeldus rahuldamast vastulauset taotlusele registreerida ühenduse kaubamärgina riisi jaoks kujutismärk BASmALI, on seaduslik. Vastulause aluseks oli

varasem registreerimata kaubamärk või varasem tähis BASMATI, mida kaubanduses kasutatakse seoses riisiga. Apellatsioonikoda leidis, et hageja ei ole piisavalt tõendanud sõna „basmati" kasutamist kaubanduses eristava tähisena. Apellatsioonikoja arvates peab kõnealuse tähise eristusvõime põhinema ülesandel identifitseerida kaupade kaubanduslik päritolu. Hageja vaidlustas selle hinnangu Üldkohtus ning väitis, et rikutud on määruse nr 207/2009 artikli 8 lõiget 4.

Üldkohus toonitas kohtuasja lahendades, et kuigi on õige, nagu märkis apellatsioonikoda, et määruse nr 207/2009 artikli 8 lõike 4 kohaselt peab kõnealust tähist kasutama eristava osana selles mõttes, et sellega identifitseeritakse omaniku majandustegevus, ei saa see siiski tähendada, et selle sätte kontekstis peab tähise kasutamise ülesanne olema üksnes kõnealuste kaupade või teenuste kaubandusliku päritolu identifitseerimine. Nii järeldades seadis apellatsioonikoda tingimuse, mida määruse nr 207/2009 artikli 8 lõikes 4 ette nähtud ei ole.

Üldkohus rõhutas, et selle sättega on hõlmatud registreerimata kaubamärgid ja kõik „muud [...] tähised", mida kasutatakse kaubanduses. Kui ei ole märgitud vastupidist, võib tähise kasutamise ülesanne seisneda – arvestades tähise olemust – lisaks sellele, et asjaomane avalikkus identifitseerib asjaomase kauba kaubanduslikku päritolu, ka selles, et identifitseeritakse kaupade geograafiline päritolu ning nende olemusest tulenevad eriomadused või selle maine aluseks olevad omadused. Tulenevalt kõnealuse tähise olemusest võib eristavana määratleda ka seda, kui tähise eesmärk on identifitseerida ühe ettevõtja kaupu või teenuseid võrreldes teise ettevõtja omadega, aga ka nimelt seda, kui tähise eesmärk on identifitseerida teatavaid kaupu või teenuseid võrreldes teiste sarnaste kaupade ja teenustega. Kuna apellatsioonikoja lähenemine välistas tähiste puhul, mida kasutab mitu ettevõtjat või mida kasutatakse koos kaubamärkidega, tuginemise määruse nr 207/2009 artikli 8 lõikele 4, kuigi selles sättes ei ole niisugust välistamist ette nähtud, siis tühistas Üldkohus vaidlustatud otsuse.

Viiendaks, 2. oktoobri 2015. aasta otsuses ***The Tea Board* vs. *Siseturu Ühtlustamise Amet – Delta Lingerie (Darjeeling)*** (T-624/13, EKL, edasi kaevatud, EU:T:2015:743) tuletas Üldkohus meelde, et ühenduse kollektiivkaubamärk on nagu ühenduse iga kaubamärk kaitstud igasuguse kahju vastu, mis tuleneb tõenäoliselt segiaetava ühenduse kaubamärgi registreerimisest.

Üldkohus märkis sellega seoses, et kuigi määruse nr 207/2009 artikli 66 lõikega 2 tehakse erand sama määruse artikli 7 lõike 1 punktis c sätestatust, leevendades registreerimistingimusi ja võimaldades selle sätte kohaldamisalasse kuuluvate kaupade jaoks kasutada nende päritolu kirjeldavaid kaubamärke, kohaldatakse kõnealust määrust, juhul kui ei ole sätestatud teisti, selle artikli 66 lõike 3 alusel kõigile kollektiivkaubamärkidele, sealhulgas ka artikli 66 lõike 2 alusel registreeritud kaubamärkidele. Üldkohtu sõnul on määruse nr 207/2009 artikli 66 lõike 2 kohaldamisalasse kuuluva ühenduse kollektiivkaubamärgi põhiülesanne eristada selle kaubamärgiga kaitstud kaupu või teenuseid nende omaniku järgi ja mitte nende geograafilise päritolu alusel. Kui vastulausemenetluses on vastandatud tähisteks ühelt poolt kollektiivkaubamärk ja teiselt poolt individuaalne kaubamärk, siis tuleb kaupade ja teenuste võrdlus läbi viia samade kriteeriumide alusel, mida kohaldatakse kahe individuaalse kaubamärgiga hõlmatud kaupade ja teenuste sarnasuse või identsuse hindamisel. Isegi kui selles kontekstis asuda seisukohale, et vastandatud tähistega tähistatud kaupade või teenuste päritolu võib kujutada endast üht tegurit, mida tuleb arvesse võtta segiajamise tõenäosuse igakülgsel hindamisel määruse nr 207/2009 artikli 8 lõike 1 punkti b tähenduses, ei ole see säte kohaldatav sellisel juhul, kui kas või üks selles nimetatud kumulatiivne tingimus ei ole täidetud.

Üldkohus käsitles ka mõistet „kaubamärgi maine". Täheldades, et määruse nr 207/2009 artikli 8 lõikes 5 ei ole kaubamärgi maine mõistet määratletud, märkis Üldkohus esiteks, et varasema kaubamärgi maine hindamisel tuleb arvestada kõiki olulisi asjaolusid, milleks on muu hulgas kaubamärgi turuosa,; selle kaubamärgi kasutamise intensiivsus, geograafiline ulatus ja kestus ning ettevõtja poolt selle reklaamimiseks tehtud investeeringute ulatus. Teiseks toonitas Üldkohus, et määruse nr 207/2009 artikli 66 lõike 2 kohaldamisalasse kuuluvaid ühenduse kollektiivkaubamärke, sealhulgas nende mainet sama määruse artikli 8 lõike 5 tähenduses, tuleb hinnata samade kriteeriumide alusel, mida kohaldatakse individuaalsetele kaubamärkidele.

c) MENETLUSLIK KÜLG

13. veebruari 2015. aasta otsuses ***Husky CZ* vs. *Siseturu Ühtlustamise Amet – Husky of Tostock (HUSKY)*** (T-287/13, EKL, EU:T:2015:99) tõlgendas Üldkohus määruse (EÜ) nr 2868/95[28] artikli 71 lõiget 2.

Üldkohus rõhutas, et selle sätte ingliskeelne versioon erineb saksa-, hispaania-, prantsus- ja itaaliakeelsest versioonist. Liidu õigusnormi ühetaolise kohaldamise ja järelikult ka ühetaolise tõlgendamise vajadus ei võimalda käsitleda õigusnormi üht keeleversiooni teistest eraldi, vaid eeldab selle tõlgendamist nii seadusandja tegeliku tahte kui ka tema taotletud eesmärgi põhjal, muu hulgas kõikides ülejäänud ametlikes keeltes koostatud versioone arvestades. Lisaks ei ilmne määruse nr 2868/95 sätete sõnastusest, et eeskirja 71 lõiget 2 tuleb kohaldada ja tõlgendada teisiti kui koosmõjus selle eeskirja lõikega 1. Niisiis tuleb asuda seisukohale, et see lõige lubab Siseturu Ühtlustamise Ametil juhul, kui on kaks või enam menetlusosalist, siduda tähtaja pikendamise teiste menetlusosaliste nõusolekuga, ega sea asjaomase pikendamise tingimuseks poolte nõusolekut. Üldkohus leidis, et tähtaja pikendamisele üksnes poolte nõusoleku tingimuse seadmisega võib kaasneda see, et poolelt, kes taotles tähtaja pikendamist, võetakse võimalus end kaitsta. See võib olla ka vastuolus menetluse nõuetekohase läbiviimise põhimõtte ja eeskirja 71 eesmärgiga, mis võimaldab tähtaegade pikendamist, kui asjaolud seda õigustavad. Üldkohus jõudis järeldusele, et apellatsioonikoda ei eksinud, kui ta asus seisukohale, et määruse nr 2868/95 eeskirja 71 lõiget 2 peab tõlgendama nii, et juhul, kui pooltevahelises menetluses taotleb üks menetlusosaline tähtaja pikendamist, võib Siseturu Ühtlustamise Amet – kuid ei ole kohustatud – küsida teise poole nõusolekut, ja seda sätet tuleb tõlgendada koosmõjus kõnealuse eeskirja lõikega 1, mis nõuab, et Siseturu Ühtlustamise Amet peab võtma arvesse – muu hulgas juhul, kui ta otsustab teise poole nõusolekut mitte küsida – asjaolusid, mis tähtaja pikendamise taotlusega seonduvad.

Üldkohus lisas, et määruse nr 2868/95 eeskirja 22 lõige 6 täiendab ja täpsustab selle määruse eeskirja 22 lõigete 2–4 sätteid, mida kohaldatakse asjaomase määruse eeskirja 40 lõike 5 alusel tühistamismenetluses ***mutatis mutandis***. Neil kaalutlustel on eeskirja 22 lõige 6 määruse nr 207/2009 artikli 51 lõike 1 punktil a põhinevas tühistamismenetluses kohaldatav. Sellest ilmneb, et Siseturu Ühtlustamise Amet võib sellises menetluses nõuda dokumente esitanud poolelt tõlget dokumentidest, mis ei ole esitatud menetluskeeles.

Kohtuasjas, milles tehti 25. märtsi 2015. aasta otsus ***Apple and Pear Australia ja Star Fruits Diffusion* vs. *Siseturu Ühtlustamise Amet – Carolus C. (English pink)*** (T-378/13, EKL, edasi kaevatud, EU:T:2015:186), tuli Üldkohtul võtta seisukoht küsimuses, kas kaubamärgist tulenevate õiguste rikkumist käsitlevas menetluses on siseriikliku kohtu otsus asjakohane faktiline asjaolu, mille võimalikku mõju tema menetluses olevale vaidlusele peab apellatsioonikoda hindama. Üldkohus märkis selle kohta, et määruse nr 207/2009 artikli 95 kohaselt määravad liikmesriigid oma territooriumil siseriiklikud kohtud, kes täidavad „ühenduse kaubamärkide kohtu“ ülesandeid. Määruse artiklis 96 on sätestatud, et ühenduse kaubamärkide kohtute pädevusse kuuluvad muu seas hagid seoses ühenduse kaubamärkide õiguste rikkumisega ning vastuhagid ühenduse kaubamärgi tühistamiseks või kehtetuks tunnistamiseks. Belgia seadusandja on määranud ühenduse kaubamärkide esimese astme kohtuks Tribunal de commerce de Bruxelles'i (Belgia). Selle kohtu otsus on esmapilgul asjakohane faktiline asjaolu. Apellatsioonikoda ei võinud jätta tunnistamata, et rikkumist käsitleva hagi ja taotletava kaubamärgi registreerimise suhtes esitatud vastulause menetlustes käsitleti olulisi ühiseid faktilisi asjaolusid. Lisaks rõhutas Üldkohus, et selle kohtuotsuse on teinud ühenduse kaubamärkide kohus, mis on määratud määruse nr 207/2009 alusel ning kelle sellekohane pädevus tuleneb liidu kaubamärgiõiguse korra autonoomsest süsteemist, kuna see kohus on kohustatud kaitsma kogu liidu territooriumil ühenduse kaubamärke, millest tulenevaid õigusi rikutakse või mille rikkumise oht on olemas, ning seega täidab ta eesmärke, mis on sellele süsteemile eriomased. Kõiki asjaolusid arvestades jõudis Üldkohus järeldusele, et antud juhul oli kõnealune kohtuotsus ***prima facie*** asjakohane faktiline asjaolu, mille võimalikku mõju tema menetluses olnud vaidlusele oleks apellatsioonikoda pidanud hindama. Kuivõrd apellatsioonikoda jättis selle tegemata, ei ole ta nõutava hoolsusega hinnanud talle esitatud asjakohaseid faktilisi asjaolusid.

28 | Komisjoni 13. detsembri 1995. aasta määrus (EÜ) nr 2868/95, millega rakendatakse määrus nr 40/94 (EÜT L 303, lk 1).

25. juuni 2015. aasta otsuses ***Copernicus Trademarks* vs. *Siseturu Ühtlustamise Amet – Maquet (LUCEA LED)*** (T-186/12, EKL, EU:T:2015:436) oli Üldkohtul võimalus täpsustada, et määruse nr 207/2009 artikli 76 lõikega 1 – mille kohaselt piirdub Siseturu Ühtlustamise Amet registreerimisest keeldumise suhteliste põhjustega seotud menetlustes kontrollimisel osaliste esitatud väidetega ning esitatud nõudmistega – ei ole vastuolus see, kui Siseturu Ühtlustamise Amet omal algatusel kontrollib vastulause aluseks oleva kaubamärgi vanemust.

Üldkohus lisas, et kontrollija poolt ühenduse kaubamärgi prioriteedikuupäeva registrisse kandmisega ei ole vastuolus see, kui Siseturu Ühtlustamise Amet vastulausemenetluses kontrollib, kas prioriteedinõude tingimused on täidetud. Seoses sellega märkis Üldkohus, et kohtupraktikat, mille kohaselt peab kaubamärgi taotleja, kes soovib vaidlustada vastulause aluseks oleva ühenduse kaubamärgi kehtivuse, seda tegema kehtetuks tunnistamise menetluses, ei saa üle kanda selle kaubamärgi prioriteedinõude põhjendatuse vaidlustamisele. Nimelt ei saa ühenduse kaubamärgi prioriteedikuupäeva registrikannet kehtetuks tunnistamise menetluses vähemalt tulemuslikult vaidlustada. Pealegi puudub muu erimenetlus, mis võimaldaks kolmandal isikul vaidlustada ühenduse kaubamärgi registrisse kantud prioriteedikuupäeva ja oleks samaväärne kehtetuks tunnistamise menetlusega, mille üks erijoon on, et seda ei saa Siseturu Ühtlustamise Amet algatada omal algatusel.

30. juuni 2015. aasta otsuses ***La Rioja Alta* vs. *Siseturu Ühtlustamise Amet – Aldi Einkauf (VIÑA ALBERDI)*** (T-489/13, EKL (Väljavõtted), EU:T:2015:446) märkis Üldkohus, et asjakohaste teguritena, mille põhjal hinnata segiajamise tõenäosust, võib võtta arvesse kahe kaubamärgi turul kooseksisteerimist, kuna kohtupraktikas on nenditud, et muude teguritega koos võib selle asjaolu tõttu asjaomase avalikkuse jaoks nende kaubamärkide segiajamise tõenäosus väheneda.

Üldkohus toonitas selles kontekstis, et kuigi vaidlustatud kaubamärgi omanikul tuleb suhtelisi keeldumispõhjuseid puudutava Siseturu Ühtlustamise Ameti menetluse käigus tõendada, et see kooseksisteerimine põhineb sellel, et asjaomase avalikkuse jaoks puudub tema osutatava kaubamärgi ja kehtetuks tunnistamise taotluses osutatava varasema kaubamärgi segiajamise tõenäosus, võib ta seda näidata vastava asjaolu kohta tõendite kogumi esitamisega. Sellega seoses on eriti asjakohased tõendid, mis kinnitavad seda, mil määral on asjaomane avalikkus enne vaidlustatud kaubamärgi registreerimise taotluse esitamist olnud igast asjaomasest kaubamärgist teadlik. Peale selle, kuna kohtupraktikast tuleneb, et kahe kaubamärgi kooseksisteerimine peab olema piisavalt pikk, et mõjutada asjaomase tarbija taju, on kooseksisteerimise kestus samuti oluline asjaolu.

15. juuli 2015. aasta otsuses ***Australian Gold* vs. *Siseturu Ühtlustamise Amet – Effect Management & Holding (HOT)*** (T-611/13, EKL, EU:T:2015:492) oli Üldkohtul põhjust meelde tuletada, et tähise ühenduse kaubamärgina registreerimise võimalikkust tuleb hinnata üksnes asjaomaste õigusnormide alusel.

Üldkohus täpsustas, et Siseturu Ühtlustamise Amet ja liidu kohus ei ole seotud liikmesriikides tehtud otsustega – kuigi nad võivad nendega arvestada –, isegi kui selline otsus on tehtud siseriikliku õigusnormi alusel, mis on direktiivi 2008/95/EÜ kohaselt ühtlustatud[29]. Määruse (EÜ) nr 44/2001[30] sätted ja määruse nr 207/2009 artikkel 109 ei lükka niisugust seisukohta ümber. Nagu ilmneb eelkõige määruse nr 44/2001 põhjendusest 15, on selle määruse eesmärk üksnes tagada, et kahes liikmesriigis ei tehta vastuolulisi kohtuotsuseid, ja see ei kuulu kohaldamisele Siseturu Ühtlustamise Ameti suhtes. Peale selle on määruse nr 207/2009 artikli 109 eesmärk vältida vastuolulisi otsuseid juhul, kui eri liikmesriikide kohtutele on seoses rikkumisega esitatud hagid, millest ühe hagi aluseks on ühenduse kaubamärk ja teise hagi aluseks siseriiklik kaubamärk. Niisiis käsitleb see ainult mõju kaubamärkidele, mitte neile antava kaitse tingimusi. Mainitud järeldust ei sea kahtluse alla ka määruse nr 207/2009 artikli 7 lõige 2, milles on sätestatud, et lõikes 1 nimetatud absoluutseid keeldumispõhjuseid

29 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2008. aasta direktiiv 2008/95/EÜ kaubamärke käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (ELT L 299, lk 25).

30 | Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42).

kohaldatakse isegi siis, kui need kehtivad ainult teatavas liidu osas. Siseriikliku kaubamärgi registreerimisest keeldumise aluseks on siseriiklikud sätted, mida rakendatakse siseriiklike menetlusnormide alusel siseriiklikus kontekstis, ja see ei ole seega võrdväärne riigis absoluutse keeldumispõhjuse olemasolu tunnistamisega määruse nr 207/2009 tähenduses.

Järelikult, isegi kui oleks soovitav, et Siseturu Ühtlustamise Amet võtaks arvesse liikmesriigi asutuste otsuseid kaubamärkide kohta, mis on samasugused kui kaubamärgid, mille kohta Siseturu Ühtlustamise Amet ise peab otsuse tegema, ei ole Siseturu Ühtlustamise Amet kohustatud arvesse võtma niisuguseid otsuseid, sealhulgas neid, mis on tehtud samasuguste kaubamärkide kohta; kui Siseturu Ühtlustamise Amet neid otsuseid aga arvesse võtab, ei ole need talle siduvad.

18. novembri 2015. aasta otsus ***Instituto dos Vinhos do Douro e do Porto* vs. *Siseturu Ühtlustamise Amet* – *Bruichladdich Distillery (PORT CHARLOTTE)*** (T-659/14, EKL, EU:T:2015:863) pakkus Üldkohtule võimaluse täpsustada määrusega (EÜ) nr 491/2009[31] antava kaitse ulatust.

Seoses sellega märkis Üldkohus, et muu hulgas määruse (EÜ) nr 1493/1999[32] artiklite 51 ja 54 kohaselt kaitstud veininimetused võetakse automaatselt selle määruse kohase kaitse alla ning komisjon kannab need määruse nr 491/2009 artiklis 118n sätestatud registrisse, nimelt andmebaasi E-Bacchus. Üldkohtu sõnul tuleneb määruse nr 1493/1999 alusel juba kaitstud veininimetuste automaatsest kaitsest, et neid veininimetusi ei ole vaja andmebaasi E-Bacchus kanda selleks, et need veininimetused oleksid liidus kaitstud. See „automaatne" kaitse, juhul kui see põhineb vahetult asjaomasel siseriiklikul õigusaktil, ei tähenda aga tingimata, et Siseturu Ühtlustamise Amet oleks määruse nr 491/2009 alusel kohustatud selle õigusakti sätteid või sellega ette nähtud kaitse tingimusi järgima. Üldkohus järeldas sellest, et mis puutub määruse nr 491/2009 kohaldamisalasse, siis reguleerivad selle sätted ühtselt ja ammendavalt liidu õigusega kaitstud päritolunimetuste ja kaitstud geograafiliste tähiste nii kaubanduslikul eesmärgil kasutamise lubamist kui ka piiranguid või kasutamise keelamist, mistõttu selles kontekstis ei tulnud apellatsioonikojal kohaldada neid kaitse tingimusi, mis on konkreetselt ette nähtud asjaomastes siseriiklikes õigusnormides, mille alusel tehti päritolunimetuste „porto" või „port" kanded andmebaasi E-Bacchus.

Seoses määruse nr 491/2009 artikli 118m lõigetes 1 ja 2 ette nähtud kaitse väidetavalt ammendava laadiga aga märkis Üldkohus, et ei selle määruse ega määruse nr 207/2009 sätetest ei nähtu, et määruse nr 491/2009 alusel antud kaitset tuleb mõista ammendavana. Vastupidi – kehtetuks tunnistamise alused võivad alternatiivselt või kumulatiivselt põhineda varasematel õigustel vastavalt nende kaitset käsitlevatele liidu või siseriiklikele õigusaktidele. Sellest nähtub, et päritolunimetustele antud kaitset – tingimusel, et tegemist on „varasemate õigustega" – võib täiendada asjakohane siseriiklik õigus, mis annab täiendava kaitse.

Üldkohus täpsustas veel, et kui kehtetuks tunnistamise taotlejal lasub kohustus tõendada, et tal on kohaldatavate siseriiklike õigusnormide alusel õigus tugineda varasemale õigusele, peavad Siseturu Ühtlustamise Ameti pädevad talitused kõigepealt siiski hindama nende tõendite usaldusväärsust ja ulatust. Üldkohus lisas, et määruse nr 207/2009 artikli 53 lõike 1 punkti c alusel koostoimes sama määruse artikli 8 lõikega 4 on võimalik peale kaubamärgi ka muu tähise olemasolu korral saavutada ühenduse kaubamärgi kehtetuks tunnistamine, kui see tähis vastab neljale kumulatiivsele tingimusele. Kui kaks esimest tingimust tulenevad määruse nr 207/2009 artikli 8 lõike 4 sõnastusest ning neid tuleb seega tõlgendada liidu õigusest lähtudes, siis kaks ülejäänud tingimust, mis on välja toodud määruse artikli 8 lõike 4 punktides a ja b, on sellised määrusega kehtestatud tingimused, mida tuleb hinnata esitatud tähise suhtes kohaldatava õigusega määratud kriteeriumide alusel. Neid asjaolusid arvestades otsustas Üldkohus, et antud juhul ei olnud apellatsioonikojal õigust lükata hageja

31 | Nõukogu 25. mai 2009. aasta määrus (EÜ) nr 491/2009, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1234/2007, millega kehtestatakse põllumajandusturgude ühine korraldus ning mis käsitleb teatavate põllumajandustoodete erisätteid (ühise turukorralduse ühtne määrus) (ELT L 154, lk 1).

32 | Nõukogu 17. mai 1999. aasta määrus (EÜ) nr 1493/1999 veinituru ühise korralduse kohta (EÜT L 179, lk 1; ELT eriväljaanne 03/26, lk 25).

esitatud tõendeid tagasi ning keelduda asjaomaseid siseriiklikke õigusnorme kohaldamast põhjusel, et nende päritolunimetuste või geograafiliste tähiste kaitse kuulub üksnes määruse nr 491/2009 kohaldamisalasse või ka liidu ainupädevusse.

d) MUUTMISPÄDEVUS

Eespool viidatud kohtuotsuses *English pink* (EU:T:2015:186) tuli Üldkohtul täpsustada määruse nr 207/2009 e) artikli 65 lõikes 3 ette nähtud muutmispädevuse teostamise tingimusi. Vaidlustatud otsuse muutmise nõude põhjendamiseks tuginesid hagejad sellise kohtuotsuse seadusjõu põhimõttele, mille on teinud liikmesriigi kohus, kelle liikmesriik on määranud ühenduse kaubamärkide kohtuks määruse artikli 95 tähenduses.

Üldkohus tuletas seoses sellega kõigepealt meelde, et muutmispädevus ei anna talle pädevust anda hinnangut millelegi sellisele, mille kohta apellatsioonikoda ei ole veel oma seisukohta avaldanud. Muutmispädevuse teostamine peab seetõttu üldjuhul piirduma olukordadega, milles Üldkohtul on pärast apellatsioonikoja antud hinnangu kontrollimist võimalik tuvastatud faktiliste ja õiguslike asjaolude alusel kindlaks teha, millise otsuse apellatsioonikoda oleks pidanud tegema.

Siseriikliku kohtu kui ühenduse kaubamärkide kohtu poolt ühenduse kaubamärgi rikkumist käsitleva hagi kohta tehtud otsus ei oma ühenduse kaubamärgi registreerimise suhtes esitatud vastulause menetlemisel Siseturu Ühtlustamise Ameti talituste suhtes seadusjõudu, isegi kui see kaubamärk on identne siseriikliku kaubamärgiga, mis on rikkumist käsitleva hagi ese. Sellest nähtub, et sellise otsuse olemasolust iseenesest ei piisa, et võimaldada Üldkohtul teha kindlaks otsus, mille apellatsioonikoda oleks pidanud tegema. Üldkohus täpsustas, et kuna otsuste puhul, mida apellatsioonikojad teevad määruse nr 207/2009 alusel, on tegemist piiratud pädevusega ning määrus ei näe ette ühtki sätet, mille alusel peab Siseturu Ühtlustamise Amet kohtuotsuse seadusjõu põhimõtte alusel järgima ühenduse kaubamärkide kohtu otsust, ei kohusta antud juhul kohtuotsuse seadusjõud apellatsioonikoda oma pädevuse teostamisel ega liidu kohut õiguspärasuse kontrolli või muutmispädevuse teostamisel.

Üldkohus järeldas sellest, et kuna tal ei ole tuvastatud faktiliste ja juriidiliste asjaolude põhjal võimalik kindlaks teha, millise otsuse oleks apellatsioonikoda pidanud tegema, ei saa ta antud juhul oma muutmispädevust teostada.

e) KAUBAMÄRGI TEGELIKU KASUTAMISE TÕENDAMINE

Kohtuasjas, milles tehti 16. juuni 2015. aasta otsus ***Polytetra* vs. *Siseturu Ühtlustamise Amet – EI du Pont de Nemours (POLYTETRAFLON)*** (T-660/11, EKL, EU:T:2015:387), tuli Üldkohtul uurida, kas vastulause esitaja esitatud tõend varasema kaubamärgi kasutamise kohta kolmanda isiku lõpptoote jaoks, millesse oli integreeritud selle kaubamärgiga tähistatud tootele vastav koostisosa, võib tõendada varasema kaubamärgi tegelikku kasutamist määruse nr 207/2009 artikli 42 lõigete 2 ja 3 tähenduses.

Üldkohus leidis selles asjas, et varasema kaubamärgiga tähistatud kleepumisvastaseid materjale, mida vastulause esitaja oma klientidele tarnis, tuli muundada nii, et tulemuseks oleksid kaubad, mida saab lõpptarbijale sel kujul kasutamiseks müüa. Neil asjaoludel olid kolmanda isiku lõpptooted nii oma olemuse kui ka sihteesmärgi ja otstarbe poolest kleepumisvastastest materjalidest oluliselt erinevad ega kuulunud nendega samasse rühma. Seetõttu ei võimaldanud tõend varasema kaubamärgi kasutamise kohta vastulause esitajalt pärinevat koostisosa integreeriva kolmanda isiku lõpptoote jaoks järeldada, et varasemat kaubamärki on kasutatud lõpptoodetel, mille jaoks viimane on registreeritud.

Üldkohus lisas, et kolmandad isikud kasutasid kõnealust kaubamärki selleks, et osutada vastulause esitajalt pärineva teatava toor- või kattematerjali olemasolule, mitte aga seetõttu, et sellel kaubamärgil oleks pärinevuse seos vastulause esitaja ja kolmanda isiku kauba vahel või kolmanda isiku ja vastulause esitaja kauba vahel. Järelikult ei võimaldanud kõnealuse kaubamärgi kasutamine kolmandate isikute lõpptoodetel antud juhul tagada selle kaubamärgi peamist ülesannet: tagada kaupade päritolu lõpptoodete suhtes, mistõttu ei saa sellist kasutamist pidada kasutamiseks nende kaupade jaoks määruse nr 207/2009 artikli 42 lõigete 2 ja 3 tähenduses.

2. DISAINILAHENDUSED

Erilist tähelepanu tuleks pöörata kahele kohtuotsusele, mis käsitlevad disainilahenduse registreerimist määruse (EÜ) nr 6/2002[33] alusel.

Esiteks, 21. mai 2015. aasta otsuses ***Senz Technologies* vs. *Siseturu Ühtlustamise Amet – Impliva (Vihmavarjud)*** (T-22/13 ja T-23/13, EKL (Väljavõtted), EU:T:2015:310) oli Üldkohtul võimalus meelde tuletada, et disainilahendus loetakse avalikustatuks, kui avalikustamisele viitav pool on tõendanud avalikustamise asjaolud, ning seda eeldust kohaldatakse avalikustamise asjaolude asetleidmise kohast sõltumata.

Üldkohus täpsustas, et küsimus, kas asjaomase sektori ringkondadesse kuuluvad isikud võisid mõistliku ootuse kohaselt teada sündmustest, mis leidsid aset väljaspool liidu territooriumi, on faktiküsimus, mille vastus sõltub konkreetse kohtuasja eriomaste asjaolude alusel antud hinnangust. Selle hinnangu andmiseks tuleb analüüsida küsimust, kas nende faktiliste asjaolude alusel, mille peab esitama avalikustamise vaidlustanud pool, saab tuvastada selle, et neil ringkondadel ei olnud tegelikult võimalik saada teada avalikustamise asjaoludest, võttes samas arvesse, mida neilt ringkondadelt võib varasemate kunstiliste lahenduste tundmise osas mõistlikult oodata. Need faktilised asjaolud võivad puudutada asjaomase ringkonna kooseisu, pädevust, tavasid ja kombeid, nende tegevuse ulatust, nende osalemist disainilahenduste esitlustel, asjaomase disainilahenduse selliseid omadusi nagu selle seotus muu kauba või sektoritega, ning selle kauba omadusi, millesse disainilahendus on integreeritud, ja muu hulgas asjaomase kauba tehnilisuse taset. Igal juhul ei saa Üldkohtu sõnul pidada disainilahendust tavapärases majandustegevuses tuntuks, kui asjaomase sektori ringkonnad võivad sellest teada saada üksnes juhuslikult.

Üldkohus lisas, et määruse nr 6/2002 artikli 7 lõige 1 ei nõua sugugi, et varasemat disainilahendust oleks kasutatud kauba tootmise või turustamise eesmärgil. Sellegipoolest on asjaolu, et disainilahendust ei ole kunagi tootes kasutatud, oluline üksnes juhul, kui on suudetud tõendada, et asjaomase sektori ringkonnad ei tutvu tavaliselt patendiregistritega või kui asjaomase sektori ringkonnad ei omista üldiselt mingit tähtsust patentidele.

Teiseks, 10. septembri 2015. aasta otsuses ***H&M Hennes & Mauritz* vs. *Siseturu Ühtlustamise Amet – Yves Saint Laurent (Käekotid)*** (T-525/13, EKL, EU:T:2015:617) võttis Üldkohus seisukoha seoses eristatavuse hindamise kriteeriumiga, mille alusel määratletakse disainilahenduse autori vabadusaste, nagu näeb ette määruse nr 6/2002 artikkel 6.

Seoses sellega tuletas Üldkohus kõigepealt meelde, et disainilahenduse autori vabadusaste määratletakse eelkõige lähtudes sellest, milliseid piiranguid seavad toote või selle osa tehnilise funktsioneerimise tingimused selle omadustele või milliseid piiranguid seavad selle toote suhtes kehtivad õiguslikud nõuded. Nimetatud piirangud toovad kaasa selle, et teatavad omadused muutuvad standardseteks ja on asjaomase toote paljude disainilahenduste puhul ühised. Niisiis, mida vabam on autor disainilahenduse väljatöötamisel, seda vähem mõjutavad asjatundjast kasutajale jäävat üldmuljet vastandatud disainilahenduste vahelised pisierinevused. Seevastu, mida piiratum on autori vabadus, seda enam mõjutavad need erinevused kasutajale jäävat üldmuljet.

33 | Nõukogu 12. detsembri 2001. aasta määrus (EÜ) nr 6/2002 ühenduse disainilahenduse kohta (EÜT 2002, L 3, lk 1; ELT eriväljaanne 13/27, lk 142).

Üldkohus järeldas sellest, et kui autorile jääb disainilahenduse väljatöötamisel palju vabadust, kinnitab see järeldust, et ajatundjast kasutajale jääb ühesugune üldmulje sellistest disainilahendustest, millel puuduvad arvestatavad erinevused.

Üldkohus täpsustas, et eristatavuse hindamist reguleeriva määruse nr 6/2002 artikli 6 sõnastusest tuleneb, et selle lõige 1 näeb ette vastandatud disainilahenduste üldmulje kriteeriumi ja lõige 2 sätestab, et seejuures tuleb arvesse võtta autori vabadusastet. Neist sätetest tuleneb, et ühenduse disainilahenduse eristatavuse hindamine toimub sisuliselt neljast etapist koosneva analüüsi käigus. Selle hindamise käigus määratakse kindlaks esiteks nende toodete tööstusharu, milles või mille puhul kasutamiseks on disainilahendus ette nähtud; teiseks, lähtudes nende toodete otstarbest, määratakse kindlaks nende asjatundjast kasutaja ja silmas pidades seda asjatundjast kasutajat, määratakse kindlaks, mil määral on ta kursis asjaomaste toodete varasemate kunstiliste lahendustega ning milline on tema tähelepanelikkuse aste, võrreldes asjaomaseid disainilahendusi nii otseselt kui võimalik; kolmandaks määratakse kindlaks disainilahenduse väljatöötamise käigus autoril olnud vabadusaste ja neljandaks kõnealuste disainilahenduste võrdlemise tulemus, pidades silmas asjaomast tööstussektorit, autori vabadusastet ja seda, milline üldmulje jääb asjatundjast kasutajale vaidlusalusest disainilahendusest ja kõigist varasematest disainilahendustest, mis on avalikkusele kättesaadavaks tehtud. Üldkohus täheldas, et kuigi autori vabadusaste on tegur, mis võib „tugevdada“ (või vastupidi pehmendada) igast disainilahendusest jääva üldmulje suhtes tehtavat järeldust, ei kujuta autori vabadusaste hindamine endast kõigi asjaomaste disainilahenduste üldmulje võrdlemisele eelnevat ja abstraktset etappi.

Antud juhul tegi Üldkohus järelduse, et apellatsioonikoda ei rikkunud õigusnormi, kui ta asus seisukohale, et autori vabadusaste ei ole ainus tegur, millega disainilahenduse eristatavuse hindamisel arvestada, vaid kõigest üks teguritest, millest hindamisel tuleb lähtuda. Üldkohtu sõnul otsustas apellatsioonikoda õigesti, et kõnealune tegur kujutab endast asjaolu, mis võib pehmendada vaidlusalusele disainilahendusele antavat hinnangut, pigem kui et seda võiks pidada iseseisvaks teguriks.

ÜHINE VÄLIS- JA JULGEOLEKUPOLIITIKA. PIIRAVAD MEETMED

Ühise välis- ja julgeolekupoliitika raames võetud piiravaid meetmeid käsitlev Üldkohtu praktika oli 2015. aastal väga mitmekesine. Lähemat vaatlust väärib mitu kohtuotsust.

1. TERRORISM

14. jaanuari 2015. aasta otsuses ***Abdulrahim* vs. *nõukogu ja komisjon*** (T-127/09 RENV, EKL, EU:T:2015:4) oli Üldkohtul esimest korda võimalus teatavate isikute ja üksuste vastu terrorismivastaseks võitluseks võetud piiravaid meetmeid puudutavate kohtuvaidluste valdkonnas kohaldada põhimõtteid, mis Euroopa Kohus sõnastas 18. juuli 2013. aasta otsuses *komisjon jt* vs. *Kadi*[34] selle kohta, millist kontrolli peab liidu kohus läbi viima. Antud juhul olid kõne all hageja suhtes määruse (EÜ) nr 881/2002[35] alusel võetud piiravad meetmed.

Menetledes asja, mille Euroopa Kohus oli saatnud uueks arutamiseks otsusega[36], mis tühistas määruse[37], milles Üldkohus oli leidnud, et hageja põhjendatud huvi puudumise tõttu puudub vajadus asja üle otsustada, toonitas Üldkohus, et vastavalt eespool viidatud kohtuotsuses *komisjon jt* vs. *Kadi* (EU:C:2013:518) sõnastatud

34 | C-584/10 P, C-593/10 P ja C-595/10 P, EKL, EU:C:2013:518.

35 | Nõukogu 27. mai 2002. aasta määrus (EÜ) nr 881/2002, millega kehtestatakse teatavate Osama bin Ladeni, Al-Qaida võrgu ja Talibaniga seotud isikute ja üksuste vastu suunatud eripiirangud ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 467/2001, millega keelustatakse teatavate kaupade ja teenuste eksport Afganistani, laiendatakse Afganistani rühmitusega Taliban seotud lennukeeldu ning rahaliste vahendite ja muude finantsallikate külmutamist (EÜT L 139, lk 9; ELT eriväljaanne 18/01, lk 294).

36 | 28. mai 2013. aasta otsus *Abdulrahim vs. nõukogu ja komisjon* (C-239/12 P, EKL, EU:C:2013:331).

37 | 28. veebruari 2012. aasta määrus *Abdulrahim* vs. *nõukogu ja komisjon* (T-127/09, EU:T:2012:93).

põhimõttele peab juhul, kui isik vaidlustab oma nime määruse nr 881/2002 I lisa loetellu kandmise või selles säilitamise otsuse seaduslikkuse, liidu kohus selle otsuse tegemise põhjenduste seaduslikkuse kohtuliku kontrolli kaudu tagama, et see otsus põhineks piisavalt kindlal faktilisel alusel.

Esiteks nõuab selles kontekstis kaitseõiguste ja tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtte järgimine liidu pädevalt asutuselt, et ta teeks puudutatud isikule teatavaks otsuse aluseks olevate põhjenduste ülevaate, annaks puudutatud isikule võimaluse esitada tõhusalt oma seisukoht ning kontrolliks esitatud põhjenduste põhjendatust, võttes arvesse selle isiku esitatud märkusi ja õigustavaid tõendeid. Teiseks eeldab nimetatud õiguste tagamine, et kohtus vaidlustamise korral kontrollib liidu kohus eelkõige, kas sanktsioonide komitee esitatud põhjenduste ülevaates märgitud põhjused on piisavalt täpsed ja konkreetsed ning vajaduse korral, võttes arvesse esitatud teavet, kas konkreetsele põhjusele vastavate faktiliste asjaolude tegelik esinemine on tõendatud.

Seevastu asjaolu, et liidu pädev asutus ei loo puudutatud isikule ning hiljem liidu kohtule võimalust tutvuda teabe või tõenditega, mis on seotud asjaomase otsuse aluseks oleva põhjenduste ülevaatega, ei saa iseenesest olla nende õiguste rikkumise tuvastamise aluseks. Liidu kohtul ei ole aga niisuguses olukorras täiendavaid andmeid või tõendeid. Järelikult, kui liidu kohtul ei ole võimalik nende põhjenduste põhjendatust tuvastada, ei saa need põhjendused olla vaidlustatud kande tegemise otsuse aluseks.

Neid kaalutlusi arvestades otsustas Üldkohus, et kuna sanktsioonide komitee põhjenduste ülevaates hageja vastu sõnastatud väidete alusel ei saa puuduliku põhjendatuse või nende andmete või tõendite puudumise tõttu, mis toetaksid konkreetset põhjendust, kõrvutades seda puudutatud isiku üksikasjalike vastuväidetega, õigustada liidu tasandil tema vastaste piiravate meetmete võtmist, tuleb tema suhtes need meetmed kehtestanud määrus tühistada.

2. IRAANI ISLAMIVABARIIK

Seoses Iraani Islamivabariigi suhtes tuumarelva leviku tõkestamiseks võetud piiravaid meetmeid puudutavate kohtuvaidlustega oli Üldkohtul kolmes kohtuotsuses võimalus oluliselt täpsustada mõistet „Iraani valitsuse toetamine“ asjakohaste liidu õigusnormide[38] tähenduses.

Esiteks kohtuasjas, milles tehti 25. juuni 2015. aasta otsus ***Iranian Offshore Engineering & Construction* vs. *nõukogu*** (T-95/14, EKL (Väljavõtted), edasi kaevatud, EU:T:2015:433), lahendas Üldkohus tühistamishagi aktide peale, millega nõukogu oli kandnud hageja, Iraanis asutatud äriühingu nime nende isikute ja üksuste loetellu, kellele kohaldatakse piiravaid meetmeid, põhjendusel et olulise energiasektori üksusena, mis toob Iraani valitsusele märkimisväärset tulu, annab ta Iraani valitsusele rahalist ja logistilist tuge.

Iraani valitsuse rahalise toetamise põhjendust analüüsides tuletas Üldkohus meelde põhimõtet, mille kohaselt saab vaidlustatud aktide õiguspärasust hinnata ainult nende faktiliste ja õiguslike asjaoludele põhjal, mille alusel need aktid vastu võeti, mitte nende asjaolude alusel, millest nõukogu sai teada pärast vaidlustatud aktide vastuvõtmist, ja seda isegi siis, kui nõukogu on arvamusel, et need asjaolud saavad õiguspäraselt olla nimetatud aktide vastuvõtmise aluseks. Üldkohus täheldas, et antud juhul nähtus nõukogu muutlikest argumentidest, et talle ei olnud hageja aktsionäride koosseis vaidlustatud aktide vastuvõtmise ajal täpselt teada. Seetõttu leidis Üldkohus, et põhjendus, et hageja toob Iraani valitsusele märkimisväärset tulu, ei ole õiguslikult piisavalt põhjendatud.

38 | Nõukogu 23. märtsi 2012. aasta määruse (EL) nr 267/2012, milles käsitletakse Iraani vastu suunatud piiravaid meetmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 961/2010 (ELT L 88, lk 1), artikli 23 lõike 2 punkt d, ning nõukogu 26. juuli 2010. aasta otsuse 2010/413/ÜVJP, mis käsitleb Iraani vastu suunatud piiravaid meetmeid ning millega tunnistatakse kehtetuks ühine seisukoht 2007/140/ÜVJP (ELT L 195, lk 39), artikli 20 lõike 1 punkt c.

Üldkohus leidis aga, et nõukogu ei teinud hindamisviga, kui ta asus seisukohale, et hageja toetas Iraani valitsust logistiliselt. Seoses sellega täpsustas Üldkohus, et mõistet „logistiline" käsitatakse tavapäraselt nii, et see hõlmab kogu tegevust, mis seondub ühe toimingu või keerulise protsessi korraldamise ja rakendamisega. Olles tõdenud, et hageja tegevus on selle kvalitatiivse ja kvantitatiivse olulisuse tõttu Iraani nafta- ja gaasisektori vajaduste täitmiseks vajalik, ja meelde tuletanud, et Iraani valitsus saab sellest sektorist märkimisväärset tulu, mis võimaldab tal rahastada tuumarelva leviku tõkestamise seisukohast tundlikku tuumaenergiaalast tegevust, tegi Üldkohus järelduse, et logistilise toetamise kriteeriumi võib pidada täidetuks.

Teiseks, 25. märtsi 2015. aasta otsuses ***Central Bank of Iran* vs. *nõukogu*** (T-563/12, EKL, edasi kaevatud, EU:T:2015:187) tuli Üldkohtul lahendada hagi, mille oli esitanud Iraani Islamivabariigi keskpank tema suhtes võetud piiravate meetmete vaidlustamiseks.

Üldkohus märkis kõigepealt, et Iraani valitsuse toetamise kriteerium, mis laiendab piiravate meetmete ulatust, et suurendada Iraani Islamivabariigile avaldatavat survet, hõlmab iseenesest asjassepuutuva isiku või üksuse kogu tegevust, mis olenemata otsese või kaudse seose olemasolust tuumarelva levikuga võib seetõttu, et see on kvantitatiivselt või kvalitatiivselt oluline, kõnealust levikut soodustada, kuivõrd Iraani valitsust toetatakse materiaalselt, logistiliselt või rahaliselt ressursside või vahenditega, mis võimaldab Iraani valitsusel jätkata tuumarelva levikuga seotud tegevust. Kohaldatavad õigusnormid eeldavad seega seose olemasolu Iraani valitsusele antava sellise toetuse ja tuumarelva levitamisega tegelemise vahel, sest nende normide eesmärk on jätta Iraani valitsus ilma oma tuluallikatest, et sundida teda piisavate finantsvahendite puudumisel lõpetama tuumarelva levikuga seotud programmi.

Nõukogu põhjenduste põhjendatust hinnates märkis Üldkohus, et hageja ülesannetest ja pädevusest Iraani Islamivabariigi keskpangana, nagu need on kindlaks määratud seaduses, nähtub, et hageja osutab Iraani valitsusele finantsteenuseid, mis võivad nende kvantitatiivse ja kvalitatiivse tähtsuse tõttu tuumarelva levikut soodustada. Kuigi hageja väitis, et ta ei kasutanud asjassepuutuval ajavahemikul oma pädevust anda laenu ja krediiti või tagatisi valitsusele ega andnud Iraani valitsusele tegelikult ühtegi ressurssi ega finantsvahendit, oli Üldkohus seisukohal, et ta ei ole seda tõendanud. Seetõttu pidas ta Iraani valitsuse toetamise kriteeriumi antud juhul täidetuks.

Kolmandaks, 8. septembri 2015. aasta otsus ***Ministry of Energy of Iran* vs. *nõukogu*** (T-564/12, EKL, EU:T:2015:599)[3]. andis Üldkohtule võimaluse võtta seisukoht Iraani energeetikaministeeriumi suhtes võetud piiravate meetmete osas. Selle ministeeriumi suhtes võeti piiravad meetmed põhjusel, et ta oli vastutav poliitika eest energiasektoris, mis on Iraani valituse oluline tuluallikas. Iraani energeetikaministeerium esitas Üldkohtule tühistamishagi aktide peale, millega külmutati tema rahalised vahendid pärast seda, kui seoses tema taotlusega vaadata tema nime loetelusse kandmine uuesti läbi oli nõukogu leidnud, et piiravad meetmed olid vaidlustatud aktides esitatud põhjendustel jätkuvalt õigustatud.

Üldkohus, kellel paluti kontrollida kaitseõiguste ja tõhusa kohtuliku kaitse põhimõtte väidetavat rikkumist, oli seisukohal, et nõukogul oli kohustus üksuse loetelusse kandmine uuesti läbi vaadata, võttes arvesse selle üksuse esitatud märkusi. Konkreetse tähtaja puudumisel tuleb asuda seisukohale, et see uuesti läbivaatamine peab toimuma mõistliku aja jooksul. Üldkohtu sõnul ei ole üle 15 kuu pikkune vastamistähtaeg – nagu antud juhul vastamiseks kulus – ilmselgelt mõistlik. Sellele vaatamata leidis Üldkohus, et märkustele mõistliku tähtaja jooksul vastamise kohustuse rikkumine ei anna tingimata alust vaidlustatud aktide tühistamiseks. Seoses sellega märkis Üldkohus, et nimetatud kohustuse eesmärk on tagada, et mõne isiku või üksuse suhtes võetud piiravad meetmed on põhjendatud ajal, mil need vastu võetakse, võttes arvesse tema esitatud märkusi. Kui nõukogu tõepoolest saatis hagejale vastuse tema märkustele, on sellest eesmärgist kinni peetud, kuigi hilinenult, ja nii ei tekita nõukogu poolne rikkumine enam asjaomase üksuse olukorrale negatiivseid tagajärgi. Järelikult ei saanud hageja nimetatud hilinemisele tugineda selleks, et teda puudutavad piiravad meetmed tühistataks.

Meetme põhjendatuse kohta leidis Üldkohus, et asjaolu, et hageja osaleb Iraani valitsuse ministeeriumina elektrienergia ekspordis, kogudes eelkõige eksporditud elektrienergia ostjate poolt tasutud summasid, kujutab

endast Iraani valitsuse toetamist talle rahalise toetuse andmise kujul, sõltumata sellest, et ministeeriumi tegevus tervikuna oli kahjumlik. Üldkohus lisas, et ministeeriumi rahaliste vahendite külmutamine, mis on põhjendatud tema elektrienergia ekspordi alase tegevusega, vastab eesmärgile jätta Iraani valitsus ilma oma tuluallikatest. Toonitades, et selleks et hinnata, kas hageja toetab Iraani valitsust rahaliselt, ei ole peamine küsimus see, kas kogu tema tegevus on kasumlik, vaid see, kas tema elektrienergia ekspordi alane tegevus on kasumlik või mitte, ning et hageja ei vaidle vastu sellele, et nimetatud tegevus on kasumlik, otsustas Üldkohus, et nõukogu ei teinud viga, kui ta kehtestas hageja suhtes piiravad meetmed.

3. SÜÜRIA ARAABIA VABARIIK

Üldkohus kinnitas 21. jaanuari 2015. aasta otsuses ***Makhlouf* vs. *nõukogu*** (T-509/11, EU:T:2015:33) piiravad meetmed, mis nõukogu oli võtnud Süüria presidendi Bachar Al-Assadi lähikondse suhtes. Selle kohtuotsuse aluseks oli hagi, mille hageja esitas nõukogu otsuse peale kanda tema nimi nende isikute loetelusse, kellele kohaldatakse Süüria Araabia Vabariigi suhtes võetud piiravaid meetmeid. Hageja palus loetellu kandmise tühistada, tuues põhjenduseks, et rikutud on tema põhiõigusi ning põhjendamiskohustust.

Olles sellega seoses märkinud, et nõukogu ei ole rikkunud hageja kaitseõigust ega õigust õiglasele kohtulikule arutamisele ning vaidlustatud aktide põhjendused andsid huvitatud isikule piisavalt teavet, mis võimaldas tal nende kehtivuse liidu kohtus vaidlustada, leidis Üldkohus, et nõukogu tuvastas põhjendatult, et ainuüksi Bachar Al-Assadi onuks ja perekonna vanimaks liikmeks olemise tõttu on hageja seotud Süüria juhtkonnaga, kuna asjaolu, et Süürias teostavad riigivõimu ühe perekonna liikmed, on üldteada fakt, mida nõukogu võis arvesse võtta. Üldkohtu sõnul võimaldasid nõukogu esitatud andmed mõistlikult järeldada, et hagejal olid sidemed režiimi juhtidega või et ta toetas neid majanduslikult.

Veel otsustas Üldkohus, et nõukogu ei rikkunud proportsionaalsuse põhimõtet, omandiõigust ega õigust eraelu puutumatusele. Arvestades Süüria tsiviilelanike kaitse ülimat olulisust ja vaidlustatud aktides ette nähtud erandeid, ei ole hageja omandiõigusele ja eraelu puutumatusele nende aktidega kehtestatud piirangud taotletava eesmärgiga ebaproportsionaalsed.

4. VALGEVENE VABARIIK

Üldkohtul tuli kahes 6. oktoobri 2015. aasta otsuses – ***FC Dynamo-Minsk* vs. *nõukogu*** (T-275/12, EU:T:2015:747) ning ***Chyzh jt* vs. *nõukogu*** (T-276/12, EU:T:2015:748) – lahendada kaks hagi aktide peale, millega nõukogu oli võtnud piiravad meetmed hagejate suhtes, kelleks olid Valgevene jalgpalliklubi, selle klubi juhatuse esimees ning talle kuuluv Minskis (Valgevene) asuv valdusettevõtja ja selle tütarettevõtjad, põhjendusel et nad annavad Valgevene presidendi režiimile rahalist toetust või saavad sellest režiimist kasu.

Jalgpalliklubi juhatuse esimehe kohta märkis Üldkohus, et nõukogu ei ole esitanud ühtegi tõendit selle kohta, et ta toetaks rahaliselt Valgevene presidendi režiimi, mistõttu ei ole õigustatud tema nime kandmine nende isikute ja üksuste loetellu, kelle suhtes kohaldatakse piiravaid meetmeid. Muu hulgas ei nõustunud Üldkohus nõukogu argumendiga, et oma sidemete tõttu presidendi režiimiga on hageja saanud Valgevenes riigihankelepinguid ja kontsessioone. Kuna nende lepingute ja kontsessioonide andmist reguleerivad selles riigis õigusnormid, oleks nõukogu pidanud tõendama, et hageja võis saada kõnealused hanked muul teel kui oma saavutuste põhjal.

Valdusettevõtja kohta märkis Üldkohus, et nõukogu ei saanud kanda 2012. aasta alguses selle ettevõtja nime vaidlusalustesse loeteludesse põhjendusel, et see kuulus isikule, kes oli juba kantud neisse loeteludesse. Valgevene puhul oli nõukogul alles alates 2012. aasta lõpust liidu õiguse alusel lubatud kohaldada isiku varade külmutamist tema omandis või kontrolli all olevatele üksustele. Üldkohus lisas veel, et nõukogu ei ole tõendanud, et see ettevõtja toetaks rahaliselt Valgevene presidendi režiimi.

Seoses Valgevene jalgpalliklubiga ja teiste äriühingutega, kelle nimi lisati vaidlusalustesse loeteludesse põhjendusel, et tegemist on valdusettevõtja tütarettevõtjatega, märkis Üldkohus, et valdusettevõtja nime õigusvastane loetellu kandmine toob kaasa ka tema tütarettevõtjate, sh jalgpalliklubi nime loetellu kandmise õigusvastasuse.

Seetõttu tühistas Üldkohus enamiku vaidlustatud aktidest hagejaid puudutavas osas.

5. UKRAINA

26. oktoobri 2015. aasta otsuses ***Portnov* vs. *nõukogu*** (T-290/14, EKL, EU:T:2015:806) oli Üldkohtul esimest korda võimalus võtta seisukoht piiravate meetmete kohta, mis on võetud seoses olukorraga Ukrainas ja suunatud isikute vastu, keda peetakse vastutavaks Ukraina riigile kuuluvate rahaliste vahendite omastamise eest. Kõne all olid meetmed, mis võeti endise Ukraina presidendi nõuniku suhtes põhjendusel, et tema suhtes oli Ukrainas algatatud kriminaalmenetlus, et uurida kuritegusid seoses riigile kuuluvate rahaliste vahendite omastamise ja nende ebaseadusliku ülekandmisega Ukrainast välja.

Üldkohus tuletas meelde, et ehkki nõukogul on ulatuslik kaalutlusõigus seoses üldiste kriteeriumidega, mida peab piiravate meetmete vastuvõtmisel arvestama, tagab liidu kohus, et see otsus, mis puudutab isikut isiklikult, põhineb piisavalt kindlal faktilisel alusel. See tähendab kõnealuse otsuse aluseks olevas põhjenduste ülevaates kirjeldatud väidetavate asjaolude kontrollimist, mistõttu kohtulik kontroll ei ole piiratud esitatud põhjenduste tõepärasuse abstraktse hindamisega, vaid see käsitleb küsimust, kas need põhjendused või vähemalt üks neist, mida iseenesest peetakse selle otsuse jaoks piisavaks, on piisavalt täpselt ja konkreetselt tõendatud.

Analüüsides Ukraina peaprokuröri büroo kirja Euroopa Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale – mille nõukogu esitas põhjendamaks hageja nime kandmist vaidlusalusesse loetellu –, täheldas Üldkohus, et ehkki see kiri pärineb kolmanda riigi kõrgest justiitsasutusest, on selles kirjas üksnes üldine kinnitus, mille kohaselt toimub endiste kõrgete riigiametnike (sh hageja) suhtes uurimine seoses riigile kuuluva vara omastamisega (ilma et asjaolusid oleks rohkem täpsustatud) ja selle vara õigusvastase ülekandmisega välismaale. Seetõttu asus Üldkohus seisukohale, et kirjas ei ole ühtegi täpsustust nende asjaolude ega hageja vastutuse kohta.

Üldkohtu sõnul järeldub sellest, et kõnealune kiri ei saa endast kujutada piisavalt kindlalt faktilist alust, et kanda hageja nimi loetellu põhjendusega, et ta oli tuvastatud kui riigivara omastamise eest vastutaja. Kuna hageja kandmine loetelusse ei järgi kriteeriume, mille alusel võib määrata kindlaks isikud, kelle suhtes kõnealuseid piiravaid meetmeid kohaldatakse, tühistas Üldkohus hageja suhtes võetud piiravad meetmed.

EUROSÜSTEEMI JÄRELEVALVEPOLIITIKA RAAMDOKUMENT. EKP PÄDEVUS

Eespool viidatud kohtuotsuses *Ühendkuningriik* vs. *EKP*[39] (EU:T:2015:133) oli Üldkohtul vaja käsitleda EKP pädevust väärtpaberite kliiringutehinguid teostavate infrastruktuuride reguleerimiseks vastavalt Eurosüsteemi järelevalvepoliitika raamdokumendi nõuetele.

Seoses sellega tõdes Üldkohus kõigepealt, et nõude kehtestamine, et väärtpaberite kliiringuga seotud kesksed vastaspooled peavad asuma eurosüsteemi liikmesriigis, ei piirdu nende süsteemide hariliku järelevalvega, vaid osaleb nende tegevuse reguleerimises.

Seejärel märkis Üldkohus, et ELTL artikli 127 lõigetel 1 ja 2 ning EKP põhikirja artiklil 22 on üksteist täiendav mõju. Pädevus kehtestada põhikirja artikli 22 alusel eeskirju on üks EKP käsutuses olev vahend eurosüsteemile

39 | Vt ka jaotises „ELTL artikli 263 alusel esitatud hagide vastuvõetavus“ toodud arutluskäiku seoses mõistega „vaidlustatav akt“.

ELTL artikli 127 lõikega 2 ette nähtud ülesande täitmiseks, mis on edendada maksesüsteemide tõrgeteta toimimist. See ülesanne ise täidab ELTL artikli 127 lõikes 1 väljendatud põhieesmärki. Igal juhul tähendab see, et EKP põhikirja artiklis 22 kasutatud mõistet „kliiringusüsteemid" tuleb lugeda koostoimes samas artiklis viidatud mõistega „maksesüsteemid".

Seetõttu tegi Üldkohus järelduse, et kuna EKP põhikirja artikkel 22 ei viita otseselt väärtpaberite kliiringule, siis oli mõiste „kliiringu- ja maksesüsteemid" valiku mõte pigem rõhutada, et EKP-l on pädevus kehtestada eeskirju, et tagada maksesüsteemide, sealhulgas kliiringufaasi sisaldavate maksesüsteemide tõhusus ja turvalisus, kui et anda talle autonoomne eeskirjade kehtestamise pädevus kõikide kliiringusüsteemide osas.

Lõpetuseks märkis Üldkohus, et EL toimimise lepingu sätetest tulenevalt peab väärtpaberite kliiringusüsteemide reguleerimise pädevuse andmine EKP-le olema tehtud otsese viitega. Järelikult on EKP ülesanne olukorras, kus ta leiab, et talle väärtpaberite kliiringutehinguid teostavate infrastruktuuride reguleerimise pädevuse andmine on vajalik ELTL artikli 127 lõike 2 neljandas taandes nimetatud ülesande tõrgeteta toimimiseks, nõuda liidu seadusandjalt oma põhikirja artikli 22 muudatust, millega lisataks sinna otsese viite väärtpaberite kliiringusüsteemile.

RAHVATERVIS

Üldkohtu lahendatud vaidlustes kajastub liidu institutsioonide õigusloome- ja haldustegevus rahvatervise alal. Üldkohtul tuli hinnata tegevuse või tegevusetuse õiguspärasust toiduohutuse ja biotsiidide valdkonnas.

Esiteks, 11. veebruari 2015. aasta otsuses ***Hispaania* vs. *komisjon*** (T-204/11, EKL (Väljavõtted), EU:T:2015:91) hindas Üldkohus komisjoni selle akti seaduslikkust, mis käsitles elusate kahepoolmeliste molluskite puhul mereliste biotoksiinide määramise meetodeid.

Selles asjas tuli Üldkohtul hinnata nõuet tühistada määrus (EL) nr 15/2011[40], millega komisjon muutis mereliste biotoksiinide määramise meetodeid ning asendas seni kohaldatud bioloogilise meetodi keemilise meetodiga. Seda tehes lähtus Üldkohus Euroopa Toiduohutusameti arvamusest, milles juhiti tähelepanu bioloogilise meetodi puudustele. Vaidlustatud määruse tühistamise nõude põhjendamiseks väitis Hispaania Kuningriik, et rikutud on ELTL artiklit 168, kuna bioloogilise meetodi asendamine uue meetodiga kahjustab tõsiselt rahvatervise kaitset. Veel väitis ta, et rikutud on proportsionaalsuse põhimõtet ja õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet.

Üldkohus märkis, et arvestades Euroopa Toiduohutusameti teadushinnanguid, oleks bioloogilise meetodi edasine kasutamine loonud ohu inimeste tervisele. Komisjon oli seega kohustatud viivitamata võtma rahvatervise kaitseks meetmeid. Seoses sellega leidis Üldkohus, et komisjon ei tegutsenud ennatlikult, kuna keemiline meetod valideeriti liikmesriikide läbi viidud ja liidu mereliste biotoksiinide referentlaboris koordineeritud uuringu tulemusel. Lisaks ei ole Üldkohtu arvates Hispaania Kuningriik tõendanud, et otsus asendada standardmeetodina bioloogiline meetod keemilise meetodiga teadaolevate biotoksiinide määramiseks, oleks EL toimimise lepingut rikkudes loonud ohu inimeste tervisele. Hispaania Kuningriik ei ole nimelt tõendanud, et keemiline meetod oleks vähem usaldusväärne kui bioloogiline meetod. Muu hulgas ei ole ta tõendanud, et keemiline ja bioloogiline meetod erineksid teineteisest analüüsi ajalise kestuse osas inimeste tervist ohustaval määral, et keemilise meetodi suurem maksumus oleks langetanud tervisekaitse taset ning et kättesaadavad võrdlusmaterjalid ei võimalda nõuetekohast kontrollimist.

Üldkohus ei nõustunud ka proportsionaalsuse põhimõtte rikkumist puudutava argumendiga ning leidis, et

40 | Komisjoni 10. jaanuari 2011. aasta määrus (EL) nr 15/2011, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2074/2005 elusate kahepoolmeliste molluskite puhul mereliste biotoksiinide määramiseks kasutatavate tunnustatud kontrollimeetodite osas (ELT L 6, lk 3).

Hispaania Kuningriigi väidetavat lisakulu keemilise meetodi kasutamise tõttu ei saa pidada ülemäära suureks võrreldes tarbijate tervise kaitse eesmärgiga. Esiteks ei võimalda bioloogiline meetod määrata teatud liiki toksiine piisavalt usaldusväärselt. Teiseks ei tõendanud Hispaania Kuningriik, et ta võttis arvesse kulu vähenemist, mille keemiline meetod võib sektoris tegutsevate ettevõtjate jaoks kaasa tuua tänu asjaolule, et selle usaldusväärsus on teadaolevate toksiinide puhul suurem.

Veel tõdes Üldkohus, et rikutud ei ole ka õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet. Kuigi vaidlustatud määruse vastuvõtmise ajal ei olnud keemilise meetodi kasutamiseks vajalikud võrdlusmaterjalid teatud toksiinide jaoks kättesaadavad, oli siiski võimalik rahuldaval määral kasutada kaudset hindamist olemaolevate materjalide alusel, mis olid mõeldud samasse gruppi kuuluvate ainete jaoks.

Teiseks, 16. detsembri 2015. aasta otsuse ***Rootsi* vs. *komisjon*** (T-521/14, EU:T:2015:976) aluseks olnud kohtuasjas tuli Üldkohtul lahendada tegevusetushagi, millega paluti tuvastada, et jättes vastu võtmata määruses (EL) nr 528/2012[41] ette nähtud delegeeritud õigusaktid, millega määratakse kindlaks teaduslikud kriteeriumid endokriinseid häireid põhjustavate omaduste määratlemiseks, rikkus komisjon nimetatud määrust.

Üldkohus tõdes, et sellest määrusest tuleneb otseselt komisjoni selge, täpne ja tingimusteta kohustus võtta sellised õigusaktid vastu hiljemalt 13. detsembril 2013. Asjaolu, et sellega seoses komisjoni poolt esitatud teaduslikke kriteeriume kritiseeriti suvel 2013 põhjusel, et need ei olnud teaduslikult põhjendatud ja nende rakendamine oleks avaldanud mõju siseturule, ei muutnud seda, et komisjonil lasus tegutsemiskohustus, mistõttu rikkus komisjon määrusest nr 528/2012 tulenevaid kohustusi.

KEMIKAALIDE REGISTREERIMINE

Kohtuasjas, milles tehti 25. septembri 2015. aasta otsus ***VECCO jt* vs. *komisjon*** (T-360/13, EKL, edasi kaevatud, EU:T:2015:695), lahendas Üldkohus hagi, millega paluti osaliselt tühistada määrus (EL) nr 348/2013[42], millega lisati kroomtrioksiid määruse (EÜ) nr 1907/2006[43] XIV lisas ette nähtud autoriseerimisele kuuluvate ainete loetellu, ilma et teatavatele kroomtrioksiidi kasutusaladele oleks antud ühtegi vabastust.

Hagejad tuginesid eelkõige määruses nr 1907/2006 ette nähtud võimalusele vabastada teatud kasutusalad autoriseerimise nõudest, kui selle ohud on kontrolli all, arvestades konkreetsete liidu õigusaktide olemasolu, millega kehtestatakse aine kasutamisele miinimumnõuded seoses inimeste tervise või keskkonna kaitsega.

Selles kohtuasjas analüüsis Üldkohus esimest korda kriteeriume, mis peavad olema täidetud, et liidu õigusakti saaks pidada liidu olemasolevaks konkreetseks õigusaktiks määruse nr 1907/2006 artikli 58 lõike 2 tähenduses.

Seoses sellega märkis Üldkohus, et selliseks õigusaktiks võivad olla „õigusnormid, mis on vastu võetud liidusisese organi poolt ja mille eesmärk on tekitada siduvaid tagajärgi".

41 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta määrus (EL) nr 528/2012, milles käsitletakse biotsiidide turul kättesaadavaks tegemist ja kasutamist (ELT L 167, lk 1).

42 | Komisjoni 17. aprilli 2013. aasta määrus (EL) nr 348/2013, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1907/2006 (mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH)) XIV lisa (ELT L 108, lk 1).

43 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH) ja millega asutatakse Euroopa Kemikaalide Agentuur ning muudetakse direktiivi 1999/45/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 793/93, komisjoni määrus (EÜ) nr 1488/94 ning samuti nõukogu direktiiv 76/769/EMÜ ja komisjoni direktiivid 91/155/EMÜ, 93/67/EMÜ, 93/105/EÜ ja 2000/21/EÜ (ELT L 396, lk 1).

Veel leidis Üldkohus, et selliseks õigusaktiks ei saa olla direktiivid 98/24/EÜ[44] ja 2004/37/EÜ[45], mis käsitlevad töötajate tervise kaitset. Kuna need direktiivid ei viita konkreetsele ainele, ei saa neid lugeda konkreetseks, sest need on kohaldatavad üldiselt kõikidele keemilistele ainetele, ega miinimumnõudeid kehtestavaks, sest need kehtestavad ainult üldise raamistiku kohustuste jaoks, mis on tööandjatel, kes seavad oma töötajad keemiliste ainete kasutamisest tingitud ohtu. Sama kehtib keskkonnakaitset puudutavate direktiivide 2012/18/EL[46] ja 2010/75/EL[47] kohta. Esimese direktiivi kohta märkis Üldkohus, et see ei käsitle konkreetsete ohtlike ainete kasutamist ega inimeste kaitset ohtlike ainetega liiga ulatusliku kokkupuute eest töökohal. Teine direktiiv puudutab konkreetset tööstusprotsessi, mis ületab teatavat kõrget piirkogust, mitte aga teatavat ainet selles protsessis, ning see ei ole kohaldatav nimetatud protsessi kõikidele liikidele, nimelt protsessidele, milles ei ületata märgitud piirnormi.

Üldkohus jõudis järeldusele, et kui puuduvad liidu olemasolevad konkreetsed õigusaktid, millega kehtestatakse aine kasutamisele miinimumnõuded seoses inimeste tervise või keskkonna kaitsega, siis ei ole komisjonil kaalutlusõigust taotletud vabastuse andmise osas, ning seetõttu jättis Üldkohus hagi rahuldamata.

INSTITUTSIOONIDE DOKUMENTIDEGA TUTVUMINE

Dokumentidega tutvumise alane kohtupraktika käsitles 2015. aastal määruse nr 1049/2001[48] kohaldamisala, eeskätt mõistet „dokument" ning erandeid dokumentidega tutvumise õigusest seoses ärihuvide kaitsega ja kontrollimiste, uurimiste või audiitorkontrolliga.

Kohtuasjas, milles tehti 27. veebruari 2015. aasta otsus ***Breyer* vs. *komisjon*** (T-188/12, EKL, edasi kaevatud, EU:T:2015:124), lahendas Üldkohus hagi selle otsuse tühistamise nõudes, millega komisjon keeldus võimaldamast hagejal tutvuda liikmesriigi esitatud seisukohtadega taotluse kuupäevaks lõppenud liikmesriigi kohustuste rikkumise kohtumenetluses.

See otsus andis Üldkohtule võimaluse meelde tuletada, et mõiste „dokument" määruse nr 1049/2001 tähenduses lähtub säilitatud sisust, mida on võimalik pärast selle loomist taasesitada või millega saab tutvuda, kusjuures tuleb täpsustada, et esiteks ei oma tähtsust see, mis laadi andmekandjale sisu on salvestatud, salvestatud sisu tüüp ja laad ega ka maht, pikkus, tähtsus või esitusviis, ja teiseks peab sisu seonduma asjaomase institutsiooni pädevusse kuuluva poliitika, tegevuse või otsustega.

Üldkohus märkis, et liikmesriigi kohustuste rikkumise tuvastamise hagi raames, mille komisjon esitas oma ülesandeid täites, esitatud liikmesriigi seisukohad, mille ärakirja on Euroopa Kohus edastanud komisjonile ja mis on komisjoni valduses, on institutsiooni käsutuses olevad dokumendid määruse nr 1049/2001 tähenduses ja kuuluvad järelikult määruse kohaldamisalasse.

Analüüsides ELTL artikli 15 lõike 3 neljanda lõigu mõju määruse nr 1049/2001 kohaldamisele vaidlusaluste seisukohtade suhtes, tuletas Üldkohus meelde, et nii EL toimimise lepingu selle sätte sõnastusest kui ka liidu selle valdkonna õigusaktide eesmärkidest nähtub, et õigusemõistmine kui selline on nende õigusaktidega

44 | Nõukogu 7. aprilli 1998. aasta direktiiv 98/24/EÜ töötajate tervise ja ohutuse kaitse kohta keemiliste mõjuritega seotud ohtude eest tööl (neljateistkümnes üksikdirektiiv direktiivi 89/391/EMÜ artikli 16 lõike 1 tähenduses) (EÜT L 131, lk 11; ELT eriväljaanne 05/03, lk 279).

45 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/37/EÜ töötajate kaitse kohta tööl kantserogeenide ja mutageenidega kokkupuutest tulenevate ohtude eest (kuues üksikdirektiiv nõukogu direktiivi 89/391/EMÜ artikli 16 lõike 1 tähenduses) (ELT L 158, lk 50; ELT eriväljaanne 05/05, lk 35).

46 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta direktiiv 2012/18/EL ohtlike ainetega seotud suurõnnetuste ohu ohjeldamise ning nõukogu direktiivi 96/82/EÜ muutmise ja hilisema kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 197, lk 1).

47 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta direktiiv 2010/75/EL tööstusheidete kohta (saastuse kompleksne vältimine ja kontroll) (ELT L 334, lk 17).

48 | Vt 10. joonealune märkus.

kehtestatud dokumentidega tutvumise õiguse kohaldamisalast välja jäetud. Kuid nagu Euroopa Kohus on otsustanud, ei ole liidu kohtutele esitatud dokumendid vaatamata sellele, et need moodustavad osa neis kohtutes toimuvast õigusemõistmisest, ELTL artikli 15 lõike 3 neljanda lõigu alusel välistatud dokumentidega tutvumise õiguse kohaldamisalast. Üldkohtu sõnul tuleb seetõttu analoogia alusel sedastada, et seisukohad, mille liikmesriik on esitanud liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluses – samuti nagu komisjoni seisukohad –, ei kuulu ELTL artikli 15 lõike 3 neljandas lõigus seoses Euroopa Kohtu õigusemõistmist puudutava tegevusega kehtestatud dokumentidega tutvumise õiguse erandi kohaldamisalasse.

Kõiki neid kaalutlusi arvestades otsustas Üldkohus, et vaidlusaluste seisukohtade kuulumine määruse nr 1049/2001 kohaldamisalasse ei ole ELTL artikli 15 lõike 3 neljanda lõiguga vastuolus vaatamata sellele, et olukorrast sõltuvalt võidakse kohaldada mõnd selle määruse artiklis 4 ette nähtud erandit, ning vaatamata asjaomase liikmesriigi sama artikli lõikes 5 ette nähtud võimalusele taotleda, et institutsioon ei avalikustaks selle liikmesriigi seisukohti.

Dokumendi mõistet käsitles Üldkohus ka 2. juuli 2015. aasta otsuses ***Typke* vs. *komisjon*** (T-214/13, EKL, edasi kaevatud, EU:T:2015:448), kui ta lahendas hagi, mis käsitles dokumentidega tutvumise taotlust, milles paluti viia läbi otsing andmebaasides. Olles meenutanud, et määruse nr 1049/2001 artikli 3 punkti a kohaselt on dokument selle määruse tähenduses dokument „olenemata teabekandjast“, märkis Üldkohus, et vaatamata sellele laiale määratlusele on vajalik teha vahet mõistetel „dokument“ ja „teave“, mida kasutatakse määruses nr 1049/2001.

Juhul kui dokumentidega tutvumise taotluses palutakse komisjonil viia läbi otsing ühes või mitmes oma andmebaasis vastavalt taotleja määratletud otsingukriteeriumidele, peab Üldkohtu sõnul komisjon selle taotluse rahuldama, ilma et see mõjutaks määruse nr 1049/2001 artikli 4 võimalikku kohaldamist, kui taotletud uuringu saab läbi viia selle andmebaasi jaoks loodud otsinguvahendeid kasutades. Seevastu ei saa komisjonilt nõuda, et ta esitaks taotlejale ühe osa või kõik andmed kas ühest või lausa mitmest oma andmebaasist, mis on liigitatud sellise skeemi järgi, mida see andmebaas ei toeta. Siit järeldub, et mis puudutab andmebaase, siis võib määruse nr 1049/2001 alusel esitatud dokumentidega tutvumise taotluse ese olla kõik, mida on võimalik andmebaasist tavapärase või rutiinse otsingu tulemusel välja võtta.

Üldkohus märkis, et antud juhul eeldas dokumentidega tutvumise taotluses viidatud andmekogumiga tutvumine programmeerimist, mis ei ole samastatav tavapärase või rutiinse otsinguga. Üldkohus järeldas sellest, et hageja esitatud taotlus ei ole seotud kas või osalise tutvumisega ühe või mitme olemasoleva dokumendiga, vaid see puudutab uute dokumentide koostamist, mida ei saa andmebaasist olemasoleva otsinguvahendi abil tavapärase või rutiinse otsingu tulemusel välja võtta.

Kohtuasjas, milles tehti 12. mai 2015. aasta otsus ***Unión de Almacenistas de Hierros de España* vs. *komisjon*** (T-623/13, EKL, EU:T:2015:268), tuli Üldkohtul võtta seisukoht selle otsuse seaduslikkuse suhtes, millega komisjon oli keeldunud võimaldamast hagejal tutvuda rea dokumentidega, mille oli komisjonile edastanud Hispaania konkurentsiasutus kahes ELTL artikli 101 kohaldamist puudutavas uurimismenetluses. Komisjon tugines selle otsuse tegemisel üldisele eeldusele, et selliste dokumentide nagu vaidlusalused dokumendid avalikustamine kahjustab asjaomaste ettevõtjate ärihuve ja uurimise eesmärki.

Üldkohus märkis selle kohta, et tõepoolest esineb üldine eeldus, mille kohaselt kahjustab määruse nr 1/2003[49] artikli 11 lõike 4 alusel esitatud dokumentide avalikustamine konkurentsieeskirjade rikkumise menetluses põhimõtteliselt nii asjaomaste ettevõtjate ärihuvide kaitset kui ka sellega tihedalt seotud siseriikliku konkurentsiasutuse uurimiseesmärke. Üldkohus täpsustas, et nagu koondumiste kontrolli ja kartellide eest

49 | Vt 5. joonealune märkus.

karistamise valdkonnas on otsustatud[50], kehtib kõnealune eeldus sõltumata sellest, kas dokumentidele juurdepääsu taotlus puudutab juba lõpetatud või käimasolevat kontrollimenetlust.

Üldkohus toonitas, et liidu konkurentsiõiguse normidest kinnipidamist tagavas ametiasutuste võrgus loodud teavitamise korra tõrgeteta toimimine nõuab, et vahetatud teave jääks konfidentsiaalseks. Kui kõik isikud võiksid määruse nr 1049/2001 alusel tutvuda liikmesriikide konkurentsiasutuste poolt komisjonile esitatud dokumentidega, seataks kahtluse alla sellise teabe kõrgendatud kaitse tagamine, mis on nimetatud korra alus.

Üldkohus lisas, et üldise eelduse kehtivuse ajalist piiramist konkreetsetel asjaoludel ei saa õigustada see, et tuleb võtta arvesse ELTL artikli 101 rikkumise tõttu kahju saanud isikute õigust kahju hüvitamisele. Kõnealused

dokumendid ei puudutanud komisjoni uurimist, vaid liikmesriigi konkurentsiasutuse algatatud uurimist. Võimaliku hüvitisnõude põhjendamiseks vajalikud tõendid võisid seega sisalduda selle siseriikliku asutuse uurimistoimikus.

7. juuli 2015. aasta otsuses ***Axa Versicherung* vs. *komisjon*** (T-677/13, EKL, EU:T:2015:473) oli Üldkohtul võimalus esitada täiendavaid täpsustusi seoses teatud liiki dokumentidele kohaldatavate üldiste eeldustega.

See kohtuasi sai alguse kahest konkurentsieeskirjade kohaldamise menetlust käsitlevate dokumentidega tutvumise taotlusest, millest üks puudutas toimiku sisukorda. Viimati nimetatud taotlusega seoses oli komisjon keeldunud edastamast viiteid toimiku sisukorras leiduvatele leebema kohtlemise dokumentidele, põhjendades seda üldise eeldusega, et nende avalikustamine kahjustab kontrollimiste ja uurimise eesmärki.

Üldkohus märkis kõigepealt, et komisjon võib asuda seisukohale, et konkurentsieeskirjade kohaldamise menetluse toimikus olevate „leebema kohtlemise dokumentide" avalikustamine võiks kahjustada komisjoni leebema kohtlemise programmi tõhusust, kui see toob kaasa selle, et kolmandale isikule antakse teada tundlikku äriteavet või poolte koostööd puudutavaid konfidentsiaalseid andmeid, mis neis dokumentides sisalduvad. Need kaalutlused ei tähenda aga, et dokumentidega tutvumise loa andmisest võib süstemaatiliselt keelduda, kuna igat kõnealuste dokumentidega tutvumise taotlust tuleb hinnata juhtumipõhiselt. Arvestades seda, kui olulised on liidus tõhusa konkurentsi säilitamiseks siseriiklikesse kohtutesse esitatud kahju hüvitamise hagid, ei ole nende andmetega tutvumiseks loa andmisest keeldumise põhjendamiseks piisav pelk viide ohule, et juurdepääs tõenditele, mis asuvad konkurentsimenetlust puudutavas toimikus, kahjustab leebema kohtlemise programmi tõhusust, mille raames edastati need dokumendid pädevale konkurentsiasutusele. Seevastu asjaolu, et niisugune keeldumine võib takistada vastavate hagide esitamist, tingib selle, et keeldumine peab põhinema ülekaalukatel põhjustel, mis on seotud viidatud huvi kaitsega ning mis kehtivad iga dokumendi puhul, millega tutvumise loa andmisest keelduti. Komisjonil või siseriiklikel kohtutel, kes peavad lahendama küsimuse juurdepääsust dokumentidele, mis on kogutud leebema kohtlemise programmi rakendamise raames ja mis on konkurentsieeskirjade kohaldamise menetluse toimikus, tuleb igal üksikul juhul kaaluda nende dokumentide avalikustamist ja kaitsmist õigustavaid huve, võttes arvesse juhtumi kõiki asjassepuutuvaid asjaolusid.

Need kaalutlused kehtivad veelgi enam sellises olukorras, kus isik, kes leiab, et talle on konkurentsieeskirjade rikkumisega kahju tekitatud, on esitanud siseriiklikule kohtule kahju hüvitamise hagi, palub võimalust tutvuda mitte selle rikkumise olemasolu tuvastanud otsuse aluseks oleva menetluse toimikus esitatud „leebema kohtlemise dokumentidega", vaid üksnes selle toimiku sisukorras esinevate viidetega nendele dokumentidele. Selliste viidetega, sh nende kõige neutraalsemate või kahjutumate osadega, tutvumise võimaldamisest keeldumine muudab hagejal võimatuks või vähemalt ülemäära keeruliseks tuvastada mis tahes „leebema kohtlemise dokumente" ja takistab tal kujundada arvamust, kas tal võib olla neid dokumente vaja, et põhjendada kahju hüvitamise hagi, ega ammugi võimalda leida põhjendusi sellise vajaduse tõendamiseks, samas kui just

50 | 28. juuni 2012. aasta otsus *komisjon* vs. *Éditions Odile Jacob* (C-404/10 P, EKL, EU:C:2012:393), 13. septembri 2013. aasta otsus *Madalmaad* vs. *komisjon* (T-380/08, EKL, EU:T:2013:480) ja 7. oktoobri 2014. aasta otsus *Schenker* vs. *komisjon* (T-534/11, EKL, EU:T:2014:854).

selliste nõuete järgimiseks kohustab kohtupraktika mitte üksnes neid dokumente avalikustama ja esitama neid kohtule kahju hüvitamise hagide raames, mis on esitatud siseriiklikule kohtule, vaid kohustab ka komisjoni tunnistama ülekaalukat avalikku huvi, kui talle on esitatud taotlus määruse nr 1049/2001 alusel.

VÄLISSUHTED

Eespool viidatud kohtuotsuses *Front Polisario* vs. *nõukogu*[51] (EU:T:2015:953) leidis Üldkohus, et liidu institutsioonidel on küsimuses, kas kolmanda riigiga tuleks sõlmida leping, mida kohaldatakse mingi territooriumi suhtes, ulatuslik kaalutlusõigus, mis on seda põhjendatum, kui selles valdkonnas kohaldatavad rahvusvahelise õiguse normid ja põhimõtted on keerukad ja ebatäpsed. Sellest järeldub, et kohtulik kontroll peab tingimata piirduma küsimusega, kas pädev liidu institutsioon – antud juhul nõukogu – tegi niisuguse lepingu sõlmimise heakskiitmisel, nagu vaidlustatud otsusega heaks kiidetud leping, ilmseid hindamisvigu.

Liidu kohus peab samas kontrollima, kas institutsioon analüüsis hoolikalt ja erapooletult kõiki asjassepuutuvaid asjaolusid, mis tema tehtud järeldusi toetavad. Kuigi Euroopa Liidu põhiõiguste hartast ei tulene liidule absoluutset keeldu sõlmida leping, mida võib kohaldada vaidlusaluse territooriumi suhtes, on siiski õige ka see, et niisuguse territooriumi elanikkonna põhiõiguste kaitse on eriti tähtis ja kujutab endast seega küsimust, mida nõukogu peab enne niisuguse lepingu heakskiitmist analüüsima. Üldkohus täpsustas, et mis puudutab konkreetselt lepingut, mille eesmärk on eelkõige hõlbustada mitmesuguste toodete eksportimist asjaomaselt territooriumilt liitu, siis nõukogu peab hoolikalt ja erapooletult analüüsima kõiki asjakohaseid asjaolusid, et veenduda, kas ekspordiks mõeldud toodete tootmine ei toimu kõnealuse territooriumi elanike huve kahjustades ning ega sellega seoses ei panda toime selle elanikkonna põhiõiguste rikkumisi. Võttes seejuures eelkõige arvesse asjaolu, et Maroko Kuningriigi ülemvõimu Lääne-Saharas ei ole tunnustanud ei liit ega selle liikmesriigid ega üldisemalt ÜRO, ning et puudub igasugune rahvusvaheline volitus, miks võiks õigustada Maroko kohalolekut sellel territooriumil, pidi nõukogu ise veenduma, et ei ole märke sellest, et Lääne-Sahara territooriumi loodusvarasid võidakse Maroko kontrolli all kasutada viisil, mis kahjustab selle elanikke ja millega rikutakse nende põhiõigusi. Kuna nõukogu argument idest ega dokumentidest, mille ta esitas kohtutoimikusse, ei ilmnenud, et ta oleks läbi viinud niisuguse analüüsi, siis leidis Üldkohus, et nõukogu on rikkunud oma kohustust analüüsida enne vaidlustatud otsuse vastuvõtmist konkreetse juhtumi kõiki asjaolusid. Seetõttu otsustas Üldkohus hagi rahuldada ja tühistada vaidlustatud otsuse osas, milles sellega kiidetakse heaks selles osutatud lepingu kohaldamine Lääne-Sahara suhtes.

51 | Selle otsuse kohta vt ka arutluskäik jaotise „ELTL artikli 263 alusel esitatud hagide vastuvõetavus“ punktides 3 („Õigus esitada hagi lepingu sõlmimise otsuse peale“) ja 4 („Õigusvõime“).

II. KAHJU HÜVITAMISE VAIDLUSED

3. detsembri 2015. aasta otsuses ***CN* vs. *parlament*** (T-343/13, EKL, EU:T:2015:926) tuli Üldkohtul lahendada nõukogu endise ametniku nõue hüvitada kahju, mida ta on väidetavalt kandnud teatavate teda puudutavate isikuandmete avaldamise tõttu parlamendi veebisaidil. Antud juhul oli parlament oma veebisaidil avaldanud teatise, milles kirjeldati kokkuvõtlikult hageja poolt parlamendile esitatud petitsiooni sisu ja milles oli märgitud hageja nimi koos täpsustusega, et ta põeb rasket haigust ning et tema pojal on raske vaimne või füüsiline puue.

Üldkohus märkis selle kohta, et hageja delikaatsete isikuandmete töötlemist tuleb analüüsida määruse (EÜ) nr 45/2001[52] artikli 10 alusel, mille kohaselt on keelatud töödelda selliseid isikuandmeid, mis paljastavad isiku tervisliku seisundi, välja arvatud muu hulgas juhul, kui andmesubjekt on andnud oma sõnaselge nõusoleku. Üldkohus tuletas sellega seoses meelde, et määruse artikli 2 punktis h on andmesubjekti nõusolek määratletud kui „iga vabatahtlik, selgelt väljendatud ja teadlik tahteavaldus, millega andmesubjekt annab nõusoleku enda kohta käivaid andmeid töödelda“. Kõiki asjaolusid arvestades tuvastas Üldkohus, et hageja tegi „vabatahtliku ja teadliku tahteavalduse“. Parlamendi esitatud teabega tähelepanelik tutvumine oleks pidanud mõistlikult tähelepanelikul petitsiooni esitajal võimaldama hinnata oma tegevuse mastaapi ja tagajärgi. Ühtlasi oli see tahteavaldus konkreetne, kuna parlament teavitas hagejat sellest, et tema kaebus, mille ese puudutas asjaolu, et liidu institutsioon oli hageja teenistuskäigu puhul väidetavalt jätnud nõuetekohaselt arvesse võtmata hageja haigust ja tema poja puuet, saab olema internetis kättesaadav. Veel leidis Üldkohus, et hageja andis oma sõnaselge nõusoleku, tehes risti vormi lahtritesse, mis puudutavad avalikult käsitlemist ja interneti teel ligipääsetavasse registrisse kandmist, ilma et tema nõusolekut peaks kaudselt tuvastama mõnest tegevusest. Üldkohtu sõnul tuleb neid kaalutlusi ***mutatis mutandis*** kohaldada muudele isikuandmetele kui hageja delikaatsed isikuandmed.

Üldkohus lisas, et kuna teatises on kirjas, et hageja pojal on raske vaimne või füüsiline puue, sisaldab see ka hageja poega puudutavaid delikaatseid isikuandmeid, olgugi et poega ei ole teatises nimeliselt mainitud. Kuna puuduvad andmed selle kohta, et hageja oleks oma poja seaduslik esindaja, ei saa hageja antud nõusolek õigustada nimetatud andmete töötlemist parlamendi poolt. Üldkohus otsustas siiski, et hageja ei saa kahju hüvitamise nõude raames viidata õigusvastasele tegevusele, mis väljendub kolmanda isiku, antud juhul tema poja, õiguste rikkumises.

Analüüsides parlamendi tegevust pärast palvet andmed internetist kõrvaldada, täheldas Üldkohus, et määruses nr 45/2001 ei ole sõnaselgelt ette nähtud võimalust alguses antud nõusolek tagasi võtta. Üldkohus täpsustas, et hageja ei ole viidanud õigusnormi või õigusliku põhimõtte rikkumisele juhuks, kui algne avaldamine parlamendi poolt osutub olema seaduslik, nii nagu see oli antud juhul. Juhul kui taotlus ei ole põhjendatud, kuid see rahuldatakse hea tahte avaldusena, ei ole põhjust näha ette „viivitamatu“ täitmise kohustust. Sellisel juhul peab parlament üksnes asuma endale võetud kohustust täitma mõistliku aja jooksul.

III. APELLATSIOONKAEBUSED

Üldkohtu apellatsioonikoja otsuste seast, mis on tehtud 2015. aastal, väärivad erilist tähelepanu kolm kohtuotsust.

Esiteks, 19. juuni 2015. aasta otsuses ***Z* vs. *Euroopa Kohus*** (T-88/13 P, EKL (Väljavõtted), EU:T:2015:393) leidis Üldkohus seoses Euroopa Liidu ametnike personalieeskirjade artiklis 90 sätestatud kaebemenetlusega, et kaebaja peab saama nõuda liidu kohtult kaebuse rahuldamata jätmise otsuse õiguspärasuse kontrollimist, mitte üksnes kaebuse esemeks olnud esialgse õigusakti õiguspärasuse kontrollimist. Nimelt tuleb kaebaja huvi selle

52 | Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 45/2001 üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ühenduse institutsioonides ja asutustes ning selliste andmete vaba liikumise kohta (EÜT 2001, L 8, lk 1; ELT eriväljaanne 13/26, lk 102).

vastu, et kaebus vaadatakse läbi nõuetekohases menetluses ja seega, et kaebuse rahuldamata jätmise otsus tühistatakse, kui menetlus oli nõuetevastane, hinnata eraldi, mitte seoses kaebusega, mis oli esitatud esialgse õigusakti peale, mis oli asjaomase kaebuse ese. Kui asi oleks teisiti, siis ei saaks huvitatud isik kunagi vaidlustada kaebuse läbivaatamise menetluses tehtud vigu, mis aga takistasid huvitatud isikul lasta administratsiooni otsust uuesti hinnata nõuetekohases kohtueelses menetluses; see oleks alati nii, kui esialgne õigusakt, mille peale kaebus esitati, on kohtulikult edasi kaevatud. Niiviisi jääks ta ilma võimalusest kasutada menetlust, mille eesmärk on võimaldada ja soodustada ametnike ja administratsiooni vahel tekkinud erimeelsuse lahendamist kompromissiga ning kohustada asutust, millest ametnik sõltub, oma otsus ametniku võimalike vastuväidete korral uuesti läbi vaatama, tehes seda kooskõlas kohaldatavate eeskirjadega.

Teiseks, 16. septembri 2015. aasta otsuses ***EMA* vs. *Drakeford*** (T-231/14 P, EKL (Väljavõtted), EU:T:2015:639) kinnitas Üldkohus Avaliku Teenistuse Kohtu seisukohta, et muude teenistujate teenistustingimuste artikli 8 esimese lõigu eesmärk on vältida seda, et karjääri edenemise korral või juhul, kui tähtajalise lepinguga ajutise teenistuja täitmisele kuuluvad ülesanded muutuvad, saab administratsioon kuritarvitavalt kasutada formaalselt erinevaid lepinguid, et hoida kõrvale selles artiklis ette nähtud ümberkvalifitseerimisest. Siiski on selle ümberkvalifitseerimise eeldus see, et ajutine teenistuja, kelle karjäär edeneb või kelle täidetavad ülesanded muutuvad, säilitab oma tööandjaga töösuhte, mida iseloomustab jätkuvus. Kui ilmneb, et teenistuja sõlmib lepingu, mis sisaldab sisulist, mitte formaalset muudatust tema ülesannete olemuses, siis muude teenistujate teenistustingimuste artikli 8 esimese lõigu kohaldamise eeldus enam ei kehti. Kui möönda, et selles sättes ette nähtud reegli kohaldamiseks võib arvesse võtta igasugust pikendamist, oleks see vastuolus selle sätte mõttega. Üldkohus täpsustas, et täidetavate ülesannete võimalikku võrdlust arvestades tähendab sektori juhataja ametikoht võrreldes asejuhataja ametikohaga olulist muudatust, mis toob kaasa katkemise Avaliku Teenistuse Kohtu poolt kasutusele võetud mõiste tähenduses. Nimelt, kuigi samale tegevusalale jäämine ei too automaatselt kaasa täidetavate ülesannete jätkuvust, peab see jätkuvus olema põhimõtteliselt välistatud juhul, kui sektori juhataja ametikohal tegevuse alustamine oli tingitud välisest valikumenetlusest. Kuna enne sektori juhatajaks nimetamist täitis isik ajutise juhataja ülesandeid, siis ei saa tõeliselt asuda seisukohale, et tema nimetamisel sektori juhatajaks, isegi kui see toimus välise valikumenetluse tulemusel, on tegelikult tegemist katkemisega, võrreldes nende ülesannetega, mida ta enne täitis.

Kolmandaks, 13. oktoobri 2015. aasta otsuses ***komisjon* vs. *Verile ja Gjergji*** (T-104/14 P, EKL, EU:T:2015:776) leidis Üldkohus, et Euroopa Liidu ametnike personalieeskirjade VIII lisa artikli 11 lõige 2 ei nõua, et asjaomasel isikul peab enne seda, kui ta otsustab, kas kasutada oma õigust kanda muus skeemis omandatud pensioniõigused liidu pensioniskeemi üle, olema võimalus teada lõplikult tema puhul pärast üleminekut tunnustatud pensioniõigusliku staaži aastate arvu. Samuti ei ole selles sättes ette nähtud, et isiku ja institut siooni vahel asjassepuutuvate sätete tõlgendamise ja kohaldamise üle tekkida võiva vaidluse peab lahendama liidu kohus juba enne, kui asjaomane isik on otsustanud, kas ta soovib kanda muus skeemis omandanud pensioniõigused üle liidu pensioniskeemi või mitte.

IV. AJUTISTE MEETMETE KOHALDAMISE TAOTLUSED

Üldkohtule esitati 2015. aastal 32 ajutiste meetmete kohaldamise taotlust, mille ta lahendas 31 kohtuasjas.[53]

Üldkohtu president rahuldas kolm täitmise peatamise taotlust 1. septembri 2015. aasta määrustega ***Prantsusmaa* vs. *komisjon*** (T-344/15 R, EKL, EU:T:2015:583) ja ***Pari Pharma* vs. *EMA*** (T-235/15 R, EKL (Väljavõtted), edasi kaevatud, EU:T:2015:587) ning 15. detsembri 2015. aasta määrusega ***CCPL jt* vs. *komisjon*** (T-522/15 R, EKL (Väljavõtted), EU:T:2015:1012).

Eespool viidatud määruses *Pari Pharma* vs*. EMA* (EU:T:2015:587), mis käsitles väidetavalt konfidentsiaalsete andmete kavandatavat avalikustamist määruse nr 1049/2001 alusel Euroopa Ravimiameti poolt, võttis Üldkohtu president samasuguse seisukoha, nagu ta oli võtnud analoogilistes 2014. aasta määrustes[54].

Üldkohtu president tunnistas, et esineb ***fumus boni iuris***, ning tõdes, et kõne all oli selliste aruannete konfidentsiaalsuse kontrollimine, mis käsitlesid hinnangut kahe ravimi sarnasusele ja ühe ravimi kliinilist paremust võrreldes teisega. See hinnang puudutas väga spetsiifilist farmaatsiasektorit – harva kasutatavate ravimite sektorit – ja põhines farmakokineetilistel ja biosaadavuse kliinilistel uuringutel, mistõttu kerkisid üles kõrgtehnoloogilise teadusliku hindamise küsimused. Analüüsides vaidlusaluseid aruandeid ja küsimust, kas ravimiamet tegi hageja andmete konfidentsiaalsena käsitlemise taotluste rahuldamata jätmisega vea, olid Üldkohtu presidendil seega lahendada keerulised probleemid, mille lahendus ei olnud ilmselge, vaid nõudis hoolikat uurimist sisulises menetluses.

Üldkohtu presidendi sõnul kaldus huvide kaalumisel kaalukauss hageja kasuks. Asja sisuliselt lahendaval kohtul tuleb otsustada, kas vaidlustatud otsus, millega ravimiamet teatas oma kavatsusest avaldada vaidlusalused aruanded kolmandale isikule, tuleb tühistada nende aruannete konfidentsiaalsuse eiramise tõttu. Otsust tühistava kohtuotsuse kasuliku mõju säilitamiseks peab hagejal olema võimalik vältida seda, et ravimiamet need aruanded avalikustab. Tühistava kohtuotsuse jätaks kasulikust mõjust ilma see, kui ajutiste meetmete kohaldamise taotlus jäetakse rahuldamata, kuna sellise rahuldamata jätmise tagajärjel oleks ravimiametil lubatud need aruanded avaldada ning mõjutada seega ***de facto*** tulevikus sisulistes küsimustes tehtava otsuse sisu.

Kiireloomulisuse osas nõustus Üldkohtu president väitega, et kahju on oluline, ja toonitas, et ajutiste meetmete kohaldamise menetluse läbiviimiseks tuli vaidlusalustes aruannetes sisalduv teave lugeda konfidentsiaalseks. Kuna aruanded puudutasid hageja tootmis- ja turustamistegevust, kujutasid need endast immateriaalset vara, mida võidakse kasutada konkurentsis ja mille väärtus võib oluliselt väheneda, kui nende andmete konfidentsiaalsus kaob. Mis puutub sellise kahju korvamatusse laadi, mis tuleneb vaidlusaluste andmete avalikustamisest kolmandale isikule, kes oli esitanud andmetega tutvumise taotluse määruse nr 1049/2001 alusel, siis selle kohta leidis Üldkohtu president, et hageja oleks sattunud kaitsetusse olukorda, mis oleks olnud vähemalt sama ohtlik kui avalikustamine veebis. Nimelt oleks tundlik teave sellele kolmandale isikule kohe teatavaks saanud ning ta oleks saanud seda kohe kasutada konkurentsi eesmärkidel ja nõrgestada niiviisi hageja konkurentsiseisundit. Kuivõrd dokumendi avalikustamine määruse nr 1049/2001 alusel omandab ***erga omnes*** mõju, ei saa väidetavat kahju arvuliselt väljendada, sest määramata ja teoreetiliselt piiramata arv olemasolevaid ja võimalikke konkurente kogu maailmas saavad selle teabe enda käsutusse, et kasutada seda suurel hulgal lühiajaliselt ning keskmise ja pika ajavahemiku jooksul.

53 | Kolm lahendit tegi ajutisi meetmeid kohaldav kohtunik, kes asendas Üldkohtu presidenti vastavalt Üldkohtu kodukorra artikli 157 lõikele 4 koostoimes artikliga 12 – need olid 17. aprilli 2015. aasta määrus *CGI Luxembourg ja Intrasoft International* vs. *parlament* (T-769/14 R, EU:T:2015:227), 12. juuni 2015. aasta määrus *Cofely Solelec jt* vs. *parlament* (T-224/15 R, EU:T:2015:377), ja 15. oktoobri 2015. aasta määrus *Ahrend Furniture* vs. *komisjon* (T-482/15 R, EU:T:2015:782).

54 | 13. veebruari 2014. aasta määrus Luxembourg Pamol (Cyprus) ja *Luxembourg Industries* vs. *komisjon* (T-578/13 R, EU:T:2014:103), ja 25. juuli 2014. aasta määrus *Deza* vs. *ECHA* (T-189/14 R, EU:T:2014:686), mida ei kaevatud edasi (vt aastaaruanne 2014, lk 161 ja 162).

Isegi kui väidetavat kahju ei saa pidada korvamatuks, ei saaks Üldkohtu president kontrollida kõigi vaidlusalustes aruannetes sisalduvate andmete konfidentsiaalsust ükshaaval, et rahuldada ajutiste meetmete kohaldamise taotlus vajaduse korral ainult osaliselt. Arvestades väidetavalt konfidentsiaalsete dokumentide kaitse kohtuvaidluse eripära, ei ole tal kohane näha ette osalist lahendust, mis seisneb vaid teatavate andmete kaitsmises, ning anda õigus ülejäänud andmetega tutvuda. Nimelt jääksid juhul, kui asja sisuliselt arutav kohus tunnistaks vaidlusaluste aruannete puhul üldise konfidentsiaalsuse eelduse põhimõtet, need aruanded osalise avalikustamise kohustusest välja. Ajutisi meetmeid kohaldav kohtunik, arvestades tema puhtalt täiendavaid volitusi, ei võiks seega lubada osalist dokumentidega tutvumist, ilma et ta jätaks seejuures asja sisuliselt arutava kohtu otsuse ilma kasulikust mõjust.

Üldkohtu president tuletas veel meelde, et kahju korvamatuse kriteerium – mis on puhtalt pretsedendipõhine kriteerium, mida ei ole aluslepingutes ega kodukorras – tuleb jätta kohaldamata, kui see ei ole tõhusa esialgse kaitse nõuetega ühitatav. ELTL artiklid 278 ja 279, mis on esmase õiguse sätted, lubavad ajutisi meetmeid kohaldaval kohtunikul juhul, kui tema arvates „asjaolud seda nõuavad", määrata, et akti kohaldamine tuleb peatada, või näha ette „vajalikud" ajutised meetmed. Üldkohtu sõnul olid antud juhul need tingimused täidetud, seda enam, et ei põhimenetluses hagi esitamist ega ka ajutiste meetmete kohaldamise taotluse esitamist ei saa kvalifitseerida hagejapoolseks menetluse venitamiseks eesmärgiga lükata vaidlusaluste aruannete avalikustamist ilma mõjuva põhjuseta edasi.

Eespool viidatud määruses ***Prantsusmaa*** vs***. komisjon*** (EU:T:2015:583) rahuldas Üldkohtu president Prantsuse Vabariigi esitatud ajutiste meetmete kohaldamise taotluse, mille eesmärk oli peatada selliste dokumentide avalikustamine, mille ta oli edastanud komisjonile ja mille komisjon oli otsustanud edastada seda taotlenud kolmandale isikule määruse nr 1049/2001 alusel.

Komisjon, kes eitas põhimenetluses dokumentide konfidentsiaalsust, ei vaielnud vastu sellele, et põhimenetluses tehtava kohtuotsuse kasuliku mõju säilitamiseks peab ajutisi meetmeid kohaldav kohtunik keelama nende dokumentide avalikustamise.

Üldkohtu president tunnistas, et esineb ***fumus boni iuris***, ning tõdes, et poolte vahel on oluline õiguslik vaidlus selle üle, milline ulatus on määruse nr 1049/2001 artikli 4 lõikel 5 – millele tugines Prantsuse Vabariik –, millega asetatakse liikmesriigid teiste dokumendivaldajatega võrreldes erinevasse olukorda, nähes ette, et erinevalt nendest on igal liikmesriigil õigus taotleda institutsioonilt, et temalt pärit dokumenti ei avaldataks ilma tema „eelneva nõusolekuta". Nimelt otsustas Euroopa Kohus 21. juuni 2012. aasta otsuses *IFAW Internationaler Tierschutz-Fonds* vs. *komisjon*[55], et dokumentidega tutvumise taotluse saanud institutsiooni ülesanne ei ole teostada kontrolli, mis läheb kaugemale lihtsalt selle kontrollimisest, kas on esitatud määruse nr 1049/2001 artikli 4 lõigetes 1–3 ette nähtud eranditega seonduvad põhjendused, samas kui Üldkohus leidis 14. veebruari 2012. aasta otsuses ***Saksamaa*** vs. ***komisjon***[56], et institutsioon võib piirduda kontrollimisega, kas vaidlusaluse dokumendi avaldamisele vastuseisu põhistamiseks liikmesriigi esitatud kaalutlused on esmapilgul sellised, et nendega saab keeldumist põhjendada.

Huvide kaalumisel kaldus kaalukauss Prantsuse Vabariigi kasuks. Üldkohtu president tõdes, et asja sisuliselt arutaval kohtul tuleb lahendada küsimus, kas komisjoni otsus, millega komisjon teatas oma kavatsusest avaldada vaidlusalused dokumendid, tuleb tühistada, kuna on eiratud dokumentide konfidentsiaalsust. Seda otsust tühistava kohtuotsuse kasuliku mõju säilitamiseks peab Prantsuse Vabariigil olema võimalik vältida seda, et komisjon avaldab kõnealused dokumendid ennatlikult ning seega teeb ***de facto*** ette ära otsuse tulevikus lahendatavates sisulistes küsimustes.

55 | C-135/11 P, EKL, EU:C:2012:376, punktid 63 ja 64.

56 | T-59/09, EKL, EU:T:2012:75, punktid 51–53 ja 57.

Kiireloomulisuse kohta väidab Prantsuse Vabariik, et kõnealused dokumendid on olulised tema ja komisjoni vahelises menetluses, millel on olulisi sarnasusi liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse kohtueelse staadiumiga, kuna see sisaldab liikmesriigi ja komisjoni vahelise dialoogi staadiumi, mille eesmärk on lahknevaid seisukohti lähendada. Prantsuse Vabariigi sõnul on seda eesmärki võimalik saavutada üksnes täieliku vastastikuse usalduse õhkkonnas, mille hävitaks menetluse käigus vahetatud dokumentide enneaegne avaldamine, kuna see kahjustaks tema kaitsestrateegiat edasises vaidluses. Üldkohtu president leidis, et niisugune kaitsmine kuulub Prantsuse Vabariigil lasuvate riigi ülesannete hulka ja vaidlusaluste dokumentide avaldamine kahjustaks nende ülesannete täitmist oluliselt. Dokumentide avaldamisest tulenev kahju oleks ka hüvitamatu, sest vaidlustatud otsuse hilisem tühistamine ei tooks kaasa avaldamisega tekitatud kahju kõrvaldamist ning kuna kahju ei ole rahaline, ei saaks seda heastada komisjoni vastu esitatud kahju hüvitamise nõude abil.

Kohtuasjas, milles tehti eespool viidatud määrus ***CCPL jt*** vs**. *komisjon*** (EU:T:2015:1012), esitasid viis äriühingut, kes kuulusid kooperatiivi ja kellele oli määratud trahv toiduainete pakendamise turul kartellis osalemise eest, ajutiste meetmete kohaldamise taotluse, et neid vabastataks kohustusest esitada pangagarantii trahvisumma ulatuses. Üldkohtu president tuletas määruses meelde, et sellest kohustustest saab vabastada vaid siis, kui taotleja tõendab kas seda, et tal on objektiivselt võimatu pangagarantiid esitada, või seda, et selle esitamine seaks ohtu tema majandusliku jätkusuutlikkuse. Üldkohtu president tõdes, et hagejad püüdsid õigel ajal ja tõsimeelselt saada pangagarantiid, kuid nende püüdlused ebaõnnestusid, sest 12 krediidiasutust, kelle poole pöörduti, ei rahuldanud garantiitaotlusi nende ebakindla rahalise seisu tõttu. Selles kontekstis keeldus Üldkohtu president kohaldamast kontserni käsitlust kooperatiivile, kuhu hagejad kuulusid, põhjendusel et huvid ei ole piisavalt ühtelangevad.

Tunnistades ***fumus boni iuris***'e esinemist seoses teise võimalusena esitatud nõudega, mis puudutas trahvide vähendamist ja mis põhines väitel, et hagejate maksevõime puudumist keelduti arvesse võtmast, leidis Üldkohtu president, et ei saa välistada, et oma täielikku pädevust kasutades vähendab asja sisuliselt läbi vaatav kohtukoosseis määratud trahvi oluliselt.

Seega määras Üldkohtu president taotletud peatamise, tingimusel et hagejad teavitavad komisjoni regulaarselt kontserni CCPL ümberkujundamiskava rakendamisest ning tasuvad määratud trahvi võimalikult kiiresti osade kaupa, kandes komisjonile üle summa, mis vastab tulule, mis nad selle kava täitmisest saavad, ning kuumaksetena tulu, mis nad saavad teatud osaluste võõrandamisest.

Riigihangete alal tehti mitu määrust seoses kohtupraktika muutmisega, mis tulenes 4. detsembri 2014. aasta määrusest *Vanbreda Risk & Benefits* vs**. *komisjon***[57] ja mida kinnitati teises astmes 23. aprilli 2015. aasta määrusega ***komisjon*** vs**. *Vanbreda Risk & Benefits***[58]. Olgu meelde tuletatud, et vastavalt sellele kohtupraktikale kohaldatakse riigihangete valdkonnas kiireloomulisuse tingimuse leebemat käsitlust, mille kohaselt võib eriti arvestatava ***fumus boni iuris***'e tuvastamise korral olla piisav selline kahju, mis on oluline, ent mitte korvamatu. Selline leebem käsitlus on kohaldatav aga ainuüksi siis, kui edutu pakkuja on esitanud ajutiste meetmete kohaldamise taotluse enne lepingu sõlmimist hankija ja eduka pakkuja vahel ning kümnepäevase ooteaja jooksul[59], tingimusel et hankija on enne lepingu sõlmimist sellest ooteajast kinni pidanud ja et edutu pakkuja käsutuses on olnud piisavalt teavet, et teostada oma kaitseõigusi selle aja jooksul.

Eespool viidatud määrustes *CGI Luxembourg ja Intrasoft International* vs. *parlament* (EU:T:2015:227) ning *Cofely Solelec jt* vs. *parlament* (EU:T:2015:377) ning 25. juuni 2015. aasta määruses ***Banimmo* vs. *komisjon*** (T-293/15 R, EU:T:2015:438) leidis ajutisi meetmeid kohaldav kohtunik, kes oli teist poolt ära kuulamata määranud edutute

57 | T-199/14 R, EKL (Väljavõtted), EU:T:2014:1024.

58 | C-35/15 P(R), EKL, EU:C:2015:275.

59 | Ette nähtud komisjoni 29. oktoobri 2012. aasta delegeeritud määruse (EL) nr 1268/2012, mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) nr 966/2012, mis käsitleb Euroopa Liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantseeskirju, kohaldamise eeskirju (ELT L 362, lk 1), artikli 171 lõikes 1.

pakkujate taotletud ajutised meetmed, et hagi lahendamise vajadus on ära langenud, olles võtnud teadmiseks, et hankija on tühistanud otsused lükata nende pakkujate esitatud pakkumused tagasi.

Seevastu 15. juuni 2015. aasta määruses ***Close ja Cegelec* vs. *parlament*** (T-259/15 R, EKL (Väljavõtted), EU:T:2015:378) leidis Üldkohtu president – olles tõdenud, et hankija on enne eduka pakkujaga lepingu sõlmimist ooteaega järginud ja et edututel pakkujatel, keda teavitati õigel ajal nende pakkumuse tagasilükkamisest, oli võimalus esitada tulemuslikult tühistamishagi ja ajutiste meetmete kohaldamise taotlus –, et antud juhul ei ole põhjust kohaldada kiireloomulisuse tingimuse leebemat käsitlust, sest tühistamishagi ja ajutiste meetmete kohaldamise taotlust ei esitatud pakkumuse tagasilükkamise otsusest teavitamise ja lepingu sõlmimise vahelise kümnepäevase ooteaja vältel. Kuna nimetatud pakkujad ei tõendanud olulise ja korvamatu kahju ohu olemasolu, jäeti ajutiste meetmete kohaldamise taotlus rahuldamata.[60]

60 | Riigihangete valdkonnas jäeti ka teised ajutiste meetmete kohaldamise taotlused rahuldamata põhjendusel, et puudus eriti arvestatav fumus boni iuris ja kiireloomulisus (24. märtsi 2015. aasta määrus *Europower* vs. *komisjon*, T-383/14 R, EKL (Väljavõtted), EU:T:2015:190; 17. juuli 2015. aasta määrus *GSA ja SGI* vs. *parlament*, T-321/15 R, EU:T:2015:522, ning eespool viidatud määrus *Ahrend Furniture* vs. *komisjon*, EU:T:2015:782).

CVRIA

B | ÜLDKOHTU KOOSSEIS

(Protokolliline järjestus 31. detsembril 2015)

Esimene rida, vasakult paremale:

Kodade presidendid G. Berardis, M. Van der Woude, A. Dittrich, S. Papasavvas; Üldkohtu asepresident H. Kanninen; Üldkohtu president M. Jaeger; kodade presidendid M. E. Martins Ribeiro, M. Prek, S. Frimodt Nielsen ja D. Gratsias.

Teine rida, vasakult paremale:

Kohtunikud C. Wetter, M. Kancheva, J. Schwarcz, I. Pelikánová, O. Czúcz, F. Dehousse, I. Wiszniewska-Białecka, I. Labucka, A. Popescu ja E. Buttigieg.

Kolmas rida, vasakult paremale:

Kohtunikud I. S. Forrester, S. Gervasoni, A. Collins, E. Bieliūnas, V. Tomljenović, V. Kreuschitz, I. Ulloa Rubio ja L. Madise, kohtusekretär E. Coulon.

1. MUUDATUSED ÜLDKOHTU KOOSSEISUS 2015. AASTAL

Euroopa Kohtus toimus 7. oktoobril 2015 pidulik istung seoses esiteks ametiaja pikendamisega ja teiseks kohtu uute liikmete vande andmise ja ametisse astumisega.

Kohtunik Nicholas James Forwoodi ametist lahkumise tõttu nimetasid liikmesriikide valitsuste esindajad 16. septembri 2015. aasta otsusega Ian Stewart Forresteri Üldkohtu kohtunikuks N. Forwoodi asemele tema järelejäänud ametiajaks 1. oktoobrist 2015 kuni 31. augustini 2019. Selle tseremoonia käigus andis I. S. Forrester Euroopa Kohtus ametivande.

2. PROTOKOLLILINE JÄRJESTUS

1. JAANUARIST 2015 KUNI 6. OKTOOBRINI 2015

M. JAEGER, Üldkohtu president
H. KANNINEN, asepresident
M. E. MARTINS RIBEIRO, koja president
S. PAPASAVVAS, koja president
M. PREK, koja president
A. DITTRICH, koja president
S. FRIMODT NIELSEN, koja president
M. VAN DER WOUDE, koja president
D. GRATSIAS, koja president
G. BERARDIS, koja president
N. J. FORWOOD, kohtunik
F. DEHOUSSE, kohtunik
O. CZÚCZ, kohtunik
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, kohtunik
I. PELIKÁNOVÁ, kohtunik
I. LABUCKA, kohtunik
J. SCHWARCZ, kohtunik
A. POPESCU, kohtunik
M. KANCHEVA, kohtunik
E. BUTTIGIEG, kohtunik
C. WETTER, kohtunik
V. TOMLJENOVIĆ, kohtunik
E. BIELIŪNAS, kohtunik
V. KREUSCHITZ, kohtunik
A. COLLINS, kohtunik
I. ULLOA RUBIO, kohtunik
S. GERVASONI, kohtunik
L. MADISE, kohtunik

E. COULON, kohtusekretär

7. OKTOOBRIST 2015 KUNI 31. DETSEMBRINI 2015

M. JAEGER, president
H. KANNINEN, asepresident
M. E. MARTINS RIBEIRO, koja president
S. PAPASAVVAS, koja president
M. PREK, koja president
A. DITTRICH, koja president
S. FRIMODT NIELSEN, koja president
M. van der WOUDE, koja president
D. GRATSIAS, koja president
G. BERARDIS, koja president
F. DEHOUSSE, kohtunik
O. CZÚCZ, kohtunik
I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, kohtunik
I. PELIKÁNOVÁ, kohtunik
I. LABUCKA, kohtunik
J. SCHWARCZ, kohtunik
A. POPESCU, kohtunik
M. KANCHEVA, kohtunik
E. BUTTIGIEG, kohtunik
C. WETTER, kohtunik
V. TOMLJENOVIĆ, kohtunik
E. BIELIŪNAS, kohtunik
V. KREUSCHITZ, kohtunik
A. COLLINS, kohtunik
I. ULLOA RUBIO, kohtunik
S. GERVASONI, kohtunik
L. MADISE, kohtunik
I. S. FORRESTER, kohtunik

E. COULON, kohtusekretär

3. ÜLDKOHTU ENDISED LIIKMED

(ametisse astumise järjekorras)

Edward David Alexander Ogilvy (1989––1992)
Yeraris Christos (1989––1992)
Da Cruz Vilaça José Luis (1989––1995), president (1989––1995)
Biancarelli Jacques (1989––1995)
Barrington Donal Patrick Michael (1989––1996)
Schintgen Romain Alphonse (1989––1996)
Kirschner Heinrich (1989––1997)
Saggio Antonio (1989––1998), president (1995––1998)
Briët Cornelis Paulus (1989––1998)
Lenaerts Koen (1989––2003)
Vesterdorf Bo (1989––2007), president (1998––2007)
García-Valdecasas y Fernández Rafael (1989––2007)
Kalogeropoulos Andreas (1992––1998)
Bellamy Christopher William (1992––1999)
Potocki André (1995––2001)
Gens de Moura Ramos Rui Manuel (1995––2003)
Lindh Pernilla (1995––2006)
Tiili Virpi (1995––2009)
Azizi Josef (1995––2013)
Cooke John D. (1996––2008)
Pirrung Jörg (1997––2007)
Mengozzi Paolo (1998––2006)
Meij Arjen W. H. (1998––2010)
Vilaras Mihalis (1998––2010)
Forwood Nicholas James (1999––2015)
Legal Hubert (2001––2007)
Trstenjak Verica (2004––2006)
Šváby Daniel (2004––2009)
Cremona Ena (2004––2012)
Vadapalas Vilenas (2004––2013)
Jürimäe Küllike (2004––2013)
Moavero Milanesi Enzo (2006––2011)
Wahl Nils (2006––2012)
Tchipev Teodor (2007––2010)
Ciucă Valeriu M. (2007––2010)
Soldevila Fragoso Santiago (2007––2013)
Truchot Laurent (2007––2013)
O'Higgins Kevin (2008––2013)

PRESIDENDID

Da Cruz Vilaça José Luis (1989-–1995)
Saggio Antonio (1995-–1998)
Vesterdorf Bo (1998-–2007)

KOHTUSEKRETÄR

Jung Hans (1989-–2005)

C | ÜLDKOHTU STATISTIKA

ÜLDKOHTU ÜLDINE TEGEVUS

1. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2011–2015)

SAABUNUD KOHTUASJAD

2. Menetluse liigid (2011–2015)
3. Hagi liigid (2015)
4. Hagi valdkonnad (2011–2015)

LÕPETATUD KOHTUASJAD

5. Menetluse liigid (2011–2015)
6. Hagi valdkonnad (2015)
7. Hagi valdkonnad (2011–2015) (kohtuotsused ja -määrused)
8. Kohtukoosseis (2011–2015)
9. Menetlusaeg kuudes (2011–2015) (kohtuotsused ja -määrused)

MENETLUSES OLEVAD KOHTUASJAD 31. DETSEMBRI SEISUGA

10. Menetluse liigid (2011–2015)
11. Hagi valdkonnad (2011–2015)
12. Kohtukoosseis (2011–2015)

MUU

13. Ajutiste meetmete kohaldamine (2011–2015)
14. Kiirendatud menetlused (2011–2015)
15. Euroopa Kohtusse edasi kaevatud Üldkohtu lahendid (1990–2015)
16. Euroopa Kohtule esitatud apellatsioonkaebuste jaotus vastavalt menetluse liigile (2011–2015)
17. Euroopa Kohtule esitatud apellatsioonkaebuste tulemused (2015) (kohtuotsused ja -määrused)
18. Euroopa Kohtule esitatud apellatsioonkaebuste tulemused (2011–2015) (kohtuotsused ja -määrused)
19. Üldine areng (1989–2015) (saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad)

1. ÜLDKOHTU ÜLDINE TEGEVUS SAABUNUD, LÕPETATUD JA MENETLUSES OLEVAD KOHTUASJAD (2011–2015)[1] [2]

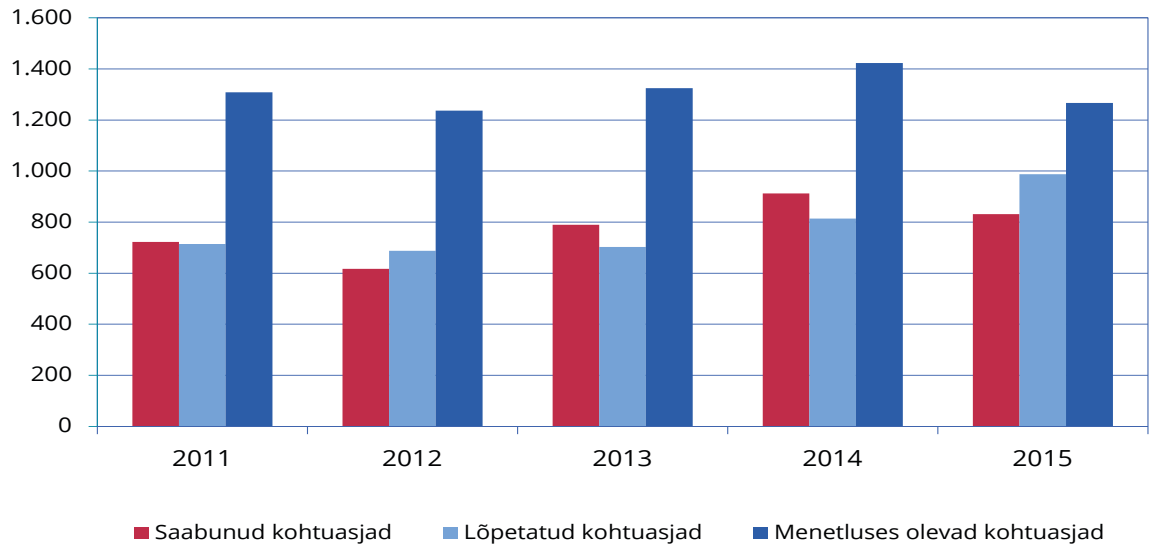

	2011	2012	2013	2014	2015
Saabunud kohtuasjad	722	617	790	912	831
Lõpetatud kohtuasjad	714	688	702	814	987
Menetluses olevad kohtuasjad	1308	1237	1325	1423	1267

1 | Käesolev tabel ja järgnevatel lehekülgedel olevad tabelid hõlmavad erimenetlusi, kui ei ole täpsustatud teisiti. Erimenetluseks loetakse:kaja tagaseljaotsuse peale (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 41; Üldkohtu kodukorra artikkel 166); kohtulahendi vaidlustamine kolmanda isiku poolt (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 42; Üldkohtu kodukorra artikkel 167); kohtuotsuste ja -määruste tõlgendamine (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 43; Üldkohtu kodukorra artikkel 168); teistmine (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 44; Üldkohtu kodukorra artikkel 169); tasuta õigusabi (Üldkohtu kodukorra artikkel 148); kohtuotsuste ja -määruste parandamine (Üldkohtu kodukorra artikkel 164) ja hüvitamisele kuuluvate kulude vaidlustamine (Üldkohtu kodukorra artikkel 170).

2 | Käesolev tabel ja järgnevatel lehekülgedel olevad tabelid ei hõlma ajutiste meetmete kohaldamise menetlusi, kui ei ole täpsustatud teisiti.

2. SAABUNUD KOHTUASJAD. MENETLUSE LIIGID (2011–2015)

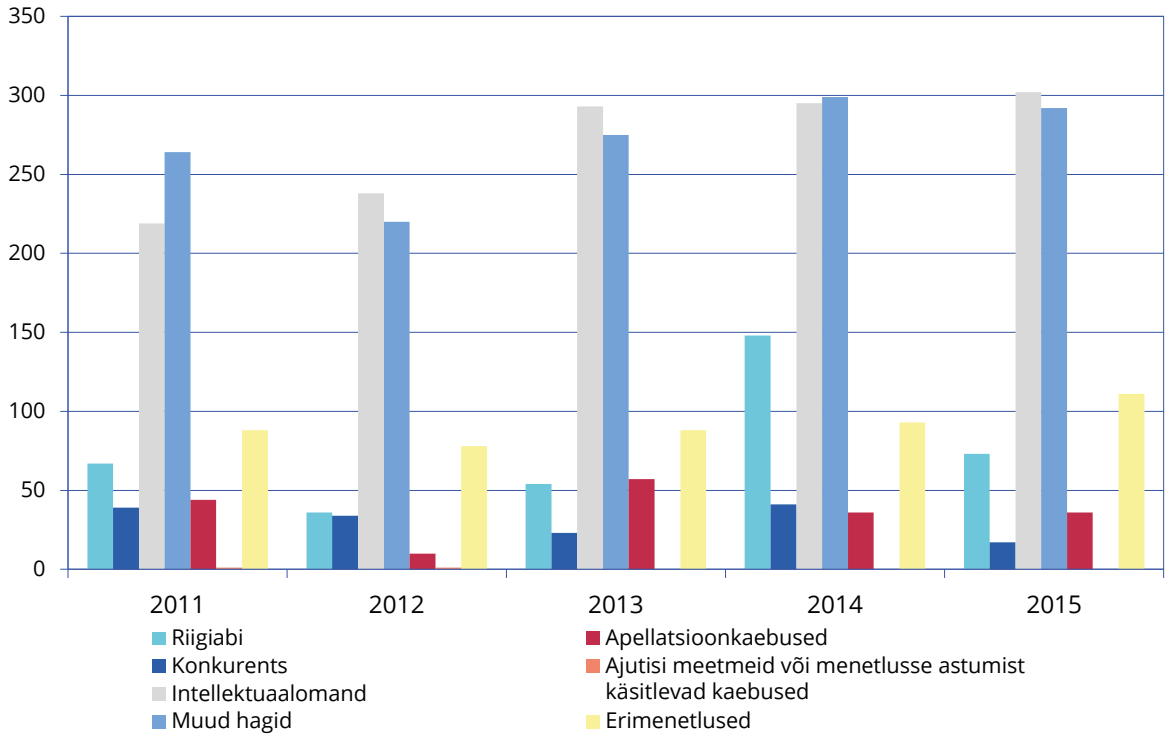

	2011	2012	2013	2014	2015
Riigiabi	67	36	54	148	73
Konkurents	39	34	23	41	17
Intellektuaalomand	219	238	293	295	302
Muud hagid	264	220	275	299	292
Apellatsioonkaebused	44	10	57	36	36
Ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitlevad kaebused	1	1			
Erimenetlused	88	78	88	93	111
Kokku	**722**	**617**	**790**	**912**	**831**

3. SAABUNUD KOHTUASJAD. HAGI LIIGID (2011–2015)

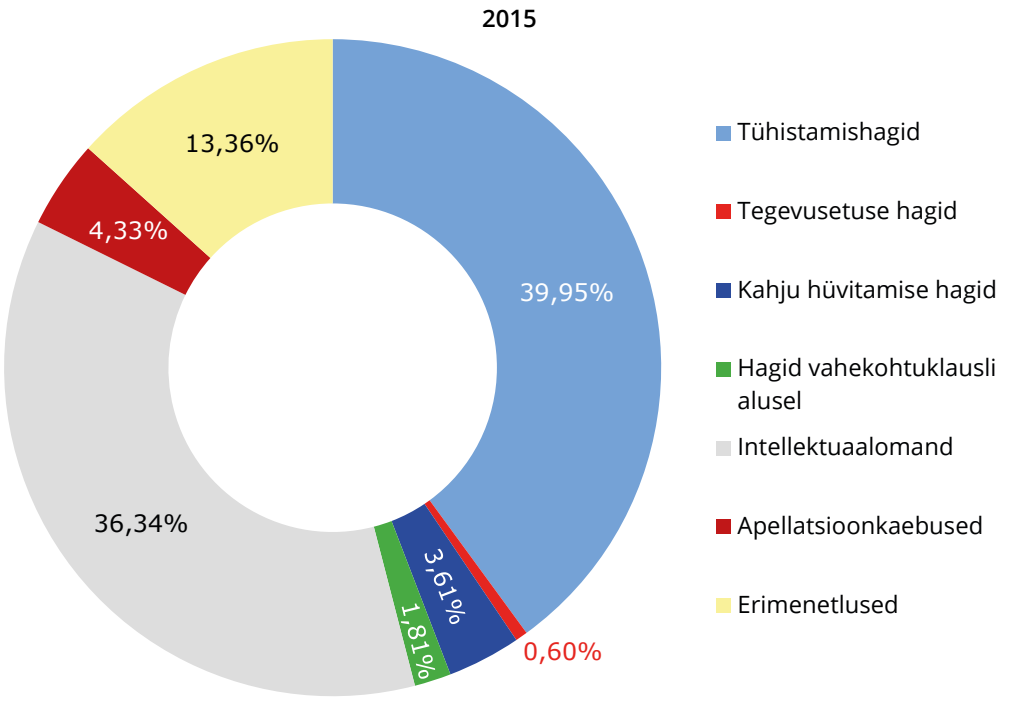

	2011	2012	2013	2014	2015
Tühistamishagid	341	257	319	423	332
Tegevusetuse hagid	8	8	12	12	5
Kahju hüvitamise hagid	16	17	15	39	30
Hagid vahekohtuklausli alusel	5	8	6	14	15
Intellektuaalomand	219	238	293	295	302
Apellatsioonkaebused	44	10	57	36	36
Ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitlevad kaebused	1	1			
Erimenetlused	88	78	88	93	111
Kokku	**722**	**617**	**790**	**912**	**831**

4. SAABUNUD KOHTUASJAD. HAGI VALDKONNAD (2011–2015)[1]

	2011	2012	2013	2014	2015
Asutamisvabadus				1	
Dokumentidega tutvumine	21	18	20	17	48
Energeetika	1		1	3	3
Euroopa Liidu välistegevus	2	1		2	1
Hanked	18	23	15	16	23
Haridus, kutseõpe, noorsugu ja sport	2	1	2		3
Institutsiooniõigus	44	41	44	67	53
Intellektuaal- ja tööstusomand	219	238	294	295	303
Isikute vaba liikumine					1
Kalanduspoliitika	3		3	3	
Kapitali vaba liikumine					2
Kaubanduspoliitika	11	20	23	31	6
Kaupade vaba liikumine			1		2
Kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine (REACH-määrus)	3	2	12	3	5
Keskkond	6	3	11	10	5
Konkurents	39	34	23	41	17
Kultuur			1		
Liidu kodakondsus				1	
Majandus- ja rahapoliitika	4	3	15	4	3
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus	3	4	3	3	5
Maksustamine	1	1	1	1	1
Piiravad meetmed (välistegevus)	93	59	41	69	55
Põllumajandus	22	11	27	15	37
Rahandussätted (eelarve, finantsraamistik, omavahendid, pettustevastane võitlus)		1		4	7
Rahvatervis	2	12	5	11	2
Riigiabi	67	36	54	148	73
Sotsiaalpoliitika	5	1		1	
Tarbijakaitse			1	1	2
Teadusuuringud, tehnoloogia arendamine ja kosmos	4	3	5	2	10
Teenuste osutamise vabadus		1		1	
Tolliliit ja ühine tollitariifistik	10	6	1	8	
Tööhõive			2		
Tööstuspoliitika				2	
Transport	1		5	1	
Turism			2		
Uute riikide ühinemine			1		
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	1		6	1	
Vahekohtuklausel	5	8	6	14	15
Välis- ja julgeolekupoliitika			2		
Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus			1		
Õigusaktide ühtlustamine			13		1
Äriühinguõigus				1	1
Üleeuroopalised võrgud			3		
Ülemeremaade ja -territooriumide assotsieerimine			1		
EÜ asutamisleping / ELTL kokku	**587**	**527**	**645**	**777**	**684**
Erimenetlused	88	78	88	93	111
Personalieeskirjad	47	12	57	42	36
KÕIK KOKKU	**722**	**617**	**790**	**912**	**831**

5. LÕPETATUD KOHTUASJAD. MENETLUSE LIIGID (2011–2015)

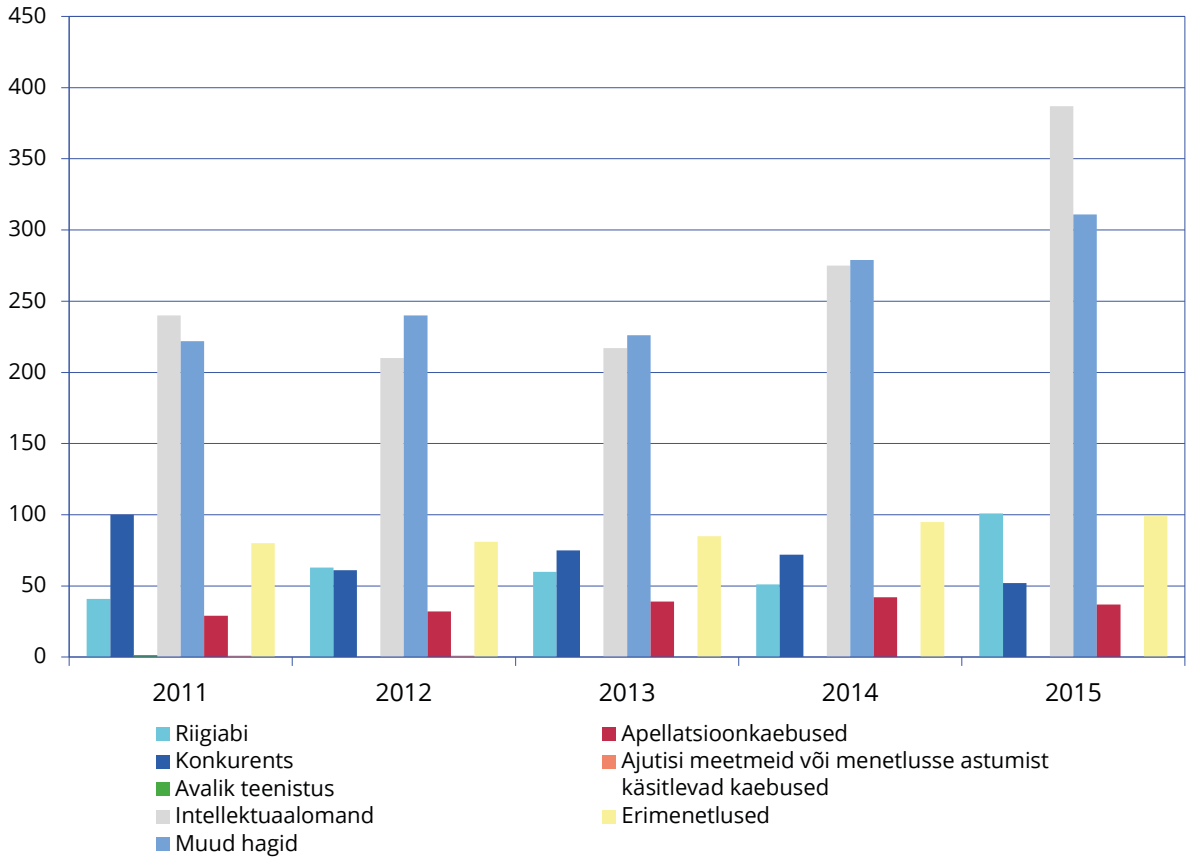

	2011	2012	2013	2014	2015
Riigiabi	41	63	60	51	101
Konkurents	100	61	75	72	52
Avalik teenistus	1				
Intellektuaalomand	240	210	217	275	387
Muud hagid	222	240	226	279	311
Apellatsioonkaebused	29	32	39	42	37
Ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitlevad kaebused	1	1			
Erimenetlused	80	81	85	95	99
Kokku	**714**	**688**	**702**	**814**	**987**

6. LÕPETATUD KOHTUASJAD. HAGI VALDKONNAD (2015)

	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku
Asutamisvabadus		1	1
Dokumentidega tutvumine	15	6	21
Energeetika	1		1
Euroopa Liidu välistegevus	1	1	2
Hanked	12	10	22
Institutsiooniõigus	19	39	58
Intellektuaal- ja tööstusomand	299	89	388
Isikute vaba liikumine		1	1
Kalanduspoliitika	1	2	3
Kapitali vaba liikumine		2	2
Kaubanduspoliitika	15	9	24
Kaupade vaba liikumine		2	2
Kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine (REACH-määrus)	4	5	9
Keskkond	2	16	18
Konkurents	47	5	52
Majandus- ja rahapoliitika	5	4	9
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus	3	3	6
Maksustamine		1	1
Piiravad meetmed (välistegevus)	38	22	60
Põllumajandus	28	4	32
Rahandussätted (eelarve, finantsraamistik, omavahendid, pettustevastane võitlus)	1	4	5
Rahvatervis	10	5	15
Riigiabi	34	67	101
Tarbijakaitse	1	1	2
Teadusuuringud, tehnoloogia arendamine ja kosmos	2		2
Tolliliit ja ühine tollitariifistik	3	1	4
Tööstuspoliitika		2	2
Transport	2	1	3
Uute riikide ühinemine	1		1
Vahekohtuklausel	2		2
Välis- ja julgeolekupoliitika		1	1
Äriühinguõigus		1	1
EÜ asutamisleping / ELTL kokku	**546**	**305**	**851**
Erimenetlused	1	98	99
Personalieeskirjad	23	14	37
KÕIK KOKKU	**570**	**417**	**987**

7. LÕPETATUD KOHTUASJAD. HAGI VALDKONNAD (2011–2015)[1]

(KOHTUOTSUSED JA -MÄÄRUSED)

	2011	2012	2013	2014	2015
Asutamisvabadus					1
Dokumentidega tutvumine	23	21	19	23	21
Energeetika			1	3	1
Euroopa Liidu välistegevus	5		2		2
Hanked	15	24	21	18	22
Haridus, kutseõpe, noorsugu ja sport	1	1	1	2	
Institutsiooniõigus	36	41	35	33	58
Intellektuaal- ja tööstusomand	240	210	218	275	388
Isikute vaba liikumine	2	1			1
Kalanduspoliitika	5	9	2	15	3
Kapitali vaba liikumine					2
Kaubanduspoliitika	10	14	19	18	24
Kaupade vaba liikumine			1		2
Kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine (REACH-määrus)	4	1	6	3	9
Keskkond	22	8	6	10	18
Konkurents	100	61	75	72	52
Liidu kodakondsus				1	
Majandus- ja rahapoliitika	3	2	1	13	9
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus	9	12	14	1	6
Maksustamine		2		2	1
Piiravad meetmed (välistegevus)	32	42	40	68	60
Põllumajandus	26	32	16	15	32
Rahandussätted (eelarve, finantsraamistik, omavahendid, pettustevastane võitlus)		2			5
Rahvatervis	3	2	4	10	15
Riigiabi	41	63	59	51	101
Sotsiaalpoliitika	5	1	4		
Tarbijakaitse	1				2
Teadusuuringud, tehnoloogia arendamine ja kosmos	5	3	4	1	2
Teenuste osutamise vabadus	3	2		1	
Tolliliit ja ühine tollitariifistik	1	6	9	6	4
Tööhõive			2		
Tööstuspoliitika					2
Transport	1	1		3	3
Turism			1	1	
Uute riikide ühinemine					1
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala		2	7	1	
Vahekohtuklausel	6	11	8	10	2
Välis- ja julgeolekupoliitika				2	1
Võõrtöötajate sotsiaalkindlustus			1		
Õigusaktide ühtlustamine				13	
Äriühinguõigus					1
Üleeuroopalised võrgud				1	
Ülemeremaade ja -territooriumide assotsieerimine				1	
EÜ asutamisleping / ELTL kokku	**599**	**574**	**576**	**673**	**851**
ESTÜ asutamisleping kokku			**1**		
Euratomi asutamisleping kokku	**1**				
Erimenetlused	80	81	85	95	99
Personalieeskirjad	34	33	40	46	37
KÕIK KOKKU	**714**	**688**	**702**	**814**	**987**

8. LÕPETATUD KOHTUASJAD. KOHTUKOOSSEIS (2011–2015)

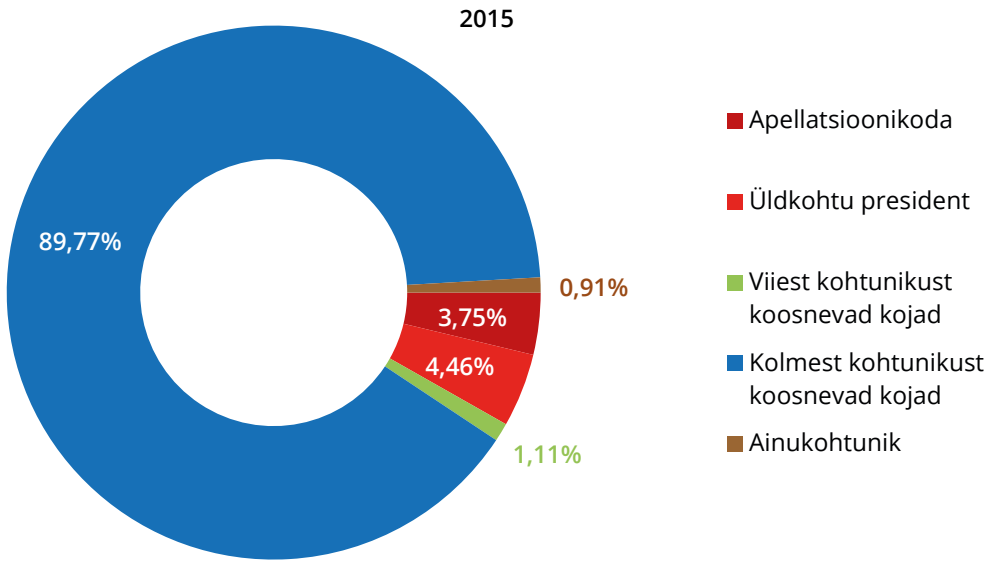

	2011			2012			2013			2014			2015		
	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku	Kohtuotsused	Kohtumäärused	Kokku
Apellatsioonikoda	15	16	31	17	23	40	13	47	60	21	32	53	23	14	37
Üldkohtu president		54	54		47	47		38	38	0	46	46		44	44
Viiest kohtunikust koosnevad kojad	19	6	25	9		9	7	1	8	9	7	16	8	3	11
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	359	245	604	328	264	592	378	218	596	398	301	699	538	348	886
Ainukohtunik													1	8	9
Total	**393**	**321**	**714**	**354**	**334**	**688**	**398**	**304**	**702**	**428**	**386**	**814**	**570**	**417**	**987**

9. LÕPETATUD KOHTUASJAD. MENETLUSAEG KUUDES (2011–2015)[1]

(KOHTUOTSUSED JA -MÄÄRUSED)

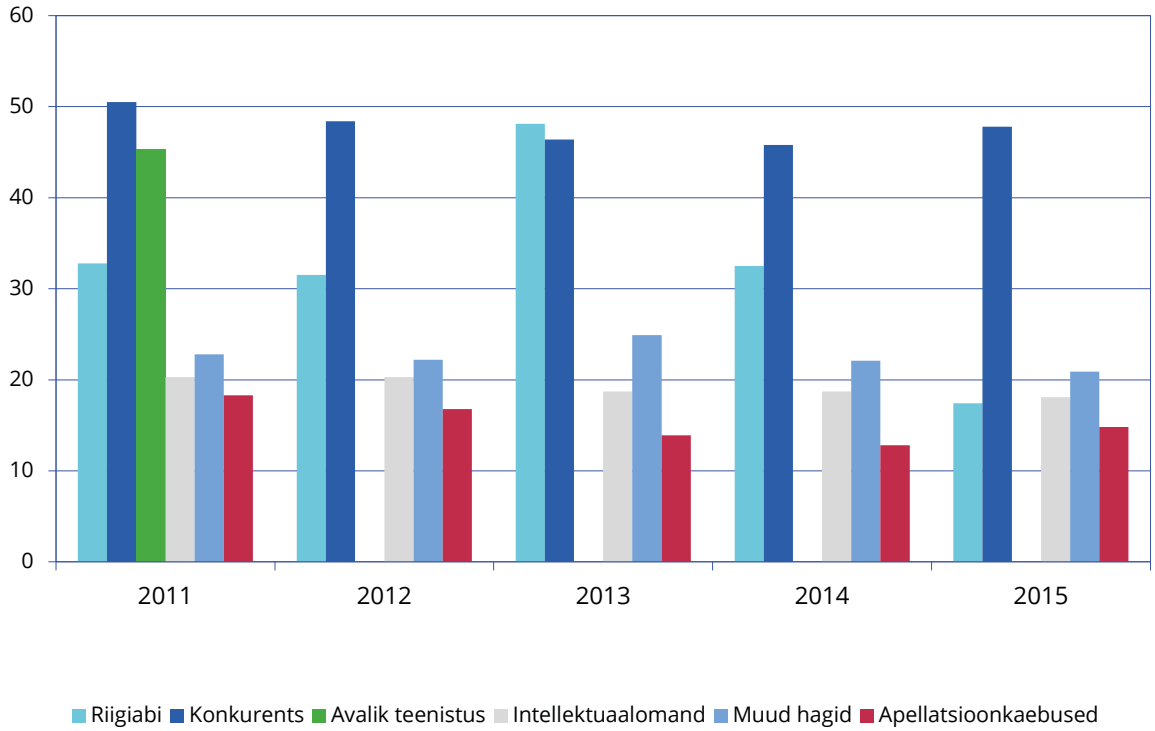

	2011	2012	2013	2014	2015
Riigiabi	32,8	31,5	48,1	32,5	17,4
Konkurents	50,5	48,4	46,4	45,8	47,8
Avalik teenistus	45,3				
Intellektuaalomand	20,3	20,3	18,7	18,7	18,1
Muud hagid	22,8	22,2	24,9	22,1	20,9
Apellatsioonkaebused	18,3	16,8	13,9	12,8	14,8
Kõik kohtuasjad	**26,7**	**24,8**	**26,9**	**23,4**	**20,6**

1| Keskmise menetlusaja arvutamisel ei ole arvesse võetud: kohtuasju, milles on tehtud vaheotsus; erimenetlusi; ajutisi meetmeid või menetlusse astumist käsitlevaid kaebusi. Menetlusaega väljendatakse kuudes ja kümnendikkuudes.

10. MENETLUSES OLEVAD KOHTUASJAD 31. DETSEMBRI SEISUGA. MENETLUSE LIIGID (2011–2015)

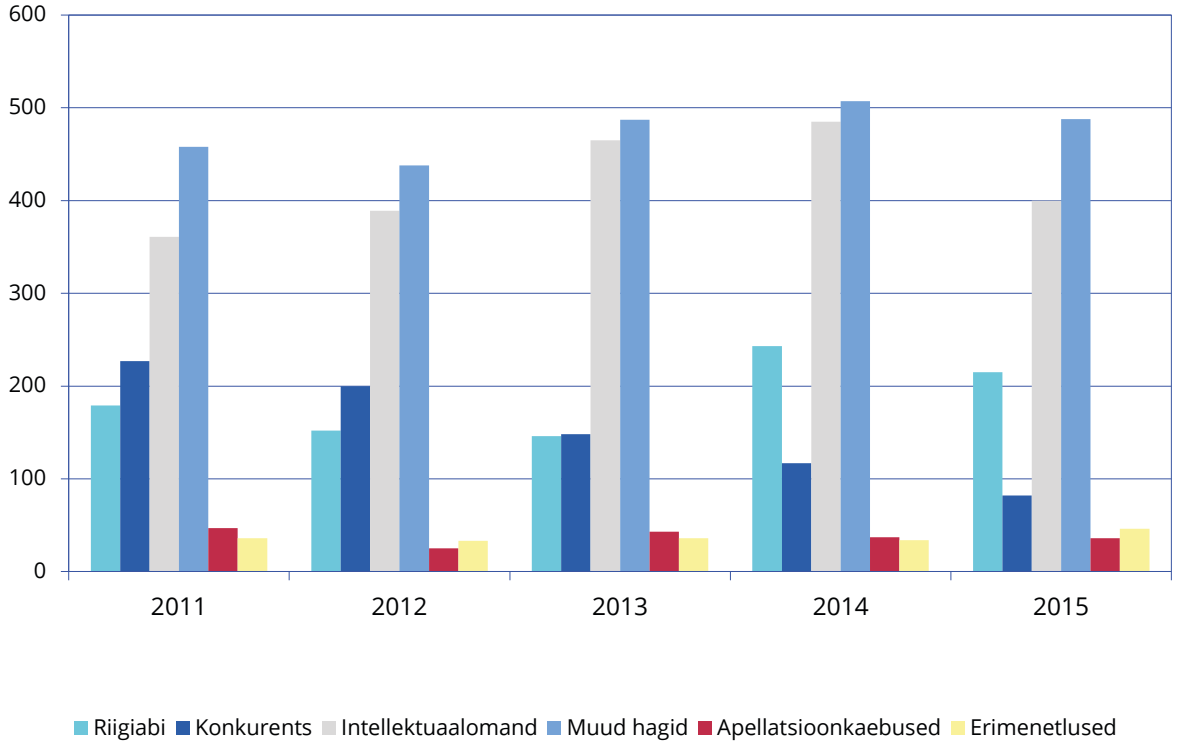

	2011	2012	2013	2014	2015
Riigiabi	179	152	146	243	215
Konkurents	227	200	148	117	82
Intellektuaalomand	361	389	465	485	400
Muud hagid	458	438	487	507	488
Apellatsioonkaebused	47	25	43	37	36
Erimenetlused	36	33	36	34	46
Kokku	**1308**	**1237**	**1325**	**1423**	**1267**

11. MENETLUSES OLEVAD KOHTUASJAD 31. DETSEMBRI SEISUGA. HAGI VALDKONNAD (2011–2015)

	2011	2012	2013	2014	2015
Asutamisvabadus				1	
Dokumentidega tutvumine	40	37	38	32	59
Energeetika	1	1	1	1	3
Euroopa Liidu välistegevus	2	3	1	3	2
Hanked	43	42	36	34	35
Haridus, kutseõpe, noorsugu ja sport	1	1	2		3
Institutsiooniõigus	41	41	50	84	79
Intellektuaal- ja tööstusomand	361	389	465	485	400
Isikute vaba liikumine	1				
Kalanduspoliitika	25	16	17	5	2
Kaubanduspoliitika	35	41	45	58	40
Kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine (REACH-määrus)	7	8	14	14	10
Keskkond	18	13	18	18	5
Konkurents	227	200	148	117	82
Kultuur			1	1	1
Majandus- ja rahapoliitika	3	4	18	9	3
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus	32	24	13	15	14
Maksustamine	1		1		
Piiravad meetmed (välistegevus)	89	106	107	108	103
Põllumajandus	61	40	51	51	56
Rahandussätted (eelarve, finantsraamistik, omavahendid, pettustevastane võitlus)	2	1	1	5	7
Rahvatervis	5	15	16	17	4
Riigiabi	178	151	146	243	215
Sotsiaalpoliitika	4	4		1	1
Tarbijakaitse			1	2	2
Teadusuuringud, tehnoloogia arendamine ja kosmos	7	7	8	9	17
Teenuste osutamise vabadus	1				
Tolliliit ja ühine tollitariifistik	15	15	7	9	5
Tööstuspoliitika				2	
Transport	1		5	3	
Turism			1		
Uute riikide ühinemine			1	1	
Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	3	1			
Vahekohtuklausel	18	15	13	17	30
Välis- ja julgeolekupoliitika	1	1	3	1	
Õigusaktide ühtlustamine			13		1
Äriühinguõigus				1	1
Üleeuroopalised võrgud			3	2	2
Ülemeremaade ja -territooriumide assotsieerimine			1		
EÜ asutamisleping / ELTL kokku	**1223**	**1176**	**1245**	**1349**	**1182**
ESTÜ asutamisleping kokku	**1**	**1**			
Erimenetlused	36	33	36	34	46
Personalieeskirjad	48	27	44	40	39
KÕIK KOKKU	**1308**	**1237**	**1325**	**1423**	**1267**

12. MENETLUSES OLEVAD KOHTUASJAD 31. DETSEMBRI SEISUGA. KOHTUKOOSSEIS (2011–2015)

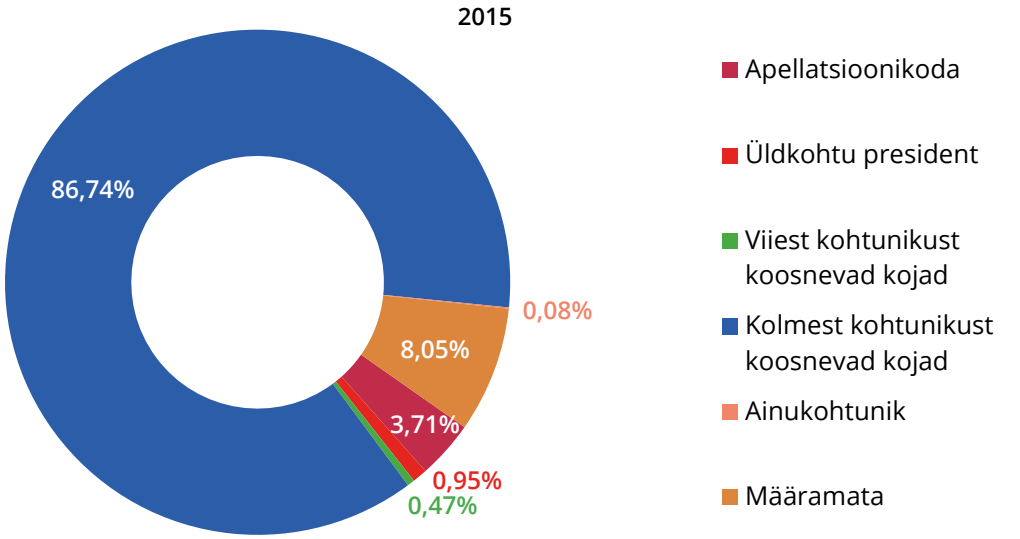

	2011	2012	2013	2014	2015
Apellatsioonikoda	52	40	51	37	47
Üldkohtu president	2	1	1	1	12
Viiest kohtunikust koosnevad kojad	16	10	12	15	6
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	1134	1123	1146	1272	1099
Ainukohtunik					1
Määramata	104	63	115	98	102
Kokku	**1308**	**1237**	**1325**	**1423**	**1267**

13. MUU. AJUTISTE MEETMETE KOHALDAMINE (2011–2015)

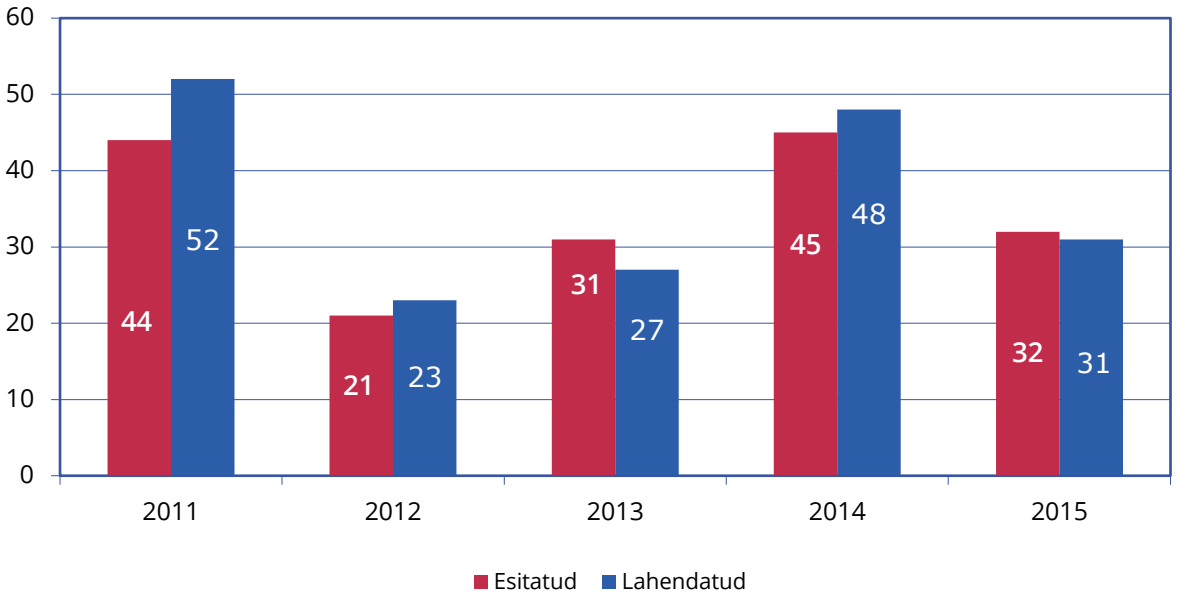

Jaotus 2015. aastal

	Esitatud ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	Lahendatud ajutiste meetmete kohaldamise taotlused	Kohtulahendi sisu		
			Rahuldatud	Registrist kustutamine / otsuse tegemise vajaduse äralangemine	Rahuldamata jäetud
Dokumentidega tutvumine	4	2	2		
Energeetika	1	1			1
Hanked	5	7		3	4
Institutsiooniõigus	2	2		1	1
Kapitali vaba liikumine	1	1			1
Kemikaalide registreerimine, hindamine, autoriseerimine ja piiramine (REACH-määrus)	3	3			3
Keskkond	2	1			1
Konkurents	2	2	1		1
Majandus- ja rahapoliitika	1	1			1
Piiravad meetmed (välistegevus)	4	4			4
Põllumajandus	6	4			4
Riigiabi		2			2
Tarbijakaitse	1	1			1
Kokku	**32**	**31**	**3**	**4**	**24**

14. MUU. KIIRENDATUD MENETLUSED (2011–2015)[1]

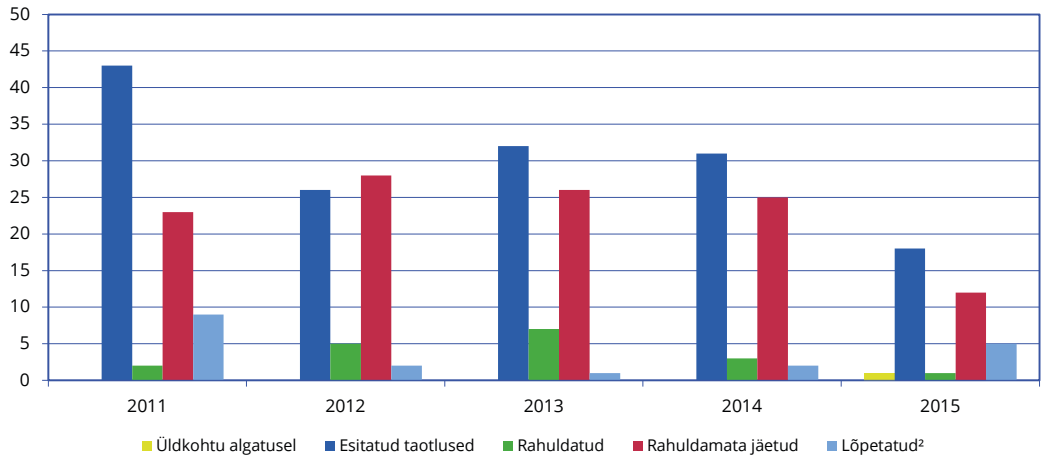

	Üldkohtu algatusel	Esitatud taotlused	Kohtulahendi sisu			Üldkohtu algatusel	Esitatud taotlused	Kohtulahendi sisu			Üldkohtu algatusel	Esitatud taotlused	Kohtulahendi sisu			Üldkohtu algatusel	Esitatud taotlused	Kohtulahendi sisu			Üldkohtu algatusel	Esitatud taotlused	Kohtulahendi sisu		
			Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Lõpetatud²			Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Lõpetatud²			Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Lõpetatud²			Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Lõpetatud²			Rahuldatud	Rahuldamata jäetud	Lõpetatud²
Dokumentidega tutvumine		2		1			1		2			1		1			2		2			2		2	
Energeetika												1		1											
Euroopa Liidu välistegevus																						1		1	
Hanked												2		1			1		2		1	1	1		1
Institutsiooniõigus		1			1		1		1								1			1		2			2
Kapitali vaba liikumine																						2			2
Kaubanduspoliitika		3		2			3		2			15	2	14	1										
Keskkond		2		2								5	5				1						1		
Konkurents		4		4			2		2			2		2			1		1						
Majandus- ja rahapoliitika																						1		1	
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus							1		1																
Personalieeskirjad																						1		1	
Piiravad meetmed (välistegevus)		30	2	12	7		10	4	16			4		4			9		9			4		4	
Põllumajandus												1		1								1		1	
Rahvatervis							5	1	3			1		2			3	1	1	1					
Riigiabi				2			2			2							13	2	10			3		2	
Sotsiaalpoliitika		1			1																				
Tolliliit ja ühine tollitariifistik							1		1																
Kokku		**43**	**2**	**23**	**9**		**26**	**5**	**28**	**2**		**32**	**7**	**26**	**1**		**31**	**3**	**25**	**2**	**1**	**18**	**2**	**12**	**5**

1| Üldkohtu menetluses oleva kohtuasja võib lahendada kiirendatud menetluses kohtuasja poole taotlusel või alates 1. juulist 2015 Üldkohtu omal algatusel.

2| Kategooriasse „lõpetatud" kuuluvad: taotluse tagasivõtmine, hagist loobumine ja juhtumid, kui hagi lahendatakse kohtumäärusega veel enne kiirendatud menetluse taotluse suhtes otsuse tegemist.

15. MUU. EUROOPA KOHTUSSE EDASI KAEVATUD ÜLDKOHTU LAHENDID (1990–2015)

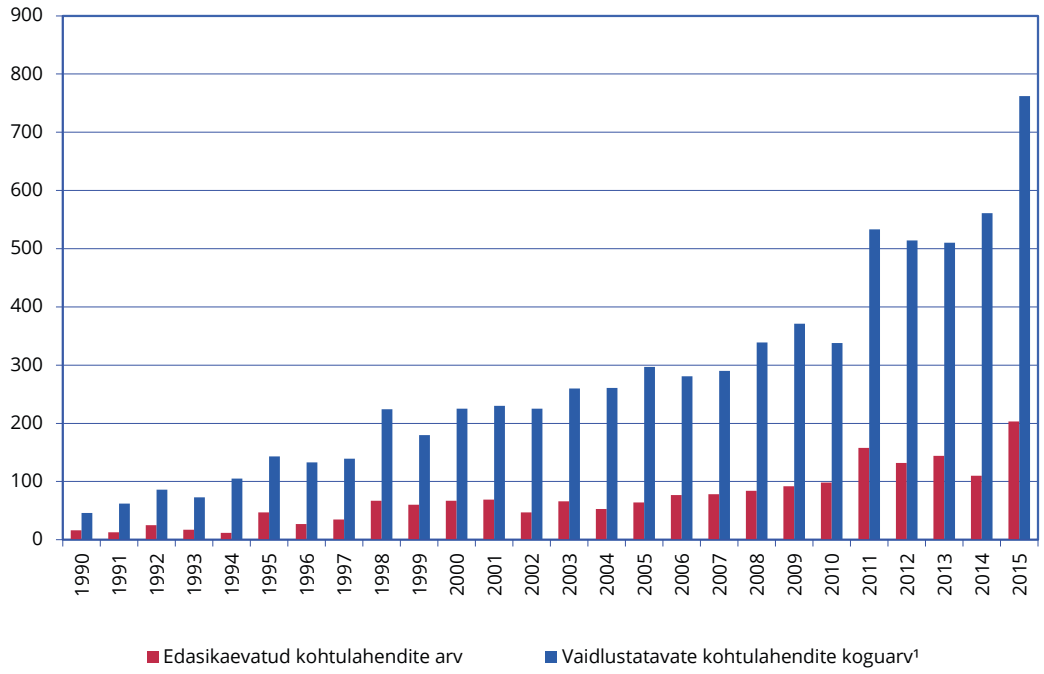

	Edasikaevatud kohtulahendite arv	Vaidlustatavate kohtulahendite koguarv[1]	Edasikaevatud kohtulahendite protsent
1990	16	46	35%
1991	13	62	21%
1992	25	86	29%
1993	17	73	23%
1994	12	105	11%
1995	47	143	33%
1996	27	133	20%
1997	35	139	25%
1998	67	224	30%
1999	60	180	33%
2000	67	225	30%
2001	69	230	30%
2002	47	225	21%
2003	66	260	25%
2004	53	261	20%
2005	64	297	22%
2006	77	281	27%
2007	78	290	27%
2008	84	339	25%
2009	92	371	25%
2010	98	338	29%
2011	158	533	30%
2012	132	514	26%
2013	144	510	28%
2014	110	561	20%
2015	203	762	27%

1 | Vaidlustatavate kohtulahendite koguarv – kohtuotsused, ajutisi meetmeid ja menetlusse astumise avalduse rahuldamata jätmist käsitlevad kohtumäärused ning menetlust lõpetavad kohtumäärused, välja arvatud registrist kustutamise või teisele kohtuinstantsile suunamise määrused –, mille kaebetähtaeg on möödunud või mis kaevati edasi.

16. MUU. EUROOPA KOHTULE ESITATUD APELLATSIOONKAEBUSTE JAOTUS VASTAVALT MENETLUSE LIIGILE (2011–2015)

	2011			2012			2013			2014			2015		
	Edasikaevatud kohtulahendid	Vaidlustatavad kohtulahendid	**Apellatsioonkaebuste protsent**	Edasikaevatud kohtulahendid	Vaidlustatavad kohtulahendid	**Apellatsioonkaebuste protsent**	Edasikaevatud kohtulahendid	Vaidlustatavad kohtulahendid	**Apellatsioonkaebuste protsent**	Edasikaevatud kohtulahendid	Vaidlustatavad kohtulahendid	**Apellatsioonkaebuste protsent**	Edasikaevatud kohtulahendid	Vaidlustatavad kohtulahendid	**Apellatsioonkaebuste protsent**
Riigiabi	10	37	**27%**	18	52	**35%**	16	52	**31%**	15	77	**19%**	22	75	**29%**
Konkurents	49	90	**54%**	24	60	**40%**	28	73	**38%**	15	44	**34%**	32	61	**52%**
Avalik teenistus	1	1	**100%**												
Intellektuaalomand	39	201	**19%**	41	190	**22%**	38	183	**21%**	33	209	**16%**	64	334	**19%**
Muud hagid	59	204	**29%**	47	208	**23%**	62	202	**31%**	47	231	**20%**	85	290	**29%**
Apellatsioon-kaebused					2									2	
Erimenetlused				2	2	**100%**									
Kokku	158	533	**30%**	132	514	**26%**	144	510	**28%**	110	561	**20%**	203	762	**27%**

17. MUU. EUROOPA KOHTULE ESITATUD APELLATSIOONKAEBUSTE TULEMUSED (2015)

(KOHTUOTSUSED JA -MÄÄRUSED)

	Apellatsioonkaebus jäetud rahuldamata	Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmiseta	Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmisega	Registrist kustutamine / otsuse tegemise vajaduse äralangemine	Kokku
Dokumentidega tutvumine	1	2			3
Energeetika			1		1
Hanked	3	1			4
Institutsiooniõigus	10	1	1	4	16
Intellektuaal- ja tööstusomand	31		2	3	36
Kalanduspoliitika	1				1
Kaubanduspoliitika	1		1		2
Keskkond	1	5			6
Konkurents	14	3		2	19
Liidu kodakondsus	1				1
Liidu õiguse põhimõtted	1				1
Majandus- ja rahapoliitika	1				1
Majanduslik, sotsiaalne ja territoriaalne ühtekuuluvus	1	3			4
Põllumajandus	4	3			7
Rahvatervis	3				3
Riigiabi	12	1	1	1	15
Teadusuuringud, tehnoloogia arendamine ja kosmos	1				1
Teenuste osutamise vabadus	1				1
Tolliliit ja ühine tollitariifistik	5				5
Tööhõive	1				1
Välis- ja julgeolekupoliitika	6				6
Kokku	**99**	**19**	**6**	**10**	**134**

18. MUU. EUROOPA KOHTULE ESITATUD APELLATSIOONKAEBUSTE TULEMUSED (2011–2015)

(KOHTUOTSUSED JA -MÄÄRUSED)

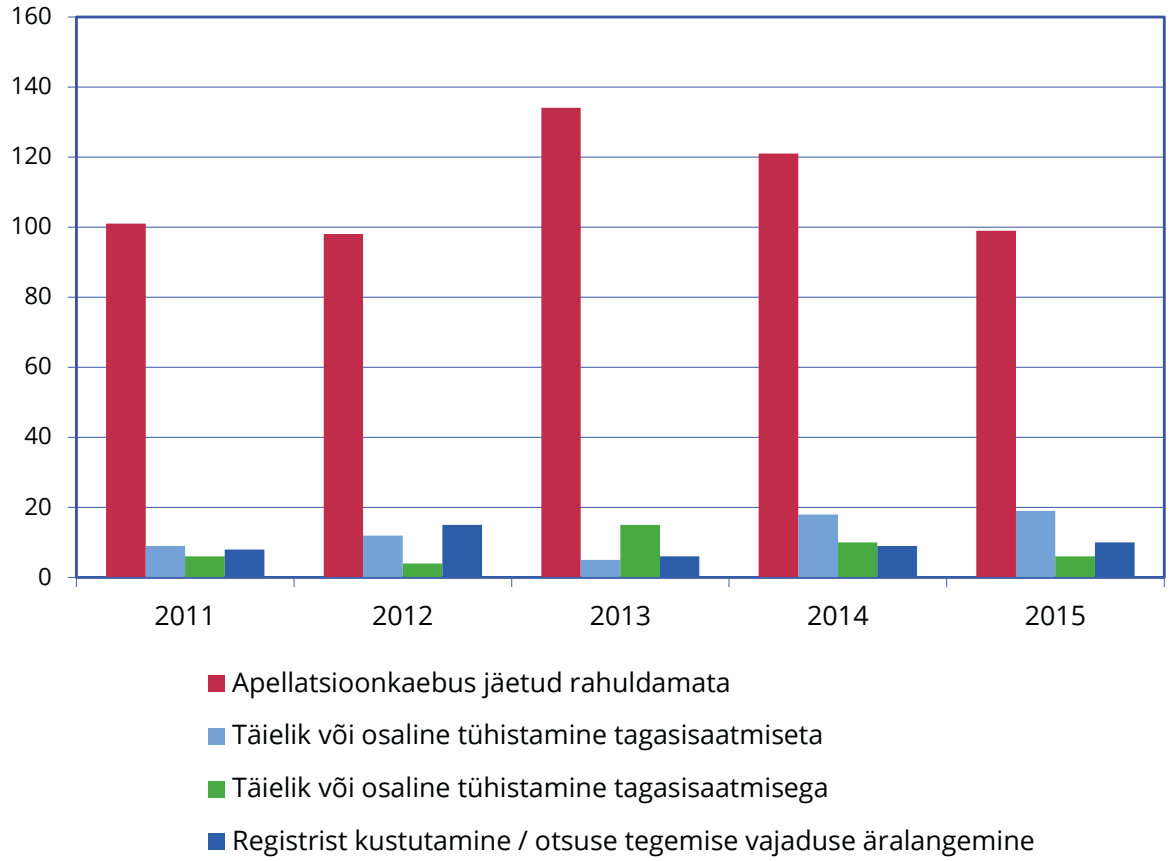

	2011	2012	2013	2014	2015
Apellatsioonkaebus jäetud rahuldamata	101	98	134	121	99
Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmiseta	9	12	5	18	19
Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmisega	6	4	15	10	6
Registrist kustutamine / otsuse tegemise vajaduse äralangemine	8	15	6	9	10
Kokku	**124**	**129**	**160**	**158**	**134**

19. MUU. ÜLDINE ARENG (1989–2015)

SAABUNUD, LÕPETATUD JA MENETLUSES OLEVAD KOHTUASJAD

	Saabunud kohtuasjad[1]	Lõpetatud kohtuasjad[2]	Menetluses olevad kohtuasjad 31. detsembri seisuga
1989	169	1	168
1990	59	82	145
1991	95	67	173
1992	123	125	171
1993	596	106	661
1994	409	442	628
1995	253	265	616
1996	229	186	659
1997	644	186	1117
1998	238	348	1007
1999	384	659	732
2000	398	343	787
2001	345	340	792
2002	411	331	872
2003	466	339	999
2004	536	361	1174
2005	469	610	1033
2006	432	436	1029
2007	522	397	1154
2008	629	605	1178
2009	568	555	1191
2010	636	527	1300
2011	722	714	1308
2012	617	688	1237
2013	790	702	1325
2014	912	814	1423
2015	831	987	1267
Kokku	**12 483**	**11 216**	

1 | 1989: Euroopa Kohus saatis uuele Üldkohtule 153 kohtuasja.
1993: Euroopa Kohus saatis Üldkohtu pädevuse esimese laiendamise tõttu Üldkohtule 451 kohtuasja.
1994: Euroopa Kohus saatis Üldkohtu pädevuse teise laiendamise tõttu Üldkohtule 14 kohtuasja.
2004–2005: Euroopa Kohus saatis Üldkohtu pädevuse kolmanda laiendamise tõttu Üldkohtule 25 kohtuasja.

2 | 2005–2006: Üldkohus saatis uuele Avaliku Teenistuse Kohtule 118 kohtuasja.

III PEATÜKK
AVALIKU TEENISTUSE KOHUS

A | AVALIKU TEENISTUSE KOHTU TEGEVUS 2015. AASTAL

President **Sean VAN RAEPENBUSCH**

2015. aasta Avaliku Teenistuse Kohtu statistikast nähtub, et esitatud kohtuasjade arv (167) suurenes võrreldes varasema aastaga (157). 2015. aastal lõpetatud kohtuasjade arv (152) on sama, mis eelmisel aastal.

Menetluses olevate kohtuasjade arv on 31. detsembri 2015. aasta seisuga 231; 2014. aastal oli see 216. Olgu siiski märgitud, et viimasel kahel aastal tuli Avaliku Teenistuse Kohtul peatada suure arvu selliste kohtuasjade arutamine, mis puudutavad esiteks eelnevalt omandatud pensioniõiguste ülekandmist Euroopa Liidu pensioniskeemi ning teiseks Euroopa Liidu ametnike personalieeskirjade (edaspidi „personalieeskirjad") ja Euroopa Liidu muude teenistujate teenistustingimuste (edaspidi „muude teenistujate teenistustingimused")[1] reformi elluviimist, et oodata ära otsuste tegemine Euroopa Liidu Üldkohtus. Kuigi pensioniõiguste ülekandmist puudutava 54 hagi menetlemine jätkus pärast Euroopa Liidu Üldkohtu otsuste tegemist 13. oktoobril 2015, on 23 sellist laadi kohtuasja menetlemine 31. detsembri 2015. aasta seisuga ikka peatatud, samuti nagu muude teenistujate teenistustingimuste reformiga seotud 28 kohtuasja menetlemine. Koos teiste kohtuasjadega, mille menetlemine on peatatud erinevatel põhjustel, oli aasta lõpus veel menetlus peatatud kokku 69 kohtuasjas, mis moodustab ligikaudu 30% menetluses olevatest kohtuasjadest.

Keskmine menetlusaeg, mille hulka ei ole arvatud võimalikku menetluse peatumise aega, on vähenenud 12,7 kuult 2014. aastal 12,1 kuule 2015. aastal. Tuleb meenutada, et 2013. aastal oli menetlusaeg 14,7 kuud.

Vaatlusalusel ajavahemikul tegi Avaliku Teenistuse Kohtu president lisaks kaks ajutisi meetmeid käsitlevat määrust. See arv kinnitab avaliku teenistuse kohtuvaidlustes ajutiste meetmete kohaldamise taotluste vähenemist pikas perspektiivis, arvestades, et neid oli 2012. aastal 11, 2013. aastal 3 ja 2014. aastal 5.

2015. aasta kohtustatistikast nähtub veel, et arvestamata ühte pärast uuesti läbivaatamist uueks arutamiseks saatmist, esitati Avaliku Teenistuse Kohtu 33 lahendi peale Euroopa Liidu Üldkohtusse 35 apellatsioonkaebust, mis on ligikaudu sama arv kui 2014. aastal (36). Nii vaidlustatud 33 lahendit moodustavad vaid 28,21% kõigi Avaliku Teenistuse Kohtu lahendite arvust, mida oli võimalik vaidlustada; 2014. aastal oli vastav määr 36,36% ja 2013. aastal 38,89%. 2015. aastal lahendatud 37 apellatsioonkaebusest jäeti rahuldamata 22 ning tervikuna või osaliselt rahuldati 14; 7 kohtuasja, milles kohtulahend tühistati, saadeti uueks arutamiseks. Üksainus apellatsioonkaebus kustutati kohtuasjade registrist. Tuleb märkida, et 7 kohtulahendi tühistamist ehk pool rahuldatud apellatsioonkaebustest tulenesid Avaliku Teenistuse Kohtu ja Euroopa Liidu Üldkohtu erinevast tõlgendusest üksnes kahes valdkonnas: muude teenistujate teenistustingimustega hõlmatud lepingud ja pensioniõiguste ülekandmine.

Kodukorra alusel lõpetati kompromissiga 14 kohtuasja; eelnenud aastal lõpetati sel viisil 12 kohtuasja. See on Avaliku Teenistuse Kohtu üldse parim tulemus selles valdkonnas.

Järgnevas kokkuvõttes antakse ülevaade Avaliku Teenistuse Kohtu kõige tähelepanuväärsematest lahenditest.

1| Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2013. aasta määrus (EL, EURATOM) nr 1023/2013, millega muudetakse Euroopa Liidu ametnike personalieeskirju ja Euroopa Liidu muude teenistujate teenistustingimusi (ELT L 287, lk 15).

I. MENETLUSKÜSIMUSED

Personalieeskirjade artikli 91 lõike 1 kohaselt peab hagi, kaebemenetlusest sõltumata, olema põhimõtteliselt esitatud esialgse huve kahjustava akti peale. Selles kontekstis on kohtupraktikas kindlaks määratud, et hagi, mis võib formaalselt küll olla esitatud kaebuse rahuldamata jätmise otsuse peale, toob kaasa kohtu poole pöördumise selle huve kahjustava akti suhtes, mille peale kaebus esitati, välja arvatud juhul, kui kaebuse rahuldamata jätmise otsusel on teistsugune ulatus kui aktil, mille peale see kaebus esitati. Avaliku Teenistuse Kohus rõhutas oma 15. juuli 2015. aasta määruses ***De Esteban Alonso* vs. *komisjon*** (F-35/15, EU:F:2015:87, mille peale on esitatud apellatsioonkaebus) siiski, et isegi juhul, kui hagi tuleb mõista kui esialgse akti peale esitatut, siis võttes arvesse kaebuse eesmärki, milleks on võimaldada administratsioonil see akt läbi vaadata, on kohtueelne menetlus arenev, mistõttu ametisse nimetav asutus või teenistuslepingute sõlmimise pädevusega asutus võib kaebust küll rahuldamata jättes olla sunnitud muutma põhjendusi, mille alusel ta vaidlustatud akti vastu võttis. See võib olla nii isegi siis, kui kaebuses ei ole esitatud ühtegi uut ja olulist asjaolu. Seetõttu otsustas Avaliku Teenistuse Kohus, et isegi kui hagi tuleb pidada esitatuks esialgse akti peale, tuleb hagi mõista koostoimes kaebuse rahuldamata jätmise otsusega.

II. SISULISED KÜSIMUSED

AKTIDE KEHTIVUSE ÜLDTINGIMUSED

1. EUROOPA LIIDU PÕHIÕIGUSTE HARTA

Avaliku Teenistuse Kohus leidis 30. juuni 2015. aasta otsuses ***Petsch* vs. *komisjon*** (F-124/14, EU:F:2015:69), et kuigi töötajate õigust olla informeeritud ja ära kuulatud ning kollektiivläbirääkimiste õigust, mis on vastavalt kehtestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklites 27 ja 28, võidakse kohaldada liidu institutsioonide ja nende töötajate vahelistes suhetes, tuleb nende kasutamine reguleerida liidu õiguses, nagu need artiklid ise ette näevad. Avaliku Teenistuse Kohus leidis sellega seoses, et taoline õiguste elluviimine võib toimuda üldiste rakendussätetega, mis täpsustavad liidu õiguses juhud ja tingimused, millal eespool viidatud õigusi võib kohaldada.

2. ÕIGUSNORMIDE HIERARHIA

Avaliku Teenistuse Kohtu 30. juuni 2015. aasta otsusest ***Petsch* vs. *komisjon*** (F-124/14, EU:F:2015:69) ja 8. juuli 2015. aasta otsusest ***DP* vs. *ACER*** (F-34/14, EU:F:2015:82) nähtub, et kui ametil või institutsioonil on personalieeskirjade artikli 110 lõike 1 raames pädevus välja töötada üldised rakendussätted, mille eesmärk on täiendada või rakendada personalieeskirjade või muude teenistujate teenistustingimuste sätteid, mis on õigusnormide hierarhias kõrgemalseisvad ja siduvad, siis pädev asutus ei saa toimida ***contra legem***, muu hulgas võttes vastu sätted, mille kohaldamine oleks vastuolus personalieeskirjade sätetega, või võtaks neilt kogu kasuliku mõju, ega vabastada ennast õiguse üldpõhimõtete järgimisest. Nimelt võivad üldised rakendussätted kindlaks määrata kriteeriumid, millest administratsioon saab juhinduda oma kaalutlusõiguse teostamisel, või täpsustada ebaselgeid personalieeskirjade sätteid. Siiski ei tohi nimetatud kriteeriumid vähendada personalieeskirjade või muude teenistujate teenistustingimuste kohaldamisala ega näha ette norme, mis ei vasta personalieeskirjade ja muude teenistujate teenistustingimuste sätetele, mis on õigusnormide hierarhias kõrgemalseisvad, või õiguse üldpõhimõtetele.

3. ÕIGUS OLLA ÄRA KUULATUD

Analüüsides tingimusi, mille puhul on õiguse olla ära kuulatud rikkumine oluline vorminõue, mis põhjendab vaidlustatud otsuse tühistamist, kohaldas Avaliku Teenistuse Kohus oma 9. septembri 2015. aasta otsuses ***De Loecker* vs. *Euroopa välisteenistus*** (F-28/14, EU:F:2015:101) ja 8. oktoobri 2015. aasta otsuses ***DD* vs. *FRA*** (F-106/13 ja F-25/14, EU:F:2015:118, mille peale on esitatud apellatsioonkaebus) kohtupraktikat, mille kohaselt on vaja analüüsida, kas selle rikkumise puudumisel oleks menetlus võinud anda teistsuguse tulemuse. Kohtuasjas *De Loecker* vs. *Euroopa välisteenistus* järeldas Avaliku Teenistuse Kohus, et see ei ole nii, olles tuvastanud, et hageja oli võetud tööle delegatsiooni juhina, et esines tõsiseid puudusi selle delegatsiooni juhtimises, mille tõttu kaotas teenistuslepingute sõlmimise pädevusega asutus usalduse tema võime suhtes delegatsiooni juhtida ning et ta kuulati tema kui delegatsioonijuhi puuduste kohta ära sellise esialgse otsuse vastuvõtmise raames, mis puudutas Euroopa välisteenistuse asukohta üleviimist. Kohtuotsuses ***DD*** vs. ***FRA*** täpsustas Avaliku Teenistuse Kohus siiski, et arvestades Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 41 lõike 2 punktis a sisalduva õiguse olla ära kuulatud järgimise olulisust, peab kostja, kes võttis vaidlusaluse otsuse vastu ja on seetõttu paremini kursis selle otsuse vastuvõtmisele eelnenud asjaoludega, tõendama, et isegi kui hageja oleks nõuetekohaselt ära kuulatud, ei oleks ta saanud teha teistsugust otsust. Seda kohtuotsust võib pidada sarnaseks 16. detsembri 2015. aasta otsusega ***DE* vs. *EMA*** (F-135/14, EU:F:2015:152), milles Avaliku Teenistuse Kohus tühistas õiguse olla ära kuulatud rikkumise tõttu otsuse, millega hageja staatuseks määrati „mitteaktiivne“, olles tuvastanud, et ei ole võimalik välistada, et kui asjaomane isik oleks ära kuulatud, oleks teenistuslepingute sõlmimise pädevusega asutus võinud teha teistsuguse otsuse, jättes ta teenistusse, kuna Euroopa Ravimiamet (EMA) ei esitanud ühtegi tõendit, mis võimaldanuks järeldada, et ta oleks igal juhul vaidlustatud otsuse vastu võtnud, ning kuna hageja väitis, et ta oleks saanud teenistuslepingute sõlmimise pädevusega asutusele mainida, et viimane tugines faktide valele tõlgendusele.

Avaliku Teenistuse Kohus leidis 8. oktoobri 2015. aasta otsuses ***DD* vs. *FRA*** (F-106/13 ja F-25/14 (EU:F:2015:118, mille peale on esitatud apellatsioonkaebus), et kui on tuvastatud, et hageja kaitseõigusi rikuti, ei saa administratsioon väita, et neid siiski järgiti tagasiulatuvalt, kuna asjaomane isik sai esitada oma argumendid teda kahjustava otsuse vastu personalieeskirjade artikli 90 lõikes 2 ette nähtud kaebemenetluses. Nimelt ei peatu selle sätte alusel esitatud kaebuse tagajärjel vaidlustatud otsuse täitmine, mistõttu hoolimata kaebusest olid sel otsusel kohe negatiivsed tagajärjed hageja olukorrale, kes samas ei saanud seda otsust eelnevalt mõjutada.

4. FORMAALSED PÕHJENDUSED

Avaliku Teenistuse Kohus tõi 18. novembri 2015. aasta otsuses ***Diamantopulos* vs. *Euroopa välisteenistus*** (F-30/15, EU:F:2015:138) esile asjaolu, et põhjenduste esmane ülesanne on vähendada meelevaldsuse ohtu, kohustades administratsiooni esitama tervikliku põhjenduskäigu ning pannes talle nii kohustuse oma arvamust ja otsuse ulatust ratsionaliseerida, tuginedes asjakohastele, üheselt mõistetavatele, vastuoludeta ja piisavatele argumentidele.

5. ILMNE HINDAMISVIGA

Avaliku Teenistuse Kohtul oli 18. mai 2015. aasta otsuses ***Bischoff* vs. *komisjon*** (F-36/14, EU:F:2015:48) võimalus meelde tuletada oma varasemat kohtupraktikat, mille kohaselt vea võib lugeda ilmseks ainult juhul, kui see on hõlpsalt märgatav neid kriteeriume järgides, millega seadusandja on soovinud administratsiooni ulatusliku kaalutlusõiguse kasutamise piiritleda. Järelikult selleks, et teha kindlaks, kas faktiliste asjaolude hindamisel on tehtud ilmne hindamisviga, mis põhjendab otsuse tühistamist, peavad hageja esitatud tõendid olema piisavad, et muuta administratsiooni otsuses asjaoludele antud hinnang ebaveenvaks. Teisisõnu, kui hageja esitatud

asjaoludest hoolimata võib kahtluse alla seatud hinnangut jätkuvalt pidada tõelevastavaks või kehtivaks, tuleb ilmsel hindamisveal põhinev väide tagasi lükata.

6. VARASEMA TÜHISTAVA KOHTUOTSUSE TÄITMINE

Kohtupraktika on selline, et akti vastu võtnud institutsioon peab akti tühistava kohtuotsuse täitmiseks ja selle täielikuks elluviimiseks järgima mitte ainult kohtuotsuse resolutsiooni, vaid ka põhjendusi, millest lähtudes kohtuotsus tehti, ning mis on selle toetuseks vajalikud. Avaliku Teenistuse Kohus rõhutas 18. novembri 2015. aasta otsuses ***Diamantopulos* vs. *Euroopa välisteenistus*** (F-30/15 (EU:F:2015:138) lisaks, et esiteks peavad tühistava kohtuotsuse täitmise meetmed samuti järgima liidu õiguse kõiki sätteid, eelkõige personalieeskirju, nagu neid on kohtupraktikas tõlgendatud, ning teiseks peab tühistavaid kohtuotsuseid täitma kooskõlas hea usu põhimõttega, mis administratsiooni tegevusele alati kehtib.

Samas kohtuotsuses leidis Avaliku Teenistuse Kohus veel, et eespool viidatud põhjendamiskohustuse esmane ülesanne ja ELTL artikli 266 alusel administratsioonil lasuvad kohustused panevad administratsioonile olukorras, kui üks tema aktidest tühistatakse põhjenduse puudumise tõttu, kaks järjestikust kohustust. Kõigepealt peab administratsioon – arvestades põhjendustega, mis moodustavad tühistava kohtuotsuse resolutsiooni vajaliku toetuse – tegelikult uuesti läbi vaatamata põhjendused, mis võivad siiski olla vaidlustatud otsuse alus, kuigi neid tühistatud otsuses ei esitatud. Seejärel peab administratsioon selliselt uuesti läbi vaadatud põhjendused esitama otsuses, millega tühistatud otsus kuulub asendamisele.

AMETNIKE JA TEENISTUJATE ÕIGUSED JA KOHUSTUSED

1. ABISTAMISKOHUSTUS

Avaliku Teenistuse Kohtule andis 15. juuli 2015. aasta määrus ***De Esteban Alonso* vs. *komisjon*** (F-35/15, EU:F:2015:87, mille peale on esitatud apellatsioonkaebus) võimaluse meenutada personalieeskirjade artiklis 24 ette nähtud abistamiskohustuse eesmärki. Selleks on anda ametnikele ja teenistujatele nii oleviku kui ka tuleviku suhtes kindlustunne, et nad saaksid oma töökohustusi teenistuse huvides paremini täita. Institutsiooni abistamiskohustusega peetakse seega silmas nii tema töötajate kaitset kui ka tema enda huvide kaitsmist ning see tugineb järelikult ühiste huvide eeldusele. Sellest tulenevalt meenutas Avaliku Teenistuse Kohus, et abistamiskohustus näeb ette ametnike kaitsmise nende institutsiooni poolt kolmandate isikute tegevuse eest, mitte institutsiooni enda aktide eest, mille kontrollimine on hõlmatud personalieeskirjade muude sätetega. Avaliku Teenistuse Kohus järeldas sellest, et hageja ei saa tugineda personalieeskirjade artiklile 24 selleks, et nõuda komisjonilt nende kulude hüvitamist, mis tal tekkisid enda kaitsmisel pooleliolevas kriminaalmenetluses, milles institutsioonil on vastupidine huvi tsiviilhagejana.

2. AHISTAMINE

Avaliku Teenistuse Kohus otsustas 26. märtsi 2015. aasta otsuses ***CW* vs. *parlament*** (F-124/13, EU:F:2015:23), et ahistamise nõuandekomitee poole pöördumine ei ole eelnevalt vajalik selleks, et ametnikul oleks võimalik esitada personalieeskirjade artikli 24 alusel abitaotlus personalieeskirjade artiklites 90 ja 91 ette nähtud tingimustel, ning seda isegi siis, kui taoline konsulteerimine on teatud juhtudel eelkõige lepituse saavutamise eesmärgil soovitatav.

Avaliku Teenistuse Kohus otsustas 6. oktoobri 2015. aasta otsuses ***CH* vs. *parlament*** (F-132/14, EU:F:2015:115), mis puudutas Euroopa Parlamendi liiget, et kui asutusele on nõuetekohaselt esitatud abitaotlus sel hetkel, kui nii töötaja kui ka asjaomane parlamendi liige täidavad oma vastavaid tööülesandeid institutsioonis, ning kui tal tuleb tegeleda tõenditega, mis võivad tekitada tõsiseid kahtlusi psühholoogilise ahistamise asetleidmises, on asutusel kohustus alustada haldusjuurdlust, et tuvastada faktid, ja viia see juurdlus lõpuni isegi pärast asjaomase liikme või teenistuja võimalikku lahkumist institutsioonist. Kui faktid on tuvastatud, peab juurdluse järelduste põhjal kindlaks määrama sobivad meetmed konkreetse juhtumi lahendamiseks ja selle vältimiseks, et sarnane olukord võiks tulevikus uuesti tekkida. Avaliku Teenistuse Kohus märkis samuti, et juurdlus võib olla kasulik ohvrile võimaliku kahju hüvitamise saavutamiseks ja vastupidi, kui juurdluse järeldused lükkavad väidetava ohvri süüdistused ümber, võib juurdlus võimaldada isikul, keda süüdistati, saada hüvitise nende süüdistustega talle tekitatud kahju eest.

Samas 6. oktoobri 2015. aasta otsuses ***CH* vs. *parlament*** (F-132/14, EU:F:2015:115) otsustas Avaliku Teenistuse Kohus veel, et institutsioon saab karistada isikut, kelle suhtes on esitatud psühholoogilise ahistamise kaebus, üksnes siis, kui süüdistatava isiku puhul on menetlustoimingutega kindlalt tuvastatud käitumine, mis kahjustab teenistuse nõuetekohast toimimist ning ohvri väärikust ja mainet. Avaliku Teenistuse Kohus täpsustas ka, et see on seda enam nii, kui kahtluse alla seatud isiku puhul on tegemist isikuga, kes täidab aluslepingutega ette nähtud valimistel saadud mandaati.

3. LOJAALSUSKOHUSTUS JA AMETIKOHA VÄÄRIKUSE AUSTAMINE

Avaliku Teenistuse Kohus otsustas 26. märtsi 2015. aasta otsuses ***CW* vs. *parlament*** (F-124/13, EU:F:2015:23), et isegi kui ülemuste poolt selliste teadete saatmist, mille sõnastus on laimav või pahatahtlik, võib pidada ahistamise väljenduseks personalieeskirjade artikli 12a tähenduses, siis personalieeskirjade artiklis 11 viidatud lojaalsuskohustus ja iga ametniku kohustus hoiduda mis tahes tegevusest või käitumisest, mis võib kahjustada ametikoha väärikust, tähendavad kõikidele alluvatele kohustust mitte alusetult seada kahtluse alla oma ülemuste autoriteeti. Igal juhul toovad need kaks sätet kaasa kohustuse olla mõõdukas ja ettevaatlik sellekohaste e-kirjade saatmisel ja nende adressaatide valikul.

4. HOOLITSEMISKOHUSTUS

Avaliku Teenistuse Kohus meenutas 18. mai 2015. aasta otsuses ***Bischoff* vs. *komisjon*** (F-36/14, EU:F:2015:48) hoolitsemiskohustust puudutavat kohtupraktikat. Selle kohaselt kajastab administratsiooni kohustus teenistujate eest hoolitseda tasakaalu ametiasutuse ja avalike teenistujate vahelistes vastastikustes õigustes ja kohustustes, mis on personalieeskirjadega ette nähtud. See põhimõte tähendab eelkõige, et kui asutus teeb ametniku või teenistuja olukorda puudutava otsuse, võtab ta arvesse kõiki tema otsust mõjutada võivaid olulisi asjaolusid ning nii arvestab ta mitte ainult teenistuse, vaid ka asjaomase ametniku huvidega. Avaliku Teenistuse Kohus meenutas samuti, et ametnike õigusi ja huve kaitstakse aga sedavõrd, kuivõrd see on kooskõlas kehtivate normidega.

AMETNIKE JA TEENISTUJATE KARJÄÄR

1. TÖÖLEVÕTMINE

Avaliku Teenistuse Kohus otsustas 6. oktoobri 2015. aasta otsuses ***FE* vs. *komisjon*** (F-119/14, EU:F:2015:116, mille peale on esitatud apellatsioonkaebus), et konkursiteade kaotaks oma eseme, kui ametisse nimetav asutus võiks jätta reservnimekirjast välja konkursi edukalt läbinud isiku, tuues välja tingimuse või konkursile lubamise eeskirja, mis ei sisaldu konkursiteates ega personalieeskirjades, või mida ei ole enne konkursiteate vastuvõtmist avaldatud nõnda, et sellega on nii konkursikomisjonil kui ka huvitatud kandidaatidel olnud võimalik tutvuda või et nad on sellest tingimata teadlikud. Konkursiteade on kõikide selliste valikumenetluste õiguslik raamistik, mis on seotud ametikoha täitmisega liidu institutsioonides, kuna see reguleerib – arvestades asjakohaseid personalieeskirjade hierarhiliselt kõrgemalseisvaid norme – esiteks pädevuse jaotust ametisse nimetava asutuse ja konkursikomisjoni vahel konkursi katsete korraldamisel ja läbiviimisel, ning teiseks määrab kindlaks kandidaatide osalemise tingimused, mis eriti puudutab nende profiili, õigusi ja konkreetseid kohustusi.

Avaliku Teenistuse Kohus kohaldas 22. jaanuari 2015. aasta otsuses ***Kakol* vs. *komisjon*** (F-1/14 ja F-48/14, EU:F:2015:5, mille peale on esitatud apellatsioonkaebus Euroopa Liidu Üldkohtusse) kohtupraktikat, mille kohaselt juhul, kui konkursile lubamise tingimused on üksteisele järgnevates konkursiteadetes sõnastatud identselt või sarnaselt, võib kandidaadile tema kvalifikatsiooni või töökogemuse põhjal antud hinnang olla võrreldes varasemate konkurssidega vähem soodne üksnes juhul, kui niisugust erinevat hinnangut on otsuse põhjendustes selgelt põhjendatud, ehkki selline põhjendamiskohustus kehtib vaid juhul, kui asjaomane isik on juhtinud konkursikomisjoni tähelepanu asjaolule, et teda on varem sarnasele konkursile lubatud. Käesolevas asjas leidis Avaliku Teenistuse Kohus, et vaidlusalused konkursid olid sarnased ühele teisele konkursile, millel hagejal lubati osaleda, vaatamata asjaolule, et üks konkurss oli „laienemise" konkurss ja seega hõlmatud „erandkorraga" ning teine konkurss oli „tavaline" konkurss, mis komisjoni arvates tähendas, et kandidaatide kvalifikatsioonide asjakohasust ei hinnata samal viisil. Avaliku Teenistuse Kohus otsustas sellega seoses, et konkursi eesmärgid tulenevad selliste tööülesannete kirjeldusest, mida konkursi edukalt läbinud isikud täitma hakkavad, mitte aga kodakondsuse nõudest, millele need isikud peavad vastama.

Mis puudutab katseaega, mille ametnikele või teenistujatele võib määrata, siis Avaliku Teenistuse Kohus otsustas otsuses ***Murariu* vs. *EIOPA*** (F-116/14, EU:F:2015:89) sisuliselt, et administratsioonil on oma teenistusüksuste töö korraldamise pädevuse kohaselt õigus määrata uus katseaeg juba ametisse nimetatud ametnikule, kes on edukalt läbinud kõrgema palgaastme konkursi, või pärast katseaja lõppu juba ametisse kinnitatud teenistujale, kui asjaomasel isikul tuleb täita uut ametikohta, mis toob kaasa olulise muudatuse täidetavate ülesannete olemuses.

2. EDUTAMINE

Avaliku Teenistuse Kohus meenutas 18. märtsi 2015. aasta otsuses ***Ribeiro Sinde Monteiro* vs. *Euroopa välisteenistus*** (F-51/14, EU:F:2015:11, mille peale on esitatud apellatsioonkaebus), 22. septembri 2015. aasta otsuses ***Silvan* vs. *komisjon*** (F-83/14, EU:F:2015:106, mille peale on esitatud apellatsioonkaebus) ja 15. detsembri 2015. aasta otsuses ***Bonazzi* vs. *komisjon*** (F-88/15, EU:F:2015:150), et ametisse nimetaval asutusel on ametnike edutamiseks pädevus viia võrdlev hindamine läbi tema arvates kõige sobivamat menetlust või meetodit kasutades, kuna institutsioonid ei ole kohustatud kehtestama ühte konkreetset hindamise ja edutamise korda, arvestades neil olevat ulatuslikku kaalutlusruumi personalieeskirjade artiklis 45 sätestatud eesmärkide ellurakendamisel oma organisatsiooni ja personalihalduse vajadustest lähtudes. Avaliku Teenistuse Kohus meenutas eespool viidatud kohtuotsustes siiski ka, et ametisse nimetava asutuse selline kaalutlusõigus on piiratud vajadusega viia teenete võrdlev hindamine läbi hoolikalt ja erapooletult teenistuse huvides ja kooskõlas võrdse kohtlemise

põhimõttega ning et seega tuleb seda hindamist läbi viies lähtuda võrreldavatest infoallikatest ja andmetest. Sellega seoses täpsustas Avaliku Teenistuse Kohus, et kuigi ei saa tõesti väita, et personalieeskirjade artikkel 43 kohustab kasutama arvudes väljendatud ja analüütilist hindamist, eeldab kohustus võrrelda teeneid võrdsel alusel ning võrreldavatest infoallikatest ja andmetest lähtudes – mis sisaldub personalieeskirjade artiklis 45 – sellist menetlust või meetodit, mis on erinevate hindajate hinnangutest tuleneva subjektiivsuse kõrvaldamiseks sobiv. Neid eeldusi arvestades leidis Avaliku Teenistuse Kohus kohtuotsustes *Silvan* vs. *komisjon* ja *Bonazzi* vs. *komisjon*, et erinevalt Euroopa välisteenistuse kehtestatud edutamissüsteemist, mida on kirjeldatud kohtuotsuses *Ribeiro Sinde Monteiro* vs. *Euroopa välisteenistus*, on komisjoni kehtestatud edutamissüsteem personalieeskirjade nõuetega kooskõlas, kuna kohtutoimikusse lisatud hindamisaruande näidistest on näha hoolikas, põhjalik ja struktureeritud hinnang kriteeriumide ja parameetrite alusel, mida arvestades hinnati kõiki asjaomaseid ametnikke ühtlaselt, ning kuna komisjon esitas veenvad tõendid juhiste ja koolituse kohta, mis anti hindajatele selleks, et nad viiksid hindamise ja edutamise läbi ühtlaselt.

Pealegi täpsustas Avaliku Teenistuse Kohus 22. septembri 2015. aasta otsuses ***Silvan* vs. *komisjon*** (F-83/14, EU:F:2015:106, mille peale on esitatud apellatsioonkaebus), et võrreldes kõikide edutatavate ametnike teeneid, võivad ametisse nimetavat asutust hindamisel abistada haldusüksused erinevatel hierarhia tasemetel kooskõlas iga hierarhilise haldussüsteemi toimimisele omaste põhimõtetega, mis on sätestatud personalieeskirjade artikli 21 esimeses lõigus, mille kohaselt abistab ametnik oma ametiastmest olenemata oma ülemusi ja annab neile nõu. Avaliku Teenistuse Kohus märkis siiski, et edutamiseks kõlblike ametnike toimikute eelnev läbivaatamine igas peadirektoraadis ei asenda sellele järgnevat võrdlevat hindamist edutamiskomitees, kui see on ette nähtud, ning seejärel ametisse nimetavas asutuses. Iseäranis ei saa lubada, et ametisse nimetav asutus hindab ainult nende ametnike teeneid, kes on erinevate talituste või peadirektoraatide koostatud nimekirjade eesotsas, sest vastasel juhul muutub kõikide edutatavate ametnike teenete võrdlev hindamine sisutuks.

Meenutades lisaks, et edutamise otsustamisel ei ole staaž palgaastmes või teenistuses asjaolu, mida peab personalieeskirjade artiklis 45 nõutud teenete võrdleval hindamisel otse arvesse võtma, otsustas Avaliku Teenistuse Kohus 15. detsembri 2015. aasa otsuses ***Bonazzi* vs. *komisjon*** (F-88/15, EU:F:2015:150), et see, kui asjaomane isik on palgaastmes olnud juba teatud arvu aastaid, ei tõenda kuidagi, et tal on erilisi teeneid. Tuua otsustava parameetrina esile staaž palgaastmes viib edutamise puhul automatismini, mis on vastuolus põhimõttega sellisest avalikust teenistusest, mis peab edutama pädevuse, tulemuslikkuse ja käitumise poolest kõige võimekamaid, nagu on ette nähtud personalieeskirjade artikli 27 esimeses lõigus ja artikli 43 esimeses lõigus.

Avaliku Teenistuse Kohus otsustas samas kohtuotsuses, et kui ühine organ, mille eesmärk on ametisse nimetava asutuse abistamine edutatavate ametnike teenete võrdlemisel, ei täida oma ülesannet, jättes andmata soovitused, mille ta peaks andma, siis ametisse nimetav asutus ei saa edutamist pooleli jätta. Sellisel juhul on ta kohustatud viima võrdleva hindamise läbi üksi, võttes vastu edutamisotsused, kusjuures tuleb meenutada, et personalieeskirjad ei näe ette ametisse nimetava asutuse kohustust paluda sellise ühise organi arvamust, mille kokkukutsumine on iga institutsiooni enda valik.

3. TEENISTUSE LÕPPEMINE

Avaliku Teenistuse Kohus meenutas 18. mai 2015. aasta otsuses ***Bischoff* vs. *komisjon*** (F-36/14, EU:F:2015:48), et kui ametisse nimetav asutus võtab arvesse teenistuse huve ametniku sellise taotluse üle otsustades, millega ta avaldab soovi jääda teenistusse pärast personalieeskirjade artikli 52 esimese lõigu punktis a ette nähtud piirikka jõudmist, on tal ulatuslik kaalutlusõigus ja järelikult saab Avaliku Teenistuse Kohus selle asutuse hinnangut kritiseerida üksnes ilmse hindamisvea või võimu kuritarvitamise korral.

Samas kohtuotsuses täpsustas Avaliku Teenistuse Kohus, et personalieeskirjade artikli 52 teise lõigu konkreetsel juhul on asjaomase ametniku huve juba arvesse võetud asjaoluga, et viimase taotlus on hädavajalik eeldus

otsustamiseks selle üle, kas jätta ta teenistusse pärast automaatselt pensionile jäämiseks personalieeskirjadega ette nähtud piirikka jõudmist. Kuna ametniku huvi on sellise taotluse esitamisega kohe arvesse võetud, siis otsus, mille ametisse nimetav asutus peab tegema, sõltub üksnes teenistuse huvidest, nagu pealegi nähtub personalieeskirjade artikli 52 teise lõigu sõnastusest. Avaliku Teenistuse Kohus otsustas, et ametnikul ei ole seega vaja ametisse nimetavale asutusele tõendada isiklikku huvi teenistusse jäämiseks, kuna selline huvi ei ole tema taotluse läbivaatamise raames asjakohane.

AMETNIKE JA TEENISTUJATE TÖÖTINGIMUSED

Enne personalieeskirjade ja muude teenistujate teenistustingimuste reformi jõustumist oli töö iganädalaseks kestuseks konkreetselt määratud 37 tundi ja 30 minutit. Jättes ametnike ja teenistujate põhipalka kindlaks määravad sätted muutmata, muutis määrus nr 1023/2013 personalieeskirjade artikli 55 lõiget 2 nii, et see kestus võib varieeruda, olles minimaalselt 40 tundi ja maksimaalselt 42 tundi nädalas, mis sõltub neid tööle võtnud institutsiooni, organi või asutuse poolt vastu võetud sellekohasest võimalikust otsusest. Selles kontekstis märkis Avaliku Teenistuse Kohus 23. aprilli 2015. aasta määruses ***Bensai* vs. *komisjon*** (F-131/14, EU:F:2015:34) ning 30. juuni 2015. aasta otsuses ***Petsch* vs. *komisjon*** (F-124/14, EU:F:2015:69), et lepingulistele töötajatele makstakse töötasu vastavalt nende palgaastmele ja -järgule ning sellega seoses saavad nad igakuist töötasu, mis vormiliselt ei ole seotud tavapärase töönädala pikkusega. Meenutades, et seadusandja võib põhimõtteliselt igal hetkel muuta ametnike ja teenistujate õigusi ja kohustusi, otsustas Avaliku Teenistuse Kohus seega, et seadusandja võib pikendada iganädalase tööaja kestust ilma palka tõstmata.

AMETNIKE TÖÖTASUD JA KULUHÜVITISED NING SOTSIAALSED SOODUSTUSED

1. SISSESEADMISTOETUS

Avaliku Teenistuse Kohus meenutas 18. novembri 2015. aasta otsuses ***FH* vs. *parlament*** (F-26/15, EU:F:2015:137), et sisseseadmistoetuse eesmärk on võimaldada ametnikul tasuda nende vältimatute kulude eest, mis on tekkinud pikemaks ajaks uude töötamiskohta sisseseadmise tõttu, välja arvatud kolimisega seotud kulud, mis hüvitatakse eraldi. Kohus järeldas sellest, et juhul kui ametnik, kel on õigus majapidamistoetusele, on määratud tema perekonna elukohta, mis on ette nähtud personalieeskirjade VII lisa artikli 5 lõike 4 viimases lauses, jäetakse ta sisseseadmistoetusest ilma ainult siis, kui see ametnik seab oma töötamiskohas end oma perekonna juures tegelikult sisse, kuna sellisel juhul ei ole vaja tasuda täiendavaid sisseseadmiskulusid. Seda sätet ei kohaldata aga siis, kui ametnik, kes saab majapidamistoetust, ei sea ennast töötamiskoha muutumisel oma perekonna juurde sisse või ei sea sinna ennast uuesti sisse, ja seda isegi siis, kui tema perekond elab tema uues töötamiskohas. Sellisel juhul võib asjaomasel isikul tekkida täiendavaid kulutusi enda sisseseadmisel teisele aadressile kui see, kus tema perekond elab, ning ta võib neil asjaoludel nõuda sisseseadmistoetuse maksmist, mille suurus on sellisel juhul ühe kuu põhipalk.

2. PENSIONID

Personalieeskirjade VIII lisa artikli 27 esimene lõik näeb ette, et ametniku või endise ametniku lahutatud abikaasal on õigus saada toitjakaotuspensioni, kui ta võib oma endise abikaasa surma korral tõendada, et tal on õigus saada endiselt abikaasalt ülalpidamistoetust kas kohtuotsuse või siis tema ja tema endise abikaasa vahelise kokkuleppe alusel. Avaliku Teenistuse Kohus märkis 23. märtsi 2015. aasta otsuses ***Borghans* vs. *komisjon*** (F-6/14, EU:F:2015:19), et endiste abikaasade vahel kokkulepitud ülalpidamistoetus tuleneb abielulahutuse

otsuse varalistest tagajärgedest. Seega leidis Avaliku Teenistuse Kohus, et selleks et teha kindlaks, kas ametniku või endise ametniku lahutatud abikaasal on õigus saada endiselt abikaasalt toitjakaotuspensioni, mis on endiste abikaasade vahelise kokkuleppega kindlaks määratud, tuleb viidata abielu lahutuse õiguslikke tagajärgi reguleerivale liikmesriigi seadusele, mitte järgida autonoomset tõlgendust.

DISTSIPLINAARMEETMED

Mis puudutab kaitseõiguste austamist personalieeskirjadega reguleeritud distsiplinaarmenetluses, siis Avaliku Teenistuse Kohus otsustas 8. oktoobri 2015. aasta otsuses ***DD* vs. *FRA*** (F-106/13 ja F-25/14, EU:F:2015:118, mille peale on esitatud apellatsioonkaebus), et personalieeskirjade IX lisa artikli 2 lõige 2 ja artikkel 3 paneb ametisse nimetavale asutusele, kui ta kavatseb haldusjuurdluse tulemusel koostatud aruande põhjal alustada distsiplinaarmenetlust, kohustuse asjaomast ametnikku eelnevalt teavitada juurdlusaruande järeldustest ja toimiku dokumentidest, et ta saaks mõistliku aja jooksul kaitse ettevalmistamiseks esitada kõik vajalikud seisukohad. Asjaolu, et selle juurdlusaruande järeldused tehti asjaomasele ametnikule suuliselt teatavaks personalieeskirjade IX lisa artiklis 3 viidatud ärakuulamise jooksul, ei ole piisav, et tagada nende sätete järgimine.

Avaliku Teenistuse Kohus järeldas 3. juuni 2015. aasta otsuses ***Bedin* vs. *komisjon*** (F-128/14, EU:F:2015:51) personalieeskirjade IX lisa artiklist 25, et seadusandja soovis piirata ametisse nimetava asutuse pädevust osas, mis puudutab distsiplinaarmenetluse aluseks olevate faktiliste asjaolude tõelevastavuse hindamist juhul, kui samade asjaolude põhjal on paralleelselt algatatud kriminaalmenetlus. Sellest sättest ei saa aga järeldada, et ametisse nimetav asutus ei saa kalduda kõrvale distsiplinaarnõukogu arvamusest. Isegi kui see arvamus ei ole ametisse nimetavale asutusele siduv, ei võeta distsiplinaarnõukogult tema konsultatiivorgani peamist ülesannet ning asjaomasel ametnikul on ikka selle nõukogu sekkumise tagatis, kuna ametisse nimetav asutus peab põhjendama valikut kalduda kõrvale distsiplinaarnõukogu arvamusest, sealhulgas faktiliste asjaolude hindamisel.

Avaliku Teenistuse Kohus otsustas 17. märtsi 2015. aasta otsuses ***AX* vs. *EKP*** (F-73/13, EU:F:2015:9), et Euroopa Keskpanga (EKP) ametieeskirjades ette nähtud õigus tutvuda distsiplinaartoimikuga puudutab distsiplinaarmenetluses ja/või administratsiooni lõppotsuses kasutatud dokumente, mitte teisi dokumente. Eriti ei ole asjaomasel isikul õigust saada oma käsutusse kogu teavet või kõiki kättesaadavaid dokumente või neid dokumente, mis võivad kättesaadavad olla, üksnes sel põhjusel, et viies läbi vaidlusaluste faktide suhtes omaenda uurimist, teeb ta sellistele dokumentidele ja teabele tuginedes oletusi nende tõendusliku jõu kohta. Lisaks võib asjaomasele isikule tegevusaruande edastamisest keelduda, ilma et rikutaks tema kaitseõigusi, kuna see aruanne on olemuselt ettevalmistav teatis, mis on koostatud enne distsiplinaarmenetluse algatamist, ning kui asutus ei tugine sellele distsiplinaarkaristuse määramiseks.

Samas kohtuotsuses otsustas Avaliku Teenistuse Kohus, et EKP võib oma institutsionaalse autonoomia raames esitada ühe oma teenistuja tegevust puudutavaid asjaolusid liikmesriigi kohtuvõimudele, et viimane uuriks, kas need võivad siseriikliku õiguse alusel kvaliftseeruda rikkumisteks ja kas need võivad õigustada kriminaalmenetluse alustamist.

LEPINGUTEGA SEOTUD VAIDLUSED

Meenutades, et ajutise töötaja ja asjaomase institutsiooni või ameti töösuhte alus on teenistusleping, otsustas Avaliku Teenistuse Kohus oma otsuses ***Murariu* vs. *EIOPA*** (F-116/14, EU:F:2015:89), et mis puudutab võimalust lõpetada lepinguline suhe, kui see on tekkinud poolte tahteavalduste vahetamisest tulenevalt, siis teenistuslepingute sõlmimise pädevusega asutus ei tegutse ühepoolselt nagu ametisse nimetav asutus, vaid talle on siduvad tema ja teenistuja vahelised asjakohased lepingutingimused ning igal juhul tuleb järgida muude teenistujate teenistustingimuste artikleid 14 ja 47. Teenistuslepingute sõlmimise pädevusega

asutus ei saa ühepoolselt taganeda oma lepingulisest suhtest asjaomase teenistujaga, välja arvatud nendes artiklites ette nähtud juhud. Kandidaadile ajutise töötajana teenistusse võtmiseks tehtud tööpakkumine on lihtsalt pelk kavatsus ja seetõttu ettevalmistav akt, mis ei tekita õigusi, ja selle saab võtta tagasi näiteks siis, kui teenistuslepingute sõlmimise pädevusega asutus tuvastab pärast tööpakkumise tegemist, et asjaomane isik ei vasta muude teenistujate teenistustingimuste, vaba ametikoha teate või asutusesiseste sätetega ette nähtud töölevõtmise mõnele tingimusele. Kui tööpakkumine võeti aga vastu, siis tekitab lepingusse astuvate poolte tahteavalduste vahetamine uusi lepingulisi kohustusi, mis piiravad teenistuslepingute sõlmimise pädevusega asutuse pädevust tegutseda ühepoolselt – välja arvatud muude teenistujate teenistustingimustes sõnaselgelt ette nähtud juhud, nagu selle artiklis 47 reguleeritu – ning igal juhul pädevust tegutseda tagasiulatuvalt.

B | AVALIKU TEENISTUSE KOHTU KOOSSEIS

(Protokolliline järjestus 31. detsembril 2015)

Vasakult paremale:

Kohtunikud E. Perillo ja H. Kreppel; koja president R. Barents, president S. Van Raepenbusch, koja president K. Bradley, kohtunikud M. I. Rofes i Pujol ja J. Svenningsen, kohtusekretär W. Hakenberg.

1. MUUDATUSED AVALIKU TEENISTUSE KOHTU KOOSSEISUS 2015. AASTAL

Avaliku Teenistuse Kohtu koosseisus ei olnud 2015. aastal muudatusi.

2. PROTOKOLLILINE JÄRJESTUS

1. JAANUARIST 2015 KUNI 31. DETSEMBRINI 2015

S. VAN RAEPENBUSCH, Avaliku Teenistuse Kohtu president
R. BARENTS, koja president
K. BRADLEY koja president
H. KREPPEL kohtunik
M. I. ROFES i PUJOL, kohtunik
E. PERILLO, kohtunik
J. SVENNINGSEN, kohtunik

W. HAKENBERG, kohtusekretär

3. AVALIKU TEENISTUSE KOHTU ENDISED LIIKMED

(ametisse astumise järjekorras)

Heikki Kanninen (2005–2009)
Haris Tagaras (2005–2011)
Stéphane Gervasoni (2005–2011)
Irena Boruta (2005–2013)

PRESIDENT

Paul J. Mahoney (2005–2011)

C | AVALIKU TEENISTUSE KOHTU STATISTIKA

AVALIKU TEENISTUSE KOHTU ÜLDINE TEGEVUS

1. Saabunud, lõpetatud ja menetluses olevad kohtuasjad (2011–2015)

SAABUNUD KOHTUASJAD

2. Kohtuasjade arvu protsent kostjaks olevate institutsioonide kaupa (2011–2015)

3. Kohtumenetluse keel (2011–2015)

LÕPETATUD KOHTUASJAD

4. Kohtuotsused ja -määrused. Kohtukoosseis (2015)

5. Kohtulahendi sisu (2015)

6. Ajutiste meetmete kohaldamine (2011–2015)

7. Menetluse kestus kuudes (2015)

MENETLUSES OLEVAD KOHTUASJAD 31. DETSEMBRI SEISUGA

8. Kohtukoosseis (2011–2015)

9. Hagejate arv

MUU

10. Üldkohtusse edasi kaevatud Avaliku Teenistuse Kohtu lahendid (2011–2015)

11. Üldkohtule esitatud edasikaebuste tulemused (2011–2015)

1. AVALIKU TEENISTUSE KOHTU ÜLDINE TEGEVUS. SAABUNUD, LÕPETATUD JA MENETLUSES OLEVAD KOHTUASJAD (2011–2015)

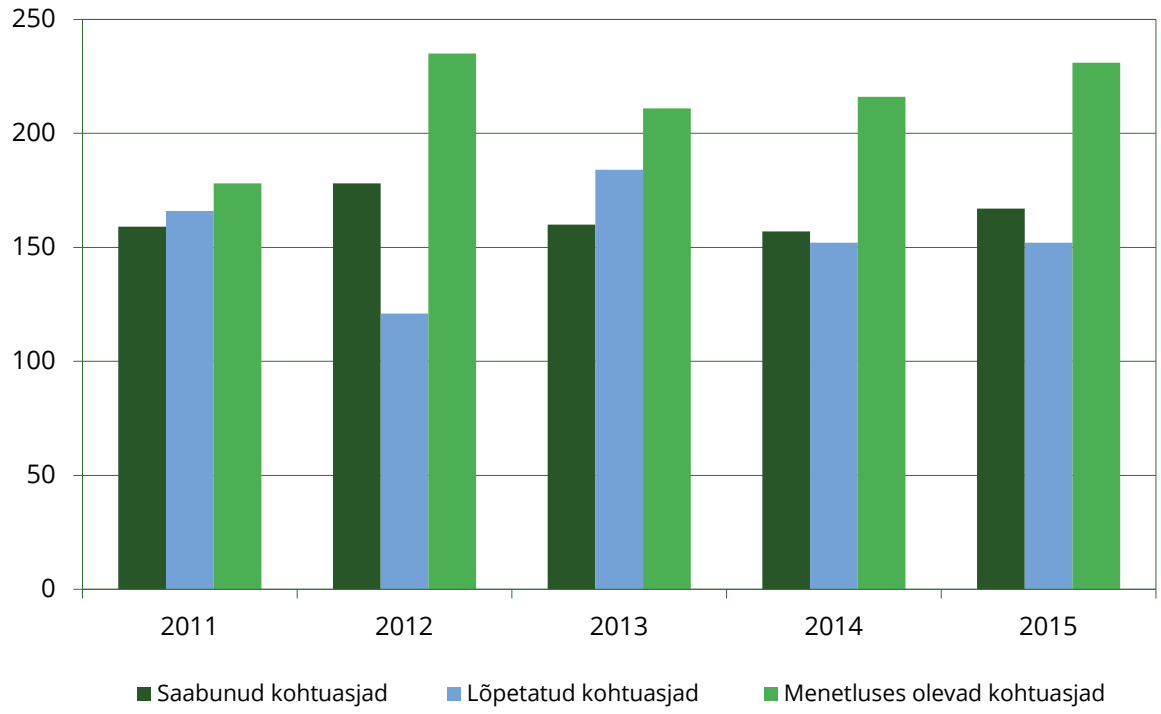

	2011	2012	2013	2014	2015
Saabunud kohtuasjad	159	178	160	157	167
Lõpetatud kohtuasjad	166	121	184	152	152
Menetluses olevad kohtuasjad	178	235	211	216	231[1]

Mainitud arvud (brutoarvud) näitavad kohtuasjade koguarvu, arvestamata üksteisega seotud liidetud kohtuasju (üks asja number = üks kohtuasi).

1| Neist 69 kohtuasja menetlus on peatatud.

2. SAABUNUD KOHTUASJAD. KOHTUASJADE ARVU PROTSENT KOSTJAKS OLEVATE INSTITUTSIOONIDE KAUPA (2011-2015)

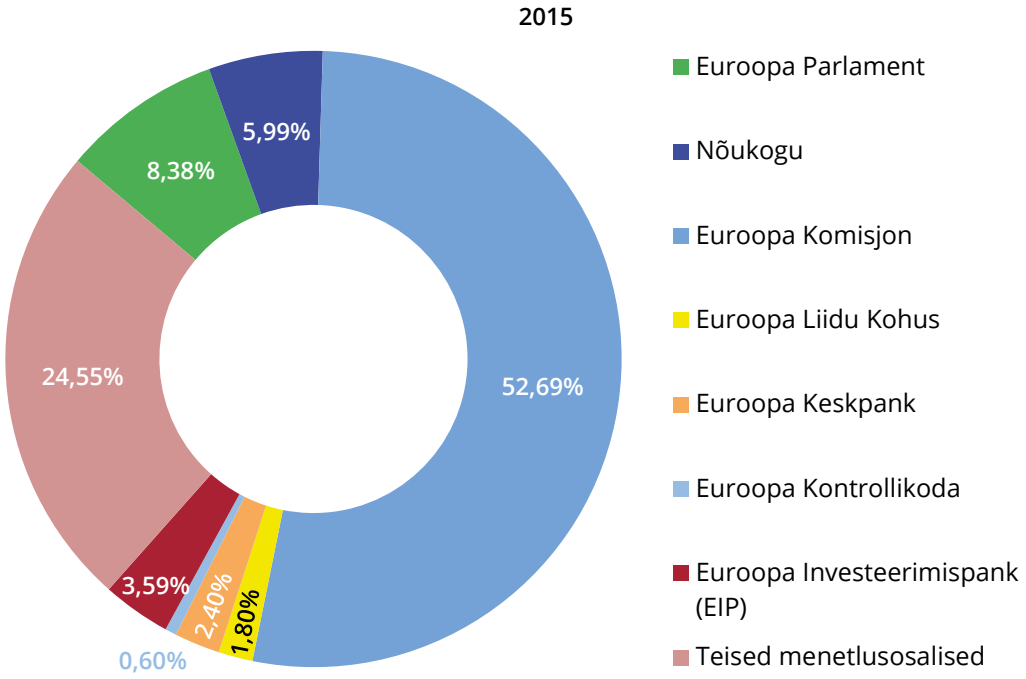

	2011	2012	2013	2014	2015
Euroopa Parlament	6,29%	6,11%	5,66%	11,80%	8,38%
Nõukogu	6,92%	3,89%	3,77%	8,70%	5,99%
Euroopa Komisjon	66,67%	58,33%	49,69%	45,96%	52,69%
Euroopa Liidu Kohus	1,26%		0,63%		1,80%
Euroopa Keskpank	2,52%	1,11%	1,89%	1,24%	2,40%
Euroopa Kontrollikoda	0,63%	2,22%	0,63%	1,24%	0,60%
Euroopa Investeerimispank (EIP)	4,32%	4,44%	5,03%	1,24%	3,59%
Teised menetlusosalised	11,40%	23,89%	32,70%	29,81%	24,55%
Kokku	**100,00%**	**100,00%**	**100,00%**	**100,00%**	**100,00%**

3. SAABUNUD KOHTUASJAD. KOHTUMENETLUSE KEEL (2011-2015)

Kohtumenetluse keel näitab kohtuasja esitamise keelt, mitte hageja emakeelt või kodakondsust.

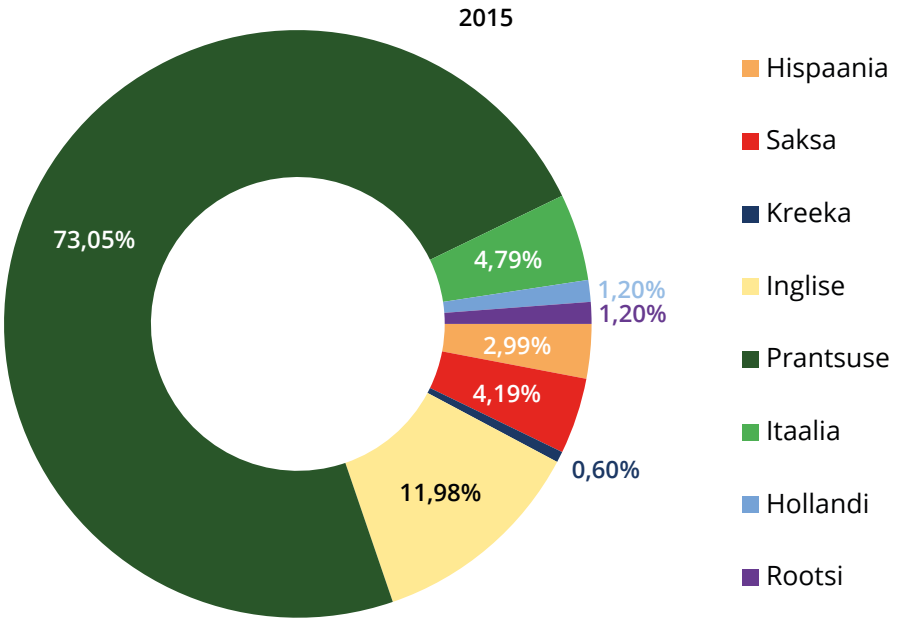

Kohtumenetluse keel	2011	2012	2013	2014	2015
Bulgaaria		2			
Hispaania	2	3		2	5
Saksa	10	5	2	9	7
Kreeka	4	1	4	2	1
Inglise	23	14	26	23	20
Prantsuse	87	108	95	113	122
Itaalia	29	35	21	8	8
Ungari	1				
Hollandi	1	6	12		2
Poola	1	2			
Rumeenia		2			
Slovaki	1				
Rootsi					2
Kokku	**159**	**178**	**160**	**157**	**167**

4. LÕPETATUD KOHTUASJAD. KOHTUOTSUSED JA -MÄÄRUSED. KOHTUKOOSSEIS (2015)

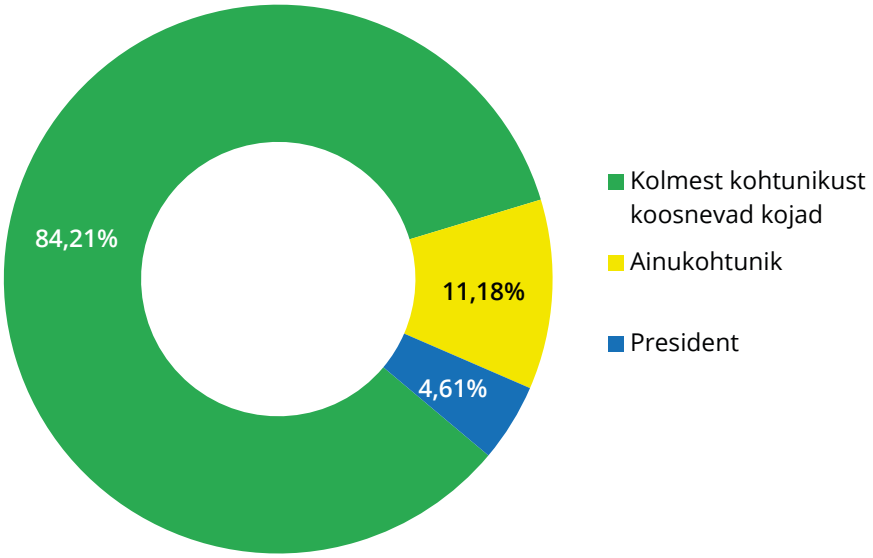

	Kohtuotsused	Registrist kustutamise määrused pärast vaidluse lahendamist kompromissiga[1]	Muud menetlust lõpetavad kohtumäärused	Kokku
Täiskogu				
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	60	14	54	128
Ainukohtunik	15		2	17
Veel määramata kohtuasjad				
President			7	7
Kokku	**75**	**14**	**63**	**152**

1| 2015. aastal püüti veel 7 korral vaidlus Avaliku Teenistuse Kohtu algatusel kompromissiga lahendada, kuid ebaõnnestunult.

5. LÕPETATUD KOHTUASJAD. KOHTULAHENDI SISU (2015)

	Kohtuotsused		Kohtumäärused				
	Tervikuna või osaliselt rahuldatud hagid	Tervikuna rahuldamata jäetud hagid, otsuse tegemise vajaduse äralangemine	[Ilmselgelt] vastuvõetamatud või põhjendamatud hagid/taotlused	Kompromiss pärast kohtukooseisu sekkumist	Registrist kustutamine muudel alustel, otsuse tegemise vajaduse äralangemine või uueks arutamiseks saatmine	Tervikuna või osaliselt rahuldatud taotlused (erimenetlused)	Kokku
Ametisse nimetamine/üleviimine	2			2			**4**
Konkursid	2	2	4	2			**10**
Töötingimused/puhkused	0	0	1	0			**1**
Hindamine/edutamine	7	11	3	3	3		**27**
Pensionid ja invaliidsustoetused	2		2		1		**5**
Distsiplinaarmenetlused	3	5		1	1		**10**
Töölevõtmine / ametisse nimetamine / palgaastme määramine	2	3	6				**11**
Töötasu ja hüvitised	4	4	8	2			**18**
Sotsiaalkindlustus/kutsehaigus/ õnnetused	1		1	2	1		**5**
Teenistuja lepingu ülesütlemine või pikendamata jätmine	7	8	5	1	5		**26**
Muu	4	8	9	1	9	4	**35**
Kokku	**34**	**41**	**39**	**14**	**20**	**4**	**152**

6. LÕPETATUD KOHTUASJAD. AJUTISTE MEETMETE KOHALDAMINE (2011-2015)

Lõpetatud ajutiste meetmete kohaldamise taotlused		Kohtulahendi sisu		
		Täielik või osaline rahuldamine	Rahuldamata jätmine	Registrist kustutamine
2011	**7**		4	3
2012	**11**		10	1
2013	**3**		3	
2014	**5**	1	4	
2015	**2**		2	
Kokku	**28**	**1**	**23**	**4**

7. LÕPETATUD KOHTUASJAD. MENETLUSE KESTUS KUUDES (2015)

Lõpetatud kohtuasjad		Keskmine menetlusaeg	
		Menetluse kogukestus	Menetlusaeg, v.a menetluse võimaliku peatamise aeg
Kohtuotsused	75	16,1	15,9
Kohtumäärused	77	9,9	8,3
Kokku	**152**	**13,0**	**12,1**

Kestust väljendatakse kuudes ja kümnendikkuudes.

8. MENETLUSES OLEVAD KOHTUASJAD 31. DETSEMBRI SEISUGA. KOHTUKOOSSEIS (2011–2015)

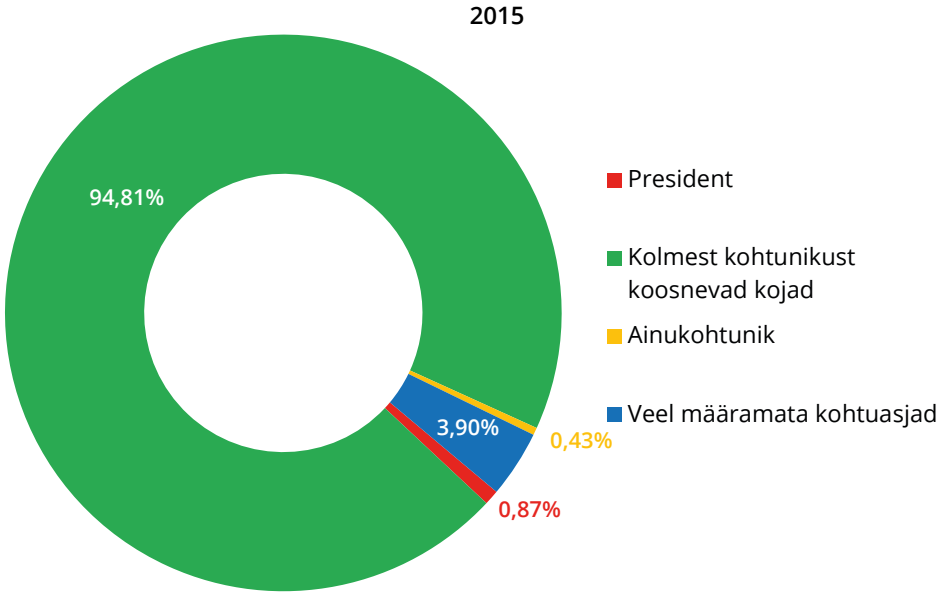

	2011	2012	2013	2014	2015
Täiskogu		1	1		
President	1		2	1	2
Kolmest kohtunikust koosnevad kojad	156	205	172	201	219
Ainukohtunik	2	8	3	2	1
Veel määramata kohtuasjad	19	21	33	12	9
Kokku	**178**	**235**	**211**	**216**	**231**

9. MENETLUSES OLEVAD KOHTUASJAD 31. DETSEMBRI SEISUGA. HAGEJATE ARV

Hagejate arv	Valdkonnad
486	Personalieeskirjad – EIP – Töötasu – Töötasude iga-aastane kohandamine
484	Personalieeskirjad – EIP – Töötasu – EIP töötasude ja palgatõusu süsteemi reform
451	Personalieeskirjad – EIP – Töötasu – Töötulemustel põhinev uus süsteem – Lisatasude määramine
386 (2 kohtuasja)	Personalieeskirjad – EIP – Töötasu – Töötasude iga-aastane kohandamine
35	Personalieeskirjad – Tagasisaatmine pärast Üldkohtu otsuse uuesti läbivaatamist – EIP – Pensionid – 2008. aasta reform
33	Personalieeskirjad – EIP – Pensionid – Pensionireform
32 (8 kohtuasja)	Personalieeskirjad – Personalieeskirjad – 1. jaanuaril 2014 jõustunud personalieeskirjade reform – Töötamiskohast päritolukohta sõitmise kulude arvutamise uued eeskirjad – Nimetatud hüvitise määramise seostamine välisriigis elamisega või kodumaalt lahkumisega
30 (4 kohtuasja)	Personalieeskirjad – Euroopa Investeerimisfond (EIF) – Töötasu – Töötasude iga-aastane kohandamine
29	Personalieeskirjad – Euroopa Investeerimisfond (EIF) – Töötasu – EIF töötasude ja palgatõusu süsteemi reform
26 (4 kohtuasja)	Personalieeskirjad – Personalieeskirjad – 1. jaanuaril 2014 jõustunud personalieeskirjade reform – Töötamiskohast päritolukohta sõitmise kulude arvutamise uued eeskirjad – Nimetatud hüvitise määramise seostamine välisriigis elamisega või kodumaalt lahkumisega – Sõiduaja kaotamine

Mõiste „personalieeskirjad“ all on silmas peetud Euroopa Liidu ametnike personalieeskirju ja liidu muude teenistujate teenistustingimusi.

Hagejate koguarv kõikide menetluses olevate kohtuasjade kohta (2011–2015)

	Hagejaid kokku	Menetluses olevaid kohtuasju kokku
2011	1006	178
2012	1086	235
2013	1867	211
2014	1902	216
2015	2333	231

10. MUU. ÜLDKOHTUSSE EDASI KAEVATUD AVALIKU TEENISTUSE KOHTU LAHENDID (2011-2015)

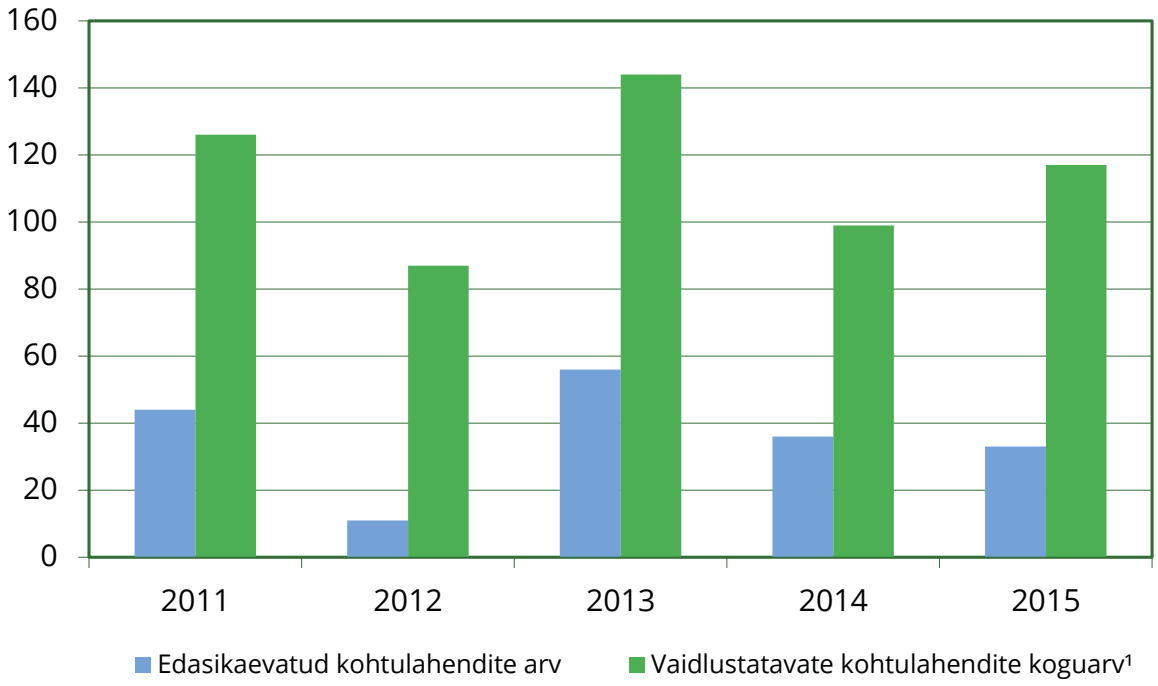

	Edasikaevatud kohtulahendite arv	Vaidlustatavate kohtulahendite koguarv[1]	Edasikaevatud kohtulahendite protsent [2]
2011	44	126	34,92%
2012	11	87	12,64%
2013	56	144	38,89%
2014	36	99	36,36%
2015	33	117	28,21%

1 | Vaadeldaval aastal kuulutatud või tehtud kohtuotsused ja -määrused, millega hagi tunnistatakse vastuvõetamatuks, ilmselgelt vastuvõetamatuks või ilmselgelt põhjendamatuks, ajutiste meetmete kohaldamise määrused, määrused otsuse tegemise vajaduse äralangemise või menetlusse astumise avalduse rahuldamata jätmise kohta.

2 | See protsent ei pruugi antud aastal vastata vaadeldaval aastal tehtud edasikaevatavatele kohtulahenditele, kuna edasikaebamise tähtaeg võib ulatuda kahe kalendriaastani.

11. MUU. ÜLDKOHTULE ESITATUD EDASIKAEBUSTE TULEMUSED (2011-2015)

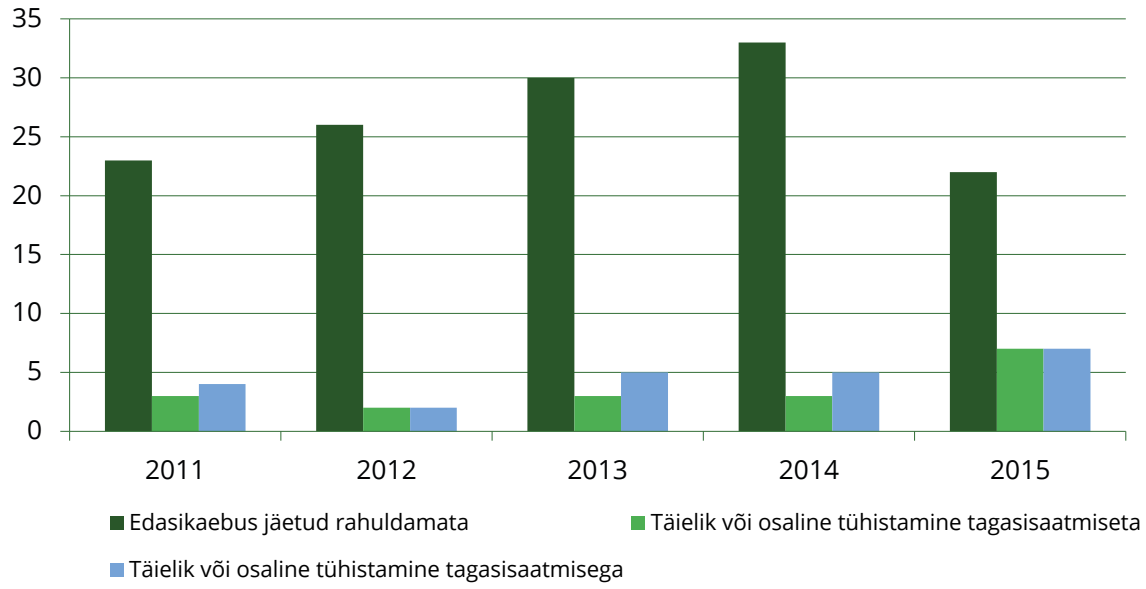

	2011	2012	2013	2014	2015
Edasikaebus jäetud rahuldamata	23	26	30	33	22
Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmiseta	3	2	3	3	7
Täielik või osaline tühistamine tagasisaatmisega	4	2	5	5	7
Registrist kustutamine / otsuse tegemise vajaduse äralangemine		3		1	1
Kokku	**30**	**33**	**38**	**42**	**37**

KUST SAAB ELi VÄLJAANDEID?

Tasuta väljaanded:

- üksikeksemplarid:
  EU Bookshopi kaudu (http://bookshop.europa.eu);
- rohkem eksemplare ning plakatid ja kaardid:
  Euroopa Liidu esindustest (http://ec.europa.eu/represent_et.htm),
  delegatsioonidest väljaspool ELi (http://eeas.europa.eu/delegations/index_et.htm),
  kasutades Europe Direct'i teenistust (http://europa.eu/europedirect/index_et.htm)
  või helistades infotelefonile 00 800 6 7 8 9 10 11 (kõikjalt EList helistades tasuta) (*).

  (*) Antav teave on tasuta nagu ka enamik kõnesid (v.a mõne operaatori, hotelli ja telefonikabiini puhul).

Tasulised väljaanded:

- EU Bookshopi kaudu (http://bookshop.europa.eu).

EUROOPA LIIDU KOHUS

QD-AP-16-001-ET-N

PRESSIDIREKTORAAT
VÄLJAANNETE JA ELEKTROONILISE MEEDIA OSAKOND